PAVEL VEJINOV

BARIERA

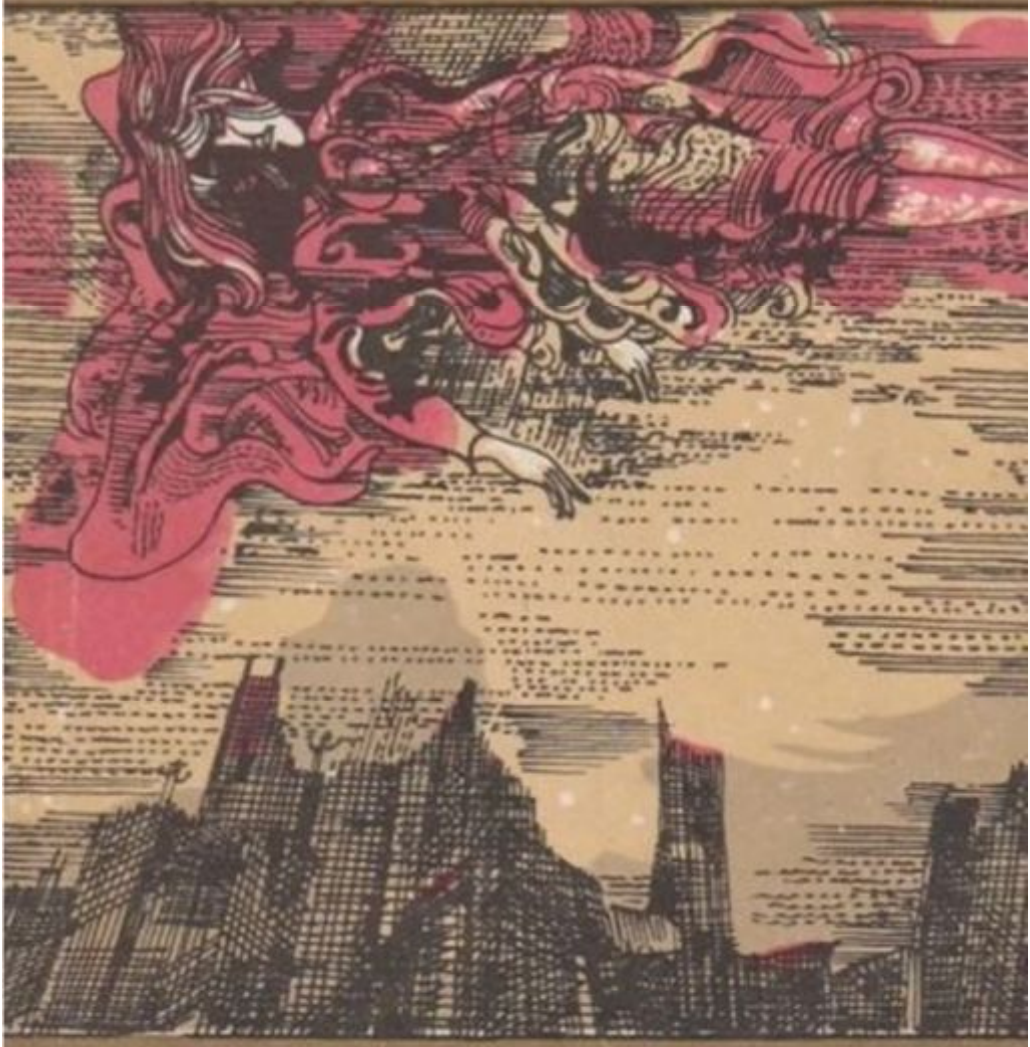

Colecția GLOBUS / Editura Univers

COLECŢIA GLOBUS

PAVEL VEJINOV

BARIERA

Versiunea digitală 1.0 – martie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Univers, Bucureşti, 1982
COLECŢIA GLOBUS [392]

Traducere şi note: Tiberiu Iovan
Coperta colecţiei: Ion State
Grafica: Nicolae Sîrbu
Ilustraţia: Done Stan

BARIERA

1

Tot mai des noaptea îmi dă târcoale singurătatea, cel mai străin şi de neînţeles sentiment al vieţii mele de până acum. De regulă, apare către miezul nopţii, când se sting toate zgomotele vii şi moarte şi se aude doar cum trosnesc încheieturile blocului, aidoma oaselor unui mort ce n-a apucat încă să se răcească. În asemenea clipe am întotdeauna absurda senzaţie că desluşesc răsuflarea abia perceptibilă a unui animal de pradă, dar atât de apropiată şi de puternică, de parcă m-aş afla chiar în gura lui rânjită. Mă scol şi prind să mă plimb nervos prin holul imens, care e şi încăperea mea de lucru. Zadarnic însă. Senzaţia de singurătate nu e densă şi lipicioasă, ci ageră şi sclipitoare ca un vârf de pumnal. Mă încearcă din senin, caută să mă înghesuie în vreun colţ, lângă amfora stupidă şi înverzită sau lângă ficusul pe care menajera s-a încăpăţânat să-l vâre acolo. Abia găsesc puteri să mă smulg din ghearele ei şi să ţâşnesc pe uşă, lăsând în urmă luminile aprinse. Intru în lift şi, cu sufletul la gură, cobor cele paisprezece etaje. Sunt perfect conştient că dacă într-o asemenea noapte acest catafalc scârţâitor s-ar opri între etaje, n-aş supravieţui până ar da lumea de mine. Mă urc în maşină, pornesc repede motorul. Torsul lui rotund şi blând, infinit mai plăcut decât renumitul susur al pârâiaşelor de munte, mă ajută să-mi revin numaidecât. Zâmbind de propria mea prostie, demarez încet. Şi, ciudat, mă simt amorţit de frig, am senzaţia că sunt scos dintr-un frigider. Strâng din umeri ca să mă încălzesc. Şi cobor geamul pentru a izgoni răsuflarea duhnitoare de fiară ce m-a urmărit tocmai până la maşină. Nu ştiu ce se întâmplă cu mine, pesemne că m-au cam lăsat nervii de când cu divorţul.

Anvelopele rulează sub mine cu un fâşiit monoton şi moale, ca de ploaie. Virez scurt de tot spre aleea pe care o folosim şi de stradă, ca să aud ţipătul ofensat şi totodată încurajator al frânelor. Farurile pipăie, ca nişte degete, faţadele întunecate al blocurilor. O lustră îndepărtată, înşfăcată de luminile lor scapără în faţa ochilor mei, stingându-se după o clipă. Apare şi dispare în nefiinţă albul unei perdele subţiri de dantelă. De-acum nu mai sunt singur, cu mine e motorul, fiinţa aceasta nepretenţioasă şi răbdătoare, învinuită fără rost că împroşcă murdării. Mă rog, împroşcă, se înţelege că împroşcă, dar o face ritmic şi cu precizie, nu scoţând râgâieli cu iz de vin acru şi usturoi ca oamenii.

Din câte ştiu, la ora asta nu-i deschis decât restaurantul de noapte al hotelului „Sofia”. Am parcat ca de fiecare dată în piaţa din faţa localului şi, ezitând încă, am păşit în ascensorul elegant. Îmi găsisem calmul, localul nu

mă atrăgea cu nimic. Nu mă dau în vânt după alcool, nu-mi plac grupurile uşuratice şi gălăgioase, compania palavragiilor chercheliţi a linguşitorilor. Şi totuşi acesta pare să fie mediul meu permanent, încoace mă împinge cotidiana inerţie umană. Am străbătut restaurantul fără să îndrăznesc să arunc vreo privire în jur şi m-am aşezat la o masă periferică. Sunt ursuz din fire, fruntea mi-e mereu uşor încruntată, iar buzele mi le ţin zdravăn zăvorâte. Şi totuşi sunt căutat, deşi nu pricep de ce. Ca şi cum oamenii ursuzi, care doar din an în paşte scot vreun paradox caustic, constituie un centru de atracţie mult mai puternic decât, de pildă, veselia hahalerelor care roiau în jurul fostei mele soţii. Şi acum, în loc să-mi văd de linişte, m-am trezit brusc într-un fel de vacuum stupid.

Mi-am comandat un vermut italian, băutură dulceagă şi fadă, pe care e de preferat să n-o bei. Dar cu ce altceva să-ţi uzi gâtul la o asemenea oră? Abia acum am aruncat precaut o scurtă privire în jur. În seara asta restaurantul mi se părea destul de gol, măcar atât cât puteam vedea eu. Totul era neobişnuit de liniştit, ca şi cum liniştea s-ar fi materializat între draperiile roşii de catifea. În mreaja ei diafană, fără cel mai mic zgomot, chelnerii alunecau ca nişte păianjeni, servind în tăcere şi cu iscusinţă. De altfel, aceasta trebuia să fie marele plus al restaurantului, căci friptura rece de vacă pe care o comandasem mi se păru destul de tare. Am mai băut un pahar de vermut, apoi un whisky fără sifon, doar cu un mic cub de gheaţă. Începusem să mă încălzesc pe dinăuntru. Ca de fiecare dată în asemenea cazuri, mai întâi mi se trezea imaginaţia, întinzându-şi aripioarele subţiri şi albastre ca ale unui căluţ-de-apă şi pregătindu-se să-şi ia zborul. De astă dată însă nu reuşi, căci de mine se apropie un ospătar, comunicându-mi respectuos:

— Sunteţi invitat la masa mare, tovarăşe Manev!

Nu remarcasem nici o masă mare.

— Cine mă invită?

— Jean cel Mare.

— E beat?

— Nu, câtuşi de puţin.

Pus în încurcătură, am oftat. Jean cel Mare era croitorul meu. I se spunea „cel Mare” spre a-l deosebi de „cel Mic”, care mai lucra şi acum ca particular. Cine oare şi-ar putea permite, mai ales dacă-i place să fie bine îmbrăcat, să-şi ofenseze croitorul într-o împrejurare ca asta?

— Spune-i că vin în două minute.

Mi-am terminat pe îndelete friptura şi am pornit posomorât spre masa necunoscută. Da, într-adevăr, Jean strânsese la masa sa cel puţin zece admiratori şi clienţi. Văzându-mă, se ridică. Era îmbrăcat într-un costum de

culoarea crizantemei, impecabil călcat. Curios lucru: omul acesta, acesta, care îşi îmbrăca cu atât gust clienţii, se dovedea neajutorat când trebuia să se îmbrace pe sine însuşi.

— Nu-i nevoie să vi-l prezint, îl ştiţi cu toţii.

Mira-m-aş, mi-am zis eu iritat în timp ce-mi ocupam locul de onoare din dreapta croitorului. Nu eram compozitor de muzică de estradă, ca să mă soarbă din ochi fetele care-şi făceau veacul prin cafenelele din centru. La masă, ce-i drept, se aflau şi nişte cunoscuţi, dar ei nu-mi spuneau nimic: un regizor de la studioul de desene animate şi fata de la barul de zi. În general, cum se întâmplă în ultimul timp, femeile erau mai numeroase şi se distrau mai bine decât bărbaţii, chiar dacă, sub influenţa alcoolului, glasurile lor sunau destul de strident. În definitiv, mi-o făcusem cu mâna mea, căci nici pumnalul pătrunzător al singurătăţii nu e mai înfiorător decât societatea unor oameni grizaţi, logoreici şi plicticoşi.

Putea fi însă şi mai rău: să fie beţi criţă sau să discute despre maşini şi fotbal. Ăştia măcar vorbeau de filme, fie ele şi bulgăreşti. Mi-e plină viaţa de asemenea seri serbede şi de cunoştinţe inutile, a căror amintire mă apasă într-o uneori ani de-a rândul. Mă străduiam să stau cu privirea pironită în pahar, să nu mă las antrenat în replici, să nu zâmbesc, să nu manifest nici cel mai mic interes faţă de ceva sau de cineva. Ce mai, m-am plictisit, nu glumă! Sunt sigur că şi seara aceasta mi-ar fi dispărut pentru totdeauna din memorie, dacă nu mi s-ar fi întâmplat totuşi ceva deosebit. Doar că întâmplarea avu loc puţin mai târziu, iar acum, agasat cum eram, nu aveam defel presimţirea unor surprize. Mă mulţumeam să-mi consult din vreme în vreme discret ceasul, care ticăia cu aceeaşi exactitate, fără să-i pese câtuşi de puţin în compania cui nimerisem. Şi când îmi dădu el însuşi asigurări că de bine, de rău, timpul cerut de buna-cuviinţă se epuizase, m-am ridicat, mi-am cerut scuze şi am plecat. Eram conştient că Jean nu-i nici pe departe satisfăcut de comportarea mea, dar ce puteam să fac? Îi voi trimite o invitaţie la premiera vreunui spectacol, căci teribil îi plăceau premierele de tot felul.

Afară se făcuse destul de rece, vântul purta pe deasupra oraşului, jos de tot, nori galbeni şi dezlânaţi. Catedrala Nevski părea stropită cu un suc gros de zarzăre, acoperişul ei scăpărând tulbure sub bolta cerului. Ţipenie de om nu se vedea în toată piaţa, excepţie făcând cei încremeniţi, în infinitul aspiraţiilor lor, pe Monumentul eliberării. Cum eram în talie, m-am vârât degrabă în maşină. Abia apucasem să pornesc din loc şi am simţit un om mişcându-se în spatele meu. Speriat de moarte, am frânat brusc, ţintuind maşina locului. M-am răsucit imediat cu senzaţia că în clipa următoare va cădea asupra mea teribila lovitură aplicată cu o ţeavă de metal învelită în

pânză, cum se obişnuieşte. Dar, desigur, nu despre aşa ceva era vorba: de pe bancheta din spate mă privea, speriată, o faţă feminină destul de lunguiaţă, crispată şi palidă. Abia într-un târziu am reuşit să-mi dau crezare ochilor.

— Ce cauţi aici? am urlat eu furios.

Fireşte, eram mai curând speriat de propria mea spaimă decât furios. Oricum, aveam tot dreptul să mă înfurii – poftim, să se instaleze în maşina mea, aşa, fără a catadicsi nici măcar să-mi ceară voie.

— Nimic, vă aşteptam, îngăimă ea cu teamă. Dar aţi pornit atât de repede.

— De ce mă aşteptai?

— Nu m-aţi recunoscut? mă întrebă ea mirată.

— De unde să te recunosc? i-am replicat eu destul de dur.

Evident, nu acesta era modul cel mai potrivit pentru a discuta cu fete de vârsta ei. Iar ea era destul de tânără. Nu avea decât vreo douăzeci de ani, deşi atunci mi se păruse niţel neîngrijită şi obosită.

— Păi am fost împreună la restaurant... Şi v-aţi uitat în mod special la mine.

Prostii – în mod special! Nu-i exclus să mă fi uitat, dar precis gândurile îmi zburau în altă parte. În general, nu-mi plac fetele din restaurante, aceste mici pahiderme care sug alcoolul mai dihai decât hamalii asociaţi. Şi acum să le vezi când sunt învăluite tot timpul în nori de ţigară?

— Mă rog, fie... Şi ăsta-i un motiv să mi te vâri în maşină?

Furia îmi trecuse, transformându-se într-o iritare uşoară.

— Păi, vă aşteptam! îmi replică ea. Nu vă amintiţi că la un moment dat aţi spus că plecaţi... Iar afară n-am mai putut rezista din cauza frigului.

— După ce ţi-ai dat seama care-i maşina mea?

— Era singurul „Peugeot”... Şi avea o portieră deschisă.

— Da, mă rog. Şi de ce mă aşteptai?... Dacă-mi este permisă întrebarea?

Mă îndoiesc însă că ironiile de acest fel spun ceva unor fete ca ea, tinerelor pahiderme, vreau să spun. Clipi scurt, replicându-mi simplu:

— Voiam să vă rog să mă duceţi acasă... E foarte târziu şi tramvaiele nu mai circulă.

Ca să fiu sincer, pretextul nu era chiar atât de stupid!... Doar că la momeala asta, cad, de regulă, în plasă inşi ori mai tinerei, ori mult mai bătrâiori decât mine.

— Unde locuieşti?

— Lângă Penitenciarul. Central, îmi răspunse ea cu seriozitate.

Ce să zic, la doi paşi!... S-ar putea ca, totuşi, să nu fie vorba de un pretext! Cum să răzbaţi până acolo în miez de noapte! E o expediţie în toată legea.

— Ştii ce, domnişoară, am continuat eu pe un ton destul de schimbat, ai văzut şi dumneata că am băut câteva pahare în toată seara asta... Cum să mă

fâţâi prin oraş în starea în care mă aflu? Ia imaginează-ţi că dă peste mine un echipaj de la circulaţie!...

— Şi totuşi v-aţi urcat la volan, constată ea nedumerită. Şi aţi pornit...

— Ei, da, dar aş fi luat-o pe străzi ocolite, întunecate.

— Da, în cazul acesta aveţi dreptate! răspunse ea supusă şi întinse mâna să deschidă portiera.

Mult mai târziu, când această fată nu prea spălată şi nu prea ajutorată devenea într-un fel sau altul părticică din viaţa mea, supunerea ei exemplară avea să-mi toace inima şi nervii.

— Aşteaptă, i-am zis. Încotro?

— Păi în cazul ăsta...

— Te reped până la o staţie de taxi.

— Nu, nu-i nevoie!

Şi coborî din maşină. Văzându-i însă mersul frânt, destul de straniu parcă, nici măcar nu mi-am dat seama cum am coborât din maşină. Când am ajuns-o, plângea, în tăcere, e adevărat, dar lacrimile îi curgeau şiroaie. Eram total derutat. Deşi sunt o fire niţel rece, poate chiar alienată, nu pot suporta lacrimile femeilor, ele mă răvăşesc de-a binelea. Se părea că fata asta nu era totuşi aşa cum o crezusem iniţial.

— Dacă n-ai bani de taxi – i-am zis – te împrumut eu cu plăcere. Cum ai să mergi pe jos la o oră ca asta!

— Nu, nu! exclamă ea. Nu-i nevoie!

Mai e şi orgolioasă! Noroc că plângea, altfel o repezeam din nou. Orgolioasă, dar nu ezită să se vâre în maşinile oamenilor!

— Fie, vino cu mine, te conduc! Până nu te îneci de tot în lacrimi.

Şi am pornit, furios, spre maşină. Am pornit, dar în urma mea nu auzeam niciun fel de paşi. Întorcându-mă am văzut-o stând cu spatele la mine şi privind cerul, ca şi cum s-ar fi pregătit să-şi ia zborul într-acolo. Senzaţia asta se dovedi foarte puternică, mi se părea că vântul ar putea-o ridica în orice clipă, atât de uşoară şi de imaterială părea.

— Vino, ce mai stai? am întrebat-o nerăbdător.

Porni supusă spre mine, apoi se opri nehotărâtă:

— Nu îndrăznesc să mă întorc acasă. Mi-e teamă...

— De cine ţi-e teamă?

— De mama... Şi, oricum, n-o să-mi dea drumul la ora asta. Şi chiar de mi-ar da drumul – tot aia-i. N-aveţi idee ce fel de om e!

Simţii în vocea ei un dezgust absolut sincer.

— Mă rog. Dar atunci ce-i cu tot circul ăsta?

Clipi tulburată, apoi îmi spuse simplu şi clar:

— Credeam... credeam că mă veţi invita la dumneavoastră...

Acum îmi vine greu să-mi imaginez sentimentele ce m-au încercat atunci. Nu eram nici tulburat, nici furios, nici măcar surprins. Nu eram dezgustat. Iar din toate astea, fireşte, ispita se situa exact pe ultimul loc. Mă uitam cum stătea în faţa mea, fragilă, îmbrăcată subţire şi neîngrijit, vântul răsucindu-i fusta în jurul şoldurilor slăbuţe. Nu percepeam nicio jenă în cuvintele ei, nici cea mai mică stânjeneală, dar nici vreo urmă de viciu, ca şi cum n-ar fi vorbit cu mine, ci cu mătuşa ei. În acea clipă trebuie să se fi născut în mine mila, sau vreun alt sentiment, greu de definit, şi totuşi firesc. Am oftat, am dat din umeri mormăind:

— În cazul ăsta, să mergem!... Doar n-o să te las în mijlocul drumului.

Faţa i se lumină brusc, de parcă vântul i-ar fi şters lacrimile cu mâna. Evident, cazul era mult mai nevinovat, dar totodată şi mult mai complicat decât mă puteam eu aştepta. Atunci însă nici măcar nu-mi propuneam să judec. De fapt, cine să le înţeleagă cu adevărat pe fetele din ziua de azi, din moment ce ele însele nu sunt în stare s-o facă.

— Cum te cheamă? am întrebat-o eu.

— Doroteea.

— Ei bine, Doroteea, văd că ştii destule lucruri despre mine... Îmi cunoşti numele, marca maşinii... Ce te face însă să crezi că, venind acum cu mine acasă, n-o să te păruiască nevastă-mea?

— Sunteţi divorţat. Şi locuiţi singur.

— Dar asta de unde o mai ştii?

— În timp ce vă aşteptam să veniţi la masa noastră, Jean ne-a spus o mulţime de lucruri... Vă lăuda fireşte. Printre altele, ne-a zis că, deşi aveţi o fire mai rezervată, sunteţi un om tare de treabă.

Da, la explicaţia asta puteam ajunge şi singur. Dar nici fata nu era chiar atât de neajutorată pe cât arăta la prima vedere. Se orientase de minune. Nu cumva însă juca, fără a-şi da ea însăşi seama, vreun rol perfid, care ţintea departe? Nu era deloc exclus. De un singur lucru eram cât se poate de conştient în momentul acela: în ea nu exista nici viclenie, nici premeditare. Generaţia asta este suficient de lipsită de scrupule pentru a se mai complica cu prefăcătorii şi minciuni mărunte.

Am urcat în maşină, lăsând-o să se aşeze tot în spate. Nu simţeam nici cea mai mică dorinţă de a scurta distanţa pe care o impusesem dintru început între mine şi ea. Chiar dacă ar fi mocnit în sinea ei vreo viclenie instinctivă, purtarea mea n-ar fi fost de natură s-o încurajeze. Se făcuse mică de tot într-un colţ al maşinii, nici măcar în oglinda retrovizoare nu se mai vedea. Tăcea. Poate adormise. Nici n-ar fi fost de mirare, era aproape ora trei. Iar până să ajungă să pună lăbuţa pe fraierul de mine, trebuie să fi avut parte de destule neplăceri şi deziluzii. Şi totuşi mă simţeam în largul meu. La ora asta se

adăuga şi plăcerea de a şofa pe străzi pustii, pe bulevarde pe care vântul gonea oameni beţi şi hârtii murdare. Îmi plăcea să simt cum mă învăluie răsuflarea caldă a motorului, cum o inhalez în înghiţituri mari, ca dintr-un tub de oxigen. Am s-o instalez în hol, să doarmă acolo, în cel mai rău caz, o să-mi şterpelească vreuna dintre statuetele goale de abanos aduse din Africa de fratele meu. Deocamdată, lucrul cel mai important era să ne furişăm în ascensor. Nu că mi-ar fi păsat de părerile altora, dar era limpede că tânăra lady nu constituia pentru mine o companie potrivită. Iar cu vermutul ăsta fad în stomac, ar fi fost destul de riscant să ne căţărăm paisprezece etaje. Locuiam la ultimul, deasupra mea nemaiexistând decât norii, cerul şi muzele acelea bine păzite şi destul de leneşe.

Dar, slavă Domnului, ascensorul funcţiona. Am deschis uşa şi, după ce am văzut-o pe Doroteea înăuntru, am răsuflat a uşurare.

— E lumina aprinsă! exclamă ea mirată. Serios, nu cumva a venit soţia dumneavoastră?

— Fii pe pace! i-am răspuns eu în glumă. Chiar de ar fi aşa, eu voi fi cel luat la întrebări...

Abia acum reuşii s-o examinez mai bine. Mergea înaintea mea cu pas niţel straniu – foarte uşor şi totodată înţepenit parcă – asemenea unui porumbel sau unui pescăruş care se plimbă pe nisipul ud de-a lungul ţărmului. Era îmbrăcată într-o fustă ieftină de imprimeu şi într-un fel de taior negru – amândouă destul de şifonate. Nu purta ciorapi, deşi primăvara rămânea răcoroasă. Nu avea nici geantă, nici vreun buzunar, şi nici în mână nu ţinea nimic, nici măcar vreo cheie sau vreo batistă – era aidoma păsărilor cerului ce dorm noaptea pe crengile copacilor. Doroteea examină precaut interiorul, apoi îşi întoarse spre mine ochii străvezii:

— E foarte frumos aici! rosti ea cu sinceritate.

— Nu găsesc...

Într-adevăr, nu exista nimic deosebit în tot apartamentul acesta. Nu aveam obsesia lucrurilor şi, de fapt, cele mai frumoase rămăseseră la fosta mea soţie. Cum era şi firesc, de altfel, întrucât ea le achiziţionase. Pe pereţi atârnau câteva tablouri bune, mai aveam un pian, iar parchetul era aşternut cu o mochetă vieneză foarte frumoasă, de un portocaliu gingaş, care la început mă iritase teribil. Mocheta o cumpărase tot nevastă-mea, şi încă pe valută, deşi eram de acum divorţaţi. Culoarea mochetei se asortează de minune cu cea a pereţilor, afirma ea cu acea logică tipic feminină care le obligă să-şi trântească pe loc un taior albastru dacă descoperă că au o geantă de aceeaşi culoare. Iar după mine, ea mergea cel mai bine cu negrul intens al pianului, o piesă veche şi foarte frumoasă, care se contura splendid pe

fondul gingaş al mochetei. Doroteea porni glonţ spre el, îi săltă capacul şi-i cercetă cu atenţie clapele gălbui, uşor uzate.

— Acesta-i pianul dumneavoastră? mă întrebă ea. Vreau să spun – la el lucraţi?

— Da, la el.

— Nu-i prea vechi? continuă ea dezamăgită.

— Tot ce se poate, dar face treabă.

Şi iar îşi ridică spre mine ochii transparenţi. Stânjeneala iniţială îi dispăruse cu desăvârşire, fata comportându-se acum cât se poate de natural, ca şi cum s-ar fi aflat la ea acasă.

— Îmi cântaţi ceva? Puţin de tot... Din creaţia dumneavoastră, se înţelege.

— Şi de ce, mă rog?

— Vreau să simt ce fel de om sunteţi... Deşi nu mă prea pricep la muzică.

Acest lucru mi se păru interesant. Ce putea înţelege acest mic pahiderm nocturn, oricât de simpatic şi straniu mi s-ar fi părut el mie, dintr-un singur fragment? De la femei însă, după cum aveam să mă conving în destul de lunga mea viaţă, te poţi aştepta la orice. Ca şi de la nevastă-mea, de pildă. Mă părăsise cu totul pe neaşteptate, fără niciun fel de motive deosebite. Sau cel puţin aşa mi se părea mie. Nu avea niciun motiv, niciun temei, plecase pur şi simplu, renunţând până şi la banalul scandal sau la lacrimile de rigoare. Nu există pe lumea asta femeie care să nu comită, măcar o dată în viaţă, ceva absurd şi ireparabil. Stăteam şi ne scărpinam în cap, neştiind ce motive să trecem în acţiunea de divorţ. Nu era exclus să-i fi părut rău, dar nu făcea parte dintre oamenii care se întorc de la jumătatea drumului. Galbenă, de parcă ar fi înghiţit otravă, la proces stătu tot timpul ca înţepenită şi abia după ce părăsi sala, izbucni în plâns. Din motive lesne de înţeles, am preferat să mă prefac că nu observ. Nu regretam prea mult cele întâmplate, deşi o iubeam. Era o fire extrem de ambiţioasă şi de autoritară şi încerca din răsputeri să-mi impună stilul ei de viaţă. Abia reuşeam să mai supravieţuiesc vieţii mondeno-artistice, dezorganizate, la care mă obliga. În perioada imediat următoare divorţului, eficienţa muncii mele crescu simţitor, fapt ce-i determină pe unii critici să afirme că mă aflu în plin avânt creator.

Doroteea stătea în faţa mea şi aştepta.

— E foarte târziu, am rostit eu şovăind. Trezim vecinii.

— Încet de tot! îşi reluă ea rugămintea. Nimeni nu va auzi nimic.

Am rămas o clipă pe gânduri. Cu două zile în urmă terminasem ceva, fără a şti însă prea bine ce reprezintă. Neglijasem deliberat o vreme această compoziţie, pentru a-i da timp să se dospească şi pentru a putea, la rându-mi, să mă detaşez de ea. Dar încă înainte de a o termina şi de a o pune

deoparte, auzisem glasuri firave de triumf lăuntric. Iar asta nu era puţin. Aveam o imagine destul de lucidă despre propria mea creaţie şi ştiam că trebuie să contez mai mult pe cultura muzicală decât pe inspiraţie. Eram de părere că a conta numai pe talent e ca şi cum ai conta pe faptul că maşina poate să-ţi meargă şi împinsă de vânt.

— Ia loc atunci!

— Unde să stau?

— Unde poftești...

Se aşeză pe primul taburet ce i se nimeri în faţa ochilor. De fapt, am rămas cu impresia că nu s-a aşezat, ci s-a lăsat aşa cum se lasă o vrăbiuţă zgribulită de frig. De cum am atins claviatura, am şi uitat de existenţa Doroteei. Cântam întotdeauna noaptea ceea ce compuneam peste zi. Lucrez prost atunci când îmi bate soarele în ochi, nu-mi plac zilele clare, însorite. Pot să-mi simt cu adevărat muzica numai noaptea sau în zilele liniştite, ploioase, când strălucirea soarelui şi a naturii nu-mi deranjează privirea.

Iar acum, cântând, simţeam din nou acele uşoare izbucniri de triumf lăuntric. M-am antrenat şi am cântat compoziţia până la capăt. Mi se pare că sunt unul dintre poeţii aceia stupizi care se îmbată de propriile lor versuri şi, odată dezlănţuiţi, nu realizează că trebuie să se oprească. Abia după ce am terminat, mi-am dat seama că nu sunt singur. Am ridicat capul şi am privit-o. Înfăţişarea ei nu putea decât să mă flateze.

— Îţi place? am întrebat-o în glumă.

— Foarte mult! urmă răspunsul ei spontan.

— Ştii însă cum se numeşte?

— Ştiu, răspunse ea simplu, „Nopţile Castiliei”...

Sunt convins că dacă s-ar fi repezit să mă muşte, aş fi rămas mai puţin uluit. Exact despre asta era vorba – compoziţia se numea „Nopţile Castiliei”. Cu precizarea că eram singurul care cunoştea acest lucru. Eu şi nimeni altcineva. Titlul nu-l trecusem nici măcar pe portativ. Mă uitam la Doroteea de parcă n-ar fi fost un om, ci cine ştie ce altă arătare.

— Dar de unde ştii? am întrebat-o într-un târziu.

— Ştiu...

Şi în timp ce continuam s-o privesc uluit, adăugă calm:

— Eu nu sunt ca toată lumea... Eu sunt nebună...

2

Nu mai sunt tânăr. Dar nici bătrân n-am ajuns încă. Toamna trecută am împlinit acei fatali patruzeci de ani, despre care, în zilele noastre, se spune că reprezintă ultima graniţă către bătrâneţe. Arăt însă ceva mai mult. La impresia asta contribuie mai ales părul meu, care, deşi des, este destul de

încărunţit. Şi cele două cute adânci care îmi brăzdează obrajii uşor supţi. Şi-apoi, totul este augmentat de comportarea mea rezervată, neprietenoasă. În realitate, nu sunt un om chiar atât de necomunicativ, discut civilizat, cu solicitudine, ba am şi un simţ destul de dezvoltat al umorului, care face casă bună cu mina mea serioasă. Sunt cotat drept cel mai bun specialist în muzică de filme. Nu-i cine ştie ce compliment, dar sunt scutit cel puţin de orice griji materiale. Am compus şi alte câteva lucrări, mai serioase, dintre care două-trei sunt foarte cunoscute.

Din fire sunt un om cu capul pe umeri, iar în afară de muzică mă interesează cosmogonia şi astronomia, chiar şi matematicile, pe care le consider baza oricărei cunoaşteri aprofundate. Am considerat dintotdeauna că armonia constituie cea mai semnificativă trăsătură a structurii naturii, ca şi a artelor de altfel. E un lucru demonstrat cu prisosinţă chiar şi de cele mai simple legi ale naturii. Când nu pot descoperi armonia în vreun fenomen cosmogonic, trag concluzia că eu sunt de vină, că nu l-am înţeles. Sau că fenomenul respectiv este anormal, neterminat.

Vă spun toate aceste lucruri ca să vă puteţi da seama în ce situaţie dificilă m-am trezit pe nepusă masă. Cum nu mai sunt însă un puşti, mi-am revenit repede şi am traversat calm încăperea.

— Şi cine ţi-a spus că nu eşti ca toată lumea?

Cred că ar fi fost cu neputinţă să-mi formulez într-un mod mai binevoitor întrebarea.

— Aşa s-a constatat, îmi replică ea stingherită.

S-a constatat! Nu-i exclus să fiu un tip niţel mai dur, dar lipsit de delicateţe nu sunt. N-am cutezat să-i adresez şi alte întrebări. Înţelegând, se pare, acest lucru, ea adaugă stingherită:

— N-am locuinţă, stau la ospiciu... Din cauza asta n-am unde merge.

— Nu cumva ai fugit de acolo?

— Nu, nu! exclamă ea jignită. Dar acolo nu stau decât noaptea, ziua mă duc la serviciu. Sunt „staţionară”, cum obişnuiesc să spună cei de acolo.

Era singurul lucru care îmi mai lipsea în cultura mea generală: să aflu că există şi nebuni „staţionari”. Trebuie să fi fost vorba de vreun caz extrem de uşor, din cele de care te izbeşti pretutindeni, chiar şi la noi, la Uniunea Compozitorilor. Oricum, până acum nu observasem la Doroteea nicio disonanţă lăuntrică. Dimpotrivă, în această seară, un asemenea simptom putea fi cu mult mai uşor descoperit în comportamentul meu.

— Cine te tratează?

— Doamna doctor Iurukova, îmi răspunse ea şi în aceeaşi clipă faţa i se însufleţi brusc.

— Şi ţi se întâmplă des?... Să nu te întorci... acolo?

— Nu foarte des... Doamna doctor nu se supără niciodată. Ceilalţi însă, vă daţi seama, se uită strâmb la mine, mai ales domnul doctor Strezov. Îmi spune că am de-a face cu o instituţie spitalicească, nu cu o pensiune.

Îmi scăpase probabil vreun zâmbet, căci ea se grăbi să adauge:

— Ştiu – disciplină şi toate celelalte. Dar sunt şi eu om. Mai mult, am impresia că doamna doctor consideră că şi asta face parte din tratament. De fapt, care om n-ar vrea să fie la fel ca toată lumea?

O privii îngândurat. Raţiona perfect normal, faţa ei arătând calmă şi pură. Nu cumva îmi juca vreo festă? Exclus, mi-am zis, alungându-mi acest gând din cap.

— Deci nu eşti ca toată lumea?

— Nu sunt, e adevărat, deşi am avut asemenea accese. E vorba de dedublarea personalităţii, aţi auzit, desigur. Dar chiar când mi se întâmplă, ştiu cât e adevărat şi cât e fals.

Se pare că amintirea aceasta o apăsa, căci faţa i se întunecă brusc. Mi-am dat seama că trebuie să fac ceva pentru a-i abate atenţia de la această temă neplăcută.

— Cu cine te-ai dus acolo? La restaurant, vreau să spun.

— Cu nimeni.

— Păi, cu nimeni... Mă năpădeşte uneori dorinţa de a mă şti într-un loc frumos, printre oameni frumos îmbrăcaţi. Şi atunci încep să-mi imaginez că şi eu sunt frumoasă şi normală. Deşi în acelaşi timp sunt perfect conştientă că oamenii normali îşi pot înfrâna asemenea dorinţe. Dar eu nu pot şi tocmai asta mă face să nu mă consider un om perfect normal. Aşa că am intrat şi m-am aşezat la prima masă la care se afla mai multă lume. E atât de simplu. Fiecare a presupus că am fost invitată de unul dintre ceilalţi comeseni.

— Nu-i chiar atât de simplu, am mormăit eu.

— Nu-i simplu pentru oameni civilizaţi ca dumneavoastră. Eu însă nu-mi pot permite acest lux. De aceea am ajuns în maşina dumneavoastră. Ce altceva puteam să fac?

— Da, te înţeleg, i-am răspuns eu, de astă dată pe un ton mult înmuiat.

Am tăcut un timp, apoi am întrebat-o:

— Spune-mi, totuşi, cum ai nimerit-o cu „Nopţile Castiliei”?

— Nu ştiu, îmi răspunse ea fără tragere de inimă. Nu sunt în stare să înţeleg chiar toate lucrurile pe care le pot face. Şi nici nu cred că-i nevoie...

Da, era clar că altceva nu voi mai afla de la ea. Aşa că am adăugat uşor răstit:

— Ai să dormi aici, în hol. În şifonierul ăsta vei găsi cu ce să te înveleşti... Sper că te poţi descurca şi singură...

— Mai încape vorbă, îngăimă ea tulburată.

Am simţit cât se poate de clar uşurarea ce-i străbătu chipul. Avea o faţă extrem de sensibilă, pe ea se putea citi totul ca-n carte. Ştiam foarte bine de unde-i vine uşurarea. În seara aceasta nu era obligată să plătească pentru cazare.

Am intrat în dormitor, dar nici vorbă să adorm imediat. M-am chinuit să-mi explic în vreun fel intuiţia ei de neconceput. E adevărat, existau nişte accente spaniole în ceea ce cântasem. Dar erau nespus de estompate şi insesizabile. Puteau fi sesizate cel mult în câteva intonaţii, şi numai de către un foarte bun specialist. Dar de „Nopţile Castiliei" nici vorbă nu fusese. De fapt, nici nu cunoscusem nopţile Castiliei. Nopţile madrilene mi le petrecusem, ca toţi ceilalţi turişti, prin localuri. Nicicând nu ridicasem privirea spre cer, pentru a-i vedea stelele. Nici nu ar fi avut vreun rost. Cerul Madridului e la fel cu al Sofiei, cu al Parisului sau cu oricare alt cer. Şi nopţile sunt în linii mari identice în această lume standard, cu localuri şi băuturi standard. Oricât ai sta să le aranjezi pe specific naţional, până la urmă toate se contopesc într-unul şi acelaşi cocteil. La ora actuală mi-e pur şi simplu indiferent dacă mă aflu pe Via Veneto sau pe Champs-Elysées. Treptat, am pierdut interesul pentru asemenea călătorii la care jinduisem cândva cu atâta lăcomie.

Mi se pare că a existat totuşi, aievea, şi o noapte castiliană. Da, într-adevăr, uitasem cu desăvârşire de ea. Şi tocmai acolo, poate, s-a născut în mintea mea motivul principal al compoziţiei. Sau numai titlul, nu-mi amintesc, deşi seara aceea mi-o amintesc foarte bine. Ne întorceam de la Escorial cu maşina reprezentanţei comerciale. Se lăsa seara, cerul se întuneca, luminile timpurii din unele ferestre abia conturau faţadele caselor ce apăreau ici-colo de-a lungul şoselei. Micul restaurant în care intrarăm se dovedi destul de vechi şi murdar. Mesele erau goale, pe jos zăceau resturi de mâncare, capete de peşte, codiţe solzoase şi trandafirii de crevetă. La bar, de asemenea, nu se afla niciun turist, doar câţiva lucrători de la serviciul de întreţinere a drumurilor, care – în combinezoane şi cu căşti de protecţie – beau la botul calului. Deşi binedispuşi, tinerii se comportau destul de rezonabili pentru temperamentul lor spaniol. Era clar că se temeau de patroana aflată de cealaltă parte a barului, o femeie trecută de prima ei tinereţe, căreia părul roşcat şi faţa îngustă îi dădeau mai degrabă un aer de nemţoaică. Tocmai pregetam dacă să rămânem sau nu, când o voce melodioasă de femeie ne invită:

— Poftiţi, domnilor, cu ce vă pot servi?

Patru străini dintr-un foc nu e un lucru de neglijat. Patroana ne ieşi în întâmpinare, izbutind în acest fel să pună capăt brusc tuturor ezitărilor noastre. Era niţel saşie, lucru ce o făcea mai simpatică.

— Ne putem aşeza afară? întrebă însoţitorul nostru de la agenţie.

— Cum doriţi, domnilor, ne răspunse ea zâmbind. Atâta doar că aici miroase a cârnaţi, pe când afară – a benzină.

— Nu-i nimic, ne asumăm riscul.

Ne-am instalat afară, la singura masă mai mare, presărată din belşug cu frunze ofilite şi găinaţuri. Doña Pelaya o şterse cu o cârpă nu prea curată, apoi o aşternu cu o faţă frumoasă, din material plastic. Am comandat xeres – un vin tare, aromat, de culoarea coniacului. Ni-l aduse cu veneraţie, într-o butelie frumoasă, pe care ne-o aşeză cu grijă în faţă. Era evident că în acest mic restaurant xeresul nu era băutura cea de toate zilele.

— E cel mai bun vin pe care-l am! exclamă ea cu mândrie. Sănătate, prieteni!

Adevăratul xeres spaniol este un vin excelent. Am mai băut o sticlă, ba am încercat şi un fel de sângerete care semăna cu un maţ îndesat cu funingine şi cu nimfe de gândaci-de-mai. L-am gustat mai mult din curiozitate. Nu putea fi comparat în niciun caz cu sângeretele nostru de Crăciun. Tăceam cu toţii. Se întunecase de-a binelea, iar noaptea era fără lună. Şi atunci am văzut pentru prima oară imensele stele castiliene strălucind deasupra capetelor noastre. Da, aşa fusese. Motivul compoziţiei – ce se născu puţin mai târziu – nu-mi fu dăruit însă de stele, ci de auriul vin cadizian.

Atunci de unde până unde toate aceste asociaţii în mintea Doroteei? Era perfect posibil ca nici măcar ea însăşi să nu şi le poată explica. Când cercevelele capului ajung să aibă crăpături, ce nu-ţi poate trece prin ele? Am adormit într-un târziu, iar a doua zi, când m-am trezit, ia-o pe Doroteea de unde nu-i. Până la urmă aş fi fost tentat să cred că am visat, dacă n-aş fi remarcat că, în grabă, aşternuse cuvertura pe canapea cu dosu-n sus. M-am uitat în jur să văd dacă nu-mi lăsase vreun bileţel. Nimic. Am dat din umeri, dar am simţit un fel de gol în suflet. Iată de ce nu-mi place să mă port omeneşte cu oamenii – ca să nu rămână apoi cu impresia că sunt un dulce naiv. Această latură a caracterului uman, oricât de ispititoare ar fi ea, mi s-a părut dintotdeauna jignitoare.

3

Aşa s-au scurs trei zile, mai exact – trei zile stranii. Oricât m-aş fi străduit eu să mi-o scot din cap pe fata asta nebună, nu mă părăsea defel senzaţia că o parte a ei rămâne trainic în mine. Tot mai des mă trezeam comiţând tot felul de prostii. În câteva rânduri am manevrat anapoda vitezele maşinii. La un concert am apărut fără cravată, ca un popă din satele şopeşti. Mai mult, mi s-a întâmplat să mă trezesc intrând în blocul fostei mele soţii, convins că mă îndrept spre apartamentul meu.

Sâmbătă seara m-am dus la acelaşi restaurant de noapte. De astă dată fără să mai fiu împins de sentimentul singurătăţii. Localul era destul de plin, bâzâitul agasant al discuţiilor devenind tot mai greu de suportat. Nu mă interesa să ştiu de ce venisem. Şi nici de ce nu-mi luasem pe cineva cu mine, un prieten măcar. Poate pentru că nu aveam prieteni. Sau pentru că în mine se-nfiripase vreo altă speranţă – refuzam să mă gândesc la asta. În orice caz, prin cap îmi trecu următoarea idee: ce aş face eu, de fapt, dacă, brusc, m-aş pomeni cu ea în pragul uşii de sticlă, aşa cum umbla – fără ciorapi, cu fusta şifonată? Cred că aş fi întins-o tiptil, pe uşa din spate. De la un scrupulos ca mine te puteai aştepta la orice.

M-am întors acasă perfect lucid. M-am apucat din nou să fluier în surdină „Nopţile Castiliei”, dar, neavând niciun fel de dispoziţie, de astă dată nu-mi mai plăcură deloc. Fraze frumoase, melodice, dar destul de goale. Presupun că am fost niţel nedrept cu mine însumi, deoarece adevărata frumuseţe nu poate fi lipsită de sens.

Luni am sunat la Institut şi am cerut-o pe doctoriţa Iurukova. În afara numelui, nu ştiam nimic despre ea, nici măcar nu aveam certitudinea că există cu adevărat. Îmi răspunse o voce plăcută de femeie, atât de calmă şi de echilibrată, încât mă simţii brusc jenat. Abia m-am stăpânit să nu pun receptorul la loc în furcă. Orice pretext aş fi invocat, mi se părea acum fals şi stupid. Măcar de i-ar fi spus ceva numele meu.

— Da, ştiu de dumneavoastră, sună cât se poate de firesc vocea ei. Am aflat câte ceva de la Doroteea... Se înţelege că puteţi veni. Tot aveam de gând să vă rog ceva.

Mulţi dintre dumneavoastră cunosc pesemne această clădire veche şi sumbră, cu ferestrele zăbrelite. Intrasem şi eu cândva în ea şi-mi aminteam de copacii frumoşi, de aleile aşternute cu o umbră uşoară, de bolnavii care se perindau prin umbră, reci şi îndepărtaţi ca nişte galaxii. Erau nebuni în adevăratul înţeles al cuvântului, plini de demnitatea lumii lor imaginare, dar blajini ca nişte copii. Am rămas atunci atât de impresionat, încât a doua oară n-am mai avut curaj să vin, deşi aveam de efectuat nişte proceduri antialergice. Iar acum, la volan, în timp ce mă îndreptam într-acolo, mă simţeam uşor agitat şi timorat.

Oprindu-mă în faţa Institutului, am aruncat o privire îngândurată în jur. Locul de parcare era supraaglomerat, acel du-te-vino de maşini te făcea să crezi că tot oraşul se umpluse peste noapte de nevrotici şi anormali. Noroc că la intrare nu se afla niciun portar. Construcţia cea nouă mi se păru din cale-afară de urâtă, de-a dreptul hidoasă, ca toate aceste clădiri moderne ce îmbătrânesc înainte de a fi construite. Nu mică mi-a fost surpriza constatând că nimeni nu ştia nimic de cabinetul doctoriţei Iurukova. În timp ce

cutreieram neajutorat, etaj cu etaj, tot întrebând, în jurul meu se învârtea ca într-un carusel o întreagă mulţime monotonă şi grăbită. Cel mai mult mă impresionau bolnavii, cu îmbrăcămintea lor reiată şi fizionomiile îngândurate, ca şi cum nu ar fi fost oameni, ci nişte oi venite aici pentru a fi tunse, iar mai apoi să-şi reia treburile de zi cu zi. Înarmaţi cu stilouri, medicii treceau îngrijoraţi printre ei; nimeni nu se privea, nimeni nu se saluta!

Să fi devenit eu chiar atât de sensibil? Sau lumea se schimbase pe nesimţite în timp ce eu zdrăngăneam fără să-mi pese la pian? Într-un târziu, o infirmieră bondoacă îmi arătă o uşă ca toate celelalte, fără vreun număr sau inscripţie. Am bătut şi am intrat. De fapt, nici nu prea aveai unde să intri. Odăiţa, strâmtă, cât o cămară, era ocupată de la un capăt la celălalt de un pat îngust de spital, de două scaune şi de un obiect lăbărţat, indefinibil, care trebuia, pesemne, să aibă menirea de birou. Şi, colac peste pupăză, încăperea era dată şi cu un strat subţire de vopsea albă de ulei, creând impresia unei bucătării vechi, lăsate în paragină.

La birou, într-un halat alb de spital, se afla o femeie trecută de vârsta tinereţii. Îndărătul ei era aşezat în picioare, ca o strajă ruginie, un tub imens de oxigen. Tulburat şi iritat, în prima clipă nici nu am realizat cum arăta această femeie. Auzindu-mi numele, ea înclină din cap şi mă invită să iau loc. Am fost silit să mă aşez pe pat, căci din lipsă de spaţiu, ambele scaune erau întoarse cu faţa spre uşă. Abia acum am reuşit s-o examinez mai bine. Se apropia, probabil, de cincizeci de ani, avea faţa galbenă ca ceara de albine, fără să fi păstrat nici cea mai neînsemnată urmă din mierea de altădată. Nu se observa pe ea niciun fel de cute, niciun fel de pată sau culoare de alt gen, ai fi zis că e faţa unei figurini de panoptic insuficient finisate. Impresia era accentuată de bustul ei feciorelnic destul de înalt şi de drept, cu o rotunjime ideală, dar la fel de lipsit de viaţă, făcut parcă din amestecuri de stearină.

Erau însă impresii dobândite în doar câteva secunde. Doctoriţa se aşeză pe scaun şi râse pe neaşteptate. Cine ştie de ce, acest râs mi se păru fără sens şi de rău augur, deşi acum îmi dau seama cât de firesc şi binevoitor fusese.

Cum eram încă cu nervii încordaţi, m-a fulgerat gândul că nimerisem într-o capcană pe care ea şi Doroteea mi-o întinseseră cu viclenie.

— Liniştiţi-vă, tovarăşe Manev, nu veţi auzi nimic îngrozitor...

— Ce vă face să credeţi că sunt neliniştit? am întrebat-o eu rece.

— Astfel arătaţi. Stând şi privindu-vă, constat la dumneavoastră serioase simptoame nevrotice.

— Iertaţi-mă, dar eu n-am venit aici pentru consult! am exclamat eu cu ostilitate.

— Ştiu. Totuşi, pentru ce aţi venit?

Acum eram eu în încurcătură. Îmi imaginasem discuţia cu mult mai intimă şi mai cordială. Şi nu-mi dădeam seama că eu s-ar putea să port vina pentru acest început niţel cam dur. Culmea ghinionului, în răstimpul cât ţinu discuţia noastră, cel puţin zece indivizi în halate albe îşi strecurară capetele prin deschizătura uşii, întrebând unde se află cutare sau cutare, ca şi cum în clădirea aceea imensă nimeni nu se mai afla la locul său.

— Am venit să mă interesez de Doroteea. Şi de starea ei. Fireşte, dacă acest lucru nu contravine practicii dumneavoastră medicale.

— N-am niciun fel de secrete! spuse Iurukova. Se pare însă că Doroteea v-a produs un şoc destul de puternic.

— Dacă insinuaţi că m-am speriat...

— Cel puţin în maşină!

— V-a relatat chiar tot?

— Aşa ne-a fost înţelegerea. Aţi procedat cu foarte mult tact în seara aceea. Şi cu foarte multă omenie. Deci, n-am niciun motiv să mă feresc de dumneavoastră. Practic, în prezent e sănătoasă... O ţin de cinci-şase ani sub observaţie – avea accese de schizofrenie, uşoare şi periodice, se înţelege. Aş mai numi, faţă de dumneavoastră, şi ideile fixe. Îşi imaginează că e cutare sau cutare eroină din cărţile pe care le-a citit... Irina din romanul „Tutunul” [1] să zicem... Sau Cosette din „Mizerabilii”... Ultima oară s-a dat drept Thaïs, lucru ce a ţinut destul de mult, din păcate. În ultimele şase luni n-a mai avut niciun fel de recidive.

— Chiar niciun fel?

— Nu... Dar asupra acestui aspect voi reveni.

— Care-i părerea dumneavoastră? Din ce i se trage boala?

Privirea pe care mi-o aruncă se dovedi atât de iute şi de ageră, încât abia o percepui. Am încercat mai degrabă senzaţia că aud un hârşiit de diamant pe sticlă.

— Fie, am să vă spun şi acest lucru, îmi răspunse ea fără tragere de inimă. Într-adevăr, e mai bine să ştiţi totul. Ca fată, a trecut prin două traume sufleteşti puternice. La unsprezece ani, o maşină i-a călcat tatăl, care a decedat pe loc, chiar sub ochii ei. Maică-sa s-a măritat din nou, viaţa în casa nouă devenind curând imposibilă... Avea un unchi, s-a dus să stea la el. La numai treisprezece ani ai ei, în prag de pubertate, ca să zic aşa, a încercat s-o violeze.

Doctoriţa tăcu o clipă, faţa i se încruntă. Da, e, realmente dezgustător, m-am gândit eu cutremurat. Mai bine n-o întrebam.

---

[1] Capodoperă a prozatorului bulgar Dimităr Dimov.

— Părerea mea e că boala nu i se trage neapărat numai de aici. Deşi lucrurile se leagă între ele. După cum bine aţi remarcat, un anumit rol în toată povestea asta revine şi unor factori ereditari... Acum însă se simte excelent; vorba ceea, să batem în lemn! Asta, evident, dacă nu va fi confruntată cu un nou stres...

Se adânci apoi în tăcere, fără a mă mai învrednici nici cu o privire măcar. Am reţinut însă foarte bine nuanţa de avertisment din ultimele ei cuvinte.

— În cazul acesta, de ce nu-i faceţi externarea?

— Şi unde s-o trimit?... La unchiul ei?... Sau la josnica ei mamă? Deocamdată, de bine, de rău, reuşesc să-i asigur şederea aici. Mă justific şi eu cum pot: experiment ştiinţific, tratament prin muncă şi aşa mai departe. Sunt însă sigură că asta nu va continua la infinit, ambianţa de aici putându-i deveni primejdioasă. Şi mă trec fiori de groază când îmi imaginez ce-i poate hărăzi viaţa.

Am simţit şi eu cum mă trece un fior. Nu pornisem oare cu prea multă uşurinţă pe acest drum complet necunoscut? De fapt, ce căutam eu aici, mi se urâse cu binele? Şi tocmai când căutam soluţia cea mai politicoasă pentru a-mi încheia vizita, doctoriţa mă întrebă:

— Am rămas cu impresia că şi dumneavoastră aveaţi să-mi spuneţi ceva?

— Da, într-adevăr...

Şi cu o însufleţire puţin forţată i-am povestit despre „Nopţile Castiliei", despre felul cum intuise titlul compoziţiei. Am simţit însă, fără să am vreun motiv anume, că relatarea mea nu era de natură s-o impresioneze în mod deosebit. De fapt, aşa cum i-o narasem, ca întâmplare mi se păru şi mie total absurdă.

— Aici nu-i nimic straniu, rosti doctoriţa calm. V-a citit gândurile, asta-i tot. E un lucru care mă înspăimânta şi pe mine la început, dar cu care am reuşit să mă obişnuiesc.

— Şi spuneţi că nu e nimic straniu în asta? am privit-o eu mirat.

— Telepatia nu-i un simplu moft. Doroteea nu-şi propune decât rareori să „ghicească", atunci însă nimereşte din plin. Cine ştie, s-ar putea ca, peste secole, telepatia să devină un mod normal de comunicare între oameni.

— Da, peste secole, am mormăit eu. Deocamdată rămânem însă tot în secolul al douăzecilea... Şi mă cam îndoiesc că ştie unde se află Castilia asta.

— Nu cred că e cazul să o subapreciaţi, citeşte extrem de mult. Desigur, deocamdată nu-i permit să citească romane, mai ales din cele bune. Cu excepţia lor însă, citeşte tot ce apucă, inclusiv cărţi de medicină. E dotată cu o memorie de-a dreptul fenomenală, depăşindu-i în unele privinţe şi pe mulţi dintre colegii mei...

— Înseamnă că nu-i un lucru chiar atât de greu, am zâmbit eu.

Doctoriţa se prefăcu însă că nu-mi înţelege aluzia.

— Şi trebuie să aveţi în vedere că nu posedă memorie de tip mecanic. Iar atunci când cunoştinţele sau memoria îi şchioapătă, se ajută de minune cu intuiţia. În general, Doroteea este o fată foarte interesantă. De caracter...

Numai la asta nu mă aşteptam.

— Mi s-a părut prea timorată, am replicat eu.

— Într-adevăr, nu-i o fire înfigăreaţă. Dacă socotiţi însă că-i slabă, comiteţi o mare greşeală. Chiar şi din punct de vedere fizic este foarte rezistentă. Tovarăşii ei de muncă se miră cu câtă uşurinţă mânuieşte presa.

— Unde lucrează?

— Într-un atelier meşteşugăresc. E ştanţatoare. Sau cam aşa ceva. O slujbă ca oricare alta, dar nepotrivită pentru ea, aş zice. E o muncă prea monotonă, care nu-i solicită defel imaginaţia. Şi tocmai aici e punctul ei slab. Imaginaţia ei trebuie populată cu ceva, dar în niciun caz cu himere. Iată, asta voiam să vă rog. Sunteţi o persoană influentă, nu i-aţi putea găsi o slujbă mai potrivită?

— De pildă?

— Să confecţioneze păpuşi, să zicem. Sau să deseneze pahare, vaze, farfurii, are o mână foarte iscusită, de artist.

— Voi încerca. Nu-i promiteţi însă nimic. N-aş vrea s-o amărăsc în caz de nereuşită.

— Nu se va amărî. În prezent îi este absolut indiferent unde lucrează. Şi cât primeşte. În mâinile ei banii nu sunt decât nişte hârtii fără valoare. E foarte neajutorată în probleme de viaţă.

— Ei, nici chiar aşa! Mai noaptea trecută s-a descurcat de minune...

— Atunci a prevalat la ea mai degrabă instinctul. Acolo unde înţelepciunea e deficitară, natura mobilizează uneori forţe foarte stranii, inimaginabile. E un lucru pe care l-am constatat deseori la pacienţii mei. Şi mi-a fost pur şi simplu imposibil să mi-l explic din punct de vedere medical.

Simţeam că-mi vâjâie capul când am părăsit această clădire ciudată. Ultimele cuvinte ale doctoriţei se ţineau scai de mine, ca nişte cerşetori neobrăzaţi. Trăgeam speranţa că odată intrat în maşină se vor lăsa păgubaşe. Degeaba însă. Se instalară pe banchetă, în spate, continuând să mă terorizeze cu întrebările şi presupunerile lor absurde. Am dat mai tare aparatul de radio – acelaşi rezultat. Dacă era adevărat, aşa cum afirmase doctoriţa Iurukova, că natura ştie să se apere, acum, în cazul meu, ea alesese căi cu totul de neînţeles.

Mai trecu o săptămână, răstimp în care am avut şi o realizare: singurătatea fu izgonită o dată pentru totdeauna din casa mea. Acum nu mai eram singur. Mi se părea că, tainic, Doroteea sălăşluia în mine şi în preajma mea, deşi nu ca om, şi nici măcar ca amintire. Căci nu erau amintiri plăcute şi reuşeam să le izgonesc. În locul lor, ca o dâră de fum, rămânea un sentiment – tulbure şi apăsător, dar viu totuşi. Ce fel de sentiment? Îmi vine extrem de greu să-l definesc acum prin cuvinte. Poate că sentimentul datoriei neîmplinite, al unui reproş amar, al unei omenii neîmpărtăşite. Mă surprindeam deseori purtând în sinea mea discuţii nesfârşite – nu cu ea, ci cu mine însumi. Încercam să pricep ce anume se întâmplase. Dar în afara faptului că nu mai eram singur, nu se întâmplase nimic deosebit. Doroteea îmi alungase singurătatea. Totul ar fi fost în regulă, dacă nu s-ar fi instalat ea însăşi în locul acestei singurătăţi. Acum, în loc să mă simt singur, mă simţeam de-a dreptul derutat.

Într-o noapte, în timp ce mă chinuiam să adorm, am încercat să-mi amintesc cum arăta faţa ei. Ciudat însă, în mintea mea nu reuşea să prindă viaţă nici măcar o singură trăsătură, cât de cât concretă şi distinctă, a chipului ei. Aveam senzaţia că dacă aş întâlni-o pe stradă îmbrăcată în alte haine, nu aş mai fi în stare s-o recunosc.

Nu că ar fi avut o înfăţişare banală, de duzină, nu, aşa ceva nu se putea afirma despre ea, era exclus. Iată, încep să-mi amintesc: un nas niţel alungit, buze subţiri şi uşor palide, părul întins şi pieptănat ca al Monei Lisa. Şi totuşi, astea nu-s trăsături, chipul ei se schimba întruna – ca oglinda râului pe care se succed cu repeziciune razele reflectate ale soarelui. Sau ale cărui ape dorm în adâncul umbrit al viroagelor. Chipul ei părea că reflectă lumea exterioară, fără a trăda însă nimic din sine însuşi – aşa se şi explicau, pesemne, instabilitatea şi inaccesibilitatea Doroteei.

De la prima noastră seară a trecut mai bine de un an. Acum Doroteea e moartă, şi eu constat cu groază şi suferinţă că iar nu sunt în stare să-mi amintesc ce chip avea, deşi între noi s-au întâmplat atâtea lucruri neobişnuite şi stranii. Nu numai că nu-mi pot aduce aminte chipul ei, dar nu posed nimic de la ea – vreun obiect, vreo urmă lăsată de degetele ei, nici măcar vreo pată oricât de mică, fie ea şi de sânge – sângele ei, pe care-l văzusem odată, transparent şi subţire ca sucul de cireşe. Ca şi cum nici n-ar fi fost, ca şi cum nici n-ar fi existat, deşi pe lumea asta o altă asemenea existenţă este exclusă. Ca şi cum ar fi fost un vis, născocirea unei minţi niţel febrile şi bolnave. Acum omul poate să se îndoiască de orice. Şi să nu creadă nimic. Nimic în afară de adevărul Doroteei.

Şi astfel, împins de destin, cum se spune în asemenea cazuri, am reuşit nesperat de repede şi uşor să fac ceea ce mă rugase doctoriţa Iurukova. Am

sunat-o de îndată, iar bucuria ei fu pe deplin sinceră. Şi, fireşte, se oferi să mi-o trimită imediat pe Doroteea. Trecură însă vreo câteva zile fără ca aceasta să dea vreun semn de viaţă. Au fost zile în care nu ştiam ce anume mă încearcă: febra aşteptării sau vreo teamă lăuntrică. Niciodată nu m-am simţit atât de nesigur, atât de derutat Dar mintea mea lucidă şi sănătoasă mă povăţuia să am răbdare. Încotro să te grăbeşti atâta pe lumea asta, când toate distanţele umane sunt măsurate şi răsmăsurate? Am renunţat la ideea de a o suna din nou pe doctoriţă. Să hotărască soarta însăşi, de ce să-i forţez eu mâna.

În cele din urmă, într-o bună zi, Doroteea mă căută. La telefon, se înţelege:

— Dumneavoastră sunteţi, tovarăşe Manev?

I-am recunoscut imediat glasul.

— Eu sunt, de ce mă cauţi abia acum?

Se pare că duritatea tonului meu o intimidă.

— De ce? Păi v-am căutat de câteva ori.

Atunci am rămas cu impresia că mă minte. Abia mult mai târziu am înţeles ei din toate păcatele omeneşti acesta-i era cel mai străin.

— Cam pe la ce oră?

— În timpul pauzei de prânz.

Da, era ora la care obişnuia să ies să mănânc.

— Mă rog. Vino imediat la mine. Am să-ţi dau o veste bună.

— Păi acum nu pot, îmi răspunse ea încurcată. Sunt la serviciu. Vorbesc de la un telefon public.

— Vino când îţi spun! Ţi-am găsit o altă slujbă.

Încuviinţă abia după câteva clipe de ezitare. Îmi amintesc că era o zi foarte răcoroasă. Veni îmbrăcată la fel ca prima dată, mi se păru chiar uşor învineţită de frig. Ca şi cum şi-ar fi petrecut noaptea în parc, pe o bancă. Poate tocmai din această cauză nasul ei arăta niţel alungit. Asta şi ochii rotunzi îi dădeau o uşoară expresie de uimire. E adevărat, nu era deloc frumoasă, dar nu avea nici pe departe o înfăţişare obişnuită, banală. Mult mai târziu, când am început să mergem împreună la restaurant, aveam să remarc de fiecare dată un fel de tresărire lăuntrică, de mirare chiar, în privirile prietenilor sau cunoscuţilor care o vedeau pentru prima oară.

— Ce va trebui să fac? mă întrebă ea încă din prag.

— Să scrii note... Ai mai scris vreodată?

— Niciodată! îmi răspunse ea mirată. Există şi un asemenea serviciu?

— E un serviciu ca toate serviciile. Nu te teme, te vei obişnui... Ai o mână iscusită, de artist.

Doroteea nu mă auzi însă, părea că se ascultă pe ea însăşi.

— Interesant, zise ea. Note, foarte bine. Unde?

Aveam prieteni la Editura Muzicală, nu mi-a venit greu s-o plasez acolo. În definitiv, câte fete din zilele noastre sunt dispuse să-şi scoată ochii cu optimi şi diezi? Transcrierea notelor e o operaţiune destul de laborioasă, cere o atenţie deosebită şi multă răbdare. Iar eu îmi băgasem în cap, cine ştie de ce, că ea se va descurca de minune.

— Vreau chiar acum! mă rugă ea cu o voce ce mi se păru plină de însufleţire.

— Bine! Mergem astăzi. Cel puţin să te prezint directorului.

Studiind-o însă mai atent, mi-am dat seama că mă pripesc. Cu rochiţa aceea şifonată şi cu faţa rebegită de frig, aducea mai degrabă a florăreasă.

— Alte haine n-ai?

— Nu, le-am lăsat la o prietenă.

— Păi să te duci să ţi le iei.

— Nu, asta în niciun caz!

Faţa i se înnegură vizibil.

— Dar bani ai?

— Da, iau salariul peste câteva zile.

— Peste câteva zile e târziu. Te împrumut eu şi mi-i restitui când ai să poţi.

— Mulţumesc! consimţi ea de îndată. Am să ţi-i restitui, se înţelege.

Mi-am zis pentru o clipă s-o trimit singură. Apoi m-am răzgândit. Eu unul îmi dădeam mai bine seama cum trebuie să arate o fată care lucrează într-o asemenea editură. Dar nu era vorba numai de asta. Mă simţeam într-un mod aparte surescitat, ţineam să fac eu însumi treaba asta. De ce oare, fiindcă nu o mai făcusem niciodată până atunci? Am dus-o la magazinul „Valentina”. Rochia pe care i-am cumpărat-o era destul de groasă, mai curând de iarnă, dar ţineam atât de mult s-o încălzesc! Când ieşi din cabina de probă, mi se păru îngândurată.

— Îţi place? mă întrebă ea cu o uşoară îndoială.

Nimic deosebit, o banală rochie de confecţie. Şi totuşi venea foarte bine pe corpul ei perfect de manechin. I-am mai cumpărat o pereche de pantofi şi alte câteva mărunţişuri. Apoi am mai intrat în două-trei magazine, şi ea accepta totul ca fiind foarte normal, încât treaba asta sfârşi prin a mă deranja. Am trecut eu însumi destul de greu prin anii tinereţii şi nu-mi plac oamenii care consideră că li se cuvine totul, că totul trebuie să le cadă din cer. S-ar fi putut însă prea bine ca Doroteea să nu aibă noţiunea banilor şi a lucrurilor, după cum mă şi prevenise doctoriţa Iurukova. Nu întreba niciodată de preţ, nu se uita la facturi, accepta foarte firesc tot ce-i

cumpăram, la fel cum acceptă porumbeii boabele de ovăz risipite prin curţile fabricilor de bere.

Pe lângă toate, îmi şi chiorăiau maţele de foame, căci nu apucasem să iau nici măcar o gustare. Am înfulecat ceva la braseria restaurantului „Bulgaria”, apoi ne-am întors acasă. Aici m-am înarmat cu răbdare şi m-am apucat să-i explic cum se scriu notele, transcriind chiar eu două-trei rânduri din „Nopţile Castiliei”. Mă urmări atentă, apoi trecu la prima ei probă. Am rămas pur şi simplu uluit cât de mult semănau notele ei cu ale mele. S-au scurs astfel pe neobservate circa două ore. Mi-am consultat ceasul, era aproape şase.

— Ascultă, Doroteea, eu trebuie să merg la o adunare. Mă întorc de acolo pe la nouă. Tu rămâi aici şi lucrează. Aşteaptă-mă... Pe urmă mergem undeva să cinăm.

— Bine.

M-am întors abia pe la zece. Fusese o adunare dificilă, nu pentru că s-ar fi discutat probleme extrem de importante, ci, aşa cum se întâmplă de regulă, din cauza ambiţiilor şi pasiunilor dezlănţuite. Când am intrat, am găsit-o dârdâind de frică. Nu era în stare să priceapă ce adunare e aceea din care nu poţi ieşi.

— Am crezut că ai fost ucis! adăugă ea încă terorizată de teamă. Străzile de aici sunt atât de întunecoase...

— Cine să mă ucidă?

— Cum cine? îmi replică ea pe loc. Carbonarii.

Da, ce să spun, doctoriţa Iurukova e mai mult decât grozavă! Auzi: practic, Doroteea e sănătoasă! Oare nu voise pur şi simplu să scape de răspundere, pasându-mi-o mie? Ideea nu-i chiar atât de rea. Ce şi-o fi zis, Manev e bogat, are concepţii moderne, îşi poate permite să se ocupe de o nebună! Fata îşi reveni însă pe loc, căci adăugă jenată:

— Vorbesc prostii!... Aşa-i când te cuprinde spaima!

— Cel care ţi-a vorbit de carbonari ţi i-a prezentat niţel deformat, am mormăit eu nemulţumit. Nu de treburi de-astea se ţineau ei.

— Ştiu! Ai dreptate, consimţi ea pe loc. Cine ştie din ce carte mi-a rămas prostia asta în cap.

Apoi, cercetându-mă cu atenţie, mă întrebă:

— Doamna doctor Iurukova ţi-a spus chiar totul despre mine?

— Nu ştiu ce înseamnă „chiar totul”.

— Măcar ce-i mai important?

— Da, aşa presupun.

— În definitiv, nu-i cine ştie ce nenorocire! replică ea pe un ton uşor răstit. E totuşi mai bine ca omul să-şi închipuie ceva decât să nu fie chiar nimic.

— Ia scoate-ţi din cap prostiile astea. Şi hai să vedem ce ispravă ai făcut.

Se lumină brusc şi veni cu un vraf de note. Văzând cât de mult semănau cu ale mele, mă încercă din nou gândul că, de fapt, nu le-a transcris, ci le-a tras la xerox. Deşi nu aveam un scris frumos, succesul ei mă lăsă perplex. Un om care este în stare de aşa ceva poate face orice. Nu bănuiam pe atunci cât adevăr conţine această idee formulată la modul des de general.

— Da, e bine, am spus eu pe un ton reţinut. Ţi-a fost greu până te-ai obişnuit?

Intuiam vag că trebuie să-mi temperez laudele.

— Ei, nu-i chiar cum aş transcrie dintr-o carte. Fiindcă aici nu ştiu ce anume transcriu. Şi totuşi, la ultimele file am ajuns să memorez câte un rând întreg. Fără nicio greşeală.

De astă dată nu mă îndoiam că spune adevărul. Nu-i un lucru de colea să transcrii un vraf întreg de note.

— Şi ai să mă înveţi să le citesc? Te implor!

— Nu-i o treabă prea uşoară.

— N-are importanţă. Simt că mor de curiozitate să aflu ce anume e scris în ele. S-ar putea să sune foarte frumos.

— Tot ce-i compus de mine e foarte frumos! am râs eu. Ai mâncat ceva?

— Nu! răspunse ea cu mirare.

— Vrei să mergem undeva să mâncăm?

— Acum? Nu, nu vreau. În casă nu putem găsi nimic?

Am încropit cu eforturi comune o gustare – puţin unt şi dulceaţă, câte două ouă moi. Pâinea era însă îngrozitor de tare, aveam impresia că mă zgârie în gât.

— Chiar te-a zgâriat? mă întrebă ea uimită.

— Nu vezi că glumesc?

— Nu-mi plac glumele, zise Doroteea. Nici măcar nu-mi dau seama când anume se glumeşte. Când rulează comedii, nu mă duc să le văd. Lumea râde, iar mie îmi vine să plâng.

Şi mama îmi spusese că, pe când eram mic de tot, am izbucnit în hohote de plâns la filmul „Timpuri noi”, crezând că Charlie Chaplin a fost aievea călcat de maşină.

— S-ar putea să ai dreptate.

— Se înţelege că am dreptate, exclamă Doroteea. Ce poate fi vesel în faptul că cineva e fugărit, că primeşte picioare în spate, ba chiar că e aruncat de la balcon...

Da, fata judeca perfect logic. Nu e prea măgulitor pentru oameni să-i vezi cum se amuză fără nicio reţinere pe seama necazurilor şi suferinţelor altora. Doroteea nu semăna defel cu ei, deşi pofta cu care înfuleca din frugala noastră gustare nu era cu nimic mai prejos decât cea a semenilor ei. Când i-am servit ouăle, se uită la ele cu un fel de tandreţe parcă.

— Ştii de când n-am mai mâncat ouă moi?... Încă de pe când trăia tata. Lui îi plăceau foarte mult.

Am simţit-o cum se întunecă lăuntric, privirea aproape că i se stinsese. La capătul unei zile de izbândă, aşa ceva trebuia evitat. Aveam în frigider o sticlă începută de Cabernet, am scos-o, am pus două pahare.

— Mie să nu-mi pui!

— De ce? am privit-o eu mirat.

— Nu-mi dă voie doamna doctor.

Mă rog, ce puteam face în cazul ăsta. Mi-am pus numai mie. Doroteea nu-şi desprindea însă privirea de pe sticlă, părea nehotărâtă.

— Fie, toarnă-mi o jumătate de pahar! spuse ea. N-o să mă otrăvesc numai din atât... Că doar nu începe omul în fiecare zi o slujbă nouă.

I-am turnat ceva mai mult decât jumătate. Din amabilitate, se înţelege, că doar nu-mi trecea prin minte s-o îmbăt. Şi totuşi se îmbătă – din cele câteva înghiţituri. Faţa i se îmbujoră puternic, în privire îi apăru acea descumpănire abia perceptibilă, după care soţia mea stabilea cu exactitate dacă am băut un pahar sau trei. Şi, curios, deveni şi mai subţire, înălţându-se în scaun, ca şi cum se transformase în floare.

— Mă simt uşor ameţită. Pot să mă culc?

— Mai încape vorbă... Mai ales că mâine trebuie să ne sculăm devreme.

Pentru mai multă siguranţă, am condus-o până în hol. Nu avea nimic, păşea perfect normal. Privind-o însă din spate, i-am zărit urechiuşele lucind ca nişte vişine.

— N-ai nimic, trage-i un pui de somn şi mâine ai să fii ca nou-născută!

Ea continuă să mă privească fix. Şi mi se păru niţel caraghioasă cu ochii aceia holbaţi şi cu privirea tulbure.

— Dacă vrei, poţi rămâne cu mine, îmi declară ea brusc.

— Fii liniştită!... În casa asta n-o să ţi se întâmple aşa ceva!

— Ba nu sunt deloc liniştită. Şi-apoi, nu-mi place să rămân datoare nimănui.

Vocea îi era uşor insolentă. Ulterior nu mi-a mai fost dat să sesizez asemenea accente în glasul ei. Pe de altă parte, aceea a fost şi ultima înghiţitură de vin din viaţa ei.

— Iar eu nu sunt obişnuit să mi se mulţumească în modul cel mai ieftin posibil, i-am replicat destul de dur. Noapte bună!

Nici măcar n-a catadicsit să-mi răspundă la salut. Am intrat în dormitor uluit nu atât de cuvintele ei, cât de ale mele. Era de la sine înţeles că puteam recurge la un refuz mai amabil şi mai civilizat. Dar nu acesta era lucrul cel mai important. Corespundeau oare cuvintele mele vreunui adevăr? Tocmai despre asta-i vorba: da, corespundeau. Iar cauza nu trebuia căutată în faptul că sorbise câteva picături de vin. Şi că nu prea se afla în apele ei. Pe atunci nu eram încă în stare să-mi explic în ce anume consta esenţa acestei senzaţii. Oricum, fata nu putea să-mi stârnească repulsie fizică. Mai ales că avea un caracter atât de plăcut şi blând. Şi totuşi între noi exista un obstacol a cărui existenţă o ignorasem până atunci. Poate eternul obstacol pe care-l ridică instinctul în faţa oricărei boli, chiar atunci când aceasta nu este molipsitoare. Poate...

5

Rămase să locuiască la mine fără să fi discutat ceva în acest sens, procedând cu aceeaşi naturaleţe cu care se aciuiseră porumbeii pe terasa blocului. Se scula dis-de-dimineaţă, străbătea în vârful picioarelor, ca o umbră, holul imens şi părăsea apartamentul în aceeaşi linişte desăvârşită, încât nici măcar când eram treaz nu-i auzeam paşii sau ţăcănitul cheii în yale. Doar când prindeau să şuiere ţevile în baie, îmi dădeam seama că s-a sculat şi face duş. Apoi îi vedeam halatul ud atârnând în cuier. Pe policioara de sub oglinda din baie apăru periuţa ei de dinţi. Mi-am dat imediat seama că face baie şi dimineaţa, şi seara, punând în asta o înverşunare inimaginabilă, ca şi cum ar fi vrut să îndepărteze de ea totul – miresmele grele ale spitalului, amintirile, până şi ultima pată din viaţa ei de până atunci. Era din ce în ce mai curată, din ce în ce mai diafană şi mai uşoară. Şi mai calmă totodată. Şi tot ce punea pe ea strălucea de curăţenie – de la guleraş până la pantofi. Până şi mersul i se schimbă – nu mai semăna cu un pescăruş care păşeşte pe malul mării. Totul în ea se relaxă, buzele i se destinseră parcă, până şi nasul ei pleoştit mi se părea acum absolut normal.

Doroteea pleca la serviciu pe la şapte şi se întorcea întotdeauna la patru. Nu ştiam unde ia masa, nu-mi venea la îndemână s-o întreb. De altfel, la început vorbea puţin: absolut nimic despre trecutul sau viitorul ei, doar banalităţi din viaţa de zi cu zi. Dar şi în aceste cazuri rare, fraza ei mi se părea sacadată şi neterminată, ca să nu spun neinteligibilă. La început am crezut că este vorba de o deficienţă mintală. Abia mult mai târziu mi-am dat seama cât de nedrept fusesem. De fapt, ea vorbea cu oameni pe care-i purta în sinea ei, care trăiau laolaltă cu gândurile ei. Aceştia erau datori s-o înţeleagă, aşa cum ea îmi înţelegea mie uneori până şi intenţiile. La capătul vieţii noastre comune, deveni destul de vorbăreaţă – sporovăia despre flori,

copaci, despre agenţiile de voiaj, despre avioanele care survolau cu mare zgomot oraşul. Numai despre oameni nu vorbea, nici măcar despre nevinovatele ei colege.

Nu ieşea nicăieri, nu o interesa ce se petrecea dincolo de pereţii casei noastre. Nici la televizor nu se uita, de parcă, aidoma pisicilor, nu era în stare să descifreze imaginile de pe ecran. În timp ce eu citeam, rămânea nemişcată şi îngândurată, pentru mine fiind însă evident că nu se plictiseşte. Aveam impresia că poartă în sinea ei tot ce o interesează – până la ultima floricică sau fir de iarbă. Orice lucru exterior exista şi în sinea Doroteei, ea putând să-l studieze cu orele, de parcă s-ar fi născut mereu şi s-ar fi modificat mereu sub ochii ei. Foarte, foarte rar, îi surprindem pe buze un zâmbet palid şi firav şi atunci mi se părea că prin minte i se prefiră o amintire – singulară, fără seamăn, pe care se străduia din răsputeri s-o reţină.

Când aveam timp liber, o învăţam să citească note. Uneori mă apuca seara zdrăngănind la pian, explicându-i, punând-o să repete. Niciodată nu mi-a trecut prin minte că s-ar putea să existe în mine o câtuşi de puţină înclinaţie pentru pedagogie. După ce-am terminat conservatorul, l-am evitat până şi-n vis. Iar Doroteea avansa în această complicată materie nu de la o zi la alta, ci de la o oră la alta... Era un lucru ce-mi furniza iluzia unor mici bucurii, ca şi cum succesele nu ar fi fost ale ei, ci ale mele. Copilului meu nu-i acordasem niciodată atâta atenţie, nici măcar nu ştiam că poţi găsi bucurie în asemenea preocupări. Oare nu se treziseră – brusc şi tardiv – în minte sentimentele paterne? Prostii!... Doar nu era un copil, nici măcar fetişcană nu mai era. Ci o femeie ca oricare alta.

Îmi amintesc de ziua când o voce agitată de femeie mi-a comunicat la telefon că soţia mea a născut un băiat. Dezamăgirea nu a întârziat nici măcar o clipă – mă aşteptasem să fie fată. Şi nici măcar nu mă aşteptasem, fusesem profund convins. De luni de zile trăiam cu ideea că voi avea o fată. Şi n-am reuşit să-i iert această metamorfoză nici măcar după ce a venit pe lume. Era un băiat foarte zvăpăiat şi gălăgios, leit temperamentul maică-sii. Nu-mi plac copiii zgomotoşi, mai ales când se strâng mai mulţi la un loc. Evit de fiecare dată să trec pe lângă curţile şcolilor, nu pot suporta spectacolul copiilor care se izbesc cu ghiozdanele în capetele tunse. Încercând un fel de adversitate spontană, mă feresc de zgomotele pe care le scot ei, oricât de nevinovate ar fi ele, oricât de natural ar fi mediul din care provin. Am rămas dintotdeauna cu impresia că progeniturile oamenilor îşi manifestă instinctele spontane cu o forţă mult mai mare decât puii sălbăticiunilor.

Şi astfel, de când Doroteea stătea la mine, parcă uitasem că mai există şi alţi oameni pe lume. Rămâneam în continuare deficitar şi în privinţa

preocupărilor pentru copil. Dădeam de două-trei ori pe lună pe la vechea mea locuinţă, îi mângâiam distrat creştetul, îi întindeam ciocolata ce ajungea să se înmoaie în răstimpul celor câteva zile cât zăcea în buzunar. Nici dumnealui nu prea se omora să mă bage în seamă, exceptând faptul că deseori încerca să mă împuşte cu automatul său de lemn. Într-o bună zi mă pomenesc că mă sună nevastă-mea mai caustică decât oricând. Mă luă cu „domnule”. Nu catadicseşte domnul să vină totuşi să vadă cum o mai duce fiul său? Iar dacă nu catadicseşte să se deranjeze, să dea măcar un telefon! Ba domnul catadicseşte, dar a fost foarte ocupat până de curând – tocmai a terminat o nouă şi impresionantă compoziţie.

— Îţi cunosc eu prea bine noutăţile, mârâi ea. Mă mir că nu ţi-e ruşine!

— Trec mâine să-ţi las pensia de întreţinere, i-am retezat-o eu scurt.

Până la urmă vremea se mai încălzi, creasta albă a Vitoşei deveni mai peticită şi mai întinată. Sub ea se aşternu o verdeaţă timidă, care se slobozea apoi în valuri suculente spre poalele muntelui. Mă urcam tot mai des pe terasă – aşa botezaserăm acoperişul plat al zgârie-norului nostru. Cred că în afara mea nu o mai foloseau decât câteva pisici, pentru a pândi porumbeii ce poposeau aici. De abisul spaţial nu o despărţea decât un mic parapet de care evitam să mă apropii. Mă lungeam în şezlong, trăgând cu nesaţ în piept aerul curat. Între mine şi munte nu exista decât câmpia pe care şoseaua părea să o taie ca o cretă neagră. Nu era exclus să se mai fi aflat şi vreun pârâiaş, căci se zăreau rânduri negre de sălcii. Ici-colo, gospodării în paragină sau cărămidării abandonate, unele fumegând încă, de parcă prin crăpăturile acestea pământul îşi slobozea răsuflarea sa otrăvită. Priveliştea era destul de ştearsă, dar mie îmi plăcea. Oricum, era altceva decât să ai în faţă acele teribile cimitire de antene.

Acum nu mai ies pe terasă, mi-e frică de ea.

A doua zi m-am ţinut de cuvânt şi m-am dus la Nadia. Ea zăbovi un timp de cealaltă parte a uşii, apoi am auzit-o târşâindu-şi papucii de casă. Deschise uşa, mă privi cu ostilitate şi se feri, făcându-mi loc să intru. Îi cunosc atât de bine această privire cu care mă întâmpinase de nenumărate ori. De undeva ţâşni fosta mea pisică şi prinse să se frece cu tandreţe de pantalonii mei. Coada ei galbenă sta ridicată ca un catarg, pe care flutura, invizibil, steagul alb al păcii. Îi ziceam Pisa.

— Ce mai face Pisa? am întrebat eu.

— Ce să facă, e constipată... Intră odată, sau ai uitat unde-i uşa?

Nu uitasem, dar nu aveam niciun chef să intru. Venind încoace, mă încerca senzaţia că-mi va arde o scatoalcă peste fund, aşa cum pui la punct un copil neascultător. În hol domnea dezordinea, băiatul nu era acolo. Nu

reuşeam să pricep cum de putusem trăi atâta amar de vreme în această dezordine.

— Aşteaptă o clipă, să mă schimb.

Avea prostul obicei de a umbla prin casă în halate şi rochii giorsăite, în timp ce hainele noi le lăsa să se învechească în şifonier. Purta şi acum un fel de bluză de bumbac, sub care, neavând sutien, i se legănau sfârcurile mari ale sânilor. Altminteri, era o femeie frumoasă, deşi cam slăbănoagă, cu picioare rasate de iapă arabă – distinse şi veşnic fără astâmpăr. Avea o faţă smeadă, iar buzele îi erau de culoarea prunelor răscoapte, energice, afurisite şi strâns lipite. Puţini oameni puteau face faţă privirii ei pătimaşe, făţiş dispreţuitoare. Eu unul nici măcar nu mi-am propus una ca asta, lucru ce o irita din cale-afară.

— Ce mai faci? mă întrebă ea în timp ce stătea pe scaun cu picioarele uşor depărtate, pentru a-şi sublinia şi astfel totala desconsiderare faţă de lume, inclusiv faţă de mine, fireşte.

— Nimic deosebit.

— Te-ai încurcat cu o curviştină! rosti ea cu grosolănie.

— Nu-i adevărat, am replicat eu simţind cum mi se umflă nările.

— Atunci ce-i cu ea?

— E fata unei rude... E studentă şi, deocamdată, n-are locuinţă.

Îmi aruncă o privire încărcată de dispreţ.

— Numai de mincinos nu te ştiam.

— Mincinos am fost de când mă ştiu! i-am răspuns eu furios. Parcă cu tine poate omul discuta cinstit? Trebuie mai întâi să se blindeze.

— E adevărat că-i ţicnită?

— Dar pe tine ce te priveşte?

— Pe mine – nu, dar ai un copil.

— N-aş crede că el e preocupat de asemenea probleme! am făcut eu sec.

— Da, dar ca mâine nu-i va fi indiferent cu ce frăţior se procopseşte. Sau cu ce surioară.

— Poftim, ţine-ţi banii... Pe copil trec să-l văd altă dată!

— Mai ai şi tupeu, nici măcar n-ai întrebat de el.

Am lăsat-o în plata Domnului şi am pornit furios spre ieşire. De fapt, nu eram chiar atât de furios; demult mă obişnuisem cu limba ei otrăvită. În definitiv, n-am divorţat ca să-i suport şi acum scandalurile. La ieşire era cât pe ce s-o strivesc pe Pisa, care se aşezase în dreptul pragului, cu ochii aţintiţi la clanţă. I se acrise, pesemne, şi ei de atâta hărţuială. Nu-mi rămânea decât s-o iau la subsuoară şi să lichidez cu asta tot ce mai amintea de relaţiile noastre.

Am prânzit în oraş, apoi m-am întors acasă. Compuneam muzica la un film, şi, cum se întâmplă de regulă, mi se ceruse s-o fac doar în câteva zile. Nu prea aveam spor, în muzica mea se strecurau accente nervoase, pline de tensiune, deşi acţiunea se desfăşura într-o banală fermă de vaci. Mulgătoarele se înţelegeau de minune şi totul ar fi fost în regulă, dar un neisprăvit se încăpăţână să semene zâzania între ele. Până la urmă, colectivul reuşi să se impună spiritului mic-burghez. Toate lucrurile astea trebuiau exprimate într-un fel sau altul prin muzică. Eforturile mele se dovedeau însă în van.

Ca de obicei, Doroteea se întoarse în jurul orei patru. Arăta binedispusă, exuberantă chiar. Străbătu de câteva ori holul cu mersul ei atât de caracteristic, uşor legănat, apoi se opri în faţa mea şi spuse:

— Eu o şi aud!

— Ce auzi?

— Muzica ta! îmi răspunse ea cu seriozitate.

Atunci nu prea i-am băgat în seamă cuvintele, atenţia fiindu-mi reţinută mai mult de fraza destul de neobişnuită pentru o fată cu mentalitatea ei. Şi, într-adevăr, în acel moment ea îmi transcria o lucrare pe care tocmai o ofertasem editurii. Acolo, de mai multă vreme, Doroteea reprezenta pentru toată lumea un fenomen, un fel de minunea naturii.

— Îţi place? am întrebat-o eu în glumă.

— Da, fireşte; îmi răspunse ea spontan.

În definitiv, de ce atâta mirare, doar mă ţinusem cu ceasurile de ea ca s-o învăţ să citească note. Era un minimum pe care puteai conta din partea unui om dispunând de talente atât de neobişnuite şi inexplicabile. Nu-mi ardea deloc de muzică, în cap îmi stăruia încă, obsedant, discuţia neplăcută pe care o avusesem cu Nadia. Cel mai mult mă neliniştea cum anume aflase ea de Doroteea. Ieşeam destul de rar cu fata, şi, de regulă, prin locuri pe care prietenii mei nu le frecventau. Ai mei – da, nu le frecventau, dar şi ai ei? Nu era exclus ca Doroteea să fi fost mult mai cunoscută decât presupuneam eu, mai ales în cercurile unor bărbaţi. Ideea îmi displăcu atât de mult, încât m-am încruntat involuntar. Nu aveam de unde şti dacă aceştia nu se distrau pe seama mea. Auzi, domnule, cogeamite compozitorul, chipeş, cu posibilităţi, se încurcă cu o piţipoancă de duzină, pe care o cunoaşte la restaurant. Şi care mai e şi ţicnită, cum se exprimase cu destulă deferenţă fosta mea soţie.

La asta cugetam, întins pe canapea, într-o dispoziţie din cele mai proaste. Brusc i-am simţit privirea. Am ridicat capul. Într-adevăr, mă privea şi chiar foarte insistent, ca şi cum ar fi tras cu urechea la un lucru pe care numai ea îl putea auzi.

— Azi ai trecut pe la fosta ta soţie! mi se adresă ea din senin.

— De unde ştii?
— Nu ştiu, te întreb.
— E adevărat, am încuviinţat eu.
Tăcu un timp, apoi adăugă nervoasă:
— Ceea ce crezi tu despre mine nu-i adevărat.
Nu folosise niciodată un ton nervos la adresa mea. Nici măcar ridicat. Asta-i principala ei calitate, îmi ziceam eu mereu.
— Dar tu de unde ştii ce cred eu despre tine?
M-am ridicat de pe canapea, străbătând agitat holul. Acum tăcea, fără ca măcar să mă privească. Mi se adunaseră atâtea în minte, încât pur şi simplu nu ştiam cu ce să încep.
— Tu chiar îmi citeşti gândurile? am întrebat-o, nerăbdător să-i aud răspunsul.
— Nu ştiu! Uneori! îmi răspunse ea stingherită.
— Ce înseamnă uneori?
— Foarte rar.
— Şi cum se întâmplă? i-am pus întrebarea pe un ton aproape iritat.
— Nu ştiu cum se întâmplă, îmi răspunse ea neajutorată. Nu aud nimic, toate astea mi se ivesc aşa, în minte.
— Doamna doctor Iurukova ţi-a vorbit de telepatie?
— Da, bineînţeles. Şi am făcut câteva încercări.
— Reuşite?
— Nu ştiu. Se pare că nu cine ştie ce... Toate astea nu se întâmplă însă când vreau eu, ci cu totul pe neaşteptate.
— Bine, Doroteea. Scoate-ţi din cap discuţia asta stupidă.
Mă privi şi zâmbi. Un zâmbet niţel trist, ce-i drept.

Într-una din zilele următoare m-am trezit la uşă cu administratorul, un fost colonel, arătând destul de hodorogit. Pioreea îi clătinase zdravăn dinţii, aveam impresia că la primul strănut şi-i va împroşca pe toţi, în toate direcţiile. Poate tocmai acesta era motivul pentru care vorbea încet şi precaut:
— Aş putea să intru pentru o clipă?
L-am invitat în hol. Era imediat după-amiază. Doroteea încă nu se înapoiase. Colonelul se opri, aruncând în jur o privire panoramică, ca şi cum ar fi cercetat un câmp de luptă.
— Luaţi loc, domnule colonel.
Fotoliile moderne, joase, nu erau defel potrivite pentru spinarea lui ţeapănă. Genunchii osoşi aproape că-i atingeau urechile cafenii şi cărnoase

ca nişte cuiburi de rândunică. Îmi dădeam seama că nu se simte în largul său şi că asta nu se datoreşte numai poziţiei incomode în care stătea.

— Iertaţi-mă, domnule Manev, ştiţi prea bine de câtă consideraţie vă bucuraţi, şi nu e vorba numai de mine, ci şi de băieţii mei... Nici nu ştiu cum să încep.

— Înainte, domnule colonel! Ca la atac!

Mă privi încurajat. De acum ştiam ce-mi va spune...

— Ştiţi, se vorbeşte... eu n-am văzut, dar se vorbeşte că la dumneavoastră stă o tânără domnişoară.

— Cât de tânără? l-am întrebat eu ironic.

— Destul de tânără!... De fapt, dumneavoastră locuiţi singur... Ştiţi, nu se cade!

— Uitaţi ce se întâmplă, domnule colonel, fata asta mi-este rudă... Ce vreţi, s-o las să doarmă în stradă?

— Nu, se înţelege, de ce să doarmă în stradă? Nasul său neînsufleţit, zgrunţuros, prinse parcă să crească văzând cu ochii. Şi totuşi există legi în ţara asta!

— Şi eu pe care dintre ele am încălcat-o, dacă nu vă e cu supărare?

— Păi stă aici fără viză.

— Despre asta-i vorba? Chiar mâine mă duc să i-o fac.

Practic, cu asta convorbirea noastră se încheie. Colonelul, nespus de uşurat, se înveseli brusc, devenind un bătrânel simpatic. L-am tratat cu un pahar de coniac, pe care-l cercetă, apoi spuse:

— Da, am voie!... Nevastă-mea e plecată la băi...

Nu-şi termină fraza, sorbi coniacul pe îndelete, savurându-l. Curând, la plecare, avea mersul moale. Cât de puţin îi trebuie unui bătrân să se ameţească! Abia după ce am rămas singur, mi-am dat seama că angajamentul pe care mi-l luasem s-ar putea să nu fie chiar atât de uşor de îndeplinit. Doroteea venise la mine fără nimic, nici măcar o batistuţă nu avea. Mă cuprinse o vagă îngrijorare – dar dacă nu avea niciun fel de acte? Când s-a întors de la serviciu, am luat-o încă din prag la întrebări. Ai buletin? Unde-i?

— Nu ştiu, răspunse ea descumpănită. Cred că am. Bineînţeles că am. Dar a rămas la doamna doctor Iurukova.

— În cazul ăsta te duci chiar azi să ţi-l iei!

— Nu, asta nu! exclamă ea. Mi-e ruşine.

Chiar că era de ruşine. De când Doroteea venise să stea la mine, uitasem cu desăvârşire de doctoriţă. Nici măcar un telefon nu-i mai dădusem. Cu ce obraz să mă fi dus acum la ea? Şi în ce postură? De tutore? De seducător? Şi totuşi numai eu îi puteam da o explicaţie cât de cât serioasă.

Cum nu-mi rămânea altceva de făcut, m-am aşezat a doua zi la volan. Clădirea imensă respira sumbru în umbra copacilor, dar forfota din preajma ei nu se domolise câtuşi de puţin. Am reuşit să mă plasez pe direcţie şi puhoiul uman mă duse curând până la uşa ei. Slavă Domnului, doctoriţa Iurukova era acolo, la birou. La intrarea mea, îşi scoase ochelarii ce-i străluceau în soare, şi, recunoscându-mă, schiţă un zâmbet abia perceptibil. I-am mărturisit scopul vizitei. Şi, se înţelege, nu am uitat să-i cer scuze. Primi totul atât de firesc, ca şi cum casa mea nu ar fi fost decât o filială a spitalului ei.

— Şi cum se simte acum?

— Cred că e foarte bine. M-a rugat insistent să vă prezint scuzele ei pentru faptul că nu v-a căutat până acum.

— N-are nicio importanţă, înclină doctoriţa din cap. O înţeleg foarte bine. O primă condiţie pentru a se însănătoşi complet este să se debaraseze de toate amintirile astea. Deocamdată, cu cât vom reuşi noi să ne facem mai nevăzuţi, cu atât va fi mai bine pentru ea.

I-am povestit şi de noua slujbă a Doroteei. Şi de surprinzătoarea şi înflăcărata ei pasiune pentru muzică. Mă asculta niţel distrată, ca şi cum s-ar fi gândit la altceva. Dar în realitate nu se gândea la nimic altceva, ci urmărea, în felul ei, ecoul cuvintelor, sensul şi rostul lor ascuns.

— Treaba asta-i bună! rosti doctoriţa când terminai în cele din urmă istorisirea. Dar în acelaşi timp şi niţel riscantă. Ca orice pasiune omenească, de altfel. Doroteea trebuie ferită de emoţii prea tari. Muzica creează totuşi destule emoţii.

— Cu mult mai puţine decât credeţi dumneavoastră.

Am avut impresia că doctoriţa dispare într-o cădere de apă, ca mai apoi să reapară.

— Am fost la un concert de-al dumneavoastră. Şi ştiţi ce m-a impresionat cel mai mult?... Superba, impecabila dumneavoastră logică.

Am privit-o uluit. De unde putea ea deduce acest lucru? Nici măcar un critic nu s-ar fi exprimat astfel.

— Ce numiţi dumneavoastră logică în muzică?

— Nu sunt o specialistă, îmi vine greu să vă explic. O muzică aşa ca a dumneavoastră îi poate fi utilă. Nu însă şi muzica pe care o numiţi modernă.

Nu ştiam dacă nu era cazul să mă simt ofensat.

— Nu vă îngrijoraţi, i-am răspuns eu. Muzica pe care o transcrie la editură e mai degrabă plictisitoare şi agasantă. Aşa că nu văd niciun pericol.

— Da, e adevărat, se declară ea de acord. Chiar şi muzica poate fi plictisitoare. Şi nu-i exclus ca tocmai în asta să conste şi paradoxul ei. În

muzica dumneavoastră, de pildă, totul pare extrem de riguros calculat. Unui om primitiv însă ar putea să i se pară plictisitoare...

— E posibil să aveţi dreptate. Într-un anumit sens, muzica e matematică.

Am rămas cu impresia că afirmaţia mea o surprinsese. Interesul din privirea ei spori.

— Într-un timp îmi plăcea cu mult mai mult literatura. Dar, la drept vorbind, ea nu poate dispune de perfecţiunea matematică a muzicii. În primul rând, cuvintele sunt rudimentare, uzate, pervertite chiar. Cu un material atât de compromis nu se poate face artă perfectă.

— Este adevărat că aţi studiat literatura?

— Cine v-a spus?

— Doroteea.

— Nu v-a minţit. Mai întâi am terminat literatura, apoi medicina.

— Să-mi fie cu iertare, dar nu văd nimic comun între ele.

— Vă înşelaţi amarnic! îmi replică doctoriţa niţel răstit. Ambele au ca obiect de studiu omul şi sufletul omenesc, bineînţeles... Din păcate, în literatură n-am putut găsi răspuns la unele dintre cele mai importante întrebări pe care mi le puneam. Şi atunci am apelat la medicină.

— Şi aţi aflat răspunsurile dorite?

Curiozitatea mea era absolut sinceră. Doctoriţa schiţă un zâmbet vag.

— Nu poţi găsi toate răspunsurile deodată. Pe cel mai important cred însă că l-am găsit prin Doroteea.

— Serios? Care anume?

— Ei, încercaţi să-l găsiţi singur! îmi replică ea în glumă. Doroteea îl poartă în chip statornic în sinea ei.

— Vă mulţumesc.

— Şi până când apreciaţi că trebuie să rămână Doroteea la dumneavoastră?

Nu mă aşteptam deloc la această întrebare. Ba în prima clipă chiar m-am fâstâcit. Am reuşit totuşi să îngân:

— La chestiunea asta nu m-am gândit.

— E cazul să vă gândiţi! rosti ea ferm. Doroteea nu trebuie să se ataşeze prea mult de dumneavoastră. Asta ar face despărţirea extrem de dureroasă.

— Dacă ar fi să judec după felul cum s-a despărţit de dumneavoastră, aş zice că nu aveţi dreptate.

Mi-am dat seama că am jignit-o. Îşi strânse umerii, parcă înfriguraţi, dar îmi răspunse cu cel mai desăvârşit calm:

— Cu atât mai bine... Asta înseamnă că a şi intrat pe făgaşul normal. Şi totuşi fiţi cu ochii-n patru, la orice bănuială veniţi să ne consultăm.

— Ce înseamnă bănuială? am întrebat eu precaut. Fiindcă în fiecare zi găseşte câte ceva care mă pune pe gânduri.

— De exemplu?

— E vorba de fleacuri, într-adevăr. De telepatiile de care v-am vorbit.

— Asta nu trebuie să vă neliniştească! zâmbi ea. Acest frumos mugurel se ascunde în orice suflet omenesc. Iar într-o bună zi înfloreşte.

— Şi consideraţi că la ea a înflorit?

— Ei, încă nu de-a binelea. Am văzut însă migdali înflorind chiar şi în mijlocul lui ianuarie. V-a propus vreodată să zburaţi?

— Nu! am tresărit eu speriat. Cum adică să zburăm?

— Ca păsările, să zicem... Asta-i una dintre ideile ei fixe... Sau unul dintre visele ce o caracterizează cel mai bine. Dumneavoastră n-aţi visat niciodată că zburaţi?

— Nu.

— Eu în schimb am visat. Zburam în voie şi liniştit ca pasărea cerului. Peste lacuri şi peste păduri. Credeţi că e un lucru cu totul întâmplător?

Nu, nu credeam că-i întâmplător. Credeam că s-a garnisit totuşi cu câte ceva de la pacienţii ei. Îşi dădu probabil seama că exagerase, căci se rezemă de spătarul scaunului, scoţând astfel involuntar în relief pieptu-i feciorelnic.

— Unele mici recidive nu trebuie să vă sperie! continuă ea. Şi nici pe ea nu trebuie s-o speriaţi. Pentru a o vindeca, am folosit preparate foarte puternice. Într-un anumit sens mai e şi acum ameţită de pe urma lor.

— Da, e adevărat, am încuviinţat eu fără tragere de inimă.

— Nici ăsta nu-i un obstacol de nedepăşit. Dimpotrivă, aveţi astfel posibilitatea de a pătrunde cât de cât în sufletul ei. Şi vă veţi da singur seama că e înzestrată cu un suflet extrem de luminos. Ceea ce e o adevărată fericire. Nici măcar un scriitor ca Dostoievski nu a putut realiza cât de straniu şi cât de inimaginabil este sufletul omului. Deocamdată nimeni nu-i cunoaşte nici adevărata putere, nici cumplita-i slăbiciune. Poate, într-o anumită măsură, scriitorii. Şi psihiatrii. Sunt singurii care ne oferă din când în când posibilitatea de a privi prin crăpăturile gardului...

Am tăcut o vreme. Am tăcut amândoi, fiecare cu gândurile şi temerile sale.

— Am venit aici să-mi insuflaţi curaj, am rostit şi eu în cele din urmă. Tare mă tem însă că mai mult m-aţi speriat.

— Poate asta am şi vrut! Ea zâmbi. Măcar de-aş avea în sinea mea siguranţa că niciodată nu veţi trece bariera.

— Ce barieră? am tresărit eu.

Ezită o clipă, apoi îmi răspunse calm:

— Aşa vine vorba... Vreau să spun că nu trebuie să se întâmple nimic ce i-ar putea da peste cap echilibrul lăuntric.

— Da, vă înţeleg.

Deşi nu înţelesesem nimic, lucru de care aveam să mă conving niţel mai târziu. Iar acum, pur şi simplu, simţeam că nu mai avem nimic să ne spunem dacă nu voiam să ajungem să ne speriem de-adevăratelea unul de celălalt. Cel mai înţelept era să părăsesc cabinetul acesta, în care, încet, ca o mucozitate, se strecura aerul bolnav al clădirii.

— Vă mulţumesc, tovarăşă doctor Iurukova, am să vă ţin la curent.

— Staţi niţel. Aţi uitat pentru ce aţi venit.

Dispăru şi se întoarse curând cu o pungă de nailon, mică şi transparentă.

— Sunt lucrurile ei. Trebuie să le verificaţi şi să semnaţi de primire.

Nu aveam de ales, am vărsat conţinutul pungii pe birou. În afara buletinului, avea o cruciuliţă şi o mică monedă de aur, o piatră verde de inel, jasp pesemne. Şi o mică buclă aurie de tot, aproape diafană, ca secera subţire a lunii pe un cer senin.

— Astea-s toate lucrurile ei... Să nu i le daţi însă. Mai ales buletinul. S-ar putea să vi se pară caraghios, dar acum sunteţi pentru ea un fel de tutore.

— Nu văd nimic caraghios în asta.

— Vreţi să vă arăt unde a stat?

— Nu, nu! am exclamat eu aproape speriat.

— E o cameră foarte frumoasă, continuă doctoriţa pe un ton ofensat. Iar în ultimele luni a folosit-o în exclusivitate.

Nu aveam încotro. Paharul cu venin trebuia sorbit până la fund. Odată pornit pe acest drum, eram obligat s-o fac. Trebuia să aflu cum a trăit Doroteea. Abia mai târziu aveam să-mi dau seama ce greşeală grosolană am comis, cât de nepregătit m-am dus în această vizită. Evident, greşeala nu era numai a mea, doctoriţa Iurukova a făcut şi ea o mutare neinspirată, deşi, în dubla ei calitate de Dumnezeu şi de Satană, se ocupa tocmai de sufletele oamenilor.

La început – nimic deosebit. Un coridor lung, curat, uşi albe de spital. Fără clanţe. Ne-am oprit în cele din urmă în dreptul unei uşi care nu se deosebea cu nimic de celelalte. Doctoriţa se scotoci în buzunarul halatului alb şi scoase de acolo un fel de clanţă, destul de uzată, după cum mi se păru mie. O vârî cu un gest de rutină în uşă, deschizând-o.

— Intraţi!...

Am intrat cu inima strânsă. Nici azi, oricâte eforturi aş face, n-aş putea spune cum anume arăta această cameră. Trebuie să fi fost, pesemne, o cameră obişnuită de spital, cu două paturi. O fată tunsă scurt, cu urechi

ascuţite, trecu pe lângă mine ţinând ceva invizibil în pumnii ridicaţi la nivelul bărbiei.

— Ce-i cu tine, Betty? o întrebă afectuos doctoriţa. Nu vezi că te murdăreşti?

Fetiţa slobozi fără tragere de inimă acel nimic din pumnii ei. Apoi o privi pe doctoriţă cu ochi tulburi, continuându-şi drumul în tăcere. Mi se păru că în clipa aceea privirea ei era complet goală.

— Să mergem! am zis eu.

Se pare că abia acum, auzindu-mi vocea, doctoriţa şi-a dat seama de greşeala comisă. Trase uşa după ea, apoi am străbătut în tăcere coridorul pustiu. Foarte curând, când m-am urcat în maşină, am simţit că-mi vine să vărs. Senzaţia era extrem de puternică, aproape de nestăpânit. Trebuia să mă duc undeva printre oameni, să beau ceva, să mă liniştesc. Nici măcar n-am realizat când anume am parcat maşina în faţa clubului. Îmi revenisem, dar greaţa nu-mi trecuse.

De bine, de rău, am reuşit să îmbuc ceva. Iar vinul mă restabili complet. Nu cred să existe un remediu mai potrivit pentru tulburările sufleteşti decât câteva pahare de vin bun. M-am dus apoi la nişte prieteni să joc cărţi. Trăiam cu impresia că trecusem pe lângă o mare neplăcere şi simţeam nevoia să uit cât mai repede cele văzute. Abia pe la unsprezece mi-am dat seama că se făcuse târziu. Mi-am plătit în grabă datoriile şi am plecat în pofida protestelor celorlalţi pocherişti. Acasă, Doroteea mă aştepta în vestibul, zgâindu-se la mine ca la o fantomă.

— Ce te-ai proţăpit aici?

— Am auzit liftul! Încă din clipa când a pornit de la parter.

Asta îmi mai lipsea – să mă pândească în vestibul, galbenă, cu ochii holbaţi, ca nevastă-mea pe vremea când încă nu se obişnuise cu întârzierile mele.

— Ai cumva idee ce oră e? am întrebat-o sec.

— Unsprezece şi jumătate.

— Şi-atunci? La unsprezece trebuia să fii în pat!

— Mi-a fost frică.

— Nu mă interesează. Doar nu vrei să-mi schimb de dragul tău obiceiurile. N-am făcut-o nici măcar pentru nevastă-mea.

— Nu, nu! Am să mă obişnuiesc, ai să vezi...

— Hai, du-te la culcare! i-am spus eu, destul de răstit.

Ce să zic, procedasem exact în spiritul indicaţiilor date de doctoriţa Iurukova. Cred însă că nici să fi vrut n-aş fi fost în stare să procedez altfel, mă scosese din sărite atât spitalul, cât şi ghinionul la pocher. Am înfulecat ce-am găsit în frigider. Mă obişnuisem cu hrana rece precum corbul cu

hoitul. Apoi am stropit totul cu două pahare de vin alb. Nervii mi se mai domoliseră. Străbătând holul, am aruncat o privire să văd dacă Doroteea se culcase. Da, zăcea întinsă şi învelită până sub nas; în ochii ei luminoşi strălucea o surescitare abia stăpânită.

— Antoni! mă strigă ea văzând că trec mai departe.

M-am oprit involuntar.

— Antoni! Eu aud muzica!

— Mi-ai mai spus-o! i-am întors-o agasat.

— Dar nu-i acelaşi lucru... Înainte o citeam... Acum însă o aud pur şi simplu în mine. Cu sunetele ei adevărate... Ca o orchestră.

— Nu cumva auzi altceva? am întrebat-o eu sec.

— Nu, aud exact ce transcriu. De parcă aş avea pitit în cap un mic tranzistor.

Se uita la mine cu ochi luminoşi, plini de o veselă surescitare.

— Spune-mi, muzica asta încetează când îţi desprinzi privirea de pe note?

— Da, fireşte. Chiar în aceeaşi clipă.

— Interesant! am îngăimat eu.

Dar în sinea mea îmi ziceam: „De ce dracu nu poţi fi şi tu ca toate celelalte fete de pe lumea asta?”

— Zău, crede-mă! N-ai idee cât e de interesant. Sper ca şi mâine să fie tot aşa.

— Iar eu sper să nu fie! i-am replicat furios. Mai bine îţi fac cadou două tranzistoare, decât să te ştiu că-ţi bâzâie ceva în cap.

Şi am trecut repede mai departe, ca să nu văd cum i se stinge într-o clipită veselia ce-i strălucea în priviri.

6

Vreo zece zile a fost ca în transă. Venea şi acum de la serviciu direct acasă şi înşfăca imediat un teanc de note, la întâmplare. Avea de unde, căci în bogata mea bibliotecă se aflau toţi marii compozitori ai lumii – îmi plăceau, îi iubeam, îmi erau de folos în muncă. Doroteea se instala comod pe canapea, cu picioarele adunate sub ea, în timp ce genunchii ei de fetiţă străluceau pe pătura verde ca nişte mici aştri de seară. Şi începea. Chipul ei căpăta o mobilitate superbă, de parcă ar fi dirijat concomitent partiturile pe care le citea. Eu unul ştiam despre ce-i vorba, pe când altuia scena i s-ar fi părut caraghioasă. Puteam urmări pe chipul ei toate părţile concertului, toate pasajele. Pentru mine nu mai încăpea nici cea mai mică îndoială că ea auzea ceea ce citeşte, atât de perfectă era coincidenţa. Cum cunoşteam majoritatea pieselor, ba pe unele le şi dirijasem, mă mulţumeam să-mi consult din când

în când ceasul. Da, nu încăpea nicio îndoială – concertele ei lăuntrice coincideau pe deplin cu cele reale.

Nu aş putea afirma că această stranie vocaţie a Doroteei m-a surprins sau m-a uluit în mod deosebit. De la un om ca ea te puteai aştepta la orice. Mai curând mă îngrijora. Îmi aminteam de avertismentele doctoriţei Iurukova. Orice pasiune, orice surescitare excesivă îi primejduiau cât se poate de serios universul ei sufletesc. Şi totuşi nu acesta era lucrul cel mai important. Mai exista şi altceva, cu mult mai profund şi mai puternic, legat probabil de natura instinctuală a omului. Ca orice individ normal, consideram anormal tot ceea ce eu însumi nu puteam face. Sau, ceea ce alţii ca mine nu puteau face. Realizez acum cât se poate de bine, o asemenea poziţie se numeşte ignoranţă şi mediocritate. Dar ce vină am eu dacă aşa-i făcut omul?! Aşa-i făcută şi cloşca ce-şi cheamă speriată răţuştele galbene atunci când, îmbătate de fericire, se lasă purtate de cursul apei.

Şi nu eram numai îngrijorat. Eram de-a dreptul speriat. Îmi venea să-i smulg din mâini notele acelea blestemate şi să i le azvârl pe geam afară. Şi totuşi nu o făceam, omul nu poate călca prea uşor în picioare ceea ce-i depăşeşte statura. Păstram o tăcere ostilă, fără a-mi da în vileag îngrijorarea. Încercam să o abat de la această preocupare, antrenând diferite discuţii lăturalnice şi deseori reuşeam. De cum rămânea însă singură, îşi vâra din nou capul în note.

— Ce-ţi place cel mai mult? am întrebat-o odată. Din tot ce ai citit până acum?

— Lacul lebedelor, veni prompt răspunsul ei.

Nu m-am mirat. M-am bucurat chiar. De aici nu aveam decât de câştigat.

— Splendid! am spus. Vrei să te duc la operă?... Dacă nu mă înşel, spectacolul figurează în repertoriul din săptămâna asta.

— De ce?

— Cum de ce? Păi ăsta-i balet. Trebuie să-l vezi ca să-l înţelegi.

— Bine, se învoi ea.

Am simţit însă în vocea ei o notă de ezitare, de tristeţe chiar. Îmi dădeam perfect de bine seama de ce anume se temea. Şi tocmai pe asta contam şi eu. Am reţinut două locuri bune într-o lojă şi am dus-o la spectacol cu un sentiment de răutate ascunsă. Se rezemă de balustradă, fără a arunca nicio privire spre sală. Avea o înfăţişare foarte neliniştită, simţeam cum se concentrează în sinea ei, încercând parcă să-şi amintească ceva.

— Poftim programul, citeşte-l!

— Pe urmă! îmi replică ea uşor nerăbdătoare.

Cred că era pentru prima oară când refuza ea, care îmi îndeplinea, de regulă, fără să crâcnească, toate dorinţele. De cum răsunară primele

acorduri am putut remarca că faţa Doroteei se crispează, că fata îşi ţine răsuflarea şi se face mică pe locul în care se afla. Apoi faţa i se relaxă treptat, înflorind într-un zâmbet aproape imperceptibil. Era clar că experienţa mea eşuase. În antract, în timp ce o conduceam la bufet, am întrebat-o, încercând să par cât mai indiferent:

— E la fel?

— Ei, nu chiar la fel. Dar aproape...

— Şi ce-ţi place mai mult?

— Opera, se înţelege. Şi totuşi există o deosebire. Ceea ce ascult eu însămi am impresia că răzbeşte din mine. De parcă ar fi compoziţiile mele.

O înţelegeam foarte bine – era vorba de acel inexprimabil sentiment de triumf lăuntric, de care eu aveam parte atât de rar. Şi care se revărsa, pesemne, ca o cascadă, acoperind-o cu forţa şi triumful său. Aducând-o aici, eu urmărisem cu totul altceva. Crezusem că se va lăsa păgubaşă de prostiile ei când va auzi adevărata frumuseţe pe care o dă partiturii orchestra. Şi tocmai o tratam cu o limonadă caldă, când un neghiob – un coleg de-al meu – se apropie, nepoftit, de noi.

— Nu cumva te-ai însurat? mă întrebă el direct, fără nici o altă introducere.

— Încă nu.

Am remarcat însă privirea dispreţuitoare pe care i-o aruncă Doroteea. Derutat, tipul se grăbi să se întoarcă la nevastă-sa, care-l aştepta cu gura căscată, dornică să afle noutatea. Am rămas până la sfârşitul spectacolului, apoi am intrat să luăm masa într-un restaurant. Abia aici catadicsi Doroteea să comenteze:

— Frumoasă poveste, începu ea cu o uşoară condescendenţă. Dar, evident, niţel cam naivă.

Numai aşa ceva nu mă aşteptam să aud.

— De ce naivă?

— Nu ştiu dacă merită să te transformi din lebădă în om. Ba să mai ajungi şi regină. În palatul acela plictisitor.

Era clar că nu glumeşte, vocea ei suna cât se poate de sincer.

— Şi rochiile? am încercat eu s-o dau pe glumă.

— Da, dar lebedele zboară! îmi replică ea simplu.

În sinea mea m-am înfiorat. Trebuia să suport micile recidive, după cum mă sfătuise doctoriţa Iurukova. Şi nu trebuia s-o provoc. În regulă. M-am prefăcut că n-am auzit-o. Cinarăm destul de bine, dar ne-am întors acasă tăcuţi şi înstrăinaţi.

Apoi veni vara, atât de fierbinte, încât topi asfaltul aleilor. Acum pe terasă nu se putea ieşi decât seara, după asfinţitul soarelui. Abia atunci, dinspre

defileul Vladaia, prindea să adie un vânt răcoros. Parcă îl şi vedeam, ca pe o fiinţă vie, cum vine pe linia de centură, pentru ca undeva în dreptul Boianei s-o ia în jos, spre oraş. Mai întâi ajungea la noi, încă tânăr şi sigur de sine, lua apoi în răspăr muchiile ascuţite ale clădirilor şi îşi vedea mai departe de drum. Dar, neîndoielnic, avea să dispară foarte curând, diluat în duhoarea octanică a oraşului.

Cu tot soarele fierbinte al verii, Doroteea mi se păru la fel de palidă. Am pornit deci într-o zi cu ea spre lacul de acumulare de pe râul Iskăr, nu atât ca să o plimb, cât să-i vadă soarele faţa. Mergeam la pescuit, chipurile. Nu sunt pescar, şi nici permis nu am. Vila generalului Krăstev se află însă în zona de captare a apei, zonă interzisă, în care nici măcar paznicii de pescuit nu au acces. Generalul era plecat, şi nici nu-i simţeam lipsa, mai ales că aveam tot ce ne trebuia. Am montat vergeaua lungă de bambus şi am pornit amândoi spre micul golf din această parte a lacului. Era o splendidă dimineaţă de vară, lacul strălucea în faţa noastră, cositorit parcă. Soarele nu reuşise încă să străpungă pe deplin pânza subţire a aburilor, ne deplasam într-un fel de lume fantastică, învăluită-n ceţuri, cu iarba până la genunchi. Foarte curând roua ne udă bine de tot picioarele, ca şi când am fi trecut printr-un pârâu. Doroteea însă nu simţea nimic, privea totul ca în transă.

— Doamne, cât e de frumos! rosti ea într-un târziu.

În voce i se desluşea o mirare de neînchipuit. Cine ştie, era poate prima ei întâlnire cu natura. Sau poate păşea pentru prima oară prin rouă. Explicaţia nu am reuşit niciodată s-o aflu. Locul era într-adevăr splendid. Pescarii îi spunea „Cornul de aur” şi asta nu numai pentru că era bogat în peşte. Exact aici lacul se furişa ca un fiord în tânăra pădure de brazi. Malul dispăruse. Revărsându-se după vijelioasele ploi de primăvară, apa inundase iarba şi plantaţia tânără. Pe întinderea ei netedă se iţeau acum vârfurile ţuguiate ale brăduţilor, capişoanele verzi ale sălciilor. Şi totul era năpădit de flori galbene şi albastre, eram sigur că atâtea flori nu văzuse niciodată în viaţa ei. Am prins de vârful vergii o gută lungă de doi metri, iar la capătul acesteia un cârlig. La începutul verii, cel mai bine trage, la o plută uşoară, şalăul acela de lac, cu aripioare roz.

— Ce faci? întrebă Doroteea mirată.

— Prind peşte pentru tine.

— Nu vreau. Nu mănânc peşte, n-am mâncat niciodată.

— Eu însă mănânc!... E foarte gustos...

— Şi eu ce să fac?

— Păi ia păturile din maşină, întinde-le colo, la marginea păduricii. Odihneşte-te, citeşte, fă plajă – tot ce pofteşti.

Atâtea posibilităţi dintr-odată! Şi toate plăcute şi ispititoare. Se linişti, îmi întoarse spatele şi dispăru în direcţia maşinii. Era o zi în care peştele trăgea în disperare. Nu avea cine băga frica în el prin locurile astea, nici nu ştia, pesemne, ce-i aia primejdie. Nu-mi rămânea timp nici ca să-l vâr în juvelnic, trebuia să-l arunc de-a dreptul în iarbă. Azvârliţi astfel, unii reuşeau să ajungă la apă; îi vedeam cum săgetau ameţiţi în adâncuri. Nu aveau decât, eu unul nu le eram duşman, voiam doar să mă distrez.

— Antoni! auzii în cele din urmă vocea Doroteei.

Tocmai mă-ntrebam unde o fi dispărut fata asta. Deşi sunase distinct, glasul ei nu venea de prea aproape. M-am întors – pe mal nu se vedea ţipenie de om.

— Antoni! o auzii din nou.

Speriat, mi-am îndreptat de astă dată privirea spre lac. Aburii se ridicaseră, lacul strălucea sub ochii mei albastru şi neted. Abia după ce m-am uitat mai atent, i-am zărit capul bălai spre celălalt mal al golfului.

— Eşti nebună? i-am strigat eu furios.

Ceva mai deplasat nici că aş fi putut spune. Ea însă luă vorbele mele ca pe ceva normal; am văzut-o râzând când şi-a întors spre mine pata albă a feţei.

— Vino-napoi, am adăugat eu pe un ton mai calm.

Ştiam că mă va auzi chiar dacă aş fi vorbit în şoaptă. Ca de fiecare dată, se supuse, pornind înapoi, dar continua să râdă – din pricină că intrasem în panică, pesemne. Asta mă înfurie din nou. Culmea ar fi fost să-şi facă apariţia şi generalul. Înotul era strict interzis în zona de captare, dar de unde să ştie ea acest lucru? Vina îmi revenea mie în exclusivitate, fireşte, ar fi trebuit s-o previn. Doroteea se apropia din ce în ce mai mult, dar nu mai râdea, îşi dăduse, desigur, seama că sunt furios. Înota uluitor de uşor şi de frumos, dar încet de tot, neîndemânatic, ca o broscuţă care tocmai îşi lepădase coada. Ajunsă într-un sfârşit aproape de ţărm, se propti cu picioarele de fundul apei şi se ridică. Era goală-goluţă, stare de care părea să nu-şi dea seama. Şi aşa şi era, căci avea privirea de un calm desăvârşit şi candidă, fără pic de tulburare sau provocare feminină, Pesemne că aidoma copiilor sau driadelor antice, îi lipsea pur şi simplul simţul ruşinii. Porni spre mine, culegând cu palmele stropii luminoşi ce i se prelingeau pe umeri. Arăta exact cum mă aşteptasem s-o văd: de o albeaţă diafană, aproape albăstruie, cu şolduri şi sâni mici.

— Nu ştiam că nu-i voie! rosti ea stânjenită. De unde să ştiu, vin pentru prima oară aici.

— Nu-i nicio problemă... De unde să ştiu eu că tu ştii că înoţi?

— Păi eu... Mi-am dat drumul în apă şi am pornit... E pentru prima oară în viaţă, Antoni, pe cuvântul meu îţi spun.

Am privit-o neîncrezător. Ştiam foarte bine că nu minte niciodată. Şi totuşi...

— Şi niciodată n-ai învăţat?

— Nu! îmi răspunse oprindu-se în sfârşit la câţiva paşi de mine. De ce trebuie să înveţi un lucru pe care ţi-l dă natura?

— S-ar putea să ai dreptate. Înoţi exact aşa cum trebuie... Aproape ca o broscuţă. Încă o dovadă incontestabilă că omul se trage din animale amfibii... Şi, în special, din broaşte.

— Omul se trage din păsări! mi-o-ntoarse ea cu reproş.

— Atunci de ce înoţi ca o broscuţă?... Cine te-a învăţat?... Asta ţine de acum de instinct.

— Nu ştiu... Tu, Antoni, s-ar putea să te tragi din broaşte. Eu însă mă trag din păsări. De acest lucru sunt cât se poate de sigură.

— Bine. Du-te şi te îmbracă. Chiar nu ţi-e jenă de mine?

— De tine – nu! răspunse ea strângându-şi coc părul ud.

Ca bărbat nu prea aveam de ce să mă simt flatat de cuvintele ei.

— Şi de ce nu?

— Tu eşti Antoni!

— Care Antoni? am râs eu niţel mânzeşte. Unchiul Antoni?

O altă gafă – uitasem pentru moment de această latură a trecutului ei. Dar Doroteea nu reacţionă nici de astă dată, ca şi cum nu aş fi spus nimic.

— Tu eşti Antoni caraghiosul. Ştii să prăjeşti peşte?

— De ce, tu nu ştii?

— Ştiu, cum să nu ştiu, dar nu vreau... Şi nici să gătesc pui, sau să-i jumulesc...

— Ai cam întrecut orice măsură cu puii ăştia! i-am tăiat-o eu furios. Hai, du-te!...

Se întoarse şi porni spre locul unde-şi lăsase hainele. Mergea şchiopătând, căci iarba îi înţepa tălpile delicate. Am cules toţi peştii ce mai dădeau semne de viaţă şi i-am aruncat în lac. Unii o porniră de îndată spre adânc, alţii rămaseră aici, în apa mică, răsucindu-şi neajutoraţi burţile albe. Ştiam din experienţă că cei mai mulţi îşi vor reveni, vor supravieţui încercării. Am rămas aşa până ce dispărură unul după altul, unii cu burta în sus, alţii pe-o parte, cu gurile deschise. Mă cuprinse un sentiment neplăcut, apăsător – cineva mă va face totuşi să plătesc într-o zi pentru nelegiuirea asta. Nu mai rămase decât unul singur, nemişcat şi fără viaţă. Am aşteptat o bună bucată de timp. La un moment dat, codiţa lui gălbuie zvâcni, dar cu asta se termină totul.

Doroteea întinsese cele două pături sub umbra rară a copacilor şi-acum zăcea pe spate, privindu-şi păsările cum se roteau în limpezimile cerului.

Erau rândunici cu aripioare negre şi ascuţite, cu gâturi întinse; nu goneau probabil după insecte, ci zburau pur şi simplu, îmbătate de transparenţa văzduhului. M-am întins şi eu pe pătura în carouri, ale cărei culori aprinse acum mă iritau. Doroteea ronţăia un fir de iarbă, chipul ei devenind din ce în ce mai concentrat.

— Antoni, vrei să-ţi povestesc ceva? mă întrebă ea într-un târziu.

— Ce anume, Doroteea?

— Cum a murit tata.

— Nu acum, i-am răspuns eu cu inima strânsă. Ceva mai târziu.

— Mai târziu n-o să mai am puteri.

Ştiam că nu aveam voie să o opresc. Era ceva ce trebuia să răbufnească din ea.

— Fie! Dar să nu te prind că te pierzi cu firea!

— E un lucru pe care nu l-am povestit nimănui până acum, continuă Doroteea. Nici măcar doamnei doctor Iurukova. Deşi ea îl ştie foarte bine.

Din locul în care mă aflam, nu vedeam decât spicele palid-verzui ale ovăzului sălbatic. Şi undeva, în depărtare, un colţ de lac, azuriu şi tare ca sticla.

— Bine, te ascult.

«Ştii, Antoni, tata a fost funcţionar. El însuşi îşi spunea astfel. Acum însă nimeni nu mai foloseşte la noi cuvântul ăsta, toată lumea spune „slujbaş”. Mi se pare stupid şi jignitor. Cuvântul ăsta nu-i pentru oameni. Aveam un căţel, Baron. Îi spuneam: Hai, Baron, fă sluj! Şi Baron se ridica în două labe. Lăbuţele din faţă îi atârnau îndoite, i se vedea burtica albă, aproape diafană, cu ţâţişoare mici şi roz. Bietul Baron, de câte ori îl vedeam mi se părea extrem de caraghios, iar ochii îi avea din cale-afară de jalnici, îi lăcrimau chiar. Căţeilor nu le place defel să facă sluj. Nici oamenilor nu le place, nici câinilor, nici animalelor, ca să nu mai vorbim de păsări. Ai fost vreodată la Grădina zoologică? Ai văzut vulturi îndărătul gratiilor? Nu există pe lumea asta animale mai abătute decât vulturii închişi. Poate vulturul să fie „slujbaş”? Nu poate, se înţelege.

Tata era îngrozitor de slab. Nu fusese la început chiar atât de slab, dar din an în an se jigărea tot mai mult, devenea tot mai străveziu. Şi ştii de ce? Mama îi sugea sistematic sângele. Noaptea, în timp ce dormea. Ce mai, îi înfigea o ţeavă subţire în ceafă, exact sub creierul mic, şi îi sugea sângele. Nu te speria, Antoni, nu sunt nebună. Aşa gândeam atunci, când eram mică. Doamna doctor Iurukova spunea că am o imaginaţie neobişnuită. Şi mai spunea că de la imaginaţia asta mi s-au tras toate necazurile, fiindcă nu sunt în stare să disting ce-i imaginar de ce-i real. Am avut, într-adevăr, o

asemenea imaginaţie, dar după ce a început să mă îndoape cu medicamentele alea, m-am cam tâmpit. Acum am impresia că dorm tot timpul. Şi tata era la fel. Nu zâmbea niciodată, vorbea-n şoaptă, avea nasul veşnic umed – ca al lui Baron. Şi făcea sluj ca Baron, în faţa oricui, indiferent cine era acela. Ce mai, se rezema de perete, iar din nas i se scurgea ceva transparent. Şi era atât de jalnic, Antoni, şi atât de supuşi îi erau ochii! Până şi pe arşiţa cea mai mare, el îşi sufla nasul într-o batistă mototolită, ca vai de lume. Deşi era peste măsură de trist şi de tăcut, nu aducea deloc a vultur. Mai degrabă îl puteai asemui cu ciorile acelea triste, cu ciocuri lungi, care îşi vâră iarna capetele în pene şi nu mai bagă pe nimeni în seamă. Pe atunci, nu ştiam că mama are un amant, un pompier. După moartea tatei, s-au căsătorit. Pompierul era atât de voinic, încât iarna, când rămânea în maiou, din corpul lui se ridicau aburi ca dintr-un cal. Niciodată nu-i auzisem pe mama şi pe tata certându-se din cauza lui, deşi el venea uneori pe la noi; de fiecare dată când intra, îşi ducea mâna la chipiu şi pocnea din carâmbii cizmelor până umplea toată casa cu miros de cremă de ghete. Era îngrozitor de lacom. Odată, pe când ne aflam numai noi doi în bucătărie, se apucă să ridice rând pe rând capacele de la cratiţe şi să înfulece de peste tot câte ceva. Apoi râse şi mă ciupi de *acolo*. De ruşine, am plâns toată ziua, dar n-am îndrăznit să-i spun mamei nimic. Înainte de moartea tatii, pompierul prinse să treacă tot mai des pe la noi. Atunci tata se îmbrăca şi ieşea, nu era exclus să fi plâns rătăcind de unul singur pe străzile pustii. Doamna doctor Iurukova mi-a spus că am o ereditate împovărată, că semăn cu tata şi că din cauza aceasta sunt atât de slabă şi de sensibilă.

Atunci, în dimineaţa când m-a luat să-mi cumpere palton, era foarte necăjit. Mă prefăceam că nu observ, dar îl vedeam ridicându-şi la răstimpuri mâna pentru a-şi şterge lacrimile. Nu avea palton, iarna umbla cu un balonzaid la care prindea o mesadă de capră. De când mă ştiu, Antoni, n-am văzut un balonzaid mai uzat decât acela. Decolorat cum era de soare, părea un şorţ de băcan. Ziua aceea nu era chiar aşa de friguroasă, doar că poleiul acoperise toate străzile. Asta se întâmpla în decembrie, cu două zile înainte de Anul nou. În ajun plouase, apoi se stârnise un vânt rece. Stropii îngheţaseră, arătând ca nişte băşici; când călcam peste ei, crăpau sub tălpile noastre ca nişte ochi de om. Era foarte straniu să calci peste ochi de om, dar noi ne vedeam de drum, iar tata mă ţinea strâns de braţ, de-mi venea să plâng. Am ajuns astfel în centru, unde, slavă Domnului, calea era bătută de lume, aşa că noi puteam călca în linişte.

Tata îmi cumpără un palton albastru, cu guleraş de blană artificială. Nu avusesem niciodată un palton atât de frumos. Vânzătoarea a vrut să mi-l împacheteze, dar eu l-am îmbrăcat imediat, aşa că mi-a împachetat paltonul

cel vechi. Văzând cât de bine îmi stătea în el, se mai înveseli şi tata niţel. Mă luă din nou la braţ şi, cu nasul în vânt, mândru că se plimbă pe stradă cu o fetiţă ca o păpuşă. Aveam leit nasul lui, ceea ce le făcea pe colege să-mi spună Didi, ursuleţul din Malaya. Eu nu mă supăram. Ursuleţii ăştia-s teribil de simpatici, năsucurile lor par nişte mici trompete, doar că-s din cale-afară de negre şi lucioase.

Şi păşeam aşa pe stradă unul lângă altul, strângându-ne de mână. Trotuarele erau pur şi simplu ticsite de lume, toţi cărau câte ceva: un brăduleţ, o jucărioară. Acasă nu avusesem niciodată parte de brad, de fiecare dată eram dusă la bradul instituţiei unde lucra tata. Ce brad mai e şi ăla de te uiţi la el doar o jumătate de oră, ca apoi să vină un Moş Gerilă beat, cu nas artificial, şi să-ţi dăruiască un căluţ de lemn pe rotile. Ce să fac eu cu un căluţ pe rotile, îl schimbam de îndată pe vreo carte, cine nu dă o carte pe un căluţ? Acum însă nu mă mai gândeam la niciun brad, şi nici măcar o carte nu l-am rugat să-mi ia, deşi îmi doream din tot sufletul. Mă mulţumisem cu blestematul acela de palton, din cauza căruia am avut parte de toate nenorocirile vieţii.

Şi se întâmplă tocmai ce nu ar fi trebuit să se întâmple: mergând astfel, tata căzu din nou pe gânduri. Am simţit cum mâna i se umezeşte şi i se înmoaie. Curând chiar şi-o desprinse dintr-a mea. Exact de aici i se trase. Nu-i vedeam ochii, dar îi simţeam privirea înceţoşându-i-se. Îl mai văzusem şi altă dată cutreierând străzile cu privirea asta oarbă. Am străbătut Parcul municipal şi am luat-o pe Ivan Vazov. La colţ cu Rakovski, tocmai când ne pregăteam să traversăm, tata se opri brusc în faţa zăpezii îngrămădite la marginea trotuarului. De mine uitase cu desăvârşire. După o scurtă ezitare, păşi peste zăpadă şi, fără să se mai asigure, puse piciorul în stradă. Nu făcu decât un singur pas. Era nehotărât în sinea sa, se întreba probabil ce anume uitase acolo, în urmă. Iar eu rămăsesem cu pachetul în mână şi cu ochii la el. În aceeaşi clipă o maşină se năpusti asupra lui ca o vijelie. O sută de vieţi de aş avea, Antoni, imaginea asta o să-mi rămână mereu vie în faţa ochilor. Nu există putere care s-o poată şterge. În ceasurile cele mai grele de boală, ea a rămas la fel de adânc încrestată în memoria mea, atât în ceasurile de luciditate, cât şi în cele de întunecare. Nici nu pot să-mi scot din cap oroarea asta, zău că nu pot, altfel la ce ţi-aş mai povesti-o şi ţie, doar aşa, ca să te indispun? Văd şi acum maşina în faţa ochilor, verde, strălucind cu metalul ei nichelat şi lustruit. Gonind nebuneşte, înşfăcându-l cu botul pe tata şi aruncându-l pe capotă. Ţinându-l acolo răstignit şi continuându-şi goana. După o clipă, când frână brusc, din pricina inerţiei tata fu aruncat înainte. Am avut impresia că zborul acela a durat o veşnicie, că timpul a încremenit. Braţele şi picioarele îi erau date în lături, capul îi atârna uşor, îi vedeam

foarte distinct creştetul pleşuv. Apoi totul se nărui brusc, capul i se împrăştie pe trotuar ca un ou. N-am leşinat, nu mi-am mutat privirea, mă uitam îngrozită, fără să simt însă nimic.

De pretutindeni prinseră să se adune oameni în fugă. Din maşină se furişă ucigaşul. Era un tânăr, spân, cu faţa zbârcită ca de babă. Unii încercară să-l ridice pe tata, dar cei mai mulţi se îngrămădiră în jurul tânărului. Cineva îl înşfăcă de guler, altul îl izbi cu pumnul în beregată. Păreau turbaţi. Tânărul tremura ca o păpuşă de cârpe. Apoi se aruncă cu faţa pe asfaltul clisos, smulgându-şi părul şi urlând. Pentru mine era clar că se prefăcea. Oamenii se îndepărtară dezgustaţi, unii îşi continuară abătuţi drumul. În tot acest răstimp, am rămas neclintită.

Tata a fost urcat într-o maşină de ocazie. I-am văzut capul spart, ştiam că-i mort. Dar nimeni nu mă observă, nimeni nu-şi dădu seama că sunt cu el. Un miliţian plecă cu tânărul acela, mulţimea începu să se împrăştie. Doar acolo unde căzuse tata, se zărea o mică pată roşie. Într-un târziu, am plecat şi eu. Am străbătut ca în vis strada cea îngrozitoare şi m-am îndreptat spre casă. Oricât de distrusă aş fi fost în sinea mea, şi oricât de istovită, nici pentru o clipă n-am uitat de paltonul cel nou. Păşeam ca un cadavru în acest palton nou, abia-mi târam picioarele, fiecare pas reprezenta un efort şi-mi era absolut indiferent încotro mă purtau.

Nu-mi amintesc cum m-am întors acasă, ce i-am spus mamei. Nu ţin minte decât că faţa i se făcu albă ca aluatul, dar ochii îi rămaseră total pustii. Nu era suferinţă în ei, dar nici vreo bucurie, nimic în afară de neant. Am pornit apoi repede spre bucătărie şi am căzut pe duşumele înainte de a ajunge la chiuvetă. Am vomat acolo ceva verde şi oribil. Am vărsat şi fierea din mine. Ce n-aş fi dat să pot spinteca pântecele moale al mamii, să fac să ţâşnească de acolo întreaga ei mizerie lăuntrică. Atât de mult doream acest lucru, încât am simţit cum îmi plesnesc buzele. Iată, Antoni, ăsta-i omul, ai cumva impresia că-i mai mult?»

Cu asta Doroteea încheie, ultimele-i cuvinte murindu-i parcă pe buze. Arăta extrem de epuizată, avea privirea stinsă.

— Antoni, lasă-mă să dorm niţel. Sunt frântă de oboseală.

Am pornit de-a lungul malului, singur. Am mers aşa mult, poate o oră. Aveam senzaţia că păşesc pe un cer de nori îngheţaţi, aşa de limpede se reflecta în el oglinda lacului. Din fire sunt un om închis, rareori remarc ce se întâmplă în jurul meu. Asemenea lucruri nu mă interesează, nu-mi spun nimic, nici măcar când alţii rămân cu gurile căscate. Aşa am stat şi în faţa piramidei lui Keops, şi în faţa cascadei Niagara. De astă dată însă, tot ce era afară se furişa încet şi inevitabil în mine. Foarte curând liniştea puse stăpânire pe mine, atât de curând cum nici măcar eu însumi nu mă aşteptasem. Are dreptate Doroteea, ăsta-i omul, cugetam eu. Omul, frământat din lut, noroi şi nori. Oricare ar fi proporţiile, amestecul rămâne veşnic.

Mergând astfel, m-am trezit brusc în preajma pădurii. Era un brădet tânăr, dar neobişnuit de des. Crengile de jos ale brazilor se veştejiseră demult, rămânând verzi doar vârfuleţele care răzbăteau la lumină. La poalele lor totul era mort. Nu creştea nici iarbă, nu se zăreau nici flori, nici măcar ferigă, nimic în afara unor bureţi albi şi netezi, ca nişte ouă de pasăre. Şi totuşi ceva mă atrăgea cu o forţă tulbure spre adâncurile pădurii, pesemne senzaţia de necunoscut şi de mister, tot atât de veche şi ea, ca şi omul. Am făcut apoi cale întoarsă, îndreptându-mă încet spre Doroteea.

Când am ajuns la ea, se trezise şi privea îngândurată în depărtare. Nu-mi auzi paşii, dar, văzându-mă, zâmbi, cu o mină încă tristă.

— Cât am dormit?

— Cam o oră.

Nu purta niciodată ceas, timpul nu o interesa.

— Ţi-e foame?

— Nu cine ştie ce.

— Vrei să mergem undeva să mâncăm? Ştiu un excelent han pe aici, pe aproape.

— În regulă, încuviinţă ea şi de astă dată.

Bineînţeles, aveam mâncare cu noi, dar, după toate câte mi le împărtăşise, nu-mi puteam imagina că vom sta unul lângă celălalt, ghiftuindu-ne cu salam şi ouă fierte. Ne-am strâns în tăcere bagajul. Mai stăruia între noi o tensiune abia perceptibilă, o jenă poate. Da, se înţelege, orice mărturisire naşte jenă şi reticenţă, şi asta de ambele părţi. Am ajuns în cele din urmă la maşină, am pornit motorul. Şi doar în clipa când ne-am urnit din loc am simţit cu uşurare cum totul devine simplu şi firesc, aşa cum, de fapt, e viaţa însăşi.

Pesemne că acest lucru îl înţelese şi Doroteea, căci am văzut-o zâmbind cu uşurare. Nu îmi mai rămânea timp să mă ocup de ea, intrasem în pădure. Drumul, foarte îngust, trecea prin locuri veşnic umbrite şi era noroios. În câteva locuri, maşina prinse să patineze şi doar cu preţul unor eforturi îndelungate am reuşit să-mi continuu drumul. Am ajuns la şosea lac de sudoare. Orice mi-aş fi putut imagina, dar nicidecum să o văd pe Doroteea opintindu-se să urnească maşina cu braţele ei delicate.

— Eu te-am scos! râse ea când, în sfârşit, anvelopele începură să ruleze pe asfalt.

— Zău? Şi cum anume?

— Cu gândul.

— Prin sugestie?

— Nu, împingând-o!

Am râs şi eu. De obicei aşa vorbesc între ei copiii. Şi nu numai că vorbesc, dar şi cred ceea ce spun. Îmi amintesc că pe când eram de-o şchioapă mi s-a întâmplat să văd o căruţă ce se împotmolise într-o mlaştină. Căruţaşul bătea în neştire caii cu un ciomag, mai-mai să le spargă bietelor animale capetele. Şi când căruţa se urni în cele din urmă, eram profund convins că eu o scosesem – cu gândul.

— Asta-i altceva! zise Doroteea. Să ştii însă că nu glumesc când îţi spun că pot face unele lucruri cu gândul.

Atunci nu am dat atenţie cuvintelor ei. Sau, mai exact, n-am vrut să le ascult. Îmi ajungea câte auzisem în ziua aceea. După un răstimp însă, ele aveau să-mi revină în memorie, de astă dată cu o forţă de nestăvilit.

La hanul de la Pasarel am ajuns foarte curând. Han e un fel de a spune, căci nu era vorba decât de o banală cârciumă sătească aflată la margine de drum. Era renumit, printre altele, pentru excelentul lui grătar, dar acum numai de mici nu-mi ardea. În curtea alăturată se aflau câţiva copaci bătrâni, sub care, erau aşezate două-trei mese, de regulă fără a fi aşternute. Pe a noastră însă chelnerul întinse de îndată o faţă curată, proţăpindu-se ca o santinelă în preajmă. Demult remarcasem că inspir un respect deosebit oamenilor simpli, care, pesemne, îşi ziceau că sunt vreun general. Nu era exclus ca şi frumoasa mea maşină să le fi trezit asemenea presupuneri. Am comandat şase mititei şi un lichior mare de mentă. Chelnerul îmi servi pe loc lichiorul, dar mici nu avea făcuţi.

Lichiorul de mentă e o băutură uşoară, şoferii îl beau cu încredere. Degeaba însă – uneori şi el îţi poate rezerva surprize. Lucru ce se şi întâmplă cu mine încă de la primele înghiţituri. Asta poate pentru că mă obosise şi mă moleşise soarele verii. Oricum, alcoolul acţionă asupra mea cu o iuţeală neobişnuită, turnând în mine o mare doză de nesăbuinţă.

— Şi ce s-a întâmplat după aceea? am întrebat-o eu.

— Ce anume să se întâmple ? tresări ea, uşor de tot.

— Ştii tu mai bine!

Doroteea tăcu, de parcă nu m-ar fi auzit.

— Dă-i drumul, Doroteea! am stăruit eu. Ştiu că nu-ţi face nicio plăcere. Dar nimeni nu se duce la doctor pentru a-şi scoate amigdalele pe rând... E mai bine să termini cu totul deodată.

Exact în clipa aceea chelnerul aduse micii. Aşa şi rămaseră, neatinşi.

«Ei se căsătoriră foarte curând după ce muri tata, pe ascuns de mine, se înţelege. Slavă Domnului însă că n-am mai rămas să locuim în casa noastră, ne-am mutat. Se înţelege că au procedat astfel nu din consideraţii morale, ci din zgârcenie. Ocupam o locuinţă cu chirie la stat; oricum, tot chirie se chema că e. Au hotărât să ne mutăm la Ţtan[2]. El însuşi îşi spunea astfel mâncând câteva litere. Colac peste pupăză, mama îi spunea Ţeţo. Era un zgârie-brânză îngrozitor, ţinea până la ultimul bănuţ socoteala. De atunci nu-i mai pot suferi pe oamenii zgârciţi, Antoni, nu-i pot suferi nici pe ei, nici banii lor. Atâta timp cât pe lume vor exista bani, oamenii vor rămâne bicisnici şi meschini ca banii, oricât de mult s-ar sulemeni. Banii n-au faţă, n-au chip, ei capătă chipul celor care îi posedă. Există bani murdari, Antoni, există bani meschini, există bani jalnici. Dar există şi bani care nu valorează nici cât o ceapă degerată, cu care nu poţi cumpăra nimic. Ăştia-s banii zgârciţilor.

Ţin minte ziua când ne-am mutat la Ţeţo. Au angajat un camion, dar fără hamali. Mama şi cu Ţeţo au cărat totul. Mama, un zdrahon de femeie, era în stare să ridice şi un cal. De Ţeţo să nu mai vorbim. S-au năpustit amândoi asupra mobilei, de parcă ar fi fost cine ştie ce pradă. Aveam mobilă destulă, rămasă încă de la bunicul. Au înşfăcat lucrurile şi au pornit cu ele pe scări. Când nu le mai puteau duce, le târau pe jos, fornăind, cu grumajii lor musculoşi leoarcă de sudoare. Bufetul i-a pus în mare încurcătură. Era o piesă lungă şi grea, din stejar de Slovenia, cum îmi explicase tata. Îi văd şi acum – răscrăcăraţi, cu ochii cât cepele, mai-mai să le sară din orbite. Iar bufetul nici gând să se clintească din loc. Pulpele lor stăteau gata să plesnească, buzele li se albiseră ca la peşti. Într-un târziu au reuşit să-l salte cât de cât. Şi exact atunci s-au ciondănit pentru prima oară – scoteau cuvinte nelegate, de neînţeles, făceau spume la gură, spume care săreau mici şi verzi, ca nişte nasturi de vestă. Nu se înţelegeau, probabil, care încotro să tragă. Mi s-a făcut din nou rău, m-am închis în closet, unde am vomat şi am plâns cel

[2] De la Ţvetan.

puţin o oră. Într-un târziu, când m-au scos de acolo, mi-am dat seama că tot calabalâcul era urcat în camion. Tot, Antoni, dar absolut tot, inclusiv bufetul. Pare neverosimil, dar aşa s-a întâmplat. Necazul şi încordarea îi dau uneori omului puteri pe care ulterior nu şi le poate nicicum explica.

Am ajuns la Ţeţo, undeva în Iucibunar[3]. O, Doamne! Antoni, crede-mă că până-n ziua aceea nu-mi mai fusese dat să văd o asemenea cocioabă, mică şi strâmbă, cu numai două ferestruici, atât de prăpădită, de parcă ar fi reprezentat un desen de copil. Ei locuiesc şi acum acolo. Nici nu aduce a casă, ai zice mai degrabă că-i o ridiche ieşită pe jumătate din pământ. Teţo sădea ridichi din astea în curte, iar toamna mă mâna pe mine să le scot, abia le smulgeam din pământ, de parcă nu erau ridichi, ci măsele. Cocioaba era destul de veche, dată cu lut şi apoi cu vopsea albastră. Vopseaua era scorojită, şi când se porneau ploile, casa căpăta înfăţişarea unei mingi scoase din noroi. Ca să pătrunzi în ea, trebuia să cobori două trepte. Nu ştiu care era explicaţia – sau se ridicase curtea, sau se lăsase cocioaba. Cât ţinea strada nu găseai o dărăpănătură care să-i semene. Mama şi Ţeţo se năpustiră din nou să bage mobila în casă. După cum era şi de presupus, bufetul nu încăpu. Îl lăsară sub streaşină, unde zace şi acum. De şapte ani îl bat ploile, îl troienesc zăpezile, îl încinge cât e ziua de mare soarele verii, fără să i se întâmple nimic. E adevărat, s-a strâmbat niţel, dar a rămas acelaşi bufet. Nici nu îndrăznesc să mai mă uit la el, dar nici el nu se mai uită la noi, atât de scârbit e de prostia şi de nerecunoştinţa noastră. Ar fi putut să-l vândă, desigur, dar trăiau mereu cu speranţa că vor câştiga un apartament la loterie şi atunci, bufetul le va prinde bine. Har Domnului că nu l-au câştigat, deşi ne părea foarte rău de bufet.

Aşadar, şapte ani am locuit acolo. Nici azi nu-mi pot explica cum de nu s-a prăbuşit peste noi cocioaba aceea. Toată casa era compusă dintr-o odaie mare şi o bucătărioară. Eu locuiam în bucătărie, cu bătrâna. De fapt, nu îi era mamă lui Ţeţo, ci un fel de bunică sau străbunică. Avea probabil peste o sută de ani, încât nici ea nu le mai ştia socoteala. Gura îi era ştirbă, fără niciun dinte. Dar şi fără un fir de păr alb pe capul ei mic, de găină. Era destul de grasă, şi când dormea, sforăia îngrozitor. Sforăia şi ziua, şi noaptea, căci ori dormea, ori morfolea veşnic ceva. Nici acum nu sunt în stare să descriu prin cuvinte ce anume reprezenta sforăitul ei. Uneori, nu puteam nopţi întregi lipi geană de geană. Răbdam însă cu stoicism, nici măcar nu o uram. Ce altceva puteam face decât să suport, să suport? Altă soluţie pentru un om ca mine nu exista. Şi totuşi exista. Tocmai atunci am învăţat să zbor. Şi tot de necaz şi de vitregie, nu de altceva. Dar omul nu poate zbura decât noaptea, şi

[3] Cartier periferic al Sofiei.

asta destul de rar. Ce-ar zice lumea dacă ar vedea ziua namiaza mare o fată nebună zburând peste acoperişurile caselor? Din când în când mă duceau la doamna doctor Iurukova, adică la sanatoriu.

Cel mai mult însă mă îngrozea zgârcenia îngrozitoare a lui Ţeţo, şi a mamei de altfel, căci foarte curând prinse să-i semene întru totul. Ziceau că au nevoie de bani pentru a-şi cumpăra apartamentul. Nu cred. Agoniseau cu atâta lăcomie banii, încât bag mâna-n foc că nu s-ar fi atins nici de o leţcaie, în afară doar de cazul în care cocioaba s-ar fi prăvălit cu adevărat peste ei. Ţeţo ţinea toată mâncarea sub cheie şi nimeni nu putea umbla la ea, nici măcar mama. Când cumpăra carne, o dată pe săptămână, o împărţea în zece raţii, drămuind-o până la ultimul gram. Carnea o gătea de regulă cu cartofi, într-un fel de vas de aramă, care aducea mai degrabă a lighean. Iar când ne aşezam la masă, Ţeţo îşi punea lui patru bucăţi, mamei două, bătrânei, mie şi gemenilor câte una. Nu înţeleg ce rost avea să se ghiftuiască, fiindcă niciodată nu se spetea muncind. Nu stinsese în viaţa lui nici măcar un incendiu, cel mult mucurile de ţigară de pe coridoarele instituţiei, pe care le strivea sub călcâi. Nu se putea însă spune că era gras, numai că nu ştia cum să folosească forţa pe care o acumulase. În schimb mama slăbise enorm. Se angajase şi ea, lucra ca infirmieră la o policlinică, duhnea straşnic a fenol şi a alte produse imposibile, îi ieşiseră negi pe braţe şi-i crescuseră mustăţi. Îmi ziceam că există totuşi o soartă sau altceva asemănător care să-l răzbune pe tata. Dar până acum nu se întâmplase nimic, îmi ziceam chiar că sunt fericiţi amândoi. Un lucru rămâne de neînţeles pentru mine: cum poate exista o fericire meschină? Sau chiar una scabroasă? Deşi, se pare că totuşi există. Iar eu credeam că singura fericire omenească este aceea de a zbura.

Nici haine nu-mi cumpărau. Nici manuale, nici caiete. De fapt, ca să fiu sinceră, nici nu-mi trebuiau. Am o memorie formidabilă. Ce apucă să-mi intre în cap nu mai iese de-acolo. Aşa cred că trebuie să fie memoria pe care i-a hărăzit-o omului natura. În afară de gimnastică, la toate materiile aveam nota zece. Cât despre minijupă, află că eu am inventat-o. Am avut o perioadă când m-am lungit mult, rochiţa mi se ridicase sus de tot. Aşa şi umblam, cu picioarele dezgolite. Şi erau slăbuţe, cum îmi sunt acum braţele. Nici măcar ciorapi nu aveam. Îmi luau câte o pereche de ciorapi pe an, că ajungeam să-i acopăr de sus până jos cu fire şi ochiuri remaiate. E cuvântul pe care-l detest cel mai mult pe lumea asta. Mama, Antoni, îmi povestea mereu cum un ofiţer a luat de nevastă o fată săracă. A văzut-o cu câtă iscusinţă ştie să remaieze ciorapi şi a hotărât: iată o soţie potrivită pentru mine!... Şi s-au căsătorit. La început, faptul că n-aveam haine frumoase mă făcea să sufăr îngrozitor. Mi-era ruşine cum arătam. Acum însă le sunt recunoscătoare celor doi, ai

cuvântul meu. Ce n-am fost la viaţa mea? Şi Thaïs, şi Kosmodemianskaia, chiar şi Sonecika Marmeladova. Iar ei au fost şi au rămas nimic.

Gemenii se născuseră în casa noastră încă din primul an. Erau bălai, cârlionţaţi, rotofei ca nişte purceluşi. Şi tot ca nişte purceluşi guiţau toată ziua de foame. Tare mult am mai ţinut la ei cât au fost micuţi. Eu le dădeam de mâncare, eu le făceam baie, eu le spălam funduleţele trandafirii. De fapt, cât am fost sănătoasă, eu m-am ocupat de ei. Odată însă – aveau vreo şase ani – i-am surprins făcând ceva. Minte de copii, poate n-a fost nimic serios. În toată viaţa mea nu mi-am ieşit aşa din fire ca atunci. Stau acum şi mă întreb de ce. I-am bătut de i-am învineţit. După povestea asta, Teţo m-a izgonit din casă şi eu m-am dus să stau la doamna doctor Iurukova. Apoi te-am întâlnit pe tine, Antoni, asta-i tot.»

Îşi termină istorisirea şi se apucă imediat să-şi bea limonada. Nici pe departe nu vădea extenuarea şi deprimarea ce o încercaseră prima oară. Şi exact atunci, uşor ameţit de lichior, am făcut o mutare greşită şi stupidă.

— Ştii foarte bine că nu-i tot!

— Ce anume, Antoni? mă privi ea cu nelinişte.

— Vreau să-mi vorbeşti şi de unchiul tău.

— Nu! protestă ea aproape ţipând şi sări în picioare.

Nu o văzusem niciodată atât de speriată. Sau poate nu folosesc cuvântul cel mai potrivit. Era însă albă ca varul, buzele şi le ţinea strâns lipite.

— Nu! repetă ea. Antoni, te implor, nu!...

— Mă rog, mă rog! am tresărit la rândul meu, poate chiar mai mult decât ea. Dacă nu vrei – nu vrei!

Curând m-am ridicat şi am plecat. Dar buna noastră dispoziţie iar se întunecase.

Din ziua aceea ceva se schimbase în relaţiile noastre. Ele deveniseră mult mai obişnuite şi mai fireşti, însăşi viaţa noastră deveni mai firească. Se întorcea acasă întotdeauna uşor îmbujorată şi grăbită şi se apuca de dereticat. Făcea totul cu atâta uşurinţă, încât uneori mă încerca senzaţia stranie că în mâinile ei obiectele nu au nicio greutate, că alunecă parcă singure spre locurile lor. Uneori citea, luând la întâmplare din cărţile mele, excepţie făcând romanele, fireşte. Alteori se îndeletnicea cu notele muzicale. Am remarcat însă că nu le mai asculta cu pasiunea anterioară. Punea din ce în ce mai des magnetofonul. Câteodată mă descosea ore în şir despre viaţa unor autori, mai ales a lui Ceaikovski. Cu greu mă puteam hotărî ce şi cât anume să-i spun, mai ales despre căsătoria lui. Mă urmărea cu multă atenţie, intuind, pesemne, lucrurile cărora nu le spuneam pe nume. Sau cel puţin aşa mi se părea mie.

Mă obişnuisem cu ea; când nu era acasă, mă plictiseam. Nu mai tresăream când, întâmplător, mâinile ni se atingeau. Nu-mi mai era teamă când cădea cu orele în muţenie. Sau când cu orele urmărea zborul păsărilor. Ne instalam zilnic pe terasă, de regulă pe la asfinţit, şi rămâneam acolo până prindeau să scapere stelele. Abia cu acest prilej mi-a fost dat şi mie să constat că pe lumea asta nu sunt chiar atât de puţine păsări. Şi că ciori sunt chiar prea multe. Pe acestea le distingeam cu precizie şi într-o oarecare măsură, rândunelele, mai ales după zborul lor avântat. Doroteea însă era un ornitolog formidabil, cunoştinţele ei despre păsări ridicându-se cel puţin la nivelul unui cercetător ştiinţific principal. Poate că nu ştia la perfecţie structura sistemului lor osos, dar în ceea ce priveşte caracterul şi obiceiurile lor era de neîntrecut. Vorbea despre ele ca despre oameni, vorbea despre viaţa şi soarta lor, ba chiar şi despre visurile lor. Lucrul acesta nu mă neliniştea câtuşi de puţin. Uneori, noaptea, îmi ziceam în sinea mea, fără a mă înspăimânta însă, că n-ar fi exclus să-mi fi pierdut şi eu minţile. Numai că eu mă simţeam bine astfel, nu pretindeam nimic altceva de la viaţă.

Mergeam apoi să cinăm undeva, de obicei pe terasa restaurantului de noapte. Se ataşase de acest restaurant, deşi nu avea niciun fel de obiecţie dacă din când în când îi propuneam să mergem şi în altă parte. Aveam impresia că ambianţa frumoasă şi elegantă constituie singura ei vanitate terestră. O înţelegeam de minune, doar îi văzusem odăiţa din spitalul de psihiatrie. Acum însă avea o comportare mult mai firească, zâmbea la glumele mele, mânca cu poftă. Numai când se întâmpla să se aşeze la masa noastră vreun prieten sau cunoscut de-al meu, se încrunta brusc, manifestând o ostilitate care friza lipsa de educaţie. Acesta era singurul motiv pentru care o duceam uneori la alte restaurante.

Altminteri, devenea tot mai prietenoasă şi mai liniştită. Şi îndeosebi mai familiară. Cred că luase niţel şi în greutate, cele câteva grame împlinind mai ales obrajii ei supţi. Eram foarte bucuros de schimbările intervenite, căpătam astfel certitudinea că treptat îşi va dobândi adevărata sănătate sufletească. Pentru prima oară în viaţă avea şi ea o locuinţă, lucru pe care-l consideram deocamdată cu totul salutar. Nu voiam să mă gândesc cât va dura această situaţie, principalul era să se însănătoşească pe deplin.

Şi astfel sosi din nou ziua când trebuia să mă duc cu pensia alimentară pentru copil. De astă dată am dat un telefon în prealabil, pentru a pregăti terenul. Nu aveam niciun chef de jigniri sau insulte.

— Ascultă, Nadia, i-am spus eu paşnic, te rog foarte mult, dacă-i posibil, să mă scuteşti de astă dată de şicanele tale.

— Fii, domnule, serios! îmi replică ea sec. Dacă vrei să vii, vino, dacă nu, n-ai decât. Dar nu mă lua pe mine cu ultimatumuri!

Am stat în cumpănă, gândindu-mă dacă nu era mai bine să-i fi trimis banii prin poştă. Şi totuşi m-am dus. Nu mă număr printre oamenii care se eschivează de la îndeplinirea obligaţiilor, oricât de neplăcute ar fi ele. Am apăsat scurt, aproape cu dezgust pe sonerie. După ce am intrat, Nadia mi-a spus că, auzind soneria, pisica a şi ţâşnit spre vestibul. De altfel, am auzit-o şi eu miorlăind răguşit dincolo de uşă. Se proţăpi în hol la câţiva paşi de mine, fixându-mă cu o privire plină de mustrare. Se vedea că eram total compromis în ochii ei.

Nadia se instală şi ea vizavi de mine. Abia în clipa aceea am remarcat că-şi pusese o bluză curată, proaspăt călcată. Şi nu mai trăgea după ea, ca de obicei, papucii aceia giorsăiţi. În schimb tăcea, privind distrată pe geam. Aveam senzaţia că uitase cu totul de mine, cufundată în gândurile ei apăsătoare de fiecare zi. Nu era însă cu capsa pusă, asta se vedea cât de colo. Într-un târziu, se întoarse spre mine şi-mi spuse:

— Am văzut-o pe aia – pe nebună!

Normal ar fi fost să mă ridic şi să plec fără a scoate o vorbă. Cu banii în buzunar. Dar, cum se întâmplă de obicei, curiozitatea birui jignirea.

— Unde? am întrebat-o eu cu ostilitate.

— Am pândit-o în faţa editurii.

Ce mai, era exact în stilul ei!

— La editură mai lucrează vreo zece fete! am replicat eu.

— Dar nebună-i numai ea. Şi nici n-a fost chiar atât de greu s-o deosebesc de celelalte. M-am urcat după ea în tramvai. Am vrut s-o studiez mai bine. Mă rog, nu-i o fată urâtă, dar are picioarele prea subţiri pentru gustul tău. Pentru tine, Antoni, femeia nu-i alcătuită decât din picioare, atât şi nimic altceva. Nu ştiu dacă eşti în stare să sesizezi că mai are şi cap.

— În cazul tău chiar că-i vorba de un articol deficitar! i-am replicat posomorât.

— Degeaba faci pe spiritualul! comentă Nadia, demonstrând un calm surprinzător. Mă rog, al meu nu-i ca dovleacul tău, dar mă slujeşte destul de bine. Şi Didi are un cap drăguţ, niţel caraghios, se înţelege, dar ce contează? Deşi pare o natură foarte sensibilă, nici măcar nu m-a observat, atât o obseda gândul de a ajunge cât mai repede acasă. Nici n-a coborât bine în staţia voastră că a şi luat-o la goană. Mă rog, ea alerga că-i nebună, dar ce m-o fi apucat pe mine? Spre deosebire de voi, noi femeile, suntem cu toate niţel trăsnite. Şi alergând aşa, cu sufletul la gură, cred că am îndrăgit-o un pic. O fată seacă şi vanitoasă, îndrăgostită numai de propria ei fiinţă, n-ar alerga astfel.

Era pentru prima oară că o auzeam pe Nadia spunând o vorbă bună despre o altă femeie. Sau poate că nici nu o considera femeie în toată firea, cum de altfel şi stăteau lucrurile în realitate.

— Da, păcat de fată! continuă ea nedumerită. Ce poate să spere ea de la tine? De când mă ştiu, n-am văzut un egoist atât de prudent şi de fricos ca tine. Şi ai şi legea de partea ta.

Am privit-o mirat, lucru ce o înfurie.

— Ce te holbezi la mine, ştii doar la ce mă refer! Legea nu-ţi permite s-o iei de nevastă, aşa că nu rişti nimic deosebit în afara faptului că-ţi răsfeţi nervii cu puţin sos picant.

— Prostii! m-am înfuriat şi eu. Nici măcar nu mi-a trecut prin cap aşa ceva.

— Atunci de ce-o faci?

— Nu fi vulgară! Nu vreau decât s-o ajut.

— Asta-i un fel de filantropie? mă privi ea dispreţuitor. Tu, de fapt, urmăreşti nişte calcule precise. Nu te zbârli, s-ar putea s-o faci inconştient. Dar dacă vrei să ţii seama şi de sfatul meu – e momentul să te opreşti. Am impresia că nu o cunoşti destul de bine pe fata asta. Ştii unde-i staţia – a alergat ca o ţicnită aproape o jumătate de kilometru. Am urmărit-o o bună bucată de cale, apoi am lăsat-o în plata Domnului, am tras o înjurătură şi m-am întors. Fireşte, mi-a fost ruşine de ce-am făcut. Oricui i-ar fi fost ruşine.

— De asta eşti azi atât de pusă la punct?

În privirea ei scăpără, pentru o singură clipă doar, ura.

— Da! rosti ea răspicat. Omul trebuie să se respecte pe sine. Măcar pentru bruma de omenie pe care o mai are.

Cu asta discuţia noastră se încheie, de fapt. Ce ne-am mai fi putut spune? Ce mai rămăsese între noi? Am scos banii şi i-am pus pe masă. Apoi m-am ridicat, rămânând într-o poziţie stânjenitoare şi oarecum stupidă.

— Dar de băiatul tău nu întrebi? mă scrută ea cu privirea.

— Poftim, te întreb!

— Întrebi! Iar eu îţi răspund – n-a catadicsit să vină! Să-l fi văzut cum urla – vreau să stau la bunica! Auzi, vrea să stea la bunica! Să te mai întrebi cu cine seamănă! Majoritatea bărbaţilor sunt ca tine, Antoni – se tem de femeile adevărate. Le consideră incomode şi de neînţeles. Bunicile, evident, ţin de cu totul altă categorie. Asta înseamnă că blânda şi prea devotata mea mamă are să-mi restituie un infirm spiritual.

— În cazul ăsta, să-l dăm mamei mele! i-am zis eu. Când eram mic, mă zvânta în bătaie.

— După cum vezi, nici cu bătaia nu se obţine mare lucru, îmi replică Nadia. Hai, du-te, nu-mi place să-mi ţin musafirii pironiţi în mijlocul camerei.

Am luat-o din loc, petrecut de pisică. Fiinţa asta nu mă înţelegea câtuşi de puţin, ba poate că era profund indignată din pricina mea. Ce-mi lipsea aici? Aveam un pat comod, nevastă-mea cumpăra o cărniţă excelentă. E adevărat, în chifteluţe punea ceapă şi piper în prostie, de nu-ţi puteai apropia uneori nici nasul de ele. Şi totuşi, este oare ăsta un motiv ca să dormi pe acoperiş, ca tâmpiţii ăia de motani? M-am aplecat s-o mângâi, furişându-mă apoi cu un sentiment de uşurare din vestibulul nedereticat. Nu ştiam că vor trece multe, multe luni nefericite înainte de a mai pune piciorul aici. Vara devenea tot mai zăpuşitoare. Până şi dimineţile se făcuseră atât de fierbinţi, încât Doroteea se întorcea de la serviciu ca un pui opărit. Asta nu o deranja însă câtuşi de puţin, ignora, de regulă, micile necazuri ale vieţii. În schimb eu am încetat să mai lucrez, evitând clapele încinse ale pianului, nici măcar nu le atingeam. Şi cu toate astea eram de un calm desăvârşit, nu mă mai încerca eterna şi insaţiabila sete de a completa portativele cu liniuţe şi puncte. N-aveau decât să se completeze şi singure, dacă ţineau cu tot dinadinsul, omul are uneori dreptul să-şi aparţină şi sieşi. În luna aceea mergeam mult mai des la lacul de acumulare, de regulă cu noaptea în cap, înainte de a se crăpa de ziuă. Era atât de plăcut să goneşti cu toată viteza, să simţi cum te şfichiuieşte aerul stârnit de maşină. Din beznă se iscau rând pe rând piscuri îndepărtate, unele scăpărând odată cu primele zări ale dimineţii. Peste salbia măruntelor lacuri aflate de-a lungul drumului nostru se lăsa o ceaţă palidă, translucidă – oricât de caldă ar fi fost dimineaţa, apa era mult mai caldă. Peştele se pitea în adâncuri sau se ridica până la suprafaţă, să soarbă un pic de aer. Dar pescuitul nu mă interesa, nu mai luam nici măcar lanseta. Avea cine pescui şi pentru mine.

Generalul Krăstev era în concediu şi se mutase la vilă împreună cu tanti Zorka, soţia sa. Seara îşi înnădea imensele cârlige cu mici mrene şi ţipari, lăsându-le să atârne chiar sub oglinda apei. Dimineaţa scotea, fără să se fi trudit aproape deloc, şalăi uriaşi, uneori adevăraţi monştri, pe care îi examina cu îndelungată şi evidentă satisfacţie. Tanti Zorka îi prăjea în unt, servindu-i cu delicioase maioneze reci. Mâncam amândoi cu poftă, era pentru prima oară că Doroteea făcuse o adevărată pasiune pentru meniul pescăresc, care până atunci îi fusese cvasinecunoscut. Uneori, eu şi generalul dădeam de duşcă şi câteva pahare de vin alb, bine frapat. Aveam senzaţia că Doroteea e fericită – pentru prima oară de când o cunoşteam. Generalul şi soţia lui se ataşaseră destul de tare de ea. E adevărat că nu aveau copii, dar nu cred că aceasta era singura explicaţie. Se pare că generalul aflase câte ceva despre ea. Asta-i era meseria. Oricum, nu-mi pusese nici măcar o singură dată întrebarea privind relaţiile noastre. Presupun că tanti Zorka intuia, cu inima ei sensibilă, că Doroteea nu-mi era amantă. Amândoi se

învârteau ca nişte căţeluşi în jurul ei, nemaiştiind cum să-i facă pe plac. Şi lucrul cel mai grav era că pe Doroteea nu o deranja câtuşi de puţin această atenţie neobişnuită, găsind-o perfect normală. Considera, probabil, că se achită întru totul, la rândul ei, oferindu-le exact ce primea – iubire.

În ziua aceea ne aflam pe mal, în costume de baie, şi făceam plajă. Încercam o stare de linişte şi de echilibru de care nu avusesem până atunci decât foarte rar parte. Brusc, un fel de foşnet mă făcu să-mi întorc capul. Doroteea se ridicase şi se ungea pe îndelete cu ulei de migdale. În ultima lună se bronzase bine de tot, ochii îi străluceau ca nişte diamante pe fondul mat al pielii.

— Stai să te ung eu! m-am oferit.

Nici măcar nu-mi dau seama cum am spus-o. Doroteea zâmbi şi-mi întinse flaconul. Mi-am turnat câteva picături în podul palmei şi le-am întins pe unul din omoplaţii ei firavi, arămii. N-a urmat nicio explozie, fireşte. Masam liniştit lichidul uleios şi dens, fără să mă simt câtuşi de puţin jenat, dar şi fără pic de fior lăuntric.

— Eşti foarte drăguţ, Antoni! îmi zise ea într-un târziu.

— Tot ce se poate, dar nu ca tanti Zorka! am glumit eu.

— Amândoi sunt atât de buni! replică grav Doroteea. Fiindcă au fost la viaţa lor tare nefericiţi.

— Tu ştii ceva despre ei?

— Da, ştiu de ce n-au copii.

Rămâneam în vila lor până la lăsarea întunericului, cinam împreună cu ei, beam una-două sticle cu bere scoase de la frigider. Abia după aceea plecam. Deşi acasă ajungeam târziu, în oraş stăruia aceeaşi zăpuşeală insuportabilă şi un miros greu de asfalt şi praf. De regulă, nu intram imediat în apartament, mai zăboveam pe terasă. Acolo, sus, băltăreţul se plimba demult pe acoperişuri, legănând uşor antenele. Stăteam întinşi şi sorbeam cu nesaţ aerul proaspăt. De obicei, nu vorbeam, trăiam doar cu acea senzaţie lăuntrică de linişte şi pace, pe care o încearcă, pesemne, în asemenea nopţi numai blajinele rumegătoare. De aceea mă surprinse atât de mult întrebarea pe care mi-o puse la un moment dat Doroteea:

— Antoni, vrei să-ţi vorbesc de unchiul meu?

— Da, bineînţeles, am tresărit eu.

— Mi-e teamă, Antoni!

— De ce să-ţi fie teamă?

— Să nu-ţi rămână întipărită în minte... E imposibil de suportat.

— Sunt bărbat, Doroteea. Pentru mine n-are nicio importanţă.

— Nu-i chiar aşa, replică ea cu amărăciune.

Şi tăcu îndelung până să înceapă istorisirea.

«Cred că ţi-am vorbit şi despre bătrână, nu-i aşa, Antoni? Era foarte în vârstă, abia mai umbla. Rar de tot, de obicei primăvara, se aşeza în prag, rămânând acolo cu orele. Iar dacă i se întâmpla totuşi să scoată vreo vorbă, nu apucam să desluşesc o iotă. Cum îi căzuseră toţi dinţii, cuvintele îi ieşeau din gură molfăite. Baie nu făcea niciodată. Ce baie, cum să bată ea drumul până la baia comunală. Ce-i drept, dacă ar fi vrut, Ţeţo ar fi putut s-o ia în braţe şi să urce cu ea şi pe Vitoşa. Dar el considera, probabil, că un asemenea lucru ar fi total lipsit de sens. De fapt, nici el însuşi, deşi mama îl ocăra, nu făcea baie decât o dată sau de două ori pe an. Sunt curat, fă! se justifica el de fiecare dată. Că am o slujbă curată.

Din când în când, mama o spăla pe bătrână pe cap. Mai ales vara, în curte. Un lighean cu apă fierbinte, un ibric mare şi un săpun de rufe. O săpunea zdravăn şi o clătea, turnând apă cu ibricul. Capul bătrânei se făcea mic de tot, cât o pară, apa îi şiroia pe nări. Răbda îndelung, pentru ca apoi să pufăie scurt, ca un bivol. Apa era împroşcată în toate părţile, iar mama se înfuria straşnic şi o blestema ca o ţărancă. Remarcând cu câtă iscusinţă îi îmbăiam eu pe cei doi gemeni, mama mă puse odată s-o spăl pe bătrână pe cap. Îmi vâri săpunul în mână şi ieşi.

N-aş fi crezut niciodată, Antoni, că acest lucru poate fi atât de îngrozitor. De bine, de rău, reuşisem să-i săpunesc părul, dar când să i-l spăl, m-am simţit cuprinsă de o scârbă de nedescris. Stau şi acum şi mă gândesc ce mi-a venit, nu pot găsi nicio explicaţie, dar aşa a fost. Am aruncat săpunul şi m-am trezit în stradă, alergând. Şi mi se părea tot timpul că mă fugăreşte, aşa udă şi groaznică cum era, că vrea să mă înşface de codiţe. Nu ştiu cât şi pe unde am fugit. Abia într-un târziu mi-am revenit din spaimă. În aceeaşi clipă m-am înfiorat la gândul că s-ar putea ca ea să fi murit, să se fi înecat în clăbuci sau mai ştiu eu ce. Şi din nou am luat-o la goană – de astă dată în direcţia opusă, până am ajuns acasă. Bătrâna nu avea nimic, intrase în bucătărie aşa, cu părul ud, şi plângea. Când s-a întors de la slujbă, Ţeţo mi-a tras un toc de bătaie, iar mama m-a dus la un unchi de-al meu dinspre tată, unde am şi rămas.

Ce-i drept, unchiul acesta m-a primit foarte bine. Când i-am povestit cum am spălat-o pe bătrână pe cap s-a întristat nespus. Cel mai tare, Antoni, mă îngrozea faptul că semăna teribil cu tata. Numai că era mai în vârstă, iar în creştet părul i se rărise de tot. Nu era însă chiar atât de slab ca el. Bărbia, în schimb, o avea şi mai mică, ai fi zis că nici nu are bărbie. Semăna cu un cobai, dar cu un cobai bătrân de tot, căruia nu-i mai arde de viaţă. Deşi nu văzusem niciodată un oposum, îmi ziceam că seamănă leit cu acest animal, căruia, mă tot gândeam eu, dacă s-ar ridica pe labele dinapoi, burtica i-ar atârna între

ele ca o pungă. Exact aşa arăta şi unchiul. Cei doi dinţi din mijloc îi încălecau uşor buza de jos. Aveam uneori impresia că se hrăneşte doar cu capete de om, că stă şi le roade creştetul, iar apoi le aruncă pe geam ca pe nişte coji de nucă de cocos. Mi se năzăreau şi alte lucruri dezagreabile. Eram mereu tentată să cred că e lipsit de oase, că nici măcar nu are o formă sau un volum anume. Aveam mereu impresia că e în stare în orice clipă să se facă prelung ca o râmă sau, dimpotrivă, să se reverse în toată camera, dintr-un colţ în celălalt, ca o masă gelatinoasă. Simţeam că mor de teamă, dar nu mai aveam unde să fug, îmi era frică de bătrână.

Să ştii însă, Antoni, că altfel era un om foarte de treabă, evlavios şi milostiv. Iarna fărămiţa pâinea rămasă de la masă şi o arunca la vrăbii şi porumbei. Iubea foarte mult porumbeii. Îi chema cu multă gingăşie, iar ochii îi scăpărau într-una de plăcere. Şi de ce să nu fi fost bun? Ochii, ca şi ai tatii, îi lăcrimau tot timpul, pentru asta poate că-l părăsise şi pe el soţia. Locuiam singuri-singurei în toată casa aceea pustie, ba nu, greşesc – numai pe acel palier, dar ce, parcă asta-i puţin? Uneori mă cuprindea o frică de moarte, nu alta. Cel mai des mă încerca mila când îl vedeam atât de becisnic şi de jalnic. Era de ajuns să tuşească sau să-şi sufle nasul, ca să mă cutremur. Când îşi sufla nasul, ochii îi ieşeau din orbite, se făcea vânăt, arătând din cale-afară de caraghios. Mă gândeam tot timpul că într-o zi va avea parte de o moarte tragică, dar trăieşte şi acum şi, pesemne, nu a îmbătrânit nici măcar cu o jumătate de zi; doar că se caţără prin copaci cu punga atârnându-i de burtă şi înfulecă de zor la alune. Trebuie să-ţi spun că tata nu-l prea avea la inimă, dovadă că nu mă dusese niciodată la el. Unchiul era îngrozitor de fricos, îi era frică de cai, de câini, de fulgere, chiar şi de autobuze. Şi autobuzele se temeau de el, nu ştiu de ce, poate pentru că li se părea că-i din cale-afară de greţos. Odată, văzându-l, un autobuz s-a speriat atât de tare, încât a virat brusc, intrând într-o vitrină. Unii ziceau că a derapat, dar adevărul gol-goluţ e că a vrut să-l evite pe unchiul.

Îţi spun asta, Antoni, pentru că şi mie mi-era frică de el. Când mă mângâia pe păr, arătam ca un iepure paralizat de groază. Uneori mă mângâia şi pe genunchi şi atunci ochii îi înţepeneau şi i se abureau, de parcă ar fi fost făcuţi din sticlă. Mă instalase într-o odaie separată, în care locuise mătuşa. La început, acolo nu aveam decât o somieră cu plasă de sârmă, aşezată direct pe duşumele, şi o saltea găurită, în care se aciuise o familie de şoricei. Apoi unchiul îmi aduse nişte pături, o masă şi alte câteva mărunţişuri. Şi deveni tot mai drăgăstos cu mine.

Dar teama pe care o încercam faţă de el nu m-a părăsit nicio clipă. La drept vorbind, nici eu însumi nu ştiam cărui fapt se datora această teamă, n-aveam niciun motiv deosebit. Atâta doar că uneori noaptea unchiul se tot

plimba prin faţa odăii mele. Păşea uşor, în vârful degetelor, scoţând în răstimpuri scâncete slabe, ca un căţeluş abia fătat. Nu cred să mi se fi năzărit, deşi încordarea şi teama abia mă lăsau să respir. Pe atunci nu-mi trecea prin minte un anumit lucru. Nu mă gândeam decât că o să-mi roadă şi mie capul şi o să mi-l arunce pe fereastră ca pe o nucă de cocos.

În ziua aceea cerul era cenuşiu din cale-afară, ca toamna, şi cădea o ploaie măruntă. Veni şi mă rugă să mă urc cu el în încăperea de la mansardă, să căutăm un plic cu chitanţe, pe care, chipurile, îl uitase prin nişte geamantane vechi. În aceeaşi clipă, Antoni, am şi realizat ceea ce mi se va întâmpla. Doar că nu înţelegeam de ce trebuia să mă mai ducă la mansardă când, oricum, casa era pustie – de strigai ori nu, tot aia era. Îmi trecu prin minte că, pesemne, vrea să mă sugrume şi să mă agaţe apoi de vreo grindă, ca să creadă lumea că m-am spânzurat. Desigur, Antoni, eşti ispitit să crezi că eram complet hipnotizată de frică şi că nu mai ştiam ce fac. Nu-i adevărat, nu mai eram chiar atât de speriată. Aş fi putut să ţip în timp ce urcam pe scări, să fug. Şi totuşi n-am făcut-o. L-am văzut, Antoni, cum dârdâia în sinea sa şi mi s-a făcut o milă cumplită de el. Până atunci nu mă mai încercase niciodată un asemenea sentiment de milă sau de durere faţă de un om, mă simţeam şi eu zguduită din creştet până-n tălpi de milă, atât era de slab, respingător şi nefericit. Ulterior, tot aşa mi s-a făcut milă de o fetiţă cu care am stat în aceeaşi cameră la spitalul doamnei doctor Iurukova. De fapt, era o fetiţă foarte plăcută şi cuminte, doar că noaptea i se năzărea că este atacată de şobolani. Ţipa şi se războia cu ei, îmi venea extrem de greu s-o trezesc, s-o conving că n-a fost decât un coşmar. Slăbisem îngrozitor şi, dându-şi seama, doamna doctor Iurukova m-a mutat într-o altă cameră.

Acum cred că înţelegi. Cu oamenii normali, pesemne, nu se întâmplă aşa. Cu mine însă s-a întâmplat. Deznădăjduită, am pornit spre mansardă. Acolo era întuneric, plutea un miros îngrozitor de haine vechi, putrede. Şi când s-a aplecat spre mine, mi-am pierdut cunoştinţa şi am leşinat. Stau acum şi mă gândesc că în acest leşin mi-am găsit salvarea. El s-a speriat şi mai tare, ce mai, îl vedeam cum tremură ca varga, părăsit de toate puterile. Nu-i exclus însă ca la mijloc să nu fi fost decât o închipuire, căci el arăta într-adevăr tare nefericit.»

Cerul era întunecat, iar tăcerea de-a dreptul de nedescris. Abia acum îmi dau seama că, de fapt, nu era tăcere, ci un fel de surzenie lipsită de noimă, care mă înghiţea ca o groapă. Cugetam cu febrilitate, izbit şi ameţit de cuvinte al căror sens adevărat îmi scăpa. Socotisem până atunci că ştiam totul sau aproape totul despre oameni – din cărţi sau din observaţii proprii –

, nu avea importanţă. Abia din acel moment am înţeles că şi cuvintele, ca şi cărţile, se tem de adevărul gol-goluţ. Sau, pur şi simplu, se pierd în faţa lui.

— Antoni, te simţi împovărat?

— De ce să mă simt împovărat? am întrebat eu stingherit.

— Pentru că acum totul trece în făptura ta!...

— Da de unde! Aşa ceva nu poate exista decât în făptura ta, în afara făpturii tale îşi pierde orice putere.

— Eşti atât de bun, Antoni!

— Nu, Doroteea... Nu vreau să fiu bun. Şi, în niciun caz, aşa cum înţelegi tu bunătatea.

— Vrei să te uşurezi?... Dar de tot, de tot?...

— Nu, nu vreau! m-am împotrivit eu cu hotărâre.

Acesta era adevărul. Nu voiam. Ba dimpotrivă. Voiam să păstrez în mine tot ce dobândisem, să încing totul până la incandescenţă, până prinde să lumineze de la sine. Eram de-a dreptul uluit că putusem duce până acum o viaţă atât de pustie şi searbădă, lipsită de orice povară proprie. La ce bun să mă uşurez? Şi de ce anume? Se pare că Doroteea nu mă înţelese, căci se întoarse şi mă privi întrebător. Nu-i vedeam chipul în întuneric, atât de cufundat eram în gândurile mele.

— Ridică-te, Antoni! rosti ea încet. Şi nu te teme. N-am să-ţi fac nimic rău.

M-am ridicat automat.

— Întinde mâna!

I-am întins mâna. A ei mi se păru neaşteptat de caldă şi de puternică.

— Şi acum priveşte cerul. Antoni, trebuie să te obişnuieşti cu el.

Să mă obişnuiesc cu el? Te poţi oare obişnui cu cerul? Îl priveam – arăta acum mult mai jos, aveam impresia că, dintr-odată, mă înălţasem până la tăriile lui. Era jos, întunecat şi mai rece ca oricând, iar stelele păreau atât de strălucitoare, încât simţeam că mă dor ochii privindu-le.

— Antoni, ai să te simţi curând neobişnuit de uşor. Ca şi cum te-ai transforma brusc în aer... Nu vorbi!... Dacă ai să simţi ceva, îmi spui „da”, dacă nu, „nu”! Asta-i tot!

— Da! am rostit eu curând după aceea.

— Iată, Antoni, pornim!... Relaxează-te bine de tot... Să nu faci mişcări bruşte. Şi, lucrul cel mai important, nu te mai gândi la nimic!... Iată, asta-i tot – fii fericit!

Acum glasul ei mi se păru neobişnuit de sonor şi melodios. Nici măcar nu am simţit cum ne-am desprins de terasă. Eram undeva în înălţimi, sub noi licăreau luminile oraşului întocmai cum le vezi şi de la bordul avionului când începe coborârea pentru aterizare. Pluteam chiar prin luminişuri, nu vedeam niciun liman, ca şi cum ne-am fi aflat în însăşi inima lor. Şi totuşi nu

era acelaşi lucru, noi nu zburam, ci ne roteam ca nişte păsări ce au căpătat siguranţă în aripile lor. Îmi simţeam perfect de bine corpul, la fel simţeam şi văzduhul care mă învăluia ca o apă.

— Ţi-e teamă, Antoni? Da sau nu?

— Nu. Câtuşi de puţin.

— Vrei să zburăm şi mai sus?

— Da!... Da!...

Zburam spre stelele ce deveneau tot mai mari şi mai strălucitoare. Acum aerul mă izbea în plină faţă, ca un uragan, fruntea începu să mă doară, nările îmi amorţiseră. Nu eram însă nici imaterial şi nici insensibil în clipele acelea, simţeam că mâna care o strânge pe a mea este mult mai puternică şi mai caldă, aproape fierbinte. Apoi uraganul se potoli cu totul, deşi văzduhul deveni mult mai rece, aproape pătrunzător. Din nou ne roteam prin înălţimi, dar nu vedeam decât stelele ce-mi tăiau ochii cu muchiile lor de diamant.

— Doroteea, unde-i pământul?

— Sub noi! îmi răspunse ea. Nu te teme, zburăm pe spate.

— Să mă tem? Ce idee stupidă! Ceea ce încercam în clipele acelea mi se părea mult mai firesc şi mai adevărat decât toată viaţa mea de până atunci. Deci Doroteea avusese dreptate – oamenii se trag din păsări.

— Antoni, eşti fericit!

— Da, Doroteea.

— Iată, ai văzut? Omul nu poate fi fericit fără să merite acest lucru.

— Iar eu prin ce-l merit?

— Prin mine... Prin mine, Antoni, pentru că mi-ai dat crezare.

Ne-am întors din nou cu faţa spre răsuflarea caldă a pământului. Cât de departe rămăseseră luminile oraşului. Şi cât de slab se zăreau. Mi se păreau o mică galaxie, pierdută în propria ei pustietate.

— Unde ne aflăm, Doroteea?

— Deasupra munţilor... De asta-i totul atât de întunecat sub noi.

Întunecat şi mort!... Dar e frumos şi aşa!

Ne roteam pe deasupra munţilor, mai sus decât vulturii ce sălăşluiau acolo, cufundaţi în somn la ceasurile acestea.

— Ţi-e frig, Antoni?

— Da, puţin.

— Mie nu mi-e frig niciodată. Simţi cât sunt de fierbinte? Credeam că fierbinţeala va trece din mine în tine, Antoni... Dar nu-i nimic... Iată – coborâm.

Într-adevăr, coboram şi ne apropiam tot mai mult de oraş, de luminile sale tot mai clare şi mai distincte. Eram scăldaţi necontenit de curenţi când

mai reci, când mai calzi, de parcă înotam în largul mării. Mă simţeam tot mai uşor şi mai liber, încercam o despovărare aproape fizică.

— Doroteea, ai mai zburat şi altă dată?

— Deseori, Antoni.

— Cât de des?

— Nu ştiu. Dar nu-i chiar atât de simplu, nu poţi s-o faci când vrei, ca păsările...

Glasul ei se stingea treptat. Avusese, desigur, dreptate: nu trebuia să vorbim. Acest lucru o vlăguia, pesemne. Coboram din ce în ce mai mult, distingeam acum şoselele, luminile şerpuitoare ale maşinilor. Apoi am început să disting străzile şi pieţele, ba chiar şi clădirile, cu coroanele lor de neon. Odată cu aceasta simţeam însă cum, treptat, mâna ei se răceşte într-a mea, cum degetele îi zvâcnesc.

— Antoni, trebuie să coborâm! rosti ea slab de tot.

— Bine!

Dar nu eram capabil să-mi imaginez cum va fi când voi simţi din nou pământul sub tălpi. Cum îmi voi târî picioarele de plumb. Cum voi trage anevoios în piept aerul încins. Ceea ce socotisem eu a fi o libertate nemărginită se dovedi brusc o robie, care, prin caracterul ei irevocabil, devenea total deprimantă.

— Doroteea, ai să nimereşti blocul?

— Nu vorbi, Antoni! rosti ea în şoaptă.

Am atins aproape pe nesimţite betonul cald al terasei. Nu am coborât, ci ne-am lăsat pur şi simplu, aşa cum se lasă nişte păsărele. Nu o vedeam bine, dar mi se părea foarte palidă. Am luat-o de mână, o mână rece ca gheaţa, şi am condus-o spre casă. Am coborât scara pe întuneric, am deschis uşa apartamentului. Am ridicat braţul şi am răsucit încet comutatorul. Lustra se aprinse. Nu dormeam. Nu mă trezisem, deci nu visam. Şi iar i-am simţit mâna tremurând în mâna mea.

— Stinge-o, Antoni! mă imploră ea.

Am răsucit din nou comutatorul, cufundându-ne amândoi într-o beznă caldă şi umedă, ca un bârlog de sălbăticiune. Apoi am simţit că se desprinde de mine şi dispare, ca şi cum s-ar fi volatilizat. Îmi dădeam seama că dârdâi. Mă cuprinsese, pesemne, teama de cele întâmplate sau de cele neîntâmplate, nici nu ştiam ce să mai cred. Teama dădea însă buzna din nou – densă şi gelatinoasă, infiltrându-mi-se prin toţi porii sufletului, gata să mă înăbuşe.

— Antoni! mă strigă ea. De ce nu vii, Antoni?

Am simţit o senzaţie de mare uşurare auzindu-i vocea. Căci, într-adevăr, mai stăteam şi acum, prosteşte şi fără noimă, lângă uşa pe care nici măcar nu o închisesem.

— Nu te văd!

— Eu însă te văd! Mergi drept înainte!

Glasul ei nu mai era la fel de limpede şi melodios ca *acolo, sus*. Şi totuşi era al ei – uşor gâfâit, un glas omenesc viu şi adevărat. Am pornit precaut înainte, m-am izbit de ceva, de vreo muchie de mobilă, pesemne, fără să simt însă nicio durere. Trebuie să mă fi aflat foarte aproape de canapeaua ei.

— Ţi-e frig?

Am tresărit, atât de aproape şi neaşteptat era glasul ei.

— Puţin.

— Dar tu tremuri, Antoni?

— Nu ştiu!... Sus...

N-am cutezat însă să-mi termin ideea. Şi dacă n-a existat niciun fel de sus? Nu, n-a existat, se înţelege că n-a existat, ar fi imposibil. A fost o seară ca toate celelalte, tocmai coborâsem de pe terasă şi ne pregăteam de culcare.

— Vino, te voi încălzi! mă chemă ea.

O simţeam prin întuneric cum se dezbracă cu mişcări uşor înfrigurate. Îi auzeam răsuflarea accelerată. Braţele ei subţiri, goale, se mişcau fantomatic prin beznă. M-am repezit, am strâns-o la piept, dar în aceeaşi clipă m-am dat înapoi speriat. M-a săgetat tăioasa şi dezgustătoarea senzaţie de a fi îmbrăţişat un mort.

— Ce-i cu tine? tresări ea.

— Eşti... eşti un sloi de gheaţă! am exclamat înfiorat de propria mea voce.

După o clipă de tăcere, îmi zise:

— Antoni, forţa asta a zborului izvorăşte din mine însămi. Iar de astă dată ea a trebuit să ne ţină pe amândoi... Nu te teme, nu sunt o lebădă, sunt un om.

Da, din moment ce se referea cu atâta calm la acest lucru, însemna că totul s-a petrecut aievea. Aşa e, nimeni nu poate zbura de-a surda prin înălţimile cerului. De-a surda şi fără un rost rezonabil nu pot zbura decât îngerii biblici. Şi m-am liniştit din nou, la fel cum fusesem şi *acolo, sus*. Îi mângâiam cu degetele ce mi se răciseră obrajii catifelaţi, umerii şi gâtul de fetiţă. Simţeam cum ea îşi redobândeşte treptat căldura omenească, cum pielea ei devine vie şi caldă. Mai întâi îşi recăpătară vlaga braţele, apoi picioarele ei zvelte. Răsuflarea i se făcea tot mai fierbinte, corpul slăbit – tot mai viu şi mai suplu. Până şi pletele ei uşoare prinseră parcă viaţă, răsucindu-mi-se în jurul mâinilor. Simţeam că mă cuprinde tot mai mult ameţeala, ca şi cum m-aş fi prăvălit cu o viteză nebună tocmai din înaltul cerului. Acum îmi era indiferent, acolo jos mă aştepta pământul, cu care eram obişnuit. Da, îmi era indiferent dacă-mi va aduce viaţă sau moarte, absolut indiferent. Căci în clipa aceea purtam în mine, aidoma sălbăticiunilor

şi copacilor, adevărul elementar că aceste două lucruri nu sunt decât cele două feţe iluzorii, alternante, ale eternei existenţe.

M-am trezit dimineaţa târziu. Patul era gol. Patul ei era gol. Nu se vedea nici cea mai neînsemnată urmă, ca şi cum Doroteea nici n-ar fi existat vreodată. Aveam senzaţia stranie că am călătorit îndărăt în timp, că m-am aflat fără veste într-o vară de demult a vieţii mele. Sau într-un veac apus, pustiu şi lipsit de suflare, ca amintirea celor dispăruţi. Am aruncat în jur o privire precaută – nu era vorba de niciun veac apus. Mocheta portocalie, cele două fotolii cu speteze de lemn, capacul pianului, care strălucea ca un geam în razele soarelui de vară. Mă aflam acasă... Şi mi se conturau în faţa ochilor hainele mele zvârlite în neorânduială pe jos. Da, mi s-a întâmplat aşa ceva în lunga şi dezordonata mea existenţă – să nu ştiu unde mă aflu, când, de ce. Dar acum ştiam cel puţin că mă aflu acasă.

Amintirile-mi reveneau una câte una – extrem de vii şi de limpezi. Şi cu toate astea nu ajungeau chiar până la mine. Aveam uneori impresia că mă desparte de ele un obstacol subţire. Poate un perete de scândură sau pur şi simplu o poartă fără clanţă şi fără cheie. Văzusem limpede. Coridorul lung, apăsător, cu pardoseală de mozaic, umed încă după curăţenia sanitară. Ferestrele zăbrelite. Văzusem limpede. Fete ţinând aer în pumni, palide, cu urechi ascuţite. Când şi unde? Am împins poarta cu toată puterea, nu voiam să las pe nimeni şi nimic să intre. Dar ea – teama mea – îşi făcea cu îndărătnicie loc prin gaura cheii, prin toate crăpăturile.

Nu ştiu cum m-am sculat, când mi-am ridicat hainele risipite. Am intrat valvârtej în baie. Acolo, pe suportul de sticlă din faţa oglinzii, am văzut lucruri *de-ale ei* – o periuţă de dinţi, o cremă Nivea, o loţiune de păr. Doamne, oare eram nebun cu adevărat? Am deschis robinetul de apă rece şi m-am vârât tremurând sub duş. Am rămas cât am putut suporta, apoi am ţâşnit ca opărit, m-am îmbrăcat cu înfrigurare şi m-am întors din nou în hol. Acum mă simţeam ceva mai bine, am aruncat chiar o privire pe fereastră. Nimic deosebit: o banală zi de vară, dogoritoare şi enervantă; miros de asfalt încins, reflexe stridente scăpărate de nichelul maşinilor din parking. Puţin mai departe, pe spaţiul verde, bâzâia o cositoare cu motor împinsă fără tragere de inimă de un bătrânel apatic, cu un păr alb şi pantaloni de doc şifonaţi. Mi-am consultat ceasul – nouă douăzeci şi două de minute; ziua a douăzeci şi şasea! Da, fireşte, douăzeci şi şase iulie, ieri fusese douăzeci şi cinci. Ştiam că lucrul cel mai înţelept pe care-l puteam face acum era să ies undeva printre oameni. Să le ascult fie şi numai jumătate de oră sporovăiala banală şi mi-ar fi de ajuns ca să-mi revin.

Uşurat, am intrat în maşină şi am pornit motorul. Şi m-am întrebat pentru a câta oară mă salva acest prieten unic, lipsit de simţuri, dar credincios, alcătuit din oţeluri, cabluri şi tablă, îmbâcsit de gaze otrăvitoare? La colţ am virat uşor şi m-am pomenit în bulevard. Acolo, pe granitul tare al pavajului, se târa leneş un excavator uriaş. Capul său mic şi hidos, în distonanţă cu dimensiunile corpului, se apleca abătut spre pământ, adulmecându-l parcă. L-am depăşit prudent. Acum nu mai ezitam, ştiam încotro s-o apuc. Căci numai acolo puteam fi ajutat, în orice altă parte era exclus.

În dimineaţa aceea nu mai era chiar atâta lume la institut. Mai degrabă închipuit decât real, mirosul greu de spital mă ameţi din nou. Am intrat la doctoriţa Iurukova pe care am găsit-o la birou, ca de fiecare dată. Cerceta cu migală o pagină dactilografiată la un rând. Auzind uşa, îşi înălţă capul distrată. Deşi era o fire echilibrată şi obişnuită cu surprizele, mi-am dat seama că avu o tresărire lăuntrică.

— Luaţi loc, tovarăşe Manev!

M-am aşezat în tăcere. Nu am început imediat discuţia, voiam să-mi revin măcar din efortul depus la urcarea scărilor. Abia acum realizam că nu numai că mă grăbisem, dar le urcasem pur şi simplu în fugă.

— Mi se pare mie sau sunteţi agitat?

— Chiar se vede?

— Da, sunteţi niţel palid. Aţi avut vreun şoc?

— Da, ceva asemănător.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Am zburat! Eu şi cu Doroteea!

Sunt acum pe deplin convins că în glasul meu trebuie să fi existat şi răutate, şi ură. Dar nu mă aşteptam în niciun caz ca vorbele mele să-i producă o impresie atât de puternică. Faţa ei relaxată, stăpânită de un calm încremenit, ca de icoană, se transfigură într-o clipă, devenind rigidă şi încordată. Aveam impresia că intrase într-un fel de panică lăuntrică, cu care se războia din răsputeri.

— Povestiţi-mi mai amănunţit! mă invită ea prudent.

Am impresia că am reuşit destul de bine să-i povestesc un lucru care, de fapt, numai obiectul unei narări raţionale nu putea fi. Când am ajuns în cele din urmă la capăt, ea nu scoase o vorbă. Îmi dădeam seama că meditează intens, străduindu-se din răsputeri să se autoorganizeze. Cât timp a durat istorisirea mea reuşisem să mă liniştesc pe deplin, mai ales datorită caracterului absurd al celor relatate. Acum mă încerca din nou teama. În cele din urmă, doctoriţa îşi ridică spre mine ochii ei imobili.

— În primul rând trebuie să vă liniştiţi! mi se adresă ea cu blândeţe. Sunteţi un om perfect normal, pe dumneavoastră nu vă paşte nicio primejdie.

— Oamenii perfect normali nu pot să zboare! i-am replicat eu pe un ton răstit.

— Nu există nicio dovadă că aţi zburat. Uneori halucinaţiile pot părea mai reale decât însăşi realitatea.

— Da, dar eu n-am avut niciodată halucinaţii! Cum poate să aibă halucinaţii un om sănătos? Mai ales că n-a existat nicio cauză exterioară!

— Ba a existat! îmi, replică ea. Ştiţi prea bine că Doroteea nu-i chiar o fată normală. Dacă reuşeşte uneori să ghicească atât de bine gândurile, de ce n-ar fi capabilă să inspire şi o anumită comportare?

Am privit-o uluit. Numai aşa ceva nu-mi trecuse prin minte.

— Credeţi că m-a hipnotizat?

— Nu am în vedere exact acest lucru. Dar nici prea departe nu suntem.

Bineînţeles, despre ce altceva putea fi vorba? Am privit-o cu un sentiment aproape neomenesc de uşurare.

— Deci excludeţi posibilitatea zborului?

— Nu întru totul, rosti ea cu blândeţe. Deşi mi se pare neverosimil.

— Cum vine asta? am întrebat-o eu aproape ţipând.

Pentru o clipă mi se păru că în privirea ei scânteie mânia. Sau un dispreţ abia perceptibil.

— De ce nu?... Eu nu pot afirma decât ceea ce ştiu şi înţeleg. Dumneavoastră sunteţi un om absolut normal şi nu vă paşte nici cea mai mică primejdie. Asta nu vă este de ajuns?

Nu, nu-mi era de ajuns, căci continuam s-o privesc nedumerit.

— Tovarăşă doctor, dumneavoastră ştiţi ce înseamnă gravitaţie?

— Nu, nu ştiu! îmi răspunse ea niţel răstit. Nici măcar fizicienii nu ştiu.

— Aici nu-i vorba de formule... Ci de esenţa fenomenului. Aţi auzit cu siguranţă de faptul – că pentru a scoate o rachetă pe orbită sunt necesare energii uriaşe.

— Şi dumneavoastră consideraţi că omenirea cunoaşte chiar totul despre aşa-zisele energii?

— Zău că nu vă mai înţeleg.

Doctoriţa se încruntă.

— Tovarăşe Manev, ştiinţa a demonstrat că există energii care nu sunt proprii decât materiei vii! Şi pe care legile descoperite până în prezent de fizicieni nu sunt în stare să le explice.

Se vede treaba că femeia asta nu era chiar în toate minţile. Sau, în cel mai bun caz, nu-şi cunoştea bine meseria. Să-i fi venit chiar atât de greu să

pătrundă în sufletul meu? Şi să mă liniştească? Eu nu ţineam cu tot dinadinsul să fi zburat – mi se părea atât de anormal şi de îngrozitor. Preferam de o mie de ori să fi fost hipnotizat.

— Pe dumneavoastră ideea asta nu trebuie să vă sperie, continuă ea. O spun nu în interesul unui adevăr. Este clar că sunteţi nepregătit pentru ea. Ci în interesul sănătăţii dumneavoastră spirituale. Eu nu afirm că aţi zburat, ar fi, într-adevăr, neverosimil, dar faptul în sine nu este nici stupid şi nici îngrozitor, cum gândiţi dumneavoastră. Noi n-am ajuns să cunoaştem nici până în prezent toate posibilităţile de care dispune conştiinţa umană. Nici ce anume stă la baza dezvoltării raţionale.

— Nimeni nu poate să zboare! am replicat eu pe un ton destul de anemic. Aşa ceva nu stă în posibilităţile omului. Aşa ceva e nebunie.

— Tovarăşe Manev, de ce vă încăpăţânaţi să deveniţi cu orice preţ absurd! se înfurie ea brusc. Încercaţi să gândiţi niţel mai modern. Aici nu-i vorba de misticism, nici de nebunie! Aici e vorba de ştiinţă!

De astă dată am tăcut eu. Eram conştient că cu cât voi discuta mai mult cu ea, cu atât va fi mai greu pentru mine. De fapt, nu aveam niciun chef să intru în dispută cu adevărurile ei pseudoştiinţifice. Auzi la ea: să-mi spună că există indivizi care, printr-un efort al gândirii, pot muta din loc unele obiecte. Nu sunt chiar atât de încuiat, ştiu ce-i telecineza, psihotronica. Dar de aici şi până la a zbura?

— Să lăsăm discuţia asta! am mormăit eu. Nu vă faceţi griji în ce mă priveşte, într-un fel sau altul mă descurce eu.

Iurukova zâmbi uşor, cam în silă, ce-i drept.

— Vă dau nişte tranchilizante. Luaţi-le de trei ori pe zi, timp de trei zile. Apoi treceţi din nou pe la mine.

— Mulţumesc.

— Şi în orice caz lăsaţi-o în pace pe Doroteea. Nu-i puneţi nicio întrebare, nu o zăpăciţi. E firesc să creadă în ceea ce face. Sau în ceea ce nu face. Deocamdată nu trebuie s-o contrazicem. Dacă însă vă mai propune să zburaţi – refuzaţi-o. Oricât de mult ar jigni-o acest refuz.

— Fiţi liniştită! am rostit eu cu ostilitate.

— Nu sunt liniştită! Nu vă daţi seama de ce anume v-a ales tocmai pe dumneavoastră pentru a face acest – cum să-i zicem – experiment?

— E o chestiune care nu mă mai priveşte! i-am răspuns eu sec.

Cu asta convorbirea noastră se încheie. Am ajuns acasă pe la ora două. Nu mă mai temeam de ce se întâmplase. Ci de ceea ce avea să se întâmple. Mă temeam de întâlnirea mea cu Doroteea, de însăşi Doroteea mă temeam, de cuvintele pe care aveam să ni le spunem. Simţeam faţă de ea o vagă

duşmănie. La drept vorbind, ce altceva era ea dacă nu un oaspete nepoftit, care a nesocotit în mod arbitrar adevărata mea natură umană?

Nu am mai aşteptat-o. Câteva minute înainte de a se face ora patru, când ea se înapoia de regulă acasă, am pornit în panică spre ascensor, m-am urcat în el şi-am întins-o, fără a mă mai uita în jur. Am intrat în barul de zi al restaurantului „Sofia”, am dat de duşcă o sută de votcă şi abia atunci am prins curaj s-o sun:

— Tu eşti, Doroteea?

— Eu sunt, Antoni, de unde vorbeşti?

Îi simţeam foarte clar îngrijorarea din glas.

— De la Uniune, Doroteea, am minţit eu cu sânge rece. Avem o şedinţă importantă a Consiliului de conducere. Mă întorc pe la nouă.

— Bine.

— Nu te duci nicăieri?

— Nu, fireşte. Ştii doar că nu-mi place să ies.

M-am întors cu puţin înainte de ora nouă, mai plin de curaj după alcoolul băut. Îl amestecasem destul de bine cu juice de lămâie, ca ea să nu simtă că am băut. Poate că timpul îmi va şterge multe lucruri din memorie. Dar privirea ei îmi va rămâne neştearsă până în ultima clipă a vieţii. Mi-e peste putinţă să definesc prin cuvinte ce anume conţinea ea. Pentru a găsi cuvintele potrivite, ar trebui să înţeleg totul. Se vede însă că acest lucru nu-mi stă în puteri. Era în această privire şi speranţă, şi nedumerire, şi un fel de întrebare tăcută, ce se putea învecina cu groaza.

— Bună! am încercat eu să pun cât mai multă naturaleţe şi însufleţire în glas. Te-ai plictisit?

— Ştii că nu mă plictisesc niciodată, Antoni, îmi răspunse ea aproape în şoaptă.

— Te-am întrebat tocmai pentru că ştiu.

Am mai continuat vreo zece minute să joc această comedie jalnică. Am recunoscut că am băut, cu ceilalţi, un păhărel, două. Şi că, spre deosebire de ea, m-am plictisit de moarte. Doroteea zâmbi pe neaşteptate, ca şi cum i s-ar fi luat de pe piept o povară imensă. Punea, se vede, pe seama alcoolului purtarea mea nefirească. Asta dură până când, în chip surprinzător chiar şi pentru mine însumi, m-am pomenit spunând:

— Ştii, Doroteea, mâine plec la Plovdiv... Dar numai pentru două-trei zile.

— De ce? tresări ea.

— Cei de acolo pregătesc un concert cu lucrări de-ale mele... Şi trebuie să asist la ultimele două repetiţii.

— Bine.

Nu era însă deloc bine. Faţa i se întunecă. Dintr-odată, obrajii i se supseră şi mai mult. Cred că ultima zi o slăbise, arăta vlăguită. Brusc, inima mi se strânse de o durere aproape fizică.

— Te voi lua la concert! am adăugat eu cu o însufleţire improvizată. Ai fost vreodată la Plovdiv?

Ca şi cum nu m-ar fi auzit însă, ea se îndreptă încet spre fereastra deschisă, rămânând acolo timp îndelungat. Când se întoarse, avea faţa cadaverică.

— Antoni, eu am făcut o greşeală rosti ea încet. N-am vrut să te sperii. Am crezut... am crezut că ai să mă înţelegi.

Când anume făcuse greşeala? Căci aseară se întâmplaseră doar atâtea lucruri. Abia am găsit puteri să-i răspund:

— Doroteea, hai să discutăm altă dată...

— Bine. Vrei să-ţi fac un ceai?

— Nu, mulţumesc... Sunt extrem de obosit.

În mine parcă se stinse ceva, ceva ce nu ştiam că există. M-am ridicat, îndreptându-mă încet spre dormitor.

A doua zi am plecat foarte devreme, aproape cu noaptea în cap. Ca să nu o trezesc, am străbătut holul în vârful picioarelor, ca un hoţ. Doroteea dormea, cu faţa la fereastră; capul abia i se zărea în lumina zorilor. Acum stau şi mă-ntreb dacă dormea cu adevărat sau pur şi simplu n-a vrut să-mi dau seama că e trează, că toată noaptea n-a închis un ochi. Sau poate că nu avusese puteri să-şi ia rămas bun de la mine. Am plecat, dar în adâncul sufletului meu, ştiam că mă voi întoarce. Credeam în asta cum credeam în propria mea soartă. Şi nu după trei zile... Numai după două. Problema era să mă liniştesc niţel, să capăt curaj, să strâng puteri. Nu voiam, eram sigur că nu voiam să fug de soartă, oricare ar fi fost ea. La acest gând am ajuns în noaptea aceea lungă şi zbuciumată.

La plecare, nici măcar nu ştiam încotro s-o iau. În orice caz, nu spre Plovdiv!... Plovdiv e un oraş ca oricare altul, zgomotos şi plin de forfotă. Iar eu aveam nevoie de calm şi de linişte. Şi să nu dau ochii cu niciun cunoscut. M-am dus la Boroveţ. Fiind în plin sezon, staţiunea era invadată de turişti, toate hotelurile erau ticsite. Am găsit cu totul întâmplător o cameră liberă, mi-am urcat bagajul, ce bagaj, nu aveam decât o valijoară. Locul era, într-adevăr, foarte liniştit, dar şi pustiu; pustietatea aceea diafană, de cristal, plină de copaci încremeniţi, mă apăsa. În prima dimineaţă am făcut o scurtă plimbare prin pădure. În pădurea aceea bătrână şi fără viaţă nu trăiau nici un fel de păsări. În tot drumul meu n-am întâlnit decât un singur muşuroi, un babilon miniatural din ţărână, frunze şi beţe uscate, în care colcăiau imense furnici roşii. Am ieşit într-o poiană mare şi însorită, aşternută de la

un capăt la altul cu covorul galben al florilor de alior. Am aruncat peste poiană o scurtă privire şi am făcut calea întoarsă.

După masa de prânz am coborât pe terasa-cafenea. Am băut coniac, un coniac ieftin şi prost, altul nu aveau. Am băut fără grabă, dar mult. Era pentru prima oară în viaţa mea că beam de unul singur. Soarele scăpăta devreme după crestele munţilor, străzile şi aleile se cu fundau într-o umbră densă. Cu cât beam mai mult, cu atât deveneam mai conştient de prostia mea. Şi de nemăsurata mea ticăloşie. Îmi era teamă să mă gândesc la Doroteea, dar, în răstimpuri, ea îmi apărea în faţa ochilor, cu întrebarea aceea mută în care intuisem groaza.

În prima zi m-am întors în cameră abia la închiderea localului, beat şi treaz totodată, împovărat de negre presimţiri. În starea aceea de picoteală am visat din nou că zbor pe deasupra oraşului, pe deasupra munţilor, printre norii scămoşaţi ai înălţimilor. Eram extrem de fericit. M-am trezit însă speriat, afară scăpăra soarele orbitor de vară, iar din pădurea de brad care cobora până sub geamul meu venea un miros puternic de răşină. Am ieşit apoi pe balconul scund de beton. De fapt, era încă foarte devreme, căci văile adânci ale munţilor se pierdeau în umbră. Undeva în apropiere se auzea apa curgând. M-am aplecat – femeile de serviciu frecau de zor carourile de şah ale terasei, turuind cu însufleţire. Am coborât, mi-am comandat şuncă cu ouă şi o sticlă de bere. Era atât de frapată, încât m-am înviorat pe loc. În definitiv, e oare chiar atât de important dacă omul e nebun sau normal? Important e să se simtă bine. Iar eu fusesem fericit în vis, ce voiam mai mult?

Seara mă surprinse tot pe terasă, beat şi vlăguit. Nu mă clintisem de la masă. În ceasurile de vârf, la masa mea se aşezau turişti nemţi, majoritatea în pantaloni scurţi, purtând nişte pălărioare caraghioase de piele. Unii mă priveau, femeile îndeosebi, cu interes, impresionate: ce-o mai fi şi cu huhurezul ăsta sumbru şi încărunţit, care se uită prin oameni ca prin sticlă! În definitiv, astăzi e cea de-a doua şi ultima zi, mâine voi pleca. Dar de ce mâine?... De ce neapărat mâine?... Cine mi-a vârât în cap ideea asta idioată? Găsisem eu oare aici ceea ce căutam? Nici vorbă! Atunci de ce să mai aştept ziua de mâine, cu zăpuşeală şi soare orbitor? M-am ridicat şi m-am îndreptat orbeşte spre maşină – fără să plătesc, fără să spun nimănui nimic, fără să-mi iau bagajul. Am pornit motorul şi am plecat. Mâinile îmi mai tremurau încă, iar dinţii îmi clănţăneau sec şi cu înfrigurare. Singurul meu noroc era că ştiam foarte bine drumul, că-l puteam parcurge, indiferent de starea în care mă aflam. De atâta încordare, am ajuns în oraş complet treaz. Nici nu mi-am dat seama cum l-am străbătut. Mi-am venit în fire abia când am ajuns în faţa turnului întunecat al blocului nostru. Apoi, fără ca măcar să mai încui

maşina, am luat-o rapid pe scări în sus. Ajuns în faţa apartamentului, am vârât cu mâna tremurândă cheia în yale, deschizând uşa cu o mişcare bruscă. O, slavă Domnului, precum şi vouă, sfinţilor şi mucenicilor, în vestibul era lumină! Chiar şi în hol; din locul în care mă aflam i-am observat geanta albăstruie pusă pe scaun.

— Doroteea! am strigat-o eu bucuros.

Dar Doroteea nu era acasă.

Nu, nu era acasă, însă totul în jur arăta că abia ieşise. Şi că se va întoarce dintr-o clipă într-alta, fiindcă lăsase lumina aprinsă. Atent, pas cu pas, am cercetat întreg apartamentul. Nu apucase să cineze. Şi nu-şi luase niciun fel de haine. Şi mai mult ca sigur că nu luase nici bani, căci îşi lăsase geanta pe scaun. În vestibul însă, dând cu ochii de pantofii ei, singurii pe care îi avea, am rămas cât se poate de surprins, speriat chiar. Să fi plecat oare desculţă? Era exclus, se înţelege, în afară doar de cazul că ieşise pe terasă. Păi sigur că da, asta era explicaţia, cum de-am putut să fiu atât de prost? Nici nu mi-am dat seama cum am ţâşnit pe scări în sus.

Terasa era însă absolut pustie. Deprimat, am străbătut-o de la un cap la celălalt, oprindu-mă în faţa parapetului scund. Cu o mişcare aproape inconştientă, mi-am ridicat privirea spre cer, de parcă Doroteea nu era om, ci o pasăre pe care o poţi zări în orice clipă apărând în zbor din beznă. Nimic deosebit, în afară doar de nişte stele palide, pătate şi de nişte umbre-ntunecoase de nori. M-am întors în apartament, mi-am consultat ceasul. Până la miezul nopţii mai rămâneau vreo zece minute. M-am aşezat într-un fotoliu şi am rămas în aşteptare.

Acum, mi-amintesc anevoie de noaptea aceea de coşmar. De fapt, nici n-are rost să-mi amintesc. Cu mers domol şi încleiat, în casa mea se strecura târâş, ca o omidă uriaşă, groaza. Nu puteam nici să o împiedic, nici să o strivesc, nici să fug de ea, de parcă aş fi fost legat de fotoliu cu cine ştie ce frânghie invizibilă. În zadar mă străduiam să mă liniştesc, recurgând la o serie de argumente, care de care mai înţelepte. Câte lucruri ciudate nu i se pot întâmpla omului în viaţă. Stupide, banale şi totuşi surprinzătoare. Te pomeneşti că i-a murit cineva în familie, mama de pildă, şi ea a plecat brusc într-acolo. Sau poate că şi-a cumpărat pantofi noi. Sau poate că stă, abătută, la vreo masă în restaurantul de noapte şi trage cu urechea la pălăvrăgeala altora. Sau poate că s-a întâmplat lucrul cel mai grav – i-o fi revenit pe neaşteptate boala şi Doroteea hoinăreşte în neştire pe străzile pustii. Dar chiar şi acest lucru era de preferat în faţa iremediabilului. Preferam s-o văd în faţa mea cu privirea aceea rătăcită, decât să ştiu că nu mai există. Să stea în pat legată, să ţipe şi să geamă, dar să fie aici! Aş fi găsit, neîndoielnic că aş fi găsit, putere şi posibilităţi de a o readuce la o viaţă normală.

Pe la ora trei mi-am adus aminte de blestematele medicamente ale doctoriţei Iurukova. Am luat două tablete, după o jumătate de oră – încă una. Aşa m-au şi apucat zorile, cu sufletul înţepenit, lipsit de orice simţire, fără nici un gând în minte. Pe la opt, am reuşit cu chiu, cu vai să mă pun în mişcare. Am făcut un duş rece, mi-am schimbat lenjeria, apoi am urcat încet treptele spre terasă. Era locul de unde se vedea cel mai bine, în toate direcţiile. Nimeni nu se putea apropia de blocul nostru fără să fie văzut.

Asta mi-a şi permis să observ de îndată grupul celor câţiva oameni care se agitau. Nu era departe, doar la vreo sută de metri, în mijlocul unui teren deschis şi accidentat, un fost şantier, presărat cu gropi şi resturi de materiale. Erau strânşi ciorchine, aplecaţi, unii chiar îngenuncheaţi. Glasurile lor alarmate abia se auzeau până la mine. Cei mai mulţi, i-am recunoscut după căştile de protecţie, lucrau la blocul de-alături, încă neterminat. Ridicară apoi ceva de jos şi, cu efort şi agitaţie, porniră spre blocul nostru. Era clar că duceau o femeie, picioarele ei subţiri şi desculţe atârnau parcă fără viaţă. Când se apropiară mai mult, i-am recunoscut rochia. Nu-mi amintesc cum am dat buzna pe scări în jos, nici măcar să aştept liftul nu m-au ţinut puterile.

O purtau pe Doroteea. După cum am aflat ulterior, zăcuse toată noaptea moartă, în mijlocul câmpului pustiu şi scormonit de gredere. Zăcuse acolo până ce, întâmplător, de la înălţimea cabinei sale, o zărise un macaragiu.

Abia spre prânz am reuşit să dau de generalul Krăstev. I-am explicat foarte succint ce se întâmplase. După o clipă de tăcere, îmi răspunse cu vocea lui obişnuită, puţin tărăgănată.

— Bine, treci pe la mine. Îţi las bon la intrare.

Peste o jumătate de oră mă aflam în cabinetul generalului. Mi se părea că am în faţa ochilor un alt om – uşor înstrăinat, concentrat şi liniştit. Cel mai mult însă mă impresionară ochii săi – nici în vis nu l-aş fi crezut în stare de o privire atât de rece, ageră şi pătrunzătoare. Abia când începu să-mi vorbească, am perceput în vocea lui ceva cunoscut, apropiat.

— Acum calmează-te! mă sfătui el. Şi povesteşte-mi totul amănunţit. Tot ce s-a întâmplat între voi.

Tot ce s-a întâmplat între noi? Păi cum se putea exprima aşa ceva prin cuvinte? Şi-apoi eram eu în stare să înţeleg cele întâmplate? Să-i povestesc că am zburat amândoi, în plină noapte, prin tăriile întunecate ale cerului? Îi cunoşteam foarte bine judecata calmă, niţel lentă, dar de o logică desăvârşită. Şi acum, ascunzându-i lucrul cel mai important, simţeam că relatarea mea sună niţel absurd, neconvingător.

— Îmi ascunzi ceva! rosti generalul.

— Absolut nimic! m-am împotrivit eu răspicat.

— Fă-mă atunci să înţeleg de ce ai plecat atât de brusc la Boroveţ?

— Ţi-am spus de ce! Fusese prima noastră noapte. Nu cred însă că eşti în stare să înţelegi cât de mult m-a răvăşit acest lucru. Nu era totuşi o fată de rând, cu un destin de rând. Voiam să-mi adun puţin gândurile, să mă liniştesc.

— Ai procedat cum nu se poate mai prost! se încruntă generalul. Cum de nu ţi-a trecut prin minte că are şi ea nevoie de o vorbă bună, liniştitoare? Mai ales după o noapte cum a fost cea la care te referi?

Parcă m-ar fi înşfăcat de beregată cu mâna sa puternică şi păroasă.

— Eu ţi-am spus cum s-a întâmplat! am dat neajutorat din umeri. Acum îmi dau şi eu seama, dar ce folos?

— De ce n-ai sunat-o de la Boroveţ?... O vorbă bună i-ar fi fost, neîndoielnic, de folos.

— Da, da, m-am gândit la asta, se înţelege. Ar fi trebuit însă să-i telefonez prin centrală şi şi-ar fi dat seama că nu mă aflu la Plovdiv.

Se pare că era un răspuns la care se aşteptase, căci faţa i se lumină uşor de tot. Şi totuşi rămase aşa, nemişcat, profund cufundat în gândurile sale. Abia atunci mi-am dat seama cât era de abătut, de distrus, cât de greu îi venea să se stăpânească.

— După cum văd, e un interogatoriu-n toată legea.

— Bineînţeles că-i interogatoriu! îmi replică generalul cu voce înăsprită. Dar nici pe departe nu aduce cu cele ce se fac în astfel de cazuri.

— În ce cazuri?

— S-a întâmplat ceva îngrozitor! Doroteea a fost ucisă. Şi nu oricum. A fost aruncată de undeva. De la fereastra sau de pe terasa unei clădiri foarte înalte, ca a voastră, să zicem. Oasele îi sunt îngrozitor de fracturate, măruntaiele făcute zob, iartă-mă că-ţi spun lucrurile astea.

Deşi mă aşteptam la un asemenea răspuns, am simţit brusc că mi se face rău, o greaţă cumplită punea stăpânire pe mine. Mi-am revenit însă foarte repede, adresându-i o altă întrebare:

— Şi de ce crezi că a fost neapărat aruncată? Şi că nu s-a aruncat ea însăşi?

— Acolo unde a fost găsită nu există nicio clădire!... Deci a fost dusă ulterior... Şi cine altcineva putea să o ducă dacă nu cel vinovat de moartea ei?...

Evident, raţiona destul de logic.

— Şi cam pe la ce oră s-a întâmplat?!

— Expertiza medicală este destul de categorică: între unsprezece şi douăsprezece. Exact în răstimpul în care te întorceai acasă.

— Da, e clar că asupra mea planează o bănuială destul de serioasă! am rostit eu cu indiferenţă. Şi e logic să fie aşa!

Eram, într-adevăr, indiferent. Ce importanţă avea că eram bănuit? Ea era moartă, acesta era lucrul cel mai îngrozitor. Şi nicio anchetă nu mi-o mai putea reda. Şi-apoi, ce drept moral aveam să mă justific de vreme ce eram, într-adevăr, vinovat de moartea ei.

— N-am spus aşa ceva! replică destul de sec generalul. Există contraargumente destul de serioase!

— Care anume? am întrebat eu apatic.

— Dacă ar fi fost aruncată de pe terasa voastră, trebuia să cadă undeva pe trotuarul din faţa clădirii. Şi în acest caz ar fi fost imposibil ca numeroasele hemoragii să nu fi lăsat cât de cât urme. Urme însă nu există! Ar fi absurd totuşi să se creadă că a fost aruncată din altă parte, iar cadavrul i-a fost apoi adus pe şantier. De ce s-o fi făcut? Ca să te dai singur de gol?

— Asta-i tot?

— Nu chiar tot, se înţelege. Dar e esenţial. Şi totuşi rămâne deschisă problema – cine-i asasinul? De ce a mutat cadavrul? Ca să îndrepte ancheta pe o pistă falsă? În cazul acesta era mai bine dacă-l lăsa undeva pe trotuar. Am impresia că toată povestea asta-i opera unui nebun sau a unui psihopat.

Fireşte!... Ce altceva putea să creadă? Nicio minte normală n-ar admite că Doroteea a căzut pur şi simplu din cer. Tăceam. Generalul mă privi sumbru.

— Arăţi frânt, se îmblânzi el. Du-te acasă, încearcă să dormi un pic, dacă poţi... Nu vei fi implicat în anchetă.

— Ce anchetă? i-am întors-o eu, cu dezgust. Ce mă priveşte pe mine ancheta voastră?

M-am întors acasă. Unde să mă fi dus, orice ungher de pe pământ era pentru mine de nesuportat. Camere goale, încinse de căldură, perdele învăpăiate de soare, luciu orbitor de scrumiere metalice. Până şi durerea şi suferinţa păreau că se topesc fulgerător în aerul acela încins. Şi tocmai acesta mi se păru aspectul cel mai oribil. Nu mă simţeam atât nefericit, cât nespus de pustiu. Cel mai mult mă apăsa minciuna jalnică ce o trântisem generalului. De ce nu-i spusesem adevărul? Nu m-ar fi crezut, se înţelege. Ar fi zis că-s nebun. Şi ce-i cu asta? Doar adevărul e mai presus de orice? Da, dar care adevăr? se zbuciuma în neştire sufletul meu. N-are importanţă! Din moment ce cu nimicnicia sau slăbiciunea mea o dusesem la pierzanie, ce ispăşire mai putea născoci nefericita mea minte? Şi la ce bun s-o născocească?

Am rămas îndelung în baie, sub jetul duşului rece, dar nici asta nu-mi aduse vreo uşurare.

Şi nici de altundeva nu putea să-mi vină. Încercam să mă liniştesc zicându-mi că poate nu sunt vinovat de moartea ei. Într-adevăr, nu-mi trecuse defel prin minte că i s-ar putea întâmpla o nenorocire. De altfel, nici până în prezent nu ştiam ce anume i se întâmplase. Poate că-şi strânsese dinadins aripile. Sau poate că, în chip surprinzător şi pentru ea însăşi, s-a întâmplat să-şi piardă puterile sau să cadă în neant. Dar ce sens avea să mă învinuiesc sau să mă justific? Toate astea nu se refereau decât la persoana mea. Iar Doroteea? Nicio forţă de pe lume nu mai putea reda vieţii singura fiinţă care zburase. Indiferent unde. Indiferent cum.

Seara târziu, m-am urcat cu inima strânsă pe terasă. N-am cutezat nici măcar să-mi ridic privirea spre cer, spre stelele jalnice care abia dacă reuşeau să clipească deasupra capului meu. Nu aveau să mai fie nicicând ale mele. Căci nu mai aveam aripi pentru ele. Sau nu mai aveam puteri. Aşa cum sesizase din prima clipă doctoriţa Iurukova, eu nu aveam să trec nicicând bariera. Şi nu aveam să mă ridic mai sus de această platformă de beton goală şi încinsă de soare, pe care din când în când poposeau porumbei singuratici.

GUŞTERUL ALB

PARTEA ÎNTÂI

1

Atunci se văzu Nesi pentru prima oară în mijlocul apelor înghețate ale oceanului. Atât de azurii și de dense, cum nici măcar cerul – în zilele cele mai geroase ale iernii, în dimineţile sale cele mai limpezi – nu poate fi. Frigul făcea să vibreze totul, apa scăpăra ca electrizată, deasupra acestui mic univers înghețat plutea un son gingaș, ca și cum s-ar fi atins ușurel de crestele subțiri și încremenite ale valurilor.

Intrase în această lume incredibilă cu totul pe neașteptate, venit parcă dintr-o altă existenţă. Şi totuşi nu era câtuşi de puţin mirat. Privea în liniște infinita pustietate albăstrie, mai vie decât orice îi văzuseră ochii până atunci. Se afla singur-singurel pe bucata de gheaţă despre care încă nu ştia că se numeşte aisberg, mai albă decât aripile păsărilor ce străbăteau cerul. Zăcea acolo, leneş şi relaxat, uitându-se la soare; da, într-adevăr, se uita ţintă la soare, deşi acesta, mic şi rotund, scăpăra puternic deasupra pustietăţii. I se părea că astfel s-a născut şi astfel se va contopi cândva cu eternitatea. Nu avea nevoie de nimeni şi de nimic, nici din afară, nici dinăuntru. Această lume vidă, albastră şi albă îi era cu totul de ajuns. Cu totul de ajuns îi erau şi păsările. Mintea sa, lucrul cel mai incredibil pe care-l poseda, se odihnea în lene şi calm; dispăruse până şi acel zgomot abia perceptibil de mecanism perfect reglat şi gresat care bâzâia zi şi noapte în nemiloasa cutie craniană.

Şi tocmai atunci apărură primele balene. Erau trei. Masculul înota ceva mai în faţă, puternic şi măreţ, cu pielea lucioasă, aproape neagră în apa clocotitoare. Femelele îl urmau de la distanţă, alăturate, fiecare mişcare a lor vădind parcă siguranţă şi supunere. Toate trei înotau însă viguros, cufundându-se în apa tare, care, unduindu-se, le respingea imediat. Din tonele de apă, în lumina blândă a soarelui, li se iţeau mai întâi capetele. Masa lichidă le rămânea pentru o fracţiune de secundă pe boturile boante, revărsându-li-se apoi pe spinări, dar nu mai era apă, ci o adevărată cascadă de cristale. Zgomot însă nu făceau, deşi înotau cu atâta impetuozitate. Doar clipocitul gingaş al valurilor îi ajungea la urechi, sau poate nu la urechi, ci undeva în adâncul fiinţei sale.

Da, ele nu făceau nimic altceva decât să înoate. Puternic, scufundându-se şi ţâşnind apoi din apa care se revărsa pe spinările lor lucioase. Acum însă Nesi le privea cuprins de o tensiune imensă, de presimţirea a ceva nemaiîntâlnit şi crucial. Nu-şi putea desprinde privirea de pe ele, nu avea puteri s-o facă. Nici măcar nu încerca să judece ce anume se întâmplase, care era explicaţia, ce semnificaţie putea avea. Se mulţumea să stea şi să privească.

Trecu apoi la loc, în lumea realului. Şi constată dintr-odată că se află în pătucul său caraghios de copil, care devenise de multă vreme scurt şi îngust pentru el. Ziua abia începea, prin caturile deschise ale ferestrei năvălea răcoarea dimineţii. Afară huruiau şi scrâşneau roţi şi amortizoare de tramvaie şi autobuze, acest zgomot cunoscut, pe care el abia îl auzea, se întindea peste întreg oraşul, acoperindu-le pe celelalte. Tresări şi aruncă o privire în jur: toate lucrurile erau la locul lor, cadrul era cel obişnuit, calm şi cotidian.

Când văzu pentru prima oară balenele, Nesi nu avea decât trei ani. Nu reuşea să-şi dea seama dacă visase sau avusese parte de vreo arătare stupidă. Fireşte, ştia ce înseamnă cuvântul arătare şi era convins că nu putea fi vorba decât de vreo prostie sau plăsmuire banală a minţii omeneşti. Să fi fost oare atunci vorba de un vis?... Nu, de visat nu visase niciodată. Dormea şi el ca toţi ceilalţi oameni, dar în cazul său acest lucru era total diferit. Pur şi simplu îşi închidea ochii şi dispărea în nefiinţă. Pentru cât timp? De timp nu putea fi vorba. Când se trezea, avea senzaţia că nu s-au scurs decât câteva clipe.

Despre treburile astea Nesi discutase în mai multe rânduri cu medicii şi psihologii care se ocupau de el. Aflase de la ei că visele sunt nişte lucruri încurcate şi ireale, ilogice ca esenţă, deformate ca imagine şi, în majoritatea cazurilor, neplăcute ca trăire. I se spusese că este vorba de un fel de amestec de lucruri fie trăite aievea, fie existând doar în conştiinţă. I se explicase că până şi la baza celui mai incredibil vis se află totuşi un oarecare adevăr, sau măcar un gând împletit cu imagini desprinse din viaţă. Era foarte fericit că nu visa, visul părându-i-se prea omenesc şi agasant.

De astă dată însă Nesi se simţea mai tulburat ca oricând. Ceea ce văzuse el semăna a orice, numai a vis nu. În primul rând că era incredibil de adevărat şi de frumos. Coincidea întru totul cu o realitate posibilă, logică pe deplin ca acţiune şi reală ca timp. Balenele fuseseră balene adevărate, deşi el nu văzuse niciodată un asemenea animal. Şi totuşi avea certitudinea că exact aşa arată, de acest lucru nu se îndoia nici măcar pentru o singură clipă. Atunci, de unde apăruse atât de brusc această imagine cu nimic neprovocată? Să fi văzut oare vreodată la televiziune, când fusese mic de tot, sugar, vreun film color de care apoi să fi uitat? Dar cum să uite când niciodată nu uitase nimic?

Nesi rămase acolo, în pătucul strâmt de copil, afară cerul se lumina tot mai mult, în huruitul metalic se auzeau din ce în ce mai des ţipetele isterice ale frânelor. Se simţea alarmat. Şi nu din cauza visului în sine sau a arătării absurde, ci pentru că nu era în stare să-i înţeleagă esenţa. În cazul oamenilor obişnuiţi, când cunoştinţele se dovedesc a fi insuficiente, într-ajutor sar

intuiţia sau instinctul. El însă nu avea nici instincte. Dacă ar fi avut măcar o umbră de instinct, poate ar fi simţit undeva în adâncul fiinţei sale că acesta reprezenta doar începutul acelui îngrozitor şi neuman destin al său.

2

Nesi nu era un ciborg sau vreun alt organism creat pe cale artificială, cum s-ar putea crede. Cei care se pricep la oameni şi la viitor ştiu că un asemenea lucru nu se va întâmpla niciodată. Chiar dacă se va trezi brusc şi iremediabil confruntată cu propria sa dispariţie biologică, omenirea nu va recurge pe cale artificială la continuarea speciei, nu va crea o fiinţă care să-i semene, dar care să aibă la bază cu totul alte principii. Ea va fi cunoscut deja adevărul despre existenţa sa. Şi nu va dispărea în inexistenţă, cum vor fi dispărut înaintea ei furnicile, cărăbuşii-de-mai, popândăii şi şerpii-cu-clopoţei.

Nesi era un om ca toţi ceilalţi, din carne şi oase, zămislit şi născut de oameni. Oricât ar părea de straniu însă, nimeni nu a fost în stare nici să descopere, nici să intuiască adevăratele cauze ale „abaterilor sale de la normă”, formulă prudentă folosită de cei care îl ţineau sub observaţie. În cazul lui, ştiinţa s-a dezis pur şi simplu de sine şi de pretenţiile sale. Chiar şi în ziua de azi oamenii se pierd în tot felul de presupuneri şi mistificări legate de ceea ce se numeşte viaţă spirituală. Cititorul care găseşte în sine răbdare şi curaj pentru a citi până la capăt această istorie destul de sumbră va pricepe cât se poate de clar cel puţin un lucru: pretenţiile epocii noastre nu prea corespund esenţei sale.

Părinţii lui Nesi erau nişte oameni cât se poate de obişnuiţi. Nu oameni standard, fireşte, dar obişnuiţi. S-ar putea ca preocupările lor să fi fost mai deosebite, asta-i tot. Cornelia, mama lui Nesi, cânta la liră. După cum se ştie, acest instrument nu-i mai spune nimic omului contemporan, care stă şi se miră cum de e posibil ca asemenea instrumente să-şi mai găsească locul în câteva orchestre demodate. Ea însăşi, adusă de spate, cu braţe şi picioare subţiri şi elegante, semăna cu o liră. Părul îi era cenuşiu, iar despre faţă, dacă nu ar fi fost atât de decolorată, s-ar fi putut spune că e frumoasă. Avea o fire foarte calmă, distrată chiar, de gospodărie nu se ocupa aproape deloc.

Tatăl lui Nesi, Aleksi Aleksov, era cercetător ştiinţific principal la Institutul de izotopi radioactivi. Se spunea despre el că e cel mai ciolănos om din lume. Şi cel mai păros, desigur, dacă nu s-ar fi ras de câte două ori pe zi. Deşi foarte ambiţios pe plan profesional, ambiţiile depăşeau simţitor, din păcate, posibilităţile sale profesionale. În rest, toată lumea era de acord că e un om bun şi onest, incapabil de gesturi urâte. Foarte îndrăgostit de soţia sa, el spăla, gătea, deretica prin casă. Evident, nu era un lucru dintre cele mai obişnuite, dar nici de vreo minune a lumii nu se putea vorbi.

Se căsătoriseră destul de târziu, fără să aibă multă vreme copii. Aleksi nu a reuşit s-o convingă să consulte un specialist. Pudică din cale-afară – nici măcar soţul ei nu o văzuse goală – cum avea să de dezbrace în faţa unui necunoscut. După ce trecu astfel un timp destul de îndelungat, ea se rezemă într-o bună zi de pieptul lui Aleksi. Obrajii îi erau uşor împurpuraţi.

— Aleksi, se pare că sunt însărcinată.

Aleksi se bucură extrem de mult, ba se şi sperie. Căci de astă dată Cornelia nu mai avea încotro, trebuia să consulte un medic, să verifice dacă minunea se produsese aievea. Chiar aşa s-a şi exprimat: minunea. Şi pe bună dreptate, fireşte. În natură nu există nimic mai măreţ şi mai enigmatic decât conceperea omului. Se pare că tocmai în acest act investeşte ea tot ce are mai valoros. Ea nu creează numai viaţă, creează mult mai mult, lucru de care se convinse şi Aleksi când Nesi văzu lumina zilei. Deocamdată, el se mulţumi să-i spună Corneliei:

— Ce mai! Mâine mergem la un doctor!

— Nu, nu! protestă Cornelia cu toată energia de care putea dispune glasul ei melancolic.

— La o doctoriţă, dragă.

— Ce rost are, Aleksi, asta se vede şi fără doctor.

Trecuseră încă trei luni şi nu se văzu nimic. Se înşelase, pesemne. Dar, după alte trei luni, ea îi spuse:

— Aleksi, de astă dată chiar că am rămas însărcinată.

Da, de data aceasta nu se înşelase. După cum, se pare, nu se înşelase nici prima oară. Se mai scurseră câteva luni şi totul se văzu clar. Copilul creştea în ea de zor, mărindu-se de la o zi la alta. Cornelia nu mai aducea cu o liră, ci cu un contrabas, atât de mult se rotunjise. Mai trecură câteva luni şi ea abia mai mergea. Ruşinată de felul cum arăta, renunţă să mai iasă din casă. Aleksi era foarte îngrijorat, fără să-i poată însă veni cu nimic într-ajutor. Zăcea tristă, cu faţa din ce în ce mai deprimată şi mai apatică, tot mai marcată de fatalitate, ca şi cum sarcina avea să-i crească la infinit.

După alte câteva luni, Cornelia abia mai era în stare să se ridice din pat. Stătea învelită cu un pled subţire din bumbac, de sub care pântecele i se înălţa ca un dâmb sau, mai exact, ca un deal – atât era de săltat şi de voluminos. Refuza cu aceeaşi vehemenţă să se lase consultată. Şi totuşi, Aleksi nu era în stare să înţeleagă că ea avea dreptate: cu ce o putea ajuta un doctor? În cel mai bun caz – să-i prezică că va naşte un hipopotam.

Nu au ştiut niciodată cât timp a durat această sarcină: poate zece luni, poate chiar peste un an. Până la urmă, apelară la o somitate în materie. Pe măsură ce o consulta, palpându-i îndelung pântecele, îngrijorarea şi preocuparea sporeau pe faţa profesorului. Emoţionată, cu buze livide,

Cornelia se pierduse cu totul. Profesorul se plimbă abătut un timp prin încăpere, apoi i se adresă lui Aleksi, aruncându-i o privire dispreţuitoare:

— Nu-i decât un singur copil... Şi-ntr-o poziţie perfect normală.

— Atunci ce vă neliniştişte? întrebă precaut Aleksi.

— Cum ce? Dimensiunile lui, greutatea lui. Cum e posibil ca nişte oameni civilizaţi să fie atât de ignoranţi? Mai ales dumneata, care lucrezi în cercetare? Să laşi copilul să se îmbuibe ca un purcel într-însa. Trebuia s-o fi scos la plimbare, s-o fi pus la treabă, la mişcare. Până şi ultima ţărancă ştie acest lucru în zilele noastre.

Aleksi tăcea vinovat. Ajunşi afară, profesorul rosti îngrijorat:

— Mă tem că acest copil n-o să se nască pe cale normală... Cum să se nască? Ăsta îţi despică soţia ca o secure.

Mai trecură două luni. Două luni tragice şi îngrozitoare, cum însuşi Aleksi le simţi. Îngrijorarea profesorilor se înteţi, ţineau consulturi suplimentare, se pierdeau în presupuneri. Deşi depăşise demult orice termen de naştere, fătul se încăpăţâna să rămână în pântecele maică-sii, viu şi nevătămat. Se pare că-i plăcea acolo, îi plăcea să trăiască pe socoteala altuia, calm şi nestingherit, nemanifestând nici cea mai mică dorinţă de a vedea lumina zilei. Cornelia se vlăgui de tot, dar în privirea ei apăru ceva nou: nu mai era nici tristă, nici disperată, ci plină de strălucire, ca şi cum viitoarea mamă nu s-ar fi pregătit să nască un copil obişnuit, ci pe însuşi Mesia. Dar cum să nască, de vreme ce durerile naşterii nu o încercau defel, de vreme ce nu simţea nevoia să se sforţeze, iar în ultimele zile nici măcar pe făt nu-l mai simţea. Abia atunci o internară la maternitate, prevenindu-l pe Aleksi că, dacă în două zile nu-şi părăseşte mama de bunăvoie, copilul va fi scos prin cezariană. Deşi din cale-afară de îngrijorat şi speriat, Aleksi se învoi pe loc. Aflând ştirea, Cornelia rosti încet:

— Aleksi... Poate că nu trebuie să se nască... Dacă nu vrea...

— Ce să zic, nu mai pot eu că nu vrea monstrul ăsta!... Important e să te scăpăm de el!

3

Aşa se şi întâmplă – Nesi fu scos din pântecele matern. Când într-un târziu chirurgul îl săltă arătându-l, toate persoanele aflate în sala de operaţie rămaseră cu ochii holbaţi. Nu semăna câtuşi de puţin cu un nou-născut, mai degrabă ai fi zis că e un băieţel în stare s-o şi pornească din loc pe propriile-i picioare. Chirurgul îi arse o palmă peste spate, ca pruncul să-şi recapete reflexul respiraţiei. Pesemne că gestul chirurgului nu i se păru lui Nesi prea civilizat, ba poate îl taxă şi mai rău, căci se întoarse, privindu-l mirat cu ochii săi limpezi. Deşi răsturnată, faţa pe care o zări arăta antipatică şi arogantă.

Încercă să-i răspundă cu o înjurătură, dar, spre marea sa mirare, din gură nu-i ieşi decât un fel de ţipăt de pavian. Oricum, chirurgul găsi reacţia absolut satisfăcătoare.

— Gata! se adresă acesta sorei. Pe cântar cu el!

Cei de faţă se strânseră buluc în jurul cântarului, cercetându-i uluiţi cadranul.

— Opt kilograme o sută douăzeci de grame! comunică sora năucită.

Nesi continua să zacă pe spate pe platanul oval şi rece al cântarului. Era torturat de senzaţia că nu vede acest lucru pentru prima oară. Nu la oameni se gândea, fireşte, de ei ştia. Le examina cu răsuflarea oprită halatele albe, mai exact, petele de sânge de pe ele, această culoare pură, puternică şi şocantă, pe care i se păru că o simte direct cu stomacul. În clipa aceea avu brusc senzaţia că este flămând, cu adevărat, flămând omenesţe, simţi acest lucru cu gura, nu cu jalnicul cordon ombilical în care stătuse înfăşurat atâtea luni. Dar nici de astă dată din gura lui nu ieşi o frază inteligibilă, ci un fel de lătrat strident.

— Am impresia că a vrut să ne spună ceva! constată un asistent.

Chirurgul se apropie cu mersul său greoi. Faţa îi era din ce în ce mai îngândurată şi mai nemulţumită.

— Ăsta nu-i om! mormăi el pe sub nas. Pe undeva ceva nu a fost în regulă.

— Dimpotrivă, e un copilaş splendid! exclamă ofensată sora.

Sora avea dreptate, se înţelege. Nici în maternitatea ei, nici în altă maternitate de pe lumea asta nu se născuse vreun copil mai frumos. Sau, cu alte cuvinte, un băieţel mai frumos. După cum se ştie, când apar pe lume, copiii sunt roşu-liliachii, încreţiţi ca nişte mere scoase din cuptor, disproporţionaţi, cu picioruşe strâmbe şi monstruoase, cu degetele încărcate de semne, mucegăiţi parcă de umiditatea din pântecele matern. Nesi în schimb era alb ca laptele, zvelt, ochii săi albaştri priveau drept şi limpede, avea o frunte de înţelept. Dar şi bătrânul profesor avea dreptate. În pofida perfecţiunii sale fizice, băiatul emana ceva neuman, nenatural, aproape respingător, aceeaşi impresie pe care ţi-o lasă şi păpuşa goală de celuloid, ideal proporţionată, dar cu ochi sticloşi, care nu clipesc.

În general, acolo, în sala de operaţie, Nesi plăcu mai mult femeilor decât bărbaţilor, care vedeau în el chiar un fel de provocare. Ele îl înşfăcară de îndată, îl îmbăiară, înfăşurându-l apoi cu grijă în scutece. În anturajul lor, capul lui mare de filosof se contura nefiresc, ochii săi continuau să studieze totul de jur împrejur. În definitiv, bipezii ăştia ţicniţi, ce se numesc, pare-se, oameni, de ce nu-i dau ceva să îmbuce?

Numai maică-sa nu apucă să-l vadă, căci încă nu-şi venise în fire. Cum era convins că se achitase strălucit de această neobişnuită operaţie, chirurgul se

îndreptă liniştit spre cabinetul său, unde îl aştepta tatăl lui Nesi. De cum îl văzu apărând, Aleksi sări nervos de pe scaun. Părea zbârlit ca un motan speriat de moarte, numai în cele două ore barba îi crescuse cu o jumătate de centimetru.

— Ce face Cornelia? se auzi un fel de croncănit din gâtul lui uscat.

— Fii pe pace, totu-i în regulă!

— Dar băiatul?

— Ce te face să crezi că-i băiat? glumi chirurgul.

— Păi... la dimensiunile astea...

— Da, într-adevăr, e băiat... Şi nu un băiat oarecare...

Şi chirurgul îi povesti cu calm şi cu răbdare ce fecior nemaipomenit i-a mai fost dat să aibă. În timp ce vorbea, ochii lui Aleksi căpătară o strălucire aparte, aproape fanatică.

— Aş putea să-l văd? întrebă el cu răsuflarea tăiată.

— Fireşte. Dar trebuie să-ţi pui halatul.

Şi profesorul îl conduse să-şi vadă băiatul. Ciolănos şi păros cum era, Aleksi părea o gorilă aşa cum stătea aplecat asupra copilului. Avea faţa crispată, respiraţia nefirească parcă, sacadată. Profesorul îl studie îngândurat: era oare posibil ca dintr-un astfel de tată să iasă o capodoperă atât de uluitoare? I se părea nenatural, amoral chiar. Treptat, faţa lui Aleksi se relaxă, în privirea sa apăru un triumf mocnit.

— Da, asta-i! rosti el într-un târziu.

În tonul său ceva spunea că era exact ceea ce aşteptase, că pentru nimic în lume n-ar fi putut fi vorba despre altceva.

— Ce anume? îl scrută imediat chirurgul cu privirea.

— Chiar nu realizezi?... O nouă mutaţie în evoluţia omului!... Poate chiar prima după milioane de ani.

Chirurgul tăcea sceptic.

— Nu cred, replică el. Mai curând un incident inexplicabil.

— Mutaţia nu-i şi ea un incident?

— Nu sunt absolut sigur.

— Nu crezi în Darwin? îl întrebă Aleksi uluit.

— Ba da, dar nu până-n pânzele albe! îşi ieşi de astă dată chirurgul din fire. Mutaţiile nu sunt, cum cred unii, nici pe departe atât de oarbe şi de multidimensionale. Ele conţin o anumită acumulare cantitativă. Şi chiar o anumită orientare predeterminată de condiţiile şi calităţile materialului.

Aleksi tresări uşor de tot:

— S-ar putea să ai dreptate! De ce s-a născut o frumuseţe de băiat, şi nu un monstru, cum ne-am fi putut aştepta?

Se pare că profesorul nu auzi ultimele cuvinte. Sau, poate, nu le băgă în seamă. Se întoarseră amândoi tăcuţi în cabinet. Astfel rămaseră şi acolo, fiecare pierdut în propriile sale gânduri. Faţa bătrână şi obosită a chirurgului – o faţă de cal mai degrabă, din cei ce sunt ucişi, nu-i aşa? – se învioră treptat, pe ea apărând o anumită relaxare.

— S-ar putea să ai dreptate! rosti el. S-ar putea ca într-adevăr să fie vorba de o mutaţie... Acum sunt sigur că băiatul a rămas în pântecele matern mai mult de un an. Şi nu ar fi fost exclus să nu se mai fi născut deloc, dacă n-am fi intervenit noi. Ceea ce în principiu presupune existenţa unor tulburări profunde în codul său genetic. Sau, cu alte cuvinte, o mutaţie, o schimbare bruscă în structura unei gene.

— Exact! exclamă Aleksi surescitat.

— În acest caz se prea poate ca noi să posedăm ceva mai preţios decât toate comorile lumii?... Un nou Adam?

Livid, Aleksi nu răspunse. Privirea sa strălucea sub sprâncenele stufoase de derviş asiatic.

— Şi totuşi, care poate fi explicaţia? continua să cugete cu glas tare chirurgul. În definitiv, pe lumea asta nu există nimic întâmplător.

— Chiar nu înţelegi? îi aruncă Aleksi o privire stranie.

— Ce să înţeleg?

— Gândeşte-te la locul meu de muncă!

Deşi ştia prea bine unde lucrează acest cercetător ştiinţific aiurit, profesorul nu fu în stare să facă pe moment vreo legătură, ceea ce-l determină pe Aleksi să continue surescitat:

— Acolo lucrez cu izotopi radioactivi foarte rari... Şi, de regulă, fără niciun fel de măsuri de protecţie. E adevărat, în cantităţi extrem de mici şi cu o radiaţie neglijabilă. Şi totuşi, mai ştii? E vorba de natură, ce ştim noi despre adevăratele ei forţe motrice?

— Da, e clar! rosti profesorul răsuflând a uşurare. O explicaţie există totuşi.

Faţa lui se înveselise vizibil. Să nu-i fi trecut oare până atunci prin minte că-i vorba de o glumă proastă a Satanei? Sau a Domnului – totuna! Ceva neaşteptat, suprauman şi inexplicabil. Prea i se păruse copilul din cale-afară de perfect pentru a fi o simplă joacă a naturii. Dar nu afirmase oare el însuşi că mutaţiile nu sunt chiar atât de oarbe pe cât par la prima vedere?

— Şi cum ai să-l botezi?

— Anastas!

— Ce mai e şi cu numele ăsta?

— Anastas înseamnă „înviat”... Înviat ca Phoenix din pântecele mamei sale.

Astfel se alese băiatul cu acest nume, care mai târziu fu prescurtat în Nesi.

4

Pentru Nesi fu constituit un consiliu de specialişti care să-i urmărească dezvoltarea şi, pe cât posibil, să ajungă la unele constatări şi concluzii. Consiliul se apucă cu mult entuziasm de treabă şi avu parte nu de puţine momente dramatice. Membrii lui trăgeau speranţe atât de mari, încât se şi temeau să le spună pe nume. Treptat, avântul lor prinse însă să slăbească, deşi Nesi continua să facă lucruri de-a dreptul uluitoare. Cuvântul „mutaţie" era folosit din ce în ce mai rar, până ce fu scos complet din uz, fiind înlocuit cu altul – „acceleraţie", care nu numai că era infinit mai modest şi mai inofensiv, dar nici măcar nu spunea mare lucru. „Acceleraţie" provoca dureri de cap mai ales taţilor şi nedumerire mamelor silite să se ocupe atât de timpuriu de igiena sexuală a fiicelor lor.

Era vorba de faptul că din punct de vedere anatomic – nici măcar în privinţa apendicelui nu făcea vreo excepţie – Nesi constituia o copie fidelă a tuturor oamenilor de pe lumea asta. Singura excepţie se referea la ritmurile sale de dezvoltare, mult mai accelerate decât ale celorlalţi sugari sau ţânci. Dar, după cum am mai arătat, fenomenul este cunoscut şi pe plan mondial. În ţările cu un nivel de viaţă mai ridicat, copiii prind să vorbească şi să umble mai devreme, cresc mai înalţi, mintea lor se dezvoltă mai repede.

Şi totuşi Nesi nu era, desigur, un caz tipic de „acceleraţie", fenomen ce în ultima vreme constituia o abatere de la normă pe deplin acceptabilă. Dezvoltarea lui era neobişnuită, de-a dreptul impresionantă. El prinse să vorbească încă dintr-a doua lună de existenţă, destul de coerent şi corect. Fără „bu-bu" şi „mu-mu", cum fac copiii obişnuiţi. După ce o ţinu un timp într-un mormăit, care, deşi neinteligibil şi incoerent, aducea totuşi a vorbire, din haosul acesta straniu ţâşniră într-o bună zi cuvinte omeneşti adevărate, rostite ireproşabil:

— Mi-e foame!

În preajmă nu se afla în clipa aceea decât maică-sa, care fu atât de şocată de neaşteptata lui solicitare, încât numai că nu sări în sus. Dintre toţi Cornelia era singura care nu se putea, pare-se, apropia de fiul ei. Nimeni nu o văzuse mângâindu-l sau spunându-i vreun cuvânt drăgăstos de mamă. Aveai impresia că-l studiază cu teamă, că abia îndrăzneşte să-l atingă, nici măcar să-l alăpteze nu vru. În loc să se bucure şi să capete poftă de viaţă, cum se întâmplă cu toate mamele, în loc să simtă acea colosală uşurare şi despovărare care urmează oricărei naşteri, îngrijorarea şi mâhnirea o apăsau din ce în ce mai mult. După câteva clipe de stupoare intensă, Cornelia dădu fuga după biberon.

— Nu vreau asta! declară şi mai răspicat Nesi.

— Dar ce?

— Griş!

Relatarea Corneliei făcu o adevărată senzaţie în lumea oamenilor de ştiinţă. Nesi mânca într-adevăr mult şi cu lăcomie, crescând nu cu săptămânile, ci cu zilele, făcându-se tot mai frumos şi mai încântător. La trei luni arăta ca un copil de un an, ba începu să şi umble. Păşea încruntat şi grav, se împiedica şi cădea deseori, dar niciodată nu încercă să meargă de-a buşilea ca alţi copii. Deşi nu era vorbăreţ, compunea deja propoziţii destul de complicate: „Mamă, mă doare burta”. Sau: „E foarte cald aici”. Nu-i putea suferi pe cei din consiliul ştiinţific, îi accepta încruntându-se duşmănos, îndeosebi când veneau mai mult de doi. Odată îl fixă pe unul cu privirea, un pedagog chel şi modest, adresându-i-se tăios:

— Dumneata să pleci!

— De ce? interveni cât se poate de serios preşedintele consiliului.

— Mi-e antipatic! replică ferm băiatul.

— Nu ne-ai putea spune ceva mai exact? insistă preşedintele.

— De ce se zgâieşte în halul ăsta la mine?

— Păi tocmai despre asta-i vorba: tu nu eşti un copil ca toţi copiii! îi răspunse niţel stingherit savantul.

— Ştiu! replică scurt Nesi. Şi ce-i cu asta?

Pe vremea aceea Nesi nu avea decât şase luni. Membrii comisiei erau în unanimitate de acord că dispune de o minte neobişnuită. Mai trecu un an şi ei apreciară că este vorba de o inteligenţă colosală, care o depăşeşte chiar şi pe cea a oamenilor maturi. Nesi citea de pe acum liber şi nu socotea mai rău decât o maşină cibernetică. Se putea accepta că este vorba de un miracol şi că acest miracol era de natură pur matematică. Experţii în matematici declarară cu satisfacţie că bagajul de cunoştinţe pe care îl posedă Nesi este cel puţin cât al unui licean, iar memoria o are de-a dreptul fenomenală.

Şi totuşi oamenii de ştiinţă erau derutaţi de unele lucruri aparent mărunte. Pe măsură ce creştea, Nesi se închidea tot mai mult în sine, devenea tot mai tăcut şi mai nesociabil. Deşi citea mult, nu manifesta cine ştie ce sete de cunoaştere. Nu era înzestrat cu anume aptitudini sau talente. Nici cu imaginaţia nu o ducea prea bine, sau cel puţin aşa socoteau ei. Iar uneori punea întrebări total absurde: „De ce nu dau avioanele din aripi?”... „De ce lebedele nu se îneacă?”

Se părea că-i lipsesc şi instinctele. A fost din cale-afară de nedumerit când a descoperit că fierul de călcat sau reşoul îi pot arde degetele. De lucrurile astea s-a convins pe propria sa piele. Cea mai mare surpriză au avut-o însă părinţii săi când l-au dus pentru prima oară la mare. Fireşte, Cornelia n-a

ieşit pe plajă: nici măcar nu-şi putea imagina că poate să apară în faţa atâtor oameni într-un oarecare costum de baie. Onoarea de a-i prezenta băiatului marea îi reveni lui Aleksi. Nu s-ar putea spune că marea i-a făcut lui Nesi cine ştie ce impresie. Pentru el a fost un lucru cât se poate de obişnuit, ca toate celelalte de pe lumea asta. Mult mai mult l-a impresionat corpul destul de păros al tatălui său. L-a cercetat cu o privire sceptică, cu o anumită silă chiar, întrebându-l:

— De ce ai atâta păr pe dumneata?

— Se mai întâmplă! răspunse Aleksi stingherit. Sau ai uitat că omul se trage din maimuţă...

— Oricum, tu semeni mai curând a câine! aprecie băiatul sec.

Aleksi se refugie jignit sub un parasolar. Rămas singur, Nesi se îndreptă fără tragere de inimă spre mare. Aici apa era foarte mică pe o porţiune destul de întinsă. Răceala ei păru să-l surprindă pentru o clipă. Dându-şi însă seama că pe ceilalţi oameni acest lucru nu-i deranjează, continuă să iasă în larg. Înaintă mult, apa îi ajungea de acum până în dreptul gâtului, dar el îşi vedea de drum la fel de nestingherit. Când îl văzu scufundat până la bărbie, Aleksi realiză brusc primejdia. Porni spre el într-o fugă nebună şi reuşi să-l înşface abia când deasupra apei nu i se mai zărea decât părul blond-închis. A fost pentru prima oară când Aleksi i-a ars o palmă, pe care băiatul nu avea s-o uite curând. Pe loc însă Nesi se mulţumi să-i arunce o privire întunecată şi să-l întrebe:

— De ce m-ai pălmuit?

— Bine, tâmpitule, nu ţi-ai dat seama că ai să te îneci?

— Ce înseamnă să te îneci? întrebă băiatul pe fără să se arate câtuşi de puţin speriat.

— Să înghiţi apă!... Plămânii cu care respiri se umplu de apă şi te asfixiezi.

— De ce să se umple? nu înţelegea Nesi. Doar ţin gura închisă?

— Ai s-o deschizi... Căci ai nevoie de aer.

— Prostii! rosti dispreţuitor Nesi. Ce, nici să deosebesc apa de aer nu sunt în stare?

— Asta se face din instinct, tâmpitule!...

— Dacă mă mai faci o singură dată tâmpit, te scuip între ochi! rosti sec Nesi.

Aleksi însă, pe care comportarea neaşteptată a băiatului continua să-l îngrijoreze, îl trase repede la mal. Şi totuşi, de ce să fi fost neaşteptată, când totul era în stilul lui Nesi? Inclusiv întrebarea din clipa următoare:

— De fapt, ce e instinctul?... Mereu aud cuvântul ăsta.

Ca întotdeauna, în întrebările băiatului nu se simţea prea multă curiozitate. De astă dată însă Aleksi se simţi dator să-i dea o explicaţie.

— Instinctul este comportamentul înnăscut al animalelor...

— Dar eu nu-s animal...

— Stai, de ce te pripeşti? Şi oamenii au instincte, deşi mai puţine. Instinctul de conservare îl salvează pe om atunci când nu dispune de suficientă experienţă. Ca în cazul tău cu marea, de pildă. E un fel de reflex necondiţionat căruia omul i se supune fără a mai sta pe gânduri.

— Dar eu nu fac nimic fără să gândesc! Şi mi se pare că asta-i de ajuns.

— Nu-i de ajuns! îi replică Aleksi simţind că începe să urle. Dacă nu te scoteam, te-ai fi înecat...

De astă dată băiatul rămase îngândurat.

— Se pare că, într-adevăr, n-am instincte! spuse el. Să însemne asta că eu nu sunt om?

Pentru prima oară privirea lui Aleksi zăbovi foarte îngrijorată pe faţa frumoasă şi impasibilă a fiului său. Şi pentru prima oară simţi în inimă un fel de duioşie, un fel de compasiune pentru copilul acesta minune care putea fi mai neajutorat decât nişte oameni obişnuiţi.

— Nu, bineînţeles că nu! răspunse el cu blândeţe. La om, instinctele cedează foarte greu locul raţiunii şi conştiinţei.

Faţa lui Nesi se însufleţi brusc.

— Poate că sunt un supraom? Poate le-am luat-o oamenilor înainte chiar şi în privinţa instinctelor?

— Nu-mi place acest cuvânt, replică Aleksi încruntându-se nemulţumit. Căci, de regulă, şi-l atribuie oameni ce stau mai prejos chiar decât animalele.

În vara aceea Nesi mai băgă în părinţii săi o spaimă soră cu moartea. Ieşiseră cu toţii la plimbare în jurul Varnei, la mănăstirea Aladja. La un moment dat, Nesi dispăru în pădurice, întorcându-se de acolo abia după câteva minute. Ţinea în mâini un şarpe de vreo jumătate de metru, pe care îl apucase însă foarte aproape de cap, astfel încât acesta nu reuşea să-l muşte. La vederea scenei, Cornelia leşină în aceeaşi clipă. Aleksi intră în panică, nemaiştiind cui să-i vină mai întâi în ajutor. Soţia sa zăcea în nesimţire la doi paşi de el. Băiatul continua să ţină şarpele în dreptul ochilor, privindu-se amândoi rece şi cu ură. De fapt, Nesi nu avea nimic cu jivina. Pur şi simplu nu voia să fie mai prejos decât ea. În definitiv, ea se afla în mâinile lui, nu el într-ale ei.

— Nesi, aruncă-l imediat, urlă taică-său ca scos din minţi.

Băiatul îl privi nedumerit. Ce-i poate face pe oameni să ajungă în asemenea stări sufleteşti? Ce lucru teribil şi neobişnuit le schimbă într-atât comportarea? Nu găsea nicio explicaţie. El unul nu ar fi putut niciodată, indiferent de circumstanţe, să-şi piardă echilibrul sufletesc. Rămase o clipă pe gânduri, apoi, nemulţumit, îşi aruncă prada. Şarpele se răsuci în aer, căzu

la pământ şi dispăru în aceeaşi clipă. Cornelia îşi revenise între timp, crezând, pesemne, că a fost victima unei halucinaţii, atât de calm şi de imperturbabil arăta Nesi. Aleksi, de o paloare cadaverică, cu mărul lui Adam săltând de furie, se apropie de el.

— Ascultă, tu ştii ce-i ăla un şarpe?

— Ştiu, bineînţeles că ştiu.

— Şi ştii că-i veninos?

— Ăsta e un şarpe-de-alun, replică băiatul. Iar şarpele-de-alun nu este veninos.

Aleksi dădu din mână a lehamite şi alergă la nevastă-sa. Speriată, Cornelia îşi cerceta îngrijorată băiatul. De astă dată se uită şi Nesi la ea: dispreţuitor şi indiferent. Atunci, femeia îşi lăsă capul în jos şi se puse pentru prima oară pe plâns – un plâns molcom şi nemângâiat.

Şi avea pentru ce, se înţelege. În ultimul an rămăsese cu impresia că Aleksi uitase de ea, atât de preocupat era de fiul său. La început nici nu-şi mai găsea locul de bucurie. Era atât de tulburat, încât nu observa comportarea stranie a soţiei sale şi-i vorbea până noaptea târziu de minunea ce se petrecuse în casa lor. Un nou Adam, care va marca începutul unei noi generaţii umane: aceasta era prima lui temă. Că ei doi au creat un supergeniu – a doua. Lunile însă treceau, iar buna lui dispoziţie se topea văzând cu ochii, Aleksi închizându-se tot mai mult în sine. Şi continua s-o ignore pe Cornelia, ca şi cum soţia sa nici nu ar fi existat. Dar nu de acest lucru îi era ei teamă, nu asta o mâhnea şi o vlăguia din cale-afară. De propriul ei fiu îi era teamă.

De acest teribil adevăr Aleksi se convinse încă la Nisipurile de Aur. Mai întâi intui şi abia într-un târziu putu să şi constate că soţia sa nu doarme deloc. Cu fiecare zi, devenea tot mai palidă, mai abătută şi mai neajutorată. Până ce într-o noapte fu trezit de plânsul ei potolit, atât de nefericit şi de cuprins de disperare, încât Aleksi încremeni.

— Ce-i cu tine, Cornelia? o întrebă speriat.

— Aleksi, să ne întoarcem la Sofia! îl imploră ea.

— Bineînţeles. Chiar mâine... Din moment ce aici nu-ţi place...

— Cu tine îmi place oriunde, Aleksi.

— Atunci de ce?

— Nu pot să dorm în aceeaşi cameră cu băiatul ăsta.

Într-adevăr, de câteva luni ea dormea separat. Era hotărârea ei, iar Aleksi, în agitaţia sa cu Nesi, nici măcar nu o întrebase de ce. Tulburat de cuvintele ei, de astă dată îi spuse:

— Cornelia, îţi dai seama ce vorbeşti? Ce înseamnă că nu poţi?

— Nu ştiu!... răspunse ea neajutorată. Mi-e frică de el, Aleksi, cum să-ţi explic? Nu-ţi dai seama că mi-e frică?

Soţul ei nu-i răspunse. Nu adormi decât în zori. Îl frământau gândurile năprasnic şi se străduia din răsputeri să-i înţeleagă cuvintele stranii. Uneori avea impresia că reuşeşte, adevărul se năpustea impetuos peste el pentru câteva clipe. Dar la fel de brusc se şi topea. După alte câteva clipe, nu-şi mai amintea nimic, nu mai ştia nimic. Nu i se mai întâmplase niciodată să ajungă într-o situaţie atât de ciudată, se gândea cu teamă dacă nu cumva s-a ţicnit. Să-i spună oare Corneliei adevărul? Nu, ar fi şi mai rău. Mult mai rău. De acum înainte va trebui să se îngrijească numai de ea, de nimic altceva decât de ea.

Îl trezi soarele fierbinte care îi bătea direct în pat. Nu-şi mai amintea nimic din noaptea de coşmar. Ştia doar că trebuia să se întoarcă imediat la Sofia, dacă nu voia să-şi piardă definitiv soţia. Numai atât ştia, dar îi era de ajuns. Cauzele nici că-l interesau, nici că le putea înţelege.

Şi se întoarseră chiar în aceeaşi zi. Singurul lucru cu care rămase din ziua aceea apăsătoare a fost privirea timidă şi plină de recunoştinţă a soţiei sale.

5

În primele săptămâni se părea că totul e în ordine, ca şi cum s-ar fi întors brusc bunele vremuri de dinainte de a se fi născut fiul lor. Aleksi îşi reluă preocupările culinare, consacrându-se delicioaselor sale mâncăruri condimentate cu iscusinţă şi, mai ales, iahniilor, care erau admirate până şi de colegii săi de serviciu. Maşina de spălat cânta, nu alta în mâinile sale. Pe faţa ofilită a Corneliei mai înflorea din nou câte un zâmbet. Încurajat, Aleksi făcu un lucru pe care nu-l mai făcuse niciodată: îşi duse soţia la un concert. Apoi o duse şi la teatru, fără să se intereseze ce anume vor vedea. Se juca încă o piesă de Ibsen – „Strigoii”. Deşi nu exterioriză nimic din starea sa de spirit, Cornelia se întoarse acasă profund demoralizată. Aleksi intui însă cele întâmplate, devenind şi mai atent cu soţia sa. Pe Nesi abia-l mai băga în seamă, de parcă, într-adevăr, el ar fi fost vinovat de toate necazurile. Băiatului însă puţin îi păsa de asta. Pe el omul acest urât şi păros îl irita, atenţia lui sâcâitoare deranjându-l mai mult decât prezenţa neajutoraţilor din consiliul ştiinţific. De la aceştia măcar mai avea câte ceva de învăţat, pe când de pe urma lui taică-său nu trăgea niciun folos. Pentru el, taică-său era un tip mărginit, şi atât. Mai interesantă i se părea maică-sa, deşi nu era în stare să înţeleagă cauza acestui fapt. Oricum, purtarea ei distantă şi rece i se părea mult mai atrăgătoare.

Deşi complet lipsit de spiritul observaţiei, Nesi băgă de seamă că maică-sa face totul să-l evite. Cu fiecare zi, era tot mai timorată şi îngândurată, tot mai

greu de văzut în casa aceea mare. În timp ce Aleksi se afla la serviciu, ea nu se clintea din odaia sa. După o scurtă înseninare, norii prinseră iar să se îngrămădească la orizont. Fără voie, Cornelia petrecea zile întregi în apatie şi melancolie, de care, dacă ar fi ştiut, Aleksi s-ar fi speriat de moarte. Când era cu soţul ei, reuşea – cu preţul unor eforturi considerabile – să se învioreze, străduindu-se să-i urmărească vorbele, scoţând ea însăşi în răstimpuri câte un cuvinţel. Cornelia îşi iubea sincer soţul şi-l compătimea pentru ghinionul pe care i-l purta viaţa şi care, în principal, se datora faptului că se însurase cu ea. Din nefericire, exact în această perioadă Aleksi dădu în activitatea sa de cercetare de ceea ce se numeşte o „pistă". Şi porni pe ea ca un câine bătrân căruia i se întâmplă pentru prima oară în viaţă să adulmece urma unei căprioare. Disperat de evoluţia fiului, speriat de comportarea soţiei, se apucă de lucru cu un fel de ambiţie neomenească, ambiţie care îi şocă chiar şi pe colegii săi de serviciu. Nu era deloc exclus ca în zilele acelea el să fi trăit cu convingerea că eforturile sale vor scoate în cele din urmă institutul în care lucra pe arena ştiinţei mondiale.

Dar şi acum, ca şi în alte dăţi, se înhămă la o treabă ce nu-i stătea în puteri. Citea în disperare cât era ziua de lungă, pentru ca seara, cu capul împovărat de gânduri, să nu poată adormi. Se perpelea în pat ore-n şir, neştiind că alături de el nici soţia sa nu poate dormi şi că este încercată de o spaimă soră cu moartea la gândul că el îşi va da seama de acest lucru. Şi cu toate astea, Aleksi îşi dădu seama. Mai exact, îl simţi cu inima sa iubitoare: ea trase cu urechea la răsuflarea mută a Corneliei, ea descoperi adevărul.

— Cornelia, tu nu dormi? o întrebă el în şoaptă.

— Acum m-am trezit, minţi ea.

Dar Aleksi nu se lăsă păcălit. O zguduire lăuntrică îl făcu să priceapă că uitase iar de ea. Un timp tăcu îngrozit, apoi o întrebă din nou:

— Cornelia, ce se întâmplă cu tine? Ce te frământă?

Dar Cornelia tăcea, Aleksi având senzaţia că ea nici măcar nu mai răsuflă.

— Trebuie să-mi spui, înţelege-mă! o imploră el. Asta te va uşura, îţi va lua suferinţa cu mâna.

Cornelia simţi bunătatea imensă din sufletul soţului ei. Îşi dădu seama că nu poate să mai tacă.

— Nici eu nu ştiu, Aleksi, începu ea neajutorată. Pur şi simplu mă simt de prisos pe lumea asta. De prisos şi nimănui cu nimic folositoare. Nu fac decât să-ţi otrăvesc viaţa, să-ţi stau în cale, să te privez în modul cel mai mizerabil de dreptul tău de a trăi omenește.

— Ştii foarte bine că nu-i nimic adevărat în tot ce spui! replică Aleksi cu înflăcărare. Eu te rog să te referi la adevărata cauză a stării tale. Nu cumva tot de Nesi e vorba?

— Nu ştiu! începu să cedeze Cornelia. Nu sunt în stare să-mi dau seama ce se întâmplă cu mine. Nu ştiu decât că totul a început după ce s-a născut el.

— Ce te irită la el? Ce ţi se pare insuportabil?

— Aleksi, ţi-am spus doar că nici eu nu ştiu. Nu-i exclus să fie vorba de lipsa lui de sentimente. Nici pe mine, nici pe tine, nici măcar pe sine însuşi nu se iubeşte. Nu iubeşte pe nimeni şi nimic pe lumea asta... Poate fi numită om această făptură?... Se putea ea naşte din noi? Mi-e peste putinţă să cred. Iar acest lucru mă sperie, Aleksi, mă înţelegi?

— Prostii, draga mea! exclamă el spontan. E ultimul lucru care ar trebui să te îngrijoreze.

— De ce, Aleksi? Explică-mi, te implor!

— E cât se poate de simplu, continuă Aleksi destul de înviorat. După cum vezi, băiatul s-a născut cu o inteligenţă rară, excepţională. Acum, la vârsta asta mai ales, ea domină totul. Inhibând prin forţa ei orice altceva: sentimente, instincte, pasiuni. Acestea există în Nesi, dar încă nu se pot manifesta.

— Ştiu eu? rosti Cornelia Eu una socot că s-a născut pur şi simplu fără sentimente.

— Nu şi nu! Asta-i exclus! exclamă pătimaş Aleksi. Ştii doar că sentimentele apar cele din urmă. Sentimentele mari, adevărate, vreau să spun. Şi, din păcate, se sting cele dintâi. Să ştii că le va avea şi el. Dacă raţiunea este într-adevăr lumină, ea îi va arăta drumul cel bun.

— De ce raţiunea, Aleksi? rosti Cornelia în şoaptă. Nu-mi amintesc care a fost primul sentiment care s-a născut în mine! Îmi amintesc însă că atunci când ani văzut prima floare, am ştiut că o iubesc. Şi nu m-a interesat absolut deloc cum se numeşte, unde creşte şi câte stamine are. Mi-era de ajuns că-i floare.

— Draga mea, tu eşti femeie... Prea le pui la inimă... Ai să vezi că totul se va schimba.

— Nu-i exclus! rosti sceptic Cornelia. Dar tot ce răsare greu, trăieşte anemic şi se stinge repede.

În sinea sa, Aleksi îi dădea dreptate. Cum putea însă să-i spună asta, ar fi însemnat s-o priveze până şi de ultima picătură de speranţă.

— Află însă că totul depinde de sol! se împotrivi el cu ultime puteri. Numai şi numai de sol, Cornelia... Într-un sol bun, totul încolţeşte şi se dezvoltă puternic...

Aleksi nici nu bănuia de cât folos îi va fi Corneliei această banală discuţie, câte speranţe va trezi în ea. Şi lucrurile se îndreptară. Pentru prima oară după atâtea luni, în privirea ei apăru o strălucire, o licărire de speranţă poate. Mai trecură câteva zile şi mâinile ei prinseră iar să atingă lira, acele

strune puternice şi viguroase ce scoteau sunete atât de gingaşe. Când o auzi, Aleksi fu conştient că au trecut un prag foarte important, poate chiar crucial.

Ferită de zdruncinări, această ciudată casă îşi reluă acum traiul obişnuit, de zi cu zi. Interesul lui Aleksi pentru Nesi se stingea vizibil. Până ce într-o bună zi îşi dădu seama că şi el se teme de fiul său, poate nu chiar atât de el, cât de privirea lui rece, de indiferenţa şi impasibilitatea cu care acesta îşi exprima gândurile şi opiniile. Ca şi cum între ei, deşi erau tată şi fiu, nu ar fi existat nimic comun. Nesi citea din ce în ce mai mult, cu o iuţeală inimaginabilă. Urmărindu-l uneori cât de repede răsfoieşte paginile, Aleksi îşi punea pe bună dreptate întrebarea dacă băiatul se gândeşte la ceea ce citeşte. De fapt, devora pur şi simplu cărţile, fără ca pe chipul lui frumos să apară o tresărire măcar, fără ca în ochi să i se ivească fie şi cea mai palidă pâlpâire. Semăna cu un şarpe ce devorează broaşte şi şoareci cu nemiluita, dar nu vădeşte niciun semn de lăcomie sau de satisfacţie, ci o face doar aşa, ca să-i aibă în burtă.

Oricât de bizar ar părea, exact în acest moment deveni actuală şi problema şcolarizării lui Nesi. Cum să-l dai la şcoală când, potrivit vârstei, s-ar fi cuvenit să meargă la grădiniţă? Şi mai exista un lucru de care membrii consiliului ştiinţific erau pe deplin conştienţi: orice şcoală obişnuită ar fi fost necorespunzătoare pentru posibilităţile băiatului. După cum evolua, ar fi ajuns la şapte ani apt nu pentru şcoala primară, ci pentru universitate. Dar cum, pe baza cărui document să ajungă acolo? Cine i-ar elibera diploma necesară? Căci pentru această vârstă, reglementările în vigoare nu prevedeau posibilitatea de a studia fără frecvenţă sau în particular.

Docentul Kolev se apucă de educaţia estetică a lui Nesi, fără a fi câtuşi de puţin deranjat de faptul că o asemenea disciplină nu figura în programele şcolare. Era hotărât să atace această ştiinţă sacră cu mijloace şi metode noi, la care cugeta de ani de zile. Şi chiar să elaboreze un studiu capabil să scoată din amorţeală gândirea pedagogică. Evident, Kolev era conştient de caracterul dificil al experimentului său, de riscul pe care şi-l asuma. Să creezi o individualitate umană armonios dezvoltată reprezintă o sarcină cu mult mai greu de îndeplinit decât să inventezi o maşină electronică. Şi totuşi tânărului docent nu-i trecuse nici măcar pentru o clipă prin minte că se va izbi de un zid de beton atât de impenetrabil. După o muncă istovitoare de luni întregi, el fu silit să constate că, faţă de „lumea frumosului”, Nesi nu putea avea decât o atitudine dispreţuitoare.

Şi nu fu singura descoperire care avu darul de a-l ului şi de a-l pune în mare încurcătură. Băiatul, de pildă, mai era convins că tot ce scrie în romane s-a întâmplat şi aievea. Şi asta încă treacă-meargă. Kolev descoperi însă cu stupoare că Nesi considera că filmele artistice pe care le vedea la televizor

sunt emisiuni în direct. Deci, mintea sa excepţională ignora noţiunea duratei de timp în film. Faptul că unii dintre eroi îmbătrâneau chiar sub ochii săi nu-i spunea absolut nimic.

Rămase foarte mirat când tânărul docent îi spuse cum stăteau lucrurile în realitate. Toate explicaţiile privind esenţa imaginaţiei artistice şi deosebirea dintre acestea şi adevărata realitate nu se dovediră pentru el decât nişte erori grosolane.

— Imaginaţia-i imaginaţie! replică Nesi iritat. Imaginaţia nu poate fi adevăr. E un absurd logic.

— Imaginaţia artistică e ceva mai mult decât realitatea obişnuită, insistă docentul. Ea reprezintă un adevăr condensat.

— Prostii! obiectă imperturbabil băiatul. Adevărul nu poate fi decât unul singur: obişnuit şi necontrafăcut. Adevărul condensat nu-i un adevăr adevărat, ci pur şi simplu o minciună.

Kolev nu disperă însă numai dintr-atât. Data următoare îi aduse lui Nesi două frumoase reproduceri color după Goya: „Maja îmbrăcată” şi „Maja nudă”. Acum pe faţa băiatului se putea citi ceva mai mult interes.

— Care dintre cele două tablouri îţi place mai mult? Maja goală sau Maja îmbrăcată?

— Cea goală, fireşte! veni prompt răspunsul băiatului.

— Da, toată lumea are aceeaşi preferinţă! dădu docentul din cap a mulţumire. Şi de ce îţi place mai mult?

— Maja cea goală e mult mai frumoasă.

— Perfect. Dar ce anume e mai frumos? Pictura sau femeia?

— Femeia, se înţelege.

— Uite cum stau lucrurile, Nesi... Maja a murit demult, din ea n-a mai rămas acum decât ţărâna. Ea nu poate fi decât moartă şi nimic mai mult. E logic?

— Absolut! se învoi de îndată băiatul.

— Deci, pictura-i mai frumoasă, nu femeia.

— Nu cred! replică plin de calm băiatul. Maja cea adevărată trebuie să fi fost mult mai frumoasă.

— Ce te face să crezi asta?

— Păi e cât se poate de simplu. Ce-i mai frumos: această reproducere sau tabloul original?

— Tabloul original, desigur.

— Păi vedeţi? Cum poate fi mai frumoasă copia decât originalul?

În zadar insistă Kolev în a-l convinge pe Nesi.

Nu avea bietul docent de unde şti ce uşă înspăimântătoare deschide discutând această problemă de estetică. A doua zi Nesi intră în dormitorul mamei sale şi-i spuse calm:

— Mamă, vreau să văd o femeie goală!

Oricât de obişnuită ar fi fost cu surprizele neplăcute pe care i le rezerva Nesi, în prima clipă Cornelia se simţi străbătută de un fior de groază.

— De ce?

— Aşa!... Sunt curios.

— Regret, dar nu dispun de femei goale, replică ea cu ostilitate.

Nu stătea însă la îndemâna lui Nesi să perceapă astfel de tonuri sau semitonuri.

— Du-mă la baia comunală!

— Copiii n-au voie acolo.

— Dar pe Rumen de ce l-a dus maică-sa ieri?

— Rumen e mic... Iar, în comparaţie cu el, tu eşti cogeamite lunganul! abia mai reuşi Cornelia să-şi disimuleze aversiunea.

Nesi se încruntă.

— Atunci, vreau să te văd pe tine!

— Pe mine? exclamă Cornelia stupefiată. Păi eu îţi sunt mamă, măgar neobrăzat!

— Şi ce dacă-mi eşti mamă? Nu eşti şi tu o femeie ca toate celelalte?

Ceva se frânse în Cornelia, în această femeie blândă, plăcută şi bună, care până şi cu ficusul din hol se purta cu gingăşie, ca şi cum şi el ar fi fost om. Înşfăcă cuţitul de bucătărie aflat pe masă şi-l ridică deasupra capului.

— Să pleci imediat de aici, nenorocitule! ţipă ea cuprinsă de o ieşire inexplicabilă. Dacă nu pleci, te omor!...

Dar Nesi o privea calm cu ochi săi albaştri şi limpezi; înfăţişarea lui era total imperturbabilă. Comportarea neobişnuită a mamei sale îl uimi într-adevăr, dar nu până într-atât, încât să schiţeze vreun gest de apărare. Şi nu a aflat niciodată cât de aproape fusese de moarte în clipa aceea. Cornelia însă aruncă cuţitul şi din gâtlej i se rupse un hohot surd de plâns. Apoi, ca o nebună, se năpusti în hol.

Seara, Aleksi se întoarse acasă destul de târziu. Fusese invitat să ia masa cu nişte străini şi considerase că e de datoria sa să nu refuze. Se dezbrăcă pe întuneric şi se vârî sub pledul înfăşurat în cearşaf.

— Cornelia, dormi? întrebă el în şoaptă.

— Nu, sunt trează, îi răspunse ea cu glas dur, nefiresc.

Aleksi îşi dădu imediat seama că s-a petrecut ceva grav.

— Ce-i cu tine? întrebă el. Ce s-a întâmplat?

— Aleksi, eu acum ştiu!... Noi nu am făcut un om, noi am făcut un monstru! Sau, în cel mai bun caz, un imens guşter alb.

— Cornelia, treaba asta am mai discutat-o, încercă el o replică nesigură.

— Da, e un monstru, Aleksi!... continuă ea cu sufletul la gură. Şi, pentru că vina ne revine, tot noi trebuie să-l şi ucidem.

— Eşti nebună? exclamă Aleksi speriat.

— Da, sunt nebună, sunt nebună, sunt nebună! scâncea din ce în ce mai stins biata femeie.

Pe moment Aleksi nu înţelese că ea îi spune adevărul. Două zile mai târziu, Cornelia se spânzură. Şi Aleksi simţi acest lucru exact în clipa în care inima ei încetă să mai bată. I se păru că un fel de umbră îi trece prin suflet. Îşi ridică speriat capul. Nimic deosebit, o zi ca oricare alta. Era singur, soarele primăvăratic îi încălzea blând şi calm biroul, îndărătul geamurilor se clătinau uşor de tot două vârfuri verzi de plop. Nu-şi mai putu apoi nicicând aduce aminte cum anume ajunsese acasă. Sună scurt şi nervos, dar nu-i auzi foşnetul uşor al papucilor de casă. Îngrijorarea puse brusc stăpânire pe el, în două rânduri trebui să se scotocească prin buzunare până îşi găsi cheile.

— Cornelia! o strigă el încă din antreu.

Nu-i răspunse nimeni. Străbătu holul, dormitorul şi, cu o ultimă speranţă, cercetă bucătăria nedereticată. O găsi în cele din urmă în baie: avea faţa vânătă, încremenită, îngrozitoare. Era în cămaşă de noapte, desculţă, atârnând de şnurul din mătase albă al chimonoului japonez. Cu ochii stinşi, se uita ţintă la el. Gâtul îi era incredibil de alungit, înţepenit şi frânt în locul în care şnurul îi intrase în carne.

Nu şi-a mai putut niciodată aduce aminte cât a rămas astfel în faţa cadavrului. Nu-şi veni în fire decât când simţi că alături de el a apărut Nesi. Faţa acestuia era neobişnuit de încordată şi de alungită, dar ochii nu i se vedeau. Se părea că scena durează de-o veşnicie. În cele din urmă, băiatul îşi reveni şi, când se uită la tatăl său, ochii îi erau din nou calmi şi pustii, aşa cum fuseseră întotdeauna.

— De ce-a făcut-o? întrebă el cu gravitate.

— Nu ştiu. În dimineaţa asta ai văzut-o?

— Da, ca de obicei.

— Nu ţi-a spus nimic? N-ai observat nimic neobişnuit?

— Nu, nimic. Nici nu s-a uitat la mine... Şi aşa se poartă de mult timp cu mine, de parcă nici n-aş exista.

Aleksi strânse atât de puternic din dinţi, încât îi scrâşniră fălcile.

— Întinde-o de aici! rosti el cu o voce pierită. Află că nici pentru mine nu mai exişti!

Ulterior, medicii au conchis că ea şi-a pus capăt zilelor în urma unei puternice depresiuni psihice, poate chiar paranoice.

PARTEA A DOUA

1

Nu ne vom opri amănunţit asupra vieţii lui Nesi înainte ca el să fi împlinit treisprezece ani. Există un foarte bogat material despre această perioadă, în care te poţi pierde. Ar fi însă vorba de materiale şi cercetări care i-ar interesa mai mult pe specialişti. În ce ne priveşte, oricât de strâns ne-am ţine de fapte, după cum vă puteţi şi singuri convinge, încercăm deseori să vedem câte ceva şi îndărătul acestora. N-ar fi exclus să fim învinuiţi că amestecăm literatura cu unele ştiinţe, dar, în cazul nostru, nu e lucrul cel mai important. La urma urmelor, cu toţii suntem interesaţi să descoperim sensul acestui destin străin. Căci, oricât de straniu ar fi, el nu-i atât de neobişnuit sau chiar atât de neverosimil, cum, de pildă, ni s-ar fi părut televiziunea acum cincizeci de ani.

Practic, până într-al zecelea an de existenţă, Nesi nu a avut parte de evenimente sau de întâmplări deosebite. Suntem convinşi că orice băiat din cartier trebuie să dispună de o biografie mai interesantă şi mai bogată. În definitiv, la ce altceva te puteai aştepta de la mecanismul infailibil al creierului lui Nesi, care îl ferea de orice gesturi necugetate, de greşeli pe care alţi puşti nu le ştiau evita, de acţiuni riscante? Observându-l, ai fi fost tentat să apreciezi că duce o viaţă extrem de monotonă şi plictisitoare. Lucrurile nu stăteau însă chiar aşa. Nesi nu se plictisea niciodată. De fapt, pentru el viaţa constituia o carte imensă, plină de ecuaţii şi formule, pe care o citea neobosit de dimineaţa până seara. În viaţa sa ordonată nu era loc pentru niciun fel de surprize, toate necunoscutele găsindu-şi de fiecare dată soluţia lor exactă. Astfel stând lucrurile, lui Nesi îi era inerent un profund simţământ de încredere şi siguranţă de sine, conflictele interioare fiindu-i total necunoscute.

Se îmbrăca îngrijit, deşi nu cu prea mult gust. Trebuie să-i recunoaştem meritul de a nu fi plătit nici cel mai mic tribut modei. Tinerii pletoşi, ciufuliţi, netunşi, cu blugi roşi şi peticiţi, cu cefe jegoase şi ghete nefăcute, nu-i provocau decât scârbă. Se întreba cu uimire cum îşi puteau suporta bărbile fără să-i deranjeze, fără să le provoace mâncărime, cum puteau să doarmă cu ele. Încerca o adevărată aversiune faţă de magnetofoane, jaz, întâlniri prin locuinţele fetelor sau ale băieţilor din cartier, „show-uri”, cum le spuneau aceştia. O amintire deosebit de neplăcută o datora alcoolului. Din curiozitate băuse odată două pahare de votcă, date de duşcă, cum cu amabilitate fusese sfătuit. Urmările au fost din cele mai cumplite şi înfricoşătoare; s-a trezit cu creierul înceţoşat, iar gândurile – altfel atât de limpezi şi de impecabil rânduite – îi erau răvăşite fără milă. Numai un cretin

absolut, gândi el, poate mutila într-un mod atât de absurd cel mai frumos şi mai valoros lucru de care dispune omul.

Nu mergea nici la cinema, nici la teatru, urmărea doar din când în când pe micul ecran unele competiţii sportive, în principal de atletism. Faţă de fotbal nutrea un dispreţ profund. În primul rând că-l considera inestetic şi împotriva firii. Cine poate face un lucru ca lumea cu picioarele, când ele nu au fost concepute de natură decât pentru mers? Cea mai mare nedumerire i-o provocau însă infracţiunile, inclusiv cele mai neînsemnate furturi sau delapidări. De ce trebuie să rişti în mod inutil, când este mai mult decât evident că munca reprezintă cea mai raţională şi justificată activitate umană? Iar crimele îi erau la fel de inexplicabile ca şi războaiele. Riscul e tot atât de mare ca şi atunci când atentezi la propria-ţi viaţă. Nimeni nu-şi ia viaţa decât atunci când se află într-o stare de total dezechilibru, cum, de pildă, se întâmplase cu mama sa. Ştia că dintre toate animalele dezvoltate numai şobolanii se atacă între ei. Fără să atingă însă nici pe departe asemenea proporţii de coşmar. Cum e posibil ca omul, dotat cu inteligenţă, să fie mai prejos decât şobolanii? Enigmă totală, problemă cu necunoscute indefinibile, lipsă de logică, porcărie.

La zece ani, Nesi intrase deja la facultate şi nimeni nu ar fi zis că nu arăta a student. Era înalt de statură, avea o faţă bărbătească, inteligentă. Totul ar fi fost la el impecabil şi incomparabil, dacă n-ar fi existat privirea aceea impenetrabilă, ca de sticlă, a ochilor săi azurii. Arăta atât de perfect, încât părea o creatură umană realizată pe cale artificială. Femeile roiau în jurul lui ca muştele, atrase nu numai de înfăţişarea pe care o avea, ci şi de straniul lui destin. Nesi le rezerva destul timp, fără să le acorde însă prea multă importanţă. Într-adevăr, era într-o uşoară întârziere în privinţa acestor legături, asta, fireşte, plecând de la legile dezvoltării sale lăuntrice. Trecuse demult prin pubertate, dar nu se desprindea de cărţi, iar femeile îl agasau mai degrabă cu atenţia lor plicticoasă, nefirească. Fiziologii îl urmăreau în tăcere, cu o curiozitate împinsă la maximum. Într-un timp începură însă să dea semne de nerăbdare. Atunci, unuia îi veni ideea de a-i ieşi în întâmpinare. Nesi fu de-a dreptul sedus, şi asta fără vreun efort deosebit. Mai departe totul se petrecu simplu: el urmă cu mult interes şi cu o evidentă plăcere drumul început. Medicii şi fiziologii îşi notară în hârtiile lor că şi din punctul acesta de vedere totul era în regulă. Evident, momentul emoţionant nu-i interesa câtuşi de puţin.

Numai tatăl lui Nesi se dovedi de altă părere. Era dezgustat de fiul său şi de tot ce făcea el. S-ar putea ca acest lucru să-i fi creat pur şi simplu un complex. Sau să fi contravenit cel mai mult concepţiilor sale despre comportament şi moralitate, despre instinct şi caracter. La început, s-ar fi

putut crede că Aleksi nu acordă nicio importanţă comportării libertine a fiului său. Părea mai degrabă mulţumit. După moartea Corneliei, tot ce era rău în Nesi îl satisfăcea, îl umplea de o mulţumire răutăcioasă şi deghizată. Nu era însă exclus ca la mijloc să fi fost mai degrabă o reacţie de apărare decât un sentiment natural. Se dezisese de fiul său în faţa cadavrului soţiei sale şi în numele memoriei ei voia să se ţină de cuvântul dat.

Trecuseră aproape şapte ani de la moartea Corneliei. Aleksi nu o uitase şi ştia că o va ţine minte până la ultima lui suflare. Ba chiar mai mult: deşi acum suferinţa sa nu mai era atât de mare, profunzimea şi disperarea ei sporiseră faţă de primele luni. Şi Aleksi simţi pentru prima oară în viaţă sensul acestui cuvânt cumplit pe care oamenii îl numesc suferinţă sufletească. Crezuse că-i mai mult o născocire, o autosugestie. Abia acum, pătrunzând în adâncul ei, văzu că era mult mai puternică decât disperarea şi durerea, decât absurdul şi lipsa de speranţă. S-ar putea ca adevăratul ei nume să fie pustietate, o pustietate insuportabilă.

Odată cu scurgerea anilor, renunţă la ideea că soţia sa murise din cauza lui Nesi. Nu, ea însăşi purtase în sine suferinţa, suferinţa o pierduse. Şi totuşi, îşi evita fiul, se purta cu el ca şi cum acesta nu ar fi fost decât o umbră în casa aceea. Nu îl priva de nimic altceva decât de atenţia sa. Şi, oricât de monstruos ar părea, Nesi găsea această comportare naturală. Sau – în cel mai bun caz – o prefera alteia. Între ei se aşternu o pace deplină, ca între insecte: se ignorau, nu-şi stăteau în cale. Aleksi se retrase cu desăvârşire în singurătatea sa. Acum nu-l mai interesa nici propria sa muncă. Dar, printr-o stranie ironie a sorţii, acest lucru îi aduse mai multe succese decât toate ambiţiile bolnăvicioase care îl încercaseră cu vreo zece ani în urmă. Nu trecu mult şi fu numit adjunct al directorului, având toate şansele să preia conducerea institutului.

Comportarea nouă, total neaşteptată a lui Nesi, păru să-l trezească dintr-un fel de încremenire adâncă. La început nu observă ce se întâmplă în casa sa liniştită, aproape nelocuită. De fapt, nu se întâmpla nimic deosebit: începură să dea năvală fetele. Şi nu una sau două, ci multe, o întreagă cohortă, cum i se păru foarte curând. Se străduí un timp să le ţină minte fizionomiile, hainele, siluetele, în speranţa că nu sunt chiar aşa de multe. Nu reuşi însă niciodată să-şi dea seama câte anume erau. De fapt, în ochii săi acestea semănau între ele cum seamănă cărămizile sau mititeii. Erau toate solide, planturoase, cu figuri impertinente, călcau apăsat cu picioarele lor masive, fără să-l observe, fără să-l salute, ca şi cum ar fi ignorat până şi faptul că locuia în casa aceea nefericită. Şi hainele le erau aidoma parcă: cel mai des pantaloni sau blugi extrem de evazaţi, în care arătau ca nişte salamuri bine îndesate, pantofi cu tocuri de lemn, giace, iar faptul că-s fete şi

nu băieţi îl putea deduce numai după fundurile lor mai mari. În cei şapte ani de după moartea Corneliei, Aleksi parcă trăise în vis, pe o altă lume, pentru ca acum să contemple bizarele modificări intervenite în viaţa din jur. Aşa să fie oare fetele din ziua de azi? Sau aşa le prefera fiul său? Cea de-a doua explicaţie i se părea mai plauzibilă. Tipul acesta de oameni reci şi raţionali simţeau, pesemne, nevoia unor excitanţi mai puternici.

Cel mai mult îl uluia indiferenţa cu care băiatul trata viaţa sa sexuală de zi cu zi. Fireşte, Aleksi nu avea de unde şti ce anume face Nesi cu numeroasele sale prietene între patru pereţi. La telefon nu discuta decât foarte sec şi lapidar, acceptându-le întâlnirile sau respingându-le scurt şi ferm, fără a recurge la scuze sau justificări, fără a-i scăpa vreun cuvânt intim. Cu aceeaşi promptitudine le lua de la uşa apartamentului şi le introducea în camera sa; primea uneori şi două-trei în acelaşi timp. Niciodată nu catadicsise să le adreseze vreun zâmbet, deşi unele zăboveau până în miez de noapte. Nu remarcase să le fi tratat cu ceva, nici măcar cu un cico sau chiar şi numai cu un pahar de apă.

Treptat, pe Aleksi toată treaba asta începu să-l irite, fără să intuiască însă de ce mare ajutor îi era. Tot ce poate înlătura singurătatea e frumos şi salutar, chiar dacă se numeşte dezamăgire, jignire sau umilinţă. de fapt, aceste fete nu făceau decât să-l irite, nimic mai mult. Dar dacă ceea ce se numea după unii „revoluţie sexuală” avusese totuşi loc aievea? Prostii, ce revoluţie sexuală? Se poate oare numi revoluţie insolenţa, lipsa de scrupule, indecenţa afişată? Oricum ai privi lucrurile, nici de libertate, nici de moralitate nu putea fi vorba. Iar pentru un sentiment omenesc adevărat în niciun caz nu rămânea loc.

Într-o zi, Aleksi îşi pierdu pe neaşteptate răbdarea. Se afla în hol când Nesi trecu cu două fete masive, ca nişte excavatoare cu picioare, dispărând apoi toţi trei în camera lui.

— Ia stai niţel! îşi opri el băiatul, nemaiputându-se stăpâni.

Nesi se opri şi-i aruncă o privire sastisită.

— Ce-i cu fetele astea? îl întrebă el duşmănos.

— Sunt prietenele mele.

— Şi ce înţelegi prin acest cuvânt?

— Ce înţelege toată lumea.

Aleksi simţi că-i vine să urle. Tare ar fi vrut să-i cârpească una peste faţa aceea încrezută şi frumoasă.

— Ascultă, să nu mă crezi un tâmpit demodat, zise el, străduindu-se din răsputeri să se stăpânească. Ştiu foarte bine ce înseamnă o prietenie între tineri. Şi până unde poate ea ajunge, adăugă el ironic. Dar ceea ce văd aici aduce mai mult a desfrâu, asta, fireşte, dacă ai idee de sensul acestui cuvânt.

— Nu, n-am idee, replică Nesi sec. Eu nu fac nimic în plus faţă de ceea ce fac oamenii şi animalele.

— Dar cu hergheliile astea de fete ce-i? Socoţi că-i un lucru normal? y

— Chiar perfect normal. Şi nu numai normal, ci şi raţional. Într-o societate liberă, relaţiile astea trebuie să fie şi ele absolut libere.

— Libertatea nu înseamnă libertinaj. Omul nu e animal.

— Ştiu şi eu că nu e! replică Nesi agasat. Şi tocmai despre asta-i vorba. Acolo unde lipsesc instinctele trebuie căutat ceva pentru a le înlocui. Iar în cazul oamenilor un stimulent mai bun decât variaţia nu există. Cel puţin eu unul nu cunosc.

Aleksi se încruntă involuntar. Până în clipa aceea nu ar fi presupus că băiatul dispune de o justificare lăuntrică.

— Îţi dai seama unde duce această variaţie? La o uniformizare totală, la pustiire.

— Da, ştiu, răspunse Nesi. Important e ca drumul să fie străbătut până la capăt, indiferent dacă-i mai scurt sau mai lung. Pentru ca să fii mai apoi pe deplin liber.

— Şi pentru ce să fii liber?

— Cum pentru ce? Pentru tine însuţi, fireşte. Pentru gândurile tale, pentru munca ta. Nici măcar animalele nu sunt preocupate numai de instinctele lor sexuale.

Cu asta discuţia dintre tată şi fiu luă sfârşit. Aleksi se retrase în birou, simţind că a fost înfrânt. Da, din acest mic duel verbal ieşise învins, şi încă într-un mod câtuşi de puţin onorabil. Nu era exclus ca băiatul să fi avut dreptate în ceea ce-l priveşte. Mai ales dacă, aşa cum afirmau cei din consiliul ştiinţific, Nesi nu prea excela în imaginaţie. Aleksi ştia de mult că o imaginaţie săracă poate fi uneori o belea mai mare decât o viaţă săracă. Cunoştea acest lucru încă din anii studenţiei. Mica sa mansardă din Lozeneţ[4] fusese saturată şi suprasaturată de viaţă plăsmuită: interesantă, frumoasă, bogată, mai plină decât oricare alta pe care o poate întâlni omul în cale. Abia aştepta să ajungă seara acasă, să rămână singur cu visele sale, ale căror perfecţiune şi docilitate ţineau numai şi numai de puterea imaginaţiei. Acum însă toate acestea erau definitiv pierdute. De când se ştia pe lume nu fusese mai sărac decât acum.

Şi atunci, ce avea de ales Nesi? Evident, nimic. Nu-i rămânea decât să multiplice faptele realităţii, atât cât îl ţineau puterile şi posibilităţile. Dar până şi cele mai înaripate vise ajung să te sature până la urmă, aşa că la ce să te aştepţi din partea sărmanei realităţi omeneşti? Sfârşitul drumului. Sau

---

[4] Cartier periferic al Sofiei.

începutul drumului, cum se exprimase fiul său. Nici el singur nu ştia; drumul lui se încheiase.

Dar în ziua aceea, spre marea uimire a lui Aleksi, băiatul renunţă la hergheliile sale. În casa tristă şi pustie – ca tot ce existase în anii ce trecuseră – se reinstaură liniştea dinainte. Până când într-o zi se trezi că o fetişcană străbate holul şi-l salută cordial. Aleksi ridică ochii şi o privi mirat. Era mult mai mărunţică decât excavatoarele acelea cu picioare, aproape mlădioasă, pe faţă îi înflorea un zâmbet prietenos. Ba mai rămase şi cu impresia că o cunoaşte, că a mai văzut-o undeva.

— Rumi, tu eşti?

— Eu sunt, nene Aleksi, răspunse fata fără o umbră de tulburare în glas.

Da, fireşte, era fiica unuia dintre foştii săi colegi şi prieteni, pe care nu-i mai căutase defel în ultimii ani, asta neînsemnând însă că ei nu mai existau. Evident, copiii lor crescuseră, iar ei înşişi trebuie să fi îmbătrânit şi să se fi ramolit. Mă rog, aşa merge viaţa. Dar nici el însuşi nu prea ştia cum anume merge. Rumi, ca toate celelalte, se vâri cu neruşinare în abatorul fiului său. Dezgustător, mult mai dezgustător decât în celelalte cazuri. Fetele acelea – masive, cu sâni grei şi funduri joase – măcar îi erau necunoscute. Necunoscut şi inexistent e acelaşi lucru. Îşi putea spune în sinea sa că fiul său colectează reziduurile oraşului. Dar Rumi? Pe ea o cunoaşte încă de când era de-o şchioapă. O cunoştea de mic copil. O cunoştea de puştoaică. Odată, ea îi făcuse pipi în braţe, spre marea satisfacţie a nătărăului de Trifon, cel mai bun prieten al său din anii aceia.

Timp de o săptămână, Aleksi se războiu cu conştiinţa sa. Şi până la urmă conştiinţa învinse. În definitiv, nu avea dreptul să abandoneze o fată, fiica celui mai bun prieten, în braţele acestui semiom-semimonstru. Încruntat ca niciodată, cu inima grea ca de plumb, porni spre ministerul unde lucra prietenul său. Cabinetul acestuia arăta într-adevăr foarte frumos – cu mobilă elegantă şi cu un covoraş vechi şi scump prins de peretele dindărătul spinării sale enorme. Trifon i se păru destul de rotunjit, cu obraji trandafirii, prosper, dar învins. Se bucură niţel în silă, îl invită să ia loc în fotoliul cel mai apropiat, îşi părăsi biroul masiv şi se aşeză în faţa lui. În prag apăru secretara, planturoasă şi ea, parfumată şi cu cârlionţi atârnând la tâmple. Trifon comandă cafele, apă tonică, vru să ceară şi coniac, dar Aleksi refuză categoric. Stăteau faţă în faţă, se simţeau amândoi stingheriţi, dar mai mult Aleksi, căci nu ştia cum să înceapă. Şi totuşi, ce aştepta grăsunul ăsta, de ce nu-l întreba cărui fapt îi datorează vizita? O idee neaşteptată îi trecu brusc prin minte.

— Ştii la ce oră s-a întors fiică-ta aseară? îşi întrebă el deodată prietenul.

— Ştiu, răspunse Trifon scurt şi făcu o încercare jalnică de a zâmbi.

— Ştii şi unde a fost?

— Ştiu şi asta!

— Şi eşti de acord?

Un fel de flăcăruie rea jucă în ochii lui Trifon, stingându-se însă imediat.

— Păi ce să fac?

— Cum ce să faci? S-o urechezi, fireşte.

— Ar fi stupid şi lipsit de sens! replică Trifon cu o voce abătută. Stupid şi lipsit de sens.

— Cum aşa, lipsit de sens?

— Nu înţelegi, prietene, că altă soluţie n-avem!? rosti Trifon obosit. Nimic altceva decât să ne predăm: definitiv şi necondiţionat.

— Eşti sigur? întrebă Aleksi derutat, deoarece, cu excepţia Corneliei, el nu se predase niciodată în faţa nimănui.

— Mai mult decât sigur!... Căci soluţia cealaltă ar reprezenta o înfrângere jalnică. Şi am pierde totul, înţelegi, totul, chiar şi pe ei i-am pierde.

— Şi la ce-ţi trebuie o asemenea secătură?

Ochii lui Trifon scăpărară pentru prima oară ameninţător. Da, nu era pe deplin învins, în el mai rămăsese o mică scânteie. Dar exact în clipa aceea intră secretara, arătându-le fundul, când unuia, când celuilalt, în timp ce se apleca să-i servească. După ce catadicsi să iasă, Trifon reluă tema, acum însă pe un ton apatic:

— Ascultă, trebuie să ţinem totuşi seama de faptul că sunt copiii noştri!... Ce vrei? Să le declarăm război? Să ne căsăpim unii pe alţii? Tot ei ar avea cel mai mult de suferit. Vezi, aici e nenorocirea. Cât îi avem sub acoperişul nostru încă mai e chip să-i ajutăm într-un fel sau altul.

Aleksi se întoarse acasă total derutat. În felul său, Trifon avea dreptate. Dar nu toată lumea poate avea dreptate în felul său. Altminteri, n-ar mai exista o societate, ci o adunătură de oameni care abia s-ar mai putea răbda şi suporta unii pe alţii. Şi dacă Trifon nu-i în stare să-şi ajute fiica, cum o să reuşească el, un străin, să facă acest lucru? În definitiv, poate-i chiar mai bine. Totuşi, Rumi nu-i ca toate celelalte, Rumi e o fată la locul ei. De ce s-o considere lipsită de ruşine, când s-ar putea ca acesta să fie felul ei de a se comporta în general. Şi, în ultimă instanţă, orice legătură mai lungă presupune şi anumite sentimente reciproce. Iar Nesi avea nevoie exact de acest lucru.

Prietenia dintre Nesi şi Rumi nu ţinu mai mult de o lună. Dispăru şi Rumi la fel de brusc precum şi apăruse. Aleksi rămase câteva zile în aşteptare: poate se îmbolnăvise, poate plecase undeva. Dar Rumi nu mai apăru.

— Ce se întâmplă cu Rumi? întrebă în sfârşit Aleksi, nemaiputându-se stăpâni.

— Nimic, ne-am despărţit, replică Nesi calm.

— Din a cui iniţiativă? A ta? Sau a ei?

Nesi se încruntă.

— Ascultă, tată, pe mine oamenii mă cam plictisesc, rosti el fără tragere de inimă. De ce trebuie să ne plictisim?

— Oamenii nu sunt obiecte, totuşi... Nu-i poţi azvârli când pofteşti.

— Niciun om n-are dreptul să pună un alt om sub dependenţa sa! continuă acru Nesi. Indiferent de pretext. Nici prin forţă, nici prin slăbiciune. Ar fi mai dezgustător decât orice act de tiranie politică.

Aleksi tăcu. Ce-i putea răspunde? Totuşi nu putea da înapoi chiar aşa, fără a opune nicio rezistenţă.

— Spune-mi, crezi în ceva pe lumea asta?

— La ce bun să crezi? îl privi Nesi dispreţuitor. E suficient să cugeţi corect. Asta-i tot. E ceea ce a enunţat Descartes în numai două cuvinte: „Cuget, deci exist". După opinia mea, asta epuizează toate posibilităţile.

— Tu nu vei fi niciodată fericit! i-o reteză scurt tatăl său. În om mai există şi o inimă, poate ai auzit şi tu de treaba asta.

— Inima nu-i decât o pompă jalnică! Replică Nesi. Se spune că între inima omului şi cea a porcului există cea mai mare asemănare!

Aleksi se furişă în biroul său ca un bursuc fugărit. Şi, la fel ca după toate celelalte discuţii cu Nesi, senzaţia înfrângerii îi făcea gura amară. În cazul în care raţiunea constituie cel mai perfecţionat şi mai important lucru de care dispunem, dreptatea, dreptatea, incontestabil, este de partea lui Nesi. Iar încununarea mulţumirii sale ar trebui să se numească fericire. Dar oare cei ce reprezintă marile minţi ale epocilor au fost nişte nefericiţi? Nişte solitari? Nu, nu... Şi chiar dacă ar fi fost aşa, fericirea-i totuşi lucrul cel mai de preţ la care trebuia să aspire un om adevărat.

Din vestibul, prin hol, către camera lui Nesi, prinseră iarăşi să se perinde micile excavatoare cu picioare. Aleksi dispăru iar, ca un bursuc, în biroul său. Era vară, oraşul rămase pustiu. Străzile goale emanau o plictiseală incomensurabilă. Toată lumea încerca să plece undeva, la mare sau la munte, numai să evadeze din duhoarea înăbuşitoare a octanilor. Cât era ziua de mare, Aleksi se scălda în propria sa sudoare. Nu se gândea la nimic, stătea cu braţele încrucişate. Doar Nesi arăta ca de obicei, impasibil, într-o ţinută impecabilă, cu haină şi cravată, fără strop de sudoare pe frunte. Nici de astă dată nu merse nicăieri la odihnă; pentru el orice inactivitate era de neînţeles, absurdă.

Într-una din zilele acelea fierbinţi de vară, în biroul lui Aleksi dădu buzna Trifon. Arăta nefericit, transpirat, definitiv învins. Uşor speriat, Aleksi îl

invită să ia loc. Trifon însă nu se aşeză, ci pur şi simplu se prăvăli în fotoliu, de parcă ar fi vrut să-i distrugă arcurile.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Aleksi îngrijorat.

— Ce s-a întâmplat? izbucni Trifon cu o forţă neaşteptată. S-a întâmplat că vom avea un nepoţel.

Aleksi amuţi de-a binelea. Nici măcar Trifon nu se aşteptase ca ştirea să producă asupra lui o impresie atât de puternică. Văzu cum pe faţă i se aşternu o paloare uşoară, iar buzele i se uscară.

— Eşti sigur? întrebă el în şoaptă.

— Absolut, am fost cu ea la un ginecolog.

Aleksi se cufundă din nou în sinea sa atât de adânc, de parcă ar fi fost singur în biroul strâmt şi zăpuşitor. Trifon, care îşi revenise niţel, îl privea nedumerit.

— Ei, ce-i? Nu spui nimic? întrebă el într-un târziu.

— Copilul trebuie să se nască! murmură slab de tot Aleksi.

— Asta şi voiam să aud de la tine! exclamă Trifon bucuros. Trebuie să stai de vorbă cu haimanaua aia a ta... Trebuie să-l pregăteşti...

Aleksi îl privi cutremurat.

— Tu chiar te-ai tâmpit de tot? exclamă el. Nesi nu trebuie să ştie nimic.

De astă dată fu rândul lui Trifon să rămână consternat.

— Cum vine asta? Copilul să se nască fără tată?

— Consideri că Nesi poate fi tată? întrebă Aleksi uluit. Păi n-are decât zece ani. Vrei să ai un ginere monstru?

Ultimul cuvânt îl cam sperie pe Trifon. Dar nu dezarmă, ci ripostă energic. Nesi e un băiat ca toţi băieţii, frumos şi inteligent. Luând-o înaintea altora nu înseamnă că ai vreo meteahnă, că faci vreo crimă. De metehne poţi fi învinuit doar atunci când rămâi în urmă. Aleksi avu nevoie de o oră întreagă pentru a-i explica prietenului său că Nesi nu e un băiat ca toţi băieţii, că el nu poate trăi cu nimeni altul decât cu el însuşi, că e un tip egoist, rece şi periculos şi că-i va face fiica nefericită.

— Ce, noi doi nu suntem în stare să ne ocupăm de un copil? izbucni Aleksi în cele din urmă. Mai avem nevoie să ne ajute şi un al treilea?...

Trifon plecă însă neconvins şi încruntat. Spre marea sa surprindere, Aleksi se pomeni că în sprijin îi vine mama fetei, care nu numai că nu şi-l dorea pe Nesi de ginere, dar nici măcar nu voia să audă de el. Nu spuse de ce. Faţa ei încruntată, pe care se citea foarte greu un dezgust abia stăpânit, exprima însă mai mult decât toate cuvintele din lume. Aleksi nu se simţi jignit. Nici măcar pentru o clipă nu-l încercă un asemenea sentiment, dimpotrivă, îi era profund recunoscător. Până la urmă, ea se învoi ca fiica sa să dea naştere copilului. Nu se învoi cu una, cu două, ci tot aşa – cu

sprâncenele încruntate. Cum-necum, se învoi. Aleksi jubila în sinea sa, dar nu se trădă cu nimic. Acum, lucrul cel mai important era ca acest copil să se nască.

Lui Nesi nu-i spuseră nimic. Copilul se născu într-adevăr, şi exact în luna a noua, ca toţi copiii. Aleksi aştepta înfiorat în cabinetul medicului şef, dincolo de fereastră cădea o fulguială apoasă, un fel de lapoviţă, lovind cu putere în geam. N-a trebuit să aştepte prea mult, a fost destul de repede chemat să vadă copilul. Era un bebeluş ca toţi bebeluşii, mărunţel, vineţiu, zbârcit ca un măr bătrân, cu picioruşe subţiri şi cu păr mic şi rar pe capul său moale. Aleksi îi aruncă o privire stranie, indiferentă, îi întoarse spatele şi plecă.

Se spulberă astfel şi ultima sa speranţă. Oricât de dezamăgit ar fi fost de fiul său, trăsese în sinea sa nădejdea că el va constitui începutul unei noi specii umane – „homo super”, cum îi spusese odată. Ţel trist şi iluzoriu şi, mai ales, lipsit de sens, cum avea să se convingă el însuşi mai târziu, întrucât evoluţia umană nu putea avea decât o singură cale: cea naturală. Aşa cum se întâmplă întotdeauna în natură – nimic ce nu a suferit şi nu s-a adaptat nu este trainic.

Aleksi se întoarse acasă seara târziu, rămânând îndelung deprimat în faţa ferestrei. Afară cădea o ninsoare apoasă de martie, deasupra acoperişurilor negre ale caselor un tramvai întârziat arunca scăpărări liliachii. Din camera lui Nesi răzbătea muzica unui magnetofon dat la maximum. Aleksi observase că Nesi nu-l pune decât în timpul reprizelor sale sexuale, ca să nu se audă, pesemne. Acum Aleksi îl asculta cu silă, având impresia că aude chiar sunetele pe care Nesi voia să le estompeze. Da, acestui copil trebuia să i se interzică să procreeze alţi copii. Ce garanţie exista că următorul nu avea să fie un degenerat? Aleksi era pe deplin îndreptăţit să raţioneze astfel.

Şi nu a apucat niciodată să ştie dacă Nesi a aflat sau nu a aflat adevărul. Niciunul dintre ei nu a abordat vreodată această chestiune, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat absolut nimic. Un lucru era însă cert: copilul nu a aflat niciodată cine îi este tată. În acte a fost înregistrat după numele de familie al mamei, iar când tragedia de care era legat numele tatălui avea să îngrozească o ţară întreagă, copilul nu împlinea decât trei ani. Acum însă erau cu toţii obligaţi să-i ascundă teribilul adevăr

2

La treisprezece ani, Nesi era deja cercetător ştiinţific. Avea un birou frumos în clădirea nouă a Academiei, o bibliotecă bogată şi niciun fel de îndatoriri concrete. Ceea ce, bineînţeles, nu însemna că trândăveşte. A spune despre el că e conştiincios e totuna cu a nu spune nimic. Munca îi ocupa întreaga viaţă, pentru el orice inactivitate însemna inexistenţă. În privinţa

asta nu se deosebea prea mult de o maşină de scris sau de un televizor. Nici măcar când mânca sau se odihnea nu intra într-o stare de completă inactivitate, în capul lui continua să ţăcăne abia perceptibil teribilul său mecanism cerebral.

Altminteri viaţa sa avea o curgere lină, ca un râu ce-şi urmează deja calea prin şes. Fără cotituri şi praguri bruşte, cu maluri domoale şi năpădite de iarbă bogată, cu unda străvezie şi încremenită. Parcă nu prea avea peşte râul acesta, dar nici broaşte nu avea. Ca orice apă, nu ştia încotro curge, spre ce tinde, acest lucru nu-l prea interesa. Toate zilele sale semănau una cu alta, singura diversitate în viaţa lui constituind-o femeile. Doar ele se schimbau. Şi totuşi, nu se schimbau ca un decor sau ca o mobilă, ci mai degrabă ca un meniu pe care ţi-l alegi distrat din lista de bucate. Se zice că nu e bine să consumi mereu aceleaşi mâncăruri, părerea unanimă fiind că astfel se ajunge la pierderea apetitului. Dar lucrurile nu stau chiar aşa, cel mai des îşi pierd apetitul cei care consultă prea mult lista.

Printre puţinele virtuţi a căror existenţă o recunoştea Nesi, punctualitatea era cea mai importantă. O purta în sine ca pe un organ, cum îşi purta inima puternică sau rinichii perfecţi. Se trezea fix la cinci, indiferent dacă era iarnă sau vară. Se scula în aceeaşi clipă, ca un mecanism bine reglat, fără a arunca măcar o privire spre pat. De altfel, la ce ar fi făcut-o, patul nu constituia pentru el decât un obiect inutil, care-i răpea timpul. Nici acum nu-l încercau visurile, dar în timpul acestei odihne obligatorii nu mai era atât de inert şi de insensibil ca în anii copilăriei. Uneori avea impresia că gândeşte când doarme, că sesizează ceva îndepărtat şi nebulos. Se ridica, deschidea fereastra şi rămânea în dreptul ei indiferent dacă afară abia începea o dimineaţă de vară sau viscolul dădea bezmetic târcoale lămpilor gălbui.

Evident, prefera dimineţile de vară, calme, liniştite, pătrunse de lumini şi străluciri tainice. Stătea la geam şi respira adânc şi cu putere, întocmai cum recomandau articolele medicale. Având simţul olfactiv foarte slab, nu simţea mirosul de benzină şi lubrifianţi pe care îl mai emana asfaltul. Nu-şi pierdea timpul admirând rumeneala din pragul răsăritului. Îşi plimba în treacăt privirea peste faţadele pustii aflate de cealaltă parte a străzii. Majoritatea ferestrelor erau deschise, în ele se oglindeau străzile, plopii, chiar şi munţii îndepărtaţi purtând pălăria albă a norilor.

Exact la ora cinci şi zece minute, Nesi apărea în bulevard într-un trening albastru şi în tenişi de un alb imaculat. Îşi stabilise un itinerar foarte riguros de la care nu se abătea: aceleaşi străzi, intersecţii, scuaruri. Exact după şaisprezece minute ajungea în parc. Se oprea undeva îndărătul turnului televiziunii, pentru o scurtă gimnastică matinală. Urma crosul – exact cincizeci de minute. Era, poate, lucrul cel mai frumos din viaţa sa monotonă

– alerga cu viteză, energic, trăind din plin senzaţia de putere şi vitalitate lăuntrică. Alergatul îl îndârjea, îi furniza o lăcomie fizică neînţeleasă. Şi totuşi, niciodată nu uita de sine, nu întrecea niciodată măsura. Implacabilul său ornic interior îl oprea cu exactitate de secundă. Se odihnea cinci minute. Apoi îşi lua pulsul: cincizeci şi două de bătăi de fiecare dată, invariabil, zi de zi, an de an.

Cel mai mult îi plăcea înapoierea acasă. Nici el nu ştia de ce. În pădure, nu o lua pe alei, prefera cărările încă umede, aşternute cu frunze moi. De jur-împrejur domnea o linişte desăvârşită, doar câte o mierlă se auzea când şi când foşnind prin tufişuri. Dar Nesi nu era omul care să-şi piardă timpul zgâindu-se-n stânga şi-n dreapta. Nu se uita la veveriţele ce săreau din creangă în creangă. Nu se uita nici la căprioarele ce săgetau aleile. Şi totuşi, liniştea calmă a pădurii se strecura în el într-un mod inexplicabil, umplându-l de forţă şi pace lăuntrică. Doar aici, în pădure, percepea el sensul acestui cuvânt agasant, de care i se vorbea tot timpul: natura. Doar aici, în pădure, creierul său părea că amuţeşte, ţăcănitul său aproape că nu se mai auzea; asta însă nu-i provoca îngrijorare sau nedumerire.

Exact la ora şapte şi jumătate, Nesi trecea pragul biroului său. Se oprea acolo pentru o clipă, încercat de o satisfacţie lăuntrică. De fapt, această mică încăpere era singurul său teritoriu legal sub cer. Doar aici era stăpânul adevărat al gândurilor sale. Doar aici se realiza pe sine însuşi. Sau, cel puţin, îşi afla realizarea ceea ce ştia că există în el, în primul rând mintea sa, lăcomia şi nesaţul ei. Conştiinţa de plenitudine ţinea loc la el de ceea ce oamenii obişnuiţi numesc satisfacţie sau bucurie. Până şi copacii văd cerul. Până şi furnicile cunosc foarte bine legea atracţiei terestre. Dar Nesi? Purta el în sine măcar un grăunte de fericire terestră? Şi unde anume se ascundea acest grăunte? Pentru Nesi, în afara pereţilor luminoşi ai biroului său, nu exista nimic adevărat.

La această vârstă, Nesi cunoştea deja oamenii. Nu îi înţelegea, dar îi cunoştea. Îi studiase prin intermediul cărţilor consacrate comportamentului uman. Încercase să-i intuiască prin intermediul literaturii. Nu regretase niciodată că nu are aceeaşi structură spirituală ca a oamenilor obişnuiţi. Dacă ar fi fost să judece după Freud, acest lucru era respingător din cale-afară. Judecând după Dostoievski, era mai înspăimântător decât neantul. Judecând după propriile sale observaţii, era ceva slab, fără conştiinţă de sine şi firav. Da, nu voia să fie ca ceilalţi oameni, să le împărtăşească impasul, slăbiciunea, viaţa sfâşiată de suferinţe şi patimi.

Nu se gândea niciodată la soarta sa, la existenţa sa printre ceilalţi oameni. Îi era suficient să ştie că va trece prin viaţa asta fără furtuni. Că niciun fel de drame nu aveau să-i zdrobească sufletul. În calmul existenţei sale nu va fi loc

nici pentru ţipete, nici pentru lacrimi, nici pentru deznădejdea beţivului ce se clatină pe străzi întunecate. Nici măcar la drumul său în ştiinţă, la succesele şi descoperirile sale nu se gândea. Nu-l interesa nici viitorul propriu, nici viitorul umanităţii. Ştia că va trăi în linişte şi pace şi că într-o bună zi va muri. Asta era tot.

3

Şi totuşi, viaţa lui Nesi se schimbă brusc şi radical, fără niciun fel de cauze sau temeiuri previzibile. De regulă, aşa se întâmplă în viaţă: cutremurele, uraganele şi inundaţiile catastrofale vin după zile calme şi însorite. Ca de fiecare dată, şi în dimineaţa aceea Nesi se trezi exact la ora cinci. Îşi deschise ochii săi limpezi de păpuşă mecanică, îndreptându-i din obişnuinţă spre fereastră. Nimic deosebit, o dimineaţă de vară ca oricare alta, scăldată într-o lumină crepusculară dincolo de fereastră, răcoroasă şi densă în propria lui cameră. Se sculă încetişor şi se duse până la fereastra deschisă. În umbra clădirilor înalte, strada părea foarte întunecată, deşi deasupra acoperişurilor cerul era limpede. Luminos, verzui, lucios ca mătasea – toate acestea nu-l interesau câtuşi de puţin. Nu-i plăceau însă zilele prea însorite, după-amiezile fierbinţi, serile încărcate de zăpuşeală. Iar ziua aceea se anunţa să fie întocmai aşa.

În clipa aceea de linişte şi pustietate, lui Nesi i se păru că simte undeva departe o mişcare. Cercetă ferestrele clădirilor de vizavi, încă neluminate de răsăritul soarelui. La una apăru o umbră. Nimic deosebit, silueta unui om pesemne. Într-adevăr, în camera aceea locuia o bătrânică foarte matinală, smeadă şi sprintenă ca un şoricel, care se foia întruna prin apartament cât era ziua de mare. După ce se apropie de fereastră, bătrânica se transformă fără veste, ca-n basme, într-o fetiţă. Nesi zâmbi: această surprinzătoare metamorfoză era chiar şi pe placul minţii sale neiertătoare. Fata era îmbrăcată într-o pijama de culoare deschisă, ea însăşi foarte luminoasă, iar părul îi semăna cu o torţă aprinsă. Şi se întâmplă ceva foarte neaşteptat: fata îşi ridică braţele spre cer, ca şi cum s-ar fi pregătit să-şi ia zborul. De fapt, nu era nimic deosebit – ea nu făcu decât să se întindă, căscând uşor poată cu aceeaşi plăcere lăuntrică cu care se întind şi oamenii, şi pisicile, şi leii pustiurilor, pentru a demonstra că, în definitiv, cu toţii se trag dintr-o singură celulă primară. Dar la această mişcare, pijamaua i se desfăcu şi el îi zări pentru câteva clipe sânii feciorelnici, bine rotunjiţi, dar neobişnuit de delicaţi şi gingaşi, poate din cauza luminii matinale. I se păru că şi ei îşi vor lua zborul, atât de vii şi de aţintiţi spre cer erau.

Nesi simţi cum se aprinde şi se stinge în el cu iuţeala fulgerului o luminiţă plăpândă, fără nicio strălucire, dar albăstruie şi atotcuprinzătoare ca o rază

Roentgen. Fata se afla încă acolo, la fereastră, braţele îi erau tot ridicate, dar luminiţa se stinsese. Urmă o clipă de pustietate, inexplicabilă ca toate celelalte. De fapt, acesta fu începutul.

Nesi nu se concentra niciodată asupra sa însuşi, nu-şi propunea să-şi analizeze faptele. Ar fi fost lipsit de sens. Tot ce se petrecea în el era necesar şi logic, între cauze şi urmări existând o profundă unitate. În comportarea sa nu era loc pentru lucruri neobişnuite sau inexplicabile. Blocul de granit al logicii sale nu cunoştea nici măcar o singură fisură. În dimineaţa aceasta însă, înapoindu-se de la crosul său, îşi aminti din nou de întâmplarea aceea măruntă şi neînsemnată. Părea lipsită de orice conţinut. Ceea ce văzuse el acolo, la fereastră, i se întâmpla atât de des să vadă, încât pentru el nu prezenta nicio importanţă câtă vreme nu devenea palpabil. Nu era nimic altceva decât un obiect, chiar dacă avea o destinaţie deosebită. Şi totuşi era un obiect, fie şi fără o valoare anume cum au celelalte obiecte de pe lume. Nu se zgâise niciodată la fotografii cu femei goale, cum fac toţi ceilalţi băieţi. Sau toţi bărbaţii. Asta lui nu-i spunea nimic.

Ca de fiecare dată, la şapte şi jumătate fix, Nesi se instală la birou. Ambianţa cunoscută îi insuflă parcă încredere şi el uită în aceeaşi clipă gândurile neobişnuite de până atunci. Mintea îi era din nou liberă, nu-i mai rămânea decât să se apuce de treabă. Numai că nu fornăia ca un cal însetat ce zăreşte înaintea sa o găleată cu apă. Scotoci în sertarul biroului, scoase de acolo un dosar satinat de culoare verde. Şi din clipa aceasta rămâneai cu impresia că pentru el lumea exterioară înceta să mai existe.

La ce lucra Nesi? La tot ce i se oferea. Nicio problemă nu i se părea minoră sau lipsită de importanţă. Aidoma acelor spărgătoare de alune vechi şi argintate, el spărgea cu uşurinţă toate cojile, alegând întotdeauna numai sâmburii întregi şi sănătoşi. Nu se poticnea nici în faţa celor mai complicate formule, nici în faţa celor mai complexe ecuaţii. Uneori, ca să se distreze, colegii îi dădeau să rezolve câte o problemă sofisticată de matematică cu care savanţii îşi bătuseră capul decenii în şir. Îi venea de hac fără să crâcnească, nici măcar năduşelile nu-l treceau. Numai Riemann reuşi să-l pună în încurcătură câteva luni, dar trecu şi prin el ca printr-o apă, fără să mai înoate, păşind precaut prin vad. Se pare că aceasta fusese, de fapt, cea mai mare încercare din viaţa lui.

În dimineaţa asta însă trebuia să se ocupe de o disciplină care nu-i prea era pe plac: teoria probabilităţilor. Şi totuşi lucră pe brânci. Pe la ora unsprezece îşi săltă capul din dosar, rămânând pe gânduri. Simţea o oboseală uşoară, o ciudată rezistenţă lăuntrică asupra căreia nu voia să se edifice în clipa aceea. Îşi aminti brusc de fata de la fereastră, dar îi alungă pe loc imaginea. La fel, pesemne, procedase şi Lobacevski până să-şi descopere

formulele. Balenele. Apa ce zgomota. Sloiul alb de gheaţă. De ce, cât zăcuse pe suprafaţa lui netedă, nu se văzuse nici măcar pentru o clipă pe sine însuşi? Acest gând straniu şi neaşteptat îl lăsă pentru o clipă fără respiraţie.

Şi – lucrul cel mai neaşteptat – în aceeaşi clipă sună telefonul. Se uită la aparatul care îşi semnala atât de rar prezenţa. De fapt, cine să-l caute? El nu avea cum să ştie că lumea îl evită în tăcere, dar nu din răutate, ci pur şi simplu din jenă. Căci nimeni nu avea nimic comun cu omul acesta ciudat, nici băiat, nici bărbat, căruia dacă-i spuneai un banc nevinovat, riscai să fii privit cu nedumerire. La acest telefon nu-l suna decât Kiril şi, uneori, şeful.

Îngândurat, ridică receptorul. Ar fi preferat să fie Kiril, se înţelege, la gândul acesta chiar se bucură.

— Nesi, tu eşti?

O voce feminină profundă, uşor agitată, cu rămăşiţe abia perceptibile de nicotină în adâncurile gâtlejului. Până atunci ea nu-l căutase niciodată la institut, de regulă o suna el spre seară acasă.

— Eu sunt, Fani, răspunse el reţinut.

— Ce mai face băieţelul, nu i s-a făcut fomică?

Neplăcut obicei de a-l face „băieţel”, uneori chiar „băieţelul meu”. O asemenea sclifoseală, ca toate celelalte de altfel, nu ţinea deloc de registrul lui.

— De ce mă întrebi?

— Întreb şi eu. Vreau să te invit să luăm masa împreună.

Până atunci nu luaseră niciodată masa împreună.

— Eu sunt la serviciu, replică Nesi nedumerit.

— Şi ce, numai tu lucrezi pe lumea asta? Şi eu sunt la serviciu, dar vreau să luăm masa împreună.

— Uite ce-i, Fani...

— N-o scălda, te rog. Mie să-mi răspunzi clar: eşti sau nu eşti de acord?

Nesi se pregăti să i-o trântească: „Nu sunt, fireşte că nu sunt!” Aici se întâmplă însă ceva incredibil – el deschise gura şi rosti:

— Fie, din moment ce ţii atât de mult.

Şi totuşi lui Nesi nu-i venea încă să creadă că se învoise. De la celălalt capăt al firului răsună un râs uşor, sonor, puţin batjocoritor poate, dar satisfăcut în general.

— Deci există totuşi ceva omenesc în cutia ta!

— Ce cutie? nu pricepu Nesi.

— Craniană, fireşte. La unsprezece şi jumătate să fii în faţa Academiei. Nu te teme, am să te iau în aşa fel, încât să nu se prindă nimeni.

— De ce să mă tem? protestă Nesi nemulţumit. Nu mă ţine nimeni de căpăstru, sunt stăpân pe munca mea.

— Bravo! exclamă ea bucuroasă. Tu ştii ce-i aia căpăstru.

— Ştiu, fireşte că ştiu. Un fel de volan ce se pune la vite, oamenilor şi chiar altor animale.

— Nesi, sunt uluită, azi eşti plin de simţul umorului! exclamă ea bucuroasă. Ceea ce-i de bun augur: o să petrecem o zi splendidă.

Nesi puse receptorul în furcă, foindu-se în mod inutil prin încăpere. Într-un fel, se simţea tulburat: cine vorbise în locul său? Din ce compartiment straniu şi nebănuit ţâşnise această dorinţă? Sau poate că astăzi nu-i ardea să lucreze cu probabilităţi, cu nedeterminări, cu incertitudini.

Era ora la care strada mişuna de maşini şi de oameni. Nesi stătea lângă bordura trotuarului, lângă torentul de fier care se scurgea prin preajma lui cu un trosnet surd. Nu îl vedea, nici măcar nu îl simţea. Stătea acolo cu mintea pustiită şi aştepta să apară Volvo-ul galben. Pe Fani Belovejdova o cunoştea cam de două luni – o perioadă extrem de lungă faţă de durata legăturilor lui de până atunci. Şi, într-adevăr, Fani le era net superioară micilor pahiderme ce se perindaseră anterior pe parchetul casei sale. În primul rând că era mult mai matură decât ele: avea în jur de treizeci şi cinci de ani. Nu se putea spune că era frumoasă. Capul îl avea mic, obrajii foarte supţi, nasul uşor cârn şi ascuţit ca un cioc de sturz. În schimb toată lumea era de acord că în tot oraşul acela nu exista un corp cu o linie mai frumoasă şi mai distinsă ca al ei. După cum am văzut, Nesi nu era cine ştie ce estet, genul acesta scheletic nu-i spunea mare lucru. Plasticiană, Fani lucra ca modelor principal la o centrală de confecţii pentru export şi avea un Volvo. Nesi nu era nici măcar vanitos. Pe Nesi îl intriga în primul rând mintea ei, cea mai ageră minte omenească pe care o întâlnise. Fani era singura femeie cu care el discuta încercând o senzaţie de mare satisfacţie spirituală. Îi făcea plăcere să-i urmărească fuga ciudată a gândurilor, uşurinţa şi virtuozitatea cu care trecea de la o temă la alta. Era un lucru care nu-l irita, ci îl captiva mai degrabă. De altfel, la ce altceva să te aştepţi de la un artist-modelor pe care în principal îl interesează liniile şi formele.

Fani sosi după câteva minute, grăbită şi şocând ca de fiecare dată – maşină galbenă, mănuşi galbene, lungi până la cot, până şi-n rujul ei exista o nuanţă galbenă greu de identificat. Opri brusc, deschise portiera galbenă şi rosti aproape în şoaptă: „Intră!” Ochii ei râdeau, deşi faţa îi era absolut serioasă. Genele mari şi artificiale îi imprimau un aer uşor zgâit, de fetiţă pusă pe oliţă. Nesi se aşeză în dreapta ei, întinzându-şi cât putu picioarele sale interminabile. Fani demară ca la start, depăşi câteva maşini şi opri prima la semaforul de lângă Clubul militar. Abia acum îi examină Nesi profilul mic de pasăre.

— Ai băut ceva?

— Ba bine că nu, replică imperturbabil Fani, altfel nu eram nebună să te invit tocmai pe tine.

Făcu la stânga pe galben, fără să mai aştepte culoarea verde, şi porni vijelie spre cei câţiva pietoni întârziaţi pe zebră. Nesi însă nici măcar nu tresări – îi cunoştea prea bine stilul. Solicitat la maximum, Volvo-ul mârâia, în timp ce ochii ei continuau să strălucească, surescitaţi.

— Unde ai pornit-o în direcţia asta? întrebă el după o scurtă cugetare.

Într-adevăr, direcţia nu promitea nimic bun. Se şi vedea cărat pe Vitoşa.

— La Punţile de Aur.[5]

— Da, mersi, mormăi el stăpânindu-şi furia. Demult n-am mai mâncat cotlete de porc.

De ce-l căra mereu prin tot felul de cârciumi periferice? Să nu-l vadă lumea cu ea? Sau pur şi simplu ca să-şi etaleze aptitudinile de as al volanului? Ambele variante îi erau perfect indiferente, nu încercă să protesteze. În acest timp, Fani sporovăia întruna, cu însufleţire, despre prieteni, despre filme cu circuit închis. Încă uşor tulburat şi nemulţumit de sine însuşi, Nesi o asculta distrat. Acum ea îi vorbea de o coproducţie franco-americană, un film plin de perversiuni, pe care el îl găsi stupid şi scabros. Până la urmă Brando îşi sugrumase partenera cu propriile sale mâini: „aşa, să fie”, comentă ea în încheiere cu o satisfacţie abia stăpânită. După ce tăcu un timp, Nesi întrebă:

— Unde ai băut atât de devreme?

— Am avut o conferinţă de presă, răspunse ea fugărind o pisică galbenă şi zbârlită. Modelele mele s-au bucurat de un succes fantastic.

Pisica reuşi să se salveze, dar capacul de la roata din dreapta se izbi de ceva şi sări cât colo.

— Chiar sunt surescitată? întrebă Fani cu speranţă.

— Cel puţin aşa arăţi, urmă calm răspunsul lui Nesi. Nu-ţi mai trebuia mult şi luai în bot şi tomberonul.

— Cine-a pus-o pe pisică să se ascundă exact în dosul lui? rosti Fani vindicativ. Exact în dosul lui!

Se-ntoarse şi-l privi cu ochii scăpărând. Abia în clipa aceea observă că una din genele ei artificiale era uşor dezlipită. Nici rujul nu era chiar în perfectă ordine. Nu-i exclus s-o fi înghesuit vreunul prin vestiare, gândi el cu indiferenţă.

— Nesi, ceea ce facem noi nu-i cinematografie, ci un fel de a ne fura singuri căciula, începu Fani cu o voce neaşteptat de gravă. Şi nici artă nu-i.

---

[5] Punct turistic în munţii Vitoşa.

Arta trebuie să fie ca un bici – să-ţi şfichiuiască imaginaţia. Altfel, nu mai e artă.

— Arta-i apă de ploaie, replică Nesi.

Fani îşi ţuguie uşor de tot buzele ei frumoase. Ceea ce ar fi vrut să însemne un zâmbet ascuns, semiironic. Dar nu obţinu nimic, astăzi nu-şi mai putea controla cum trebuie mimica. Pesemne nu se mulţumise numai cu un pahar, două.

— Nesi, astăzi eşti din cale-afară de plicticos! i-o trânti ea brusc. De-a dreptul penibil!

— Atunci ce ţi-a venit să mă cauţi tocmai pe mine? întrebă el dispreţuitor.

— Pentru că tu-mi stârneşti imaginaţia.

— Şi prin ce anume?

Ea râse scurt, uşor nervos, în timp ce un fior îi străbătu faţa.

— E foarte simplu: tu nu eşti un bărbat obişnuit, normal, ca toţi ceilalţi. Tu nu eşti decât un băieţel de treisprezece ani. Iar asta fireşte, mă excită.

Nesi rămase o clipă pe gânduri: era oare cazul să se formalizeze? Nu, nu avea niciun rost, de ce să se formalizeze? Mai ales că aşa, băută, ea era absolut sinceră. Iar el nu putea suporta minciunile şi prefăcătoriile.

— Eşti total epuizată! rosti Nesi într-un târziu.

— Ai dreptate, Nesi. Nu pui mâna pe bici?

— Nu. De unde până unde?

— Pentru că şi tu ai nevoie de el! Nu-ţi dai seama că suntem amândoi nişte nefericiţi? Că suntem amândoi lipsiţi de orice sentimente? Ale mele s-au epuizat, iar ale tale nu se vor naşte niciodată!

Speriată parcă de cuvintele pe care le rostise, Fani nu mai scoase nicio vorbă până la restaurant. Arăta uşor încruntată, poate chiar uşor palidă sub stratul dens de fond de ten. Aşa cum ţinea volanul, avea într-adevăr aerul că sugrumă pe cineva. Acestui Brando, pesemne, acestui nenorocit emfatic, îi datora ea beţia de azi. Dacă va continua să bea şi acolo sus, cugeta Nesi, n-ar fi exclus să se întoarcă amândoi cu ciolanele făcute zob. Ceea ce nu-l speria însă, el neştiind defel ce-i aia frică.

Ajunşi foarte curând sus, Fani parcă maşina la umbra rară a copacilor. Se mai aflau acolo şi alte maşini, cu spinările lucioase, încinse deja de soare. Era multă linişte şi răcoare în acel ceas de amiază ce aducea mai degrabă a dimineaţă de vară. Trecură podeţul de lemn sub care apa izbea în pietroaiele netede şi dispărea fără urmă printre ele. Nu aruncară nici măcar o privire în jur, ignorară pinii încremeniţi în eternitatea lor vie şi se furişară în tăcere în restaurant. Răcoarea sălăşluia şi aici, dar sălile nu erau aerisite, mirosea a mucuri de ţigară şi a grăsime încinsă, muşte mari şi leneşe bâzâiau apatic. Cam certaţi cu săpunul şi briciul, chelnerii se strecurau şi ei leneşi printre

mese, vorbeau în şoaptă, plecând apoi şi lăsându-te cu impresia că nu se vor mai întoarce niciodată. Fani găsi o masă mai izolată, chemă chelnerul, apoi responsabilul, îi puse să schimbe faţa de masă, scrumierele, să ia vaza cu firul de floare artificială. Transpirat şi acru, ultimul se înfăţişă bucătarul. O ascultă încruntat, dar plecă uşor fâstâcit. Fani răsuflă a uşurare, se rezemă de spătarul scaunului – aburii alcoolului îi trecuseră, era plină de vigoare, fermă. Se întoarse spre Nesi şi-i spuse zâmbind:

— Totul va fi aşa cum doreşti tu!...

— Dar eu nu mi-am exprimat nici o dorinţă.

— Trebuie să înveţi să doreşti! Omul se cunoaşte după dorinţe, mai ales după cele refulate.

— Fani, sunt silit să te dezamăgesc... N-am niciun fel de dorinţe refulate.

— E imposibil să n-ai! rosti ea răspicat. Numai ele sunt adevărate. Numai ce-i adânc tăinuit în noi e adevărat. Tot ce-i deschis spre oameni e fals. Sau, în cel mai bun caz, degradat de folosinţă.

Nesi hotărî că-i mai inteligent să nu se ambaleze într-o discuţie atât de inutilă. Curând, chelnerul le aduse salată à la russe şi două pahare cu votcă. Încruntat, Nesi examină paharul din dreptul său.

— Ştii foarte bine că nu beau!

— Ştiu, Nesi, sună răspunsul ei drăgăstos. Dar astăzi vreau să bei.

Îndărătul acestei voci drăgălaşe se ascundea însă ascuţişul rece al pumnalului. Şi ochii îi erau foarte reci, nerăbdători.

— Nu te înţeleg, Fani. De ce trebuie să beau?

— Pentru că aşa vreau eu. Şi nu-mi place să fiu refuzată. Înţelege-mă, nu sunt obişnuită să fiu refuzată. Aşa sunt eu făcută.

— Şi dacă te refuz totuşi?

— Mă ridic imediat de la masă. Şi plec, dar definitiv.

Pe faţa lui Nesi apăru un zâmbet fin.

— Mai ştii, poate tocmai asta urmăresc şi eu?

— Mi-e totuna. Deci, e timpul să plec! rosti Fani rece.

— Nu ţi-e totuna. Căci pentru tine plecarea va constitui o înfrângere. Iar o înfrângere e ceva mai mult decât un refuz amabil.

— Slăbeşte-mă cu logica ta! se înfurie Fani. Sau bei, sau slăbeşte-mă şi pleacă!

— N-ai suferit nicio înfrângere până acum?

— Câteva. Iar acum am să mai adaug una. Şi am să mă îmbăt de una singură – până plesnesc.

Nesi căzu pe gânduri. Să nu fie decât un bluf? Sau avea de gând s-o facă de-adevăratelea? După cât era de băută, n-ar fi fost exclus. Are să se îmbete, are să se urce la volan. Şi era perfect posibil să nu mai ajungă la Sofia.

Această posibilitate nu-l impresionă defel. Nu încercase niciodată, pentru nimeni, niciun sentiment de compasiune, nici măcar când îşi văzuse mama spânzurată. Şi totuşi, ce rost avea ca aceste două frumoase jucării – femeia şi maşina ei – să se piardă într-un mod atât de stupid! Totul ar fi fost, evident, stupid şi monstruos. Dar ce vină avea el? Cine o silea să atenteze la propriul ei creier, să-l anihileze cu lichidul acela respingător?

Nesi întinse mâna şi apucă paharul.

— Bine, Fani, noroc... Lasă să mai fie şi un lup mâncat de oaie. Gluma la o parte, ştii că nu sunt câtuşi de puţin orgolios.

Faţa lui Fani se lumină brusc, transfigurându-se, nasul i se împurpură de plăcere.

— Noroc, rosti ea. Eşti un scump, Nesi!

El sorbi din pahar. Avu pentru o clipă senzaţia că a înghiţit cioburi de sticlă, atât de cumplită fu durerea din gât. În timp ce analiza cu îngrijorare ce anume se întâmplă în stomac, tânărul simţi că întregul său corp este năpădit de o căldură uşoară şi plăcută, că este încercat de o excitaţie încântătoare, nedefinită. Da, într-adevăr, începutul nu era prea rău, răul venea pe urmă. Mai sorbi o înghiţitură, niţel mai mare de astă dată, apoi spuse:

— Şi totuşi, nu văd sensul. De ce trebuia s-o fac?

— Ca să-mi ţii companie, Nesi. Nimănui nu-i place să bea de unul singur.

— Nu despre asta-i vorba!

— Ascultă, n-ai simţit niciodată dorinţa de a fi altfel? De a fi aparte, bizar, cum n-ai mai pomenit? Cum n-ai mai fost niciodată?

— În limbaj ştiinţific aşa ceva se numeşte inadecvare, Fani. Iar în limbaj obişnuit – nebunie.

— De ce nebunie? Nu ţi-ai dorit niciodată să fii Galileu? Newton? Einstein?

— Nu pot să-mi doresc lucruri imposibile.

— Da, ştiu. Dar dacă te îmbeţi, s-ar putea să doreşti.

Nesi ştia prea bine că nici atunci nu va dori. Şi totuşi întrebă:

— Fie, să zicem că lucrurile stau astfel. Dar care-i rostul alcoolului în toată treaba asta?

— E simplu ca bună ziua. El e cel ce scoate subconştientul omului la suprafaţă. Permiţându-ţi astfel să-ţi satisfaci cele mai scumpe şi mai tainice dorinţe. Chiar dacă totul se va petrece la modul pur iluzoriu, nu asta-i important. Important e că omul se eliberează.

— Te cred, Fani, zâmbi Nesi. Dar tocmai aici e neînţelegerea: eu nu am niciun fel de subconştient.

Fani clătină energic din cap.

— Te înşeli. Orice om are un subconştient, Nesi. De fapt cum are glande şi rinichi. Cum are memorie. Poate omul exista fără memorie? După mine, subconştientul reprezintă memoria refulată sau rănită. Memoria nesatisfăcută. Memoria marcată de păcate sau dată uitării, dacă vrei, tot ceea ce omul refulează în sinea sa. Subconştient ai şi tu, asta-i clar, doar că nu poţi ajunge la el.

— Crezi că alcoolul îl va elibera?

— Da, sunt sigură! răsună categoric răspunsul ei.

— Atunci, noroc, Fani!... Experienţa-i experienţă. În orice experienţă există un anumit sens.

Acum pe deplin liniştit, el mai trase o înghiţitură. Ospătarul sosi cu cavarmaua de porc, iar vinul de export le fu servit de însuşi responsabilul restaurantului. Avea o culoare foarte plăcută, caldă, închisă, lăuntrică, de parcă scăpăra într-o pupilă roşu-vişinie. Nesi aproape că-l dădea de duşcă, încercând o senzaţie a cărei lipsă se părea că o resimţise tot timpul până atunci. Se simţea minunat. Ce-i drept, din când în când, pierdea firul ideilor, în schimb ele zburau cu o mai mare uşurinţă, poate chiar şi cu o anumită inspiraţie, deşi nu crezuse niciodată în cuvinte de acest gen. Când veni momentul plecării, constată însă brusc că nu se poate ridica de pe scaun. Picioarele îi erau înţepenite, putea să şi le mişte, e adevărat, dar nu şi să le îndoaie din genunchi. Rânjind şi opintindu-se zdravăn, doi chelneri reuşiră să-l ridice, apoi îl apucară de subsuori şi-l scoaseră pe uşa din spate. Fani, care nici măcar cu un grad nu era mai ameţită decât la venire, îl instală sub un pin bătrân şi amărât, învelindu-l cu un pled pe care-l scoase din maşină. Făcea totul cu seriozitate şi îngrijorare, mondena doamnă devenind brusc o banală soţie de contabil sau de strungar care-şi ajută soţul aflat la ananghie. Vreo două ore Nesi dormi un somn greu, dormi nemişcat, cu gura căscată, pradă muştelor care se lăsau pe ea în voie. Fani le alungă un timp, apoi aţipi şi ea alături. Nesi se trezi pe la cinci, aruncă o privire sumbră în jur şi, făcând un efort, rosti:

— Asta îmi va fi pentru ultima oară.

— Eşti supărat pe mine? întrebă Fani.

— Nu. Să mergem acasă...

Se urcară tăcuţi în maşină şi porniră spre oraş. Fani conducea degajat, stăpână pe volan. Nesi nu invita niciodată pe nimeni înainte de ora opt, acest lucru devenise lege pentru el. Cum rămăsese însă cu impresia că în ziua aceea întregul său mod de viaţă fusese încălcat, ce-l costa să mai comită o ultimă abatere. Acasă nu se afla nimeni, tatăl său nu se înapoiase încă de la serviciu. De fapt nici asta nu mai avea importanţă, căci demult se obişnuise

să-l ignore. Mai ales că acum câştiga şi el, avea banii săi, deşi aceştia nu-l prea interesau.

Camera sa era răcoroasă şi umbrită la acel ceas al zilei. Nesi simţi că se aprinde într-un mod straniu şi necunoscut. O febră uşoară îl cuprinse când îmbrăţişă trupul ei suplu şi viguros. Intuind parcă starea neobişnuită în care se afla, ea îşi apropie buzele de urechea lui.

— Te rog, Nesi, fă-o ca Brando! îl imploră Fani în şoaptă.

— Prostii! replică el şocat.

— Te rog mult de tot, Nesi! Fă-o pentru mine. Nu te-am mai rugat niciodată.

— Fie! se învoi el brusc.

În definitiv, de ce să nu o facă? Din moment ce o fac şi alţii, se poate presupune că există totuşi un anumit sens. Şi în timp ce încerca să facă la fel ca Brando, se petrecu ceva neprevăzut. Uşa se deschise brusc şi în prag apăru taică-său. Întors cu spatele la uşă, Nesi nu-l văzu, dar simţi că uşa e deschisă. Fani îl auzi însă foarte clar şi, neştiind ce să facă, îşi vârî capul între perne. Aleksi se holbă o clipă la ei, nevenindu-i parcă să-şi dea crezare ochilor, apoi ieşi cutremurat. La orice altceva s-ar fi putut Nesi aştepta, numai la asta nu. Ceva cumplit îi sfâşie sufletul, ceva ce nu simţise niciodată, ceva ce nu ştia că oamenii numesc ruşine. Se ridică oarecum automat şi începu să se îmbrace.

— Cum ai putut să laşi uşa descuiată! spuse Fani nervoasă. Uşa camerei tale!

— Păi, n-am cheie! replică mohorât Nesi.

— Cum n-ai cheie? întrebă ea de-a dreptul uluită.

— La ce bun?... De zece ani n-a mai pus piciorul aici.

Nesi ieşi în hol. Tatăl său şedea în fotoliul vechi, cu tapiseria demult uzată şi decolorată, pe care nu o mai schimbase după moartea Corneliei, şi citea un ziar. De fapt, nu citea nimic, cum ar fi putut citi când ziarul îi tremura în mâini. Nesi se opri în faţa lui şi, ciudat! Se simţi dintr-odată mic, mult mai mic decât în primele zile de viaţă. Nu mai era vorba de ruşine, ea îi trecuse demult, în el stăruia senzaţia absurdă că, în chip incredibil, corpul i s-a micşorat.

— Ce treabă ai avut cu mine?

Tatăl lui Nesi coborî ziarul, dezvelindu-şi faţa. Mărul lui Adam, acoperit cu smocuri de păr, îi tremura şi el.

— Regret! răspunse acesta sec. Dar nu mă aşteptam să dau peste o porcărie ca asta.

— De ce porcărie? tresări uşor de tot Nesi.

— Ai dreptate! spuse Aleksi abia stăpânindu-şi furia. Nici măcar porcii nu fac aşa ceva, ăsta-i patentul oamenilor.

— Ascultă, nu mă simt dator să-ţi dau niciun fel de explicaţii, rosti Nesi, simţind brusc că tulburarea îi trece. Am să-ţi spun doar că viciile nu-mi sunt proprii. Ca şi virtuţile, desigur. Eu sunt pur şi simplu un om raţional.

— În orice caz, asta nu prea rezultă, rosti Aleksi aproape ţipând. Asta nu mai e viciu. Asta-i depravare!

Nesi hotărî imediat că nu mai are rost să continue discuţia. Se convinse o dată în plus că taică-său este un om extrem de mediocru. Ce importanţă au faptele oamenilor? Ele trec şi dispar pentru totdeauna, absurde şi lipsite de sens în majoritatea cazurilor. Singura lor menire e să alimenteze gândirea.

— Şi totuşi, de ce m-ai căutat? insistă Nesi.

— Nu eu, Kiril te-a căutat! îi răspunse Aleksi posomorât. Într-o problemă de serviciu, din câte mi-am putut da seama.

„Problemă de serviciu” suna pentru el straniu. Până atunci nimeni nu-l căutase acasă în interes de serviciu. Kiril lucra tot la Academie, se şi întâlneau, dar între ei nu existau niciun fel de relaţii de serviciu. Noroc că-şi lăsase numărul de telefon. Nesi formă imediat numărul şi în receptor răsună exagerat de tare glasul prietenului său, dacă, în general, acest cuvânt putea avea vreun sens pentru un om ca Nesi.

— Ascultă, e indicaţia preşedintelui ca noi doi să-l însoţim pe Clavendish. În seara asta trebuie să luăm masa cu el, iar luni să plecăm la Varna.

— Stai, ce-i tot dai înainte? Care Clavendish? Bertrand Clavendish?

— Păi care altul? Tu nu citeşti ziarele?

Nu, nu citea ziarele, nu-l interesau.

— Şi de ce mă bagă pe mine în toată treaba asta?... Din câte ştiu, dumnealui e un oarecare filosof.

— Cum un oarecare? E un savant de renume mondial.

— Poate să şi fie. Eu sunt matematician.

— N-are importanţă, cu engleza tot noi doi ne descurcăm cel mai bine! Şi apoi, cine să-i fi dus valizele, careva dintre academicieni?

Oricum ar fi luat lucrurile, pentru Nesi nu exista altă soluţie decât să accepte. Când, într-un târziu, se întoarse în cameră, acolo nu mai dădu de Fani, ci de o pisică sălbatică şi dezlănţuită. O pisică ce ştia însă să ţipe cu o voce subţiată de răutate şi furie:

— Cum poţi fi atât de needucat!... Bădăranule!... Să mă laşi aici singură. Într-o situaţie atât de delicată.

— Ce să fac dacă trebuia să stau de vorbă cu tata!? replică sec Nesi.

— Dar ce am eu cu taică-tău? ţipă ea fără a se mai putea stăpâni. Ce am eu comun cu gorila aceea sumbră? În primul rând că eu sunt o femeie. Şi-mi datorezi măcar un respect elementar.

— Poate îţi datorează Brando ceva mai mult. Du-te la el.

— Bădăranule! izbucni Fani şi ieşi ca o vijelie din cameră.

Îngândurat, Nesi se duse la fereastră. Se simţea gol pe dinăuntru. Nu avea cum să-şi imagineze circumstanţele incredibile în care o va vedea pe Fani data următoare.

4

Singur, instalat într-unul din fotoliile roşii şi luxoase aflate în hol, Kiril se zgâia la ceasul electric. Faptul îl amuza, deşi era vorba de un foarte banal ceas standard, montat direct în perete. La fiecare capăt de minut, se auzea câte un abia perceptibil „ţac” şi minutarul se deplasa cu o diviziune. Până la ora opt nu mai rămăsese decât o singură ţăcănitură. Kiril ştia că, odată cu ea, pe uşa automată a holului va intra, îmbrăcat impecabil şi tăcut, Nesi. Exact acesta era lucrul care îl amuza.

Oricât de diferiţi ar fi fost ei ca oameni, cei doi tineri semănau la înfăţişare, ba chiar şi la modul de a se îmbrăca. Amândoi erau de o zvelteţe atletică, înalţi, tunşi simplu, purtând costume elegante, uşor demodate însă. Ambii erau sobri, de o ţinută impecabilă. Kiril avea însă o fire mult mai energică, faţa sa uscăţivă era mai iluminată şi mai vie. Privirea sa batjocoritoare îi incomoda pe toţi interlocutorii săi, evident, cu excepţia lui Nesi. Poate tocmai acest lucru îi făcea prieteni – relaţiile lor erau fireşti, pe deplin egale, în cel mai bun sens al cuvântului, şi absolut sincere. Poziţia lor de tineri şi străluciţi oameni de ştiinţă îi apropiase mai mult decât comunitatea de interese.

Ceasul ţăcăni în cele din urmă, fără ca Nesi să-şi facă însă apariţia. Zâmbetul uşor de pe buzele lui Kiril se stinse treptat. Nesi nu minţea niciodată. Nesi nu întârzia niciodată. Cuvântul lui Nesi era lege – calităţi ce aveau o mare pondere în aprecierea tânărului savant, deoarece se întâlneau cel mai rar în societate. Abia când ceasul ţăcăni a doua oară, Nesi intră în hol uşor grăbit. Grăbit şi parcă tulburat în acelaşi timp. Asta îl impresionă pe Kiril mai tare decât dacă l-ar fi văzut apărând în chiloţi. Nesi se aşeză în fotoliul alăturat, îşi trase o clipă sufletul, apoi îl îndemnă calm pe Kiril:

— Hai, spune!

Kiril îşi întinse picioarele; acum ştia că totul e în ordine. În definitiv, un minut de întârziere nu constituia un motiv pentru a-şi schimba părerea despre Nesi.

— De fapt, nu-i nevoie să ştii prea multe despre el, începu Kiril. Clavendish nu va ţine cu noi seminarii pe marginea lucrărilor sale. Dacă ne-am lua după concepţiile pe care le are, ar rezulta că este neopozitivist, behaviorist, empiric, deşi Todor Pavlov afirmă că, de fapt, e un idealist, şi încă un machist întârziat. Tu însă fă abstracţie de toate astea. Părerea mea e că, deşi uneori are nişte idei geniale, el nu reprezintă nimic. Ca sociolog e mai profund, cu toate că suferă de un anumit obiectivism. Încearcă să descotorosească sociologia de tutela ideologiei, s-o transforme în femeie la toate. Afirmă că, la fel ca toate celelalte ştiinţe, ca matematica, de pildă, cercetările şi aprecierile imparţiale ale sociologiei pot sluji orice ideologie, orice orânduire politică.

— Socot că e vorba de un adevăr elementar, interveni imperturbabil Nesi.

— Iar eu socot că nu-i! continuă la fel de imperturbabil Kiril. El confundă uneori statistica cu sociologia, deşi nu e străin de problemele dezvoltării.

— Atunci, ce-l face chiar de talie mondială? întrebă Nesi.

— Gloria în niciun caz... Celebritatea... E un savant burghez care consideră că civilizaţia burgheză părăseşte ferm şi irevocabil scena mondială. Îţi recomand să citeşti „Entropia lumilor”, o am, pot să ţi-o dau.

— Prefer să mi-o povesteşti în câteva cuvinte.

— În câteva cuvinte e greu. E ceva în genul unei cercetări viitorologice despre dezvoltarea civilizaţiilor umane, despre geneza şi moartea lor.

— Spengler?

— Nu întru totul. Deşi, la fel ca Spengler, acceptă că orice civilizaţie trăieşte şi moare pentru sine, fără nicio legătură cu cele ce o preced sau succed. Ba – dimpotrivă – Clavendish consideră că orice civilizaţie nouă este cu atât mai puternică, cu cât opoziţia ei faţă de cea anterioară este mai categorică. În acest sens acceptă el revoluţia, dar nu ca un chirurg, ci ca un gropar neiertător.

— Şi asta-i adevărat, mormăi Nesi.

— Bineînţeles că nu-i, zâmbi fin Kiril. Clavendish se deosebeşte esenţial de majoritatea viitorologilor occidentali. El consideră că principalele nenorociri care ameninţă omenirea nu sunt cele cu care ni se împuiază capul zi de zi: deteriorarea mediului ecologic, epuizarea resurselor, suprapopularea. Pentru el, principala nenorocire o constituie sistarea proceselor de dezvoltare, epuizarea scopurilor umane, faptul că din creator omul devine consumator. Şi ceea ce consideră el că decurge de aici: pustiirea sufletului uman şi, în special, a sentimentelor umane.

Nesi tăcu o clipă.

— Dar cu mintea omului ce crede Clavendish că se întâmplă? întrebă el aproape cu indiferenţă. Se dezvoltă sau se degradează?

— Se dezvoltă şi se degradează concomitent.

— Ăsta-i un absurd logic! rosti Nesi contrariat.

— Dar nu şi dialectic. Kiril râse, un râs deschis, însă niţel răutăcios. Mintea se dezvoltă, fireşte, creierul îşi măreşte greutatea absolută, numărul celulelor cerebrale sporeşte. Ceea ce însă Clavendish apreciază că-i o armă cu două tăişuri. Căci, dezvoltându-se, creierul trece la o inhibare treptată a stimulenţilor săi naturali. Simţurile, de exemplu. Imaginaţia. Morala. Criteriile estetice, despre care afirmă că pentru om sunt mai fireşti decât instinctele. Dispar definitiv intuiţia şi penetraţia ca forme superioare ale cunoaşterii.

— Nu există o asemenea cunoaştere! obiectă scurt Nesi.

— Pentru Clavendish există! El consideră că, singură, mintea este neajutorată, lipsită de rost. Singură, privată de stimulenţii ei naturali, ea începe să decadă, să se lipsească de sucurile ei vitale. În întreaga viaţă umană intervine un proces lent de răcire, de încetinire a mişcării – entropia totală.

— Penibil de naiv, rosti dispreţuitor Nesi. Cu ce drept aşază sentimentele şi imaginaţia în afara minţii?

— El nu se referă la creier, replică Kiril. De fapt, aş vrea să văd şi eu care-i deşteptul ăla care ştie ce anume reprezintă creierul. Şi cu ce tip de energie sunt realizate cele mai importante funcţii ale sale. Prin minte el înţelege capacitatea omului de a gândi activ.

Trecuseră vreo zece minute fără ca filosoful să fi dat vreun semn de viaţă. Mai aşteptară puţin, apoi îl sunară în cameră. Nu răspunse nimeni. Iar cheia era la recepţie. Kiril se îngrijoră teribil, porni să cerceteze prin holuri, aruncă o privire şi în bar. Îl descoperiră într-un târziu în culoarul care ducea la restaurant; văzându-l astfel, pe picioruşele sale subţiri, erai tentat să-l asemui cu o mică pasăre de baltă abia lăsată din zbor. Deşi mărunţel şi slăbuţ, o burticică rotunjoară şi moale îi atârna sub vesta de mătase. Stătea cu mâinile în buzunarele pantalonului reiat şi se zgâia prosteşte prin restaurant. Grăbiţi, chelnerii îl ocoleau politicoşi, ferindu-şi tăvile, dar el nici măcar nu-i observa. După cum în prima clipă nu-i observă nici pe cei doi tineri ce-i apărură în faţă. Până la urmă, privirea lui se opri asupra lui Kiril. Clavendish zâmbi cordial. Nu arăta însă nici supărat, nici vinovat.

— Domnule Clavendish, nu trebuia oare să ne întâlnim în hol?

— Da? răspunse el distrat. Nu-i totuna?

— Cum să fie totuna, domnule Clavendish, noi vă aşteptăm de o jumătate de oră.

— Totuna-i, totuna-i, mormăia filosoful. Aici tocmai cugetam la ceva.

Pe feţele ambilor trecu un zâmbet fulgerător.

— La ce, domnule Clavendish?...

— La portretul naţiunii. Al naţiunii dumneavoastră, vreau să spun. Uneori faţa omului sugerează mai mult decât o comportare exemplară şi bine gândită.

— Iertaţi-mă, dar aici, din doi oameni unul e străin, interveni neiertător Kiril.

Pe Clavendish însă precizarea nu-l deranjă câtuşi de puţin.

— Totuna-i, totuna-i... Dumnealui trebuie să fie tânărul domn Aleksiev?

— Da, permiteţi-mi să vi-l prezint.

Clavendish uită însă până şi să-i întindă mâna – se zgâia la el cu o curiozitate atât de nedisimulată, de parcă i se întâmpla pentru prima oară în viaţă să vadă un bulgar. Era, probabil, niţel saşiu, defect ce trecea aproape neobservat, deşi avea o privire fixă şi pătrunzătoare. Abia când se aşezară la masă, rosti binevoitor:

— Ce frumos şi ce prezentabil tânăr gentleman. Ţi-ar veni de minune o vestă albă, tinere, nu crezi?

— Gândul acesta mă preocupă demult, sir! răspunse foarte serios Nesi. Dar încă nu m-am hotărât...

Ceva abia perceptibil fulgeră în privirea filozofului, care îşi scoase din buzunar un notes legat în imitaţie de piele şagrinată, destul de giorsăit, mâzgălind acolo ceva la repezeală.

Chelnerul se apropie imediat de masă aducând un steguleţ englezesc, pe care Clavendish se grăbi să-l împingă deoparte. Comandară gustări şi votcă; fură serviţi imediat. În aceeaşi clipă Clavendish îşi şi luă paharul în primire.

— Ei, în sănătatea dumneavoastră, tineri domni! rosti el. Un prieten, savant, făcea la modul cel mai serios afirmaţia că la dumneavoastră nu există alienare, pentru că aveţi o votcă excelentă.

— E de import, domnule Clavendish.

— Ei, totuna-i, totuna-i... Dar dumneata, domnule Aleksiev?

— Iertaţi-mă, eu nu beau.

— Din ce cauză?

Nesi ezită o clipă, ca să-i răspundă apoi aproape în silă:

— Nu ştiu, sir, am impresia că deformează judecata.

— Nu ţi se pare însă că mintea deformată dă uneori naştere unor idei mai interesante? Şi unor imagini mai ciudate?

— De ce trebuie să fie ciudate? Ele nu trebuie să fie decât reale.

— Toate marile adevăruri sunt ciudate, tinere. Şi inexplicabile. Ca să nu spun chiar supranaturale, căci, fireşte, nu sunt aşa. Ce reprezintă, de pildă, atracţia terestră? Sau timpul? Ele nu ţin de mintea omului. Dar imaginaţia? Există oare ceva mai incredibil şi mai enigmatic decât imaginaţia omului?

— Dar ce e imaginaţia? întrebă Nesi. Nu reprezintă ea oare combinaţii ale minţii?

— Iată una dintre cele mai serioase enigme ale naturii – spuse Clavendish, frecându-şi cu satisfacţie mâinile uscate. N-aţi remarcat că de cea mai vie şi mai intensă imaginaţie dispun tinerii? Că pe măsură ce înaintează în vârstă, omul recurge tot mai rar la imaginaţie, pierzându-şi tot mai mult visele? Rezultă, în ultimă instanţă, că în loc să stimuleze imaginaţia, gândirea o inhibă.

Nesi tăcea dar faţa lui arăta îngândurată şi uşor încruntată.

— Şi la ce explicaţie aţi ajuns, sir? întrebă Kiril.

— La niciuna! rosti filosoful cu încântare. Şi nici măcar nu-mi propun. Nici măcar neurofiziologii nu pot veni cu ceva mai de doamne-ajută în această chestiune. Faptul rămâne însă fapt. Dacă acceptăm că creierul este singurul mediu şi purtător al activităţii psihice, ce deducem de-aici? Că activitatea sa cea mai fină şi mai complexă o realizează atunci când este mai tânăr şi mai sărac în celule cerebrale şi neuroni.

— Ăsta-i un absurd logic, spuse Nesi.

Clavendish îl examină cu interes.

— Dar unde ai descoperit dumneata o greşeală logică?

— În afirmaţia că imaginaţia este produsul cel mai fin al activităţii psihice. Produsul acesta este gândirea. În privinţa asta nu încape nici cea mai mică îndoială. Mă refer la gândirea abstractă.

— Da, o accept cu plăcere. Eu însumi sunt filosof, adică profesiunea mea o constituie gândirea abstractă bazată pe o logică desăvârşită. Ce ne sugerează însă realitatea? Sau, mai exact, practica umană? Filosofii îmbătrânesc şi se ramolesc. Savanţi din cei mai geniali sunt infirmaţi zilnic. Veşnic tineri şi puternici nu rămân decât oamenii de artă. Şi mai e ceva: Homer sau Shakespeare sunt în timpurile noastre mai puternici chiar decât în perioada cea mai fructuoasă a creaţiei lor. Dar ce reprezintă arta? În primul rând – imaginaţie, da, imaginaţie. Şi această imaginaţie e cu atât mai bogată, cu cât sunt mai tinere şi mai puternice sentimentele şi impulsurile care au generat-o.

Nesi tăcea uluit. Logica lui Clavendish i se părea acum atât de infailibilă, încât nu vedea nicio posibilitate de a o infirma.

— În definitiv, ce vreţi să spuneţi? întrebă el reţinut.

— Nimic bun. Nimic încurajator. Totul ne arată că natura se îngrijeşte cu precădere de ceea ce e tânăr, de ceea ce creşte şi se consolidează. Ea este indiferentă la ceea ce e de acum consolidat şi puternic. Şi încărcată de dispreţ pentru tot ce a depăşit apogeul dezvoltării sale, ordonându-i pur şi simplu să îmbătrânească şi să moară. Singura modalitate de a dispune de un

conţinut cu adevărat uman este aceea de a fi tineri. Şi acest lucru nu se referă numai la fiecare individ în parte, ci şi la întreaga omenire în general. De pe poziţia voastră ca indivizi şi personalităţi mă puteţi trata cu o totală condescendenţă.

— Exact aşa şi facem, sir! spuse Nesi.

Clavendish îi aruncă o privire iute. Da, nu glumea. Apoi zâmbi blajin.

— E vorba însă de faptul că în cazul omului tinereţea nu constituie o noţiune biologică. Vreau să spun că ea nu e direct proporţională cu starea organelor omului, nici măcar cu ansamblul acestora. Deşi, după cum prea bine vă puteţi da seama, nu sunt un vitalist, rămân cu impresia că am înlăturat cu prea multă uşurinţă acest cuvânt din dicţionarul nostru. Nu întâmplător, la adânci bătrâneţi, Solomon a ajuns să doarmă înconjurat de fete foarte tinere.

— Iar astăzi până şi noi evităm aşa ceva! râse Kiril. Căci fetele astea fumează-n prostie şi nu mai poţi dormi de sforăitul lor.

Chelnerul le întrerupse convorbirea. Preţuitorul valorilor spirituale îşi vâri cu o curiozitate nestăvilită nasul cartilaginos în lista de bucate.

— Prietenul meu, savantul, mi-a zis că la dumneavoastră se poate mânca un jigou excelent. Mi l-a recomandat cu insistenţă.

— Mi-e teamă să nu fiţi deziluzionat, domnule Clavendish, interveni Kiril cu precauţie.

Pentru deziluzii nu rămase însă loc decât, cel mult, sub raportul dimensiunilor. Filosoful îşi curăţă farfuria până la ultima boabă de garnitură. Stropind totul din belşug cu un vin delicios. Şi se pare că tocmai din cauza acestui vin rămaseră până la ora închiderii. Clavendish bău singur două sticle – fără nicio grabă, fără niciun efort, sorbindu-l pe îndelete şi plescăind satisfăcut, lucru ce aproape că-i îngreţoşă pe cei doi tineri. Nesi remarcă însă cu surprindere că odată vinul băut gândirea filosofului devenea tot mai vie şi mai energică, mai spirituală, mai caustică. Mai logică şi mai limpede totodată. Să fie oare mintea bătrânelului mai rezistentă decât a lui, de vreme ce nu i se poticnea neajutorată, nu şovăia, nu pierdea firul unor idei atât de complicate? Şi nici la înfăţişare nu arăta băut: nu ridica tonul, nu se înfierbânta, dimpotrivă, devenea şi mai concentrat şi mai atent. Doar ţigara de foi, de la care fu cât pe ce să i se aprindă mustaţă rară şi îngălbenită, lăsa să se întrevadă că totul este de natură lăuntrică. Acum Clavendish nu mai vorbea, chestiona. Aparent, întrebările lui erau întâmplătoare, dar Kiril, pregătit pentru această întâlnire, le simţi substratul – care sunt în prezent principalele preocupări ale cetăţeanului bulgar? Deşi Kiril cunoştea prea bine aceste preocupări, preferă un răspuns incomplet. Nu că s-ar fi îndoit de orientarea progresistă a englezului, de sentimentele de prietenie pe care le

nutrea pentru Bulgaria, dar mai ştii ce putea scăpa în cine ştie ce articolaş. La capătul convorbirii lor, Clavendish îi declară brusc:

— Ştii ce, domnule Zahariev, minciuna vine mai degrabă în sprijinul adevărului, decât în al său propriu. Dacă vrei să te descotoroseşti de mine, e mai înţelept să nu-mi mai răspunzi la întrebări.

— Aşa am să şi fac! râse Kiril.

Din acest moment, Clavendish se întoarse spre Nesi. Privirea îi deveni şi mai şaşie, şi mai fixă parcă. Urmă o nouă avalanşă de întrebări. Ce ştiinţe îi plac? Ce cărţi citeşte? Merge la cinema? Dar la teatru? Ce crede despre televiziune? Nimic? Dar despre balet? Despre jigou? Despre meciurile de fotbal? Despre jaz? Câte ore doarme pe noapte, ce visează?

— Nimic! răspunse Nesi, care nu ştia să mintă şi nici nu considera că-i necesar.

— Chiar nu visezi nimic?

— Absolut nimic.

— E inexact! Dumneata visezi, fireşte că visezi, dar nu ţii minte.

— Nu. Sunt sigur că nu visez.

Clavendish îl privi fix.

— Asta nu-i bine. Dumneata îţi maltratezi subconştientul, într-un mod cu totul inadmisibil.

— Domnule Clavendish, ca să fiu sincer, eu consider că operaţi cu o noţiune care nu e ştiinţifică.

— Se înţelege că nu e. Ceea ce nu înseamnă însă că nici nu există. Spune-i postconştient, dacă aşa-ţi place mai mult. Conştiinţa trebuie să aibă totuşi o cămară sau un depozit, o debara, unde să-şi depoziteze lucrurile inutile şi uzate.

Nesi zâmbi abia perceptibil:

— Cu riscul de a fi considerat lipsit de modestie, apreciez că, în cazul meu, conştiinţa nu produce lucruri inutile.

Clavendish căzu adânc pe gânduri.

— Teoretic e foarte posibil, spuse el. Deşi uneori până şi cea mai fină maşină dă rebuturi. Încearcă totuşi să-ţi aminteşti, chiar n-ai visat niciodată nimic?

— O singură dată doar! recunoscu fără tragere de inimă tânărul. Deşi nu sunt sigur că a fost vis.

Clavendish insistă şi Nesi fu silit să-i povestească visul cu balenele. Filosoful îl ascultă foarte concentrat, apoi îşi scoase notesul cu coperţi şagrinate, însemnându-şi ceva. Părea uşor emoţionat în clipa aceea.

— Da, un vis frumos, rosti el într-un târziu. Foarte frumos, un vis încurajator.

— Vă pricepeţi la vise? întrebă Kiril în glumă.

— Nu ştiu, n-am încercat... Dar visul ăsta mi se pare de o claritate excepţională.

Mai mult nu reuşiră să scoată de la filosof, nici măcar un singur cuvânt.

— Sunteţi nişte băieţi inteligenţi! le-o trânti el. De lucrul ăsta însă trebuie să fiţi voi înşivă conştienţi. Mai ales dumneata, domnule Zahariev. Căci, dintotdeauna, e mult mai uşor să-i cunoşti pe alţii, decât pe tine însuţi.

Clavendish mai ceru o sticlă de vin, a treia, noroc însă că ospătarul refuză să-i mai ia comanda. De altfel, nici filosoful nu insistă. Pe scări, la coborâre, remarcase doar bine intrarea în barul de noapte. Îşi luară cordial la revedere, apoi cei doi tineri părăsiră localul răsuflând uşuraţi. Noaptea era plăcută şi liniştită. În lumina galbenă a felinarelor, spinările prăfuite ale maşinilor licăreau slab; acum nu li se mai distingeau culorile proprii, uniformizate de noapte şi de oboseală. Aici arătau toate la fel, oraşul necunoscut le acceptase cu indiferenţă, iar ele se răzbunau, împroşcându-şi răsuflarea grea, metalică. Cei doi treceau pe lângă ele fără să le simtă, fiecare cufundat în gândurile sale.

— Ce impresie ţi-a făcut? întrebă într-un târziu Kiril.

— Nu cine ştie ce. E niţel agasant. Şi chiar prost crescut.

— Prost crescut? îl privi Kiril. De ce prost crescut?

— Păi n-ai văzut cum îşi nota fără pic de jenă totul în carneţel?

Kiril tăcu încurcat.

— Şi nu ţi-ai dat seama că a venit aici pentru mine?

— N-are importanţă, spuse Kiril. Noi vom afla despre el mai multe decât va afla el despre noi.

— N-am ce-i ascunde! replică Nesi pe un ton rece. Nici lui, nici mie însumi.

Se despărţiră în staţia de autobuz din faţa Rectoratului. Nesi porni în tăcere spre casă. Ziua aceea, atât de încărcată de evenimente neobişnuite, îl făcea să se simtă năucit. Şi, ciudat, mintea lui parcă refuza să le accepte. Se apropia de ele, respingându-le însă imediat, cu un fel de dezgust, sentiment la fel de necunoscut ca şi ruşinea ce-i sfâşiase sufletul în această după-amiază. Lumea despre care avusese întotdeauna convingerea că este atât de simplă şi de rânduită, atât de supusă şi de dependentă, i se păru dintr-odată întoarsă pe dos şi haotică. Simţi, pentru prima oară în viaţa sa, că dincolo de tot ce vede şi de tot ce pătrunde atât de uşor cu mintea, există ceva profund şi sumbru, asemeni celor mai întunecate adâncuri de ocean.

Le străbătu înot cu o uşurinţă uimitoare, fără pic de efort; apa se unduia cu iuţeală pe pielea sa netedă, rece, lucioasă, abia perceptibilă. În jur nu stăruia nimic altceva decât crepusculul ce se întuneca şi se înteţea în depărtare. Şi totuşi ochii săi slabi cercetau cu încordare, el veghea. Nu ştia de ce se teme, dar teama îl stăpânea pe de-a-ntregul – de la stomacul gol la vârful degetelor subţiri şi galbene. El însuşi nu era decât o teamă, o teamă care înota, ba era şi flămândă, da, flămândă, nemulţumită şi neajutorată!

Şi chiar în clipa aceea zări peştele. Era un peşte imens, pe care nu-l puteai cuprinde cu ochii, înota încet în apa liniştită şi puternică, înota calm, cu ochii ieşiţi din orbite. Nu părea foarte flămând, îşi căsca leneş gura, lăsându-l să-i zărească pentru o clipă învelişul ei alburiu şi rumeneala palidă a branhiilor. Era clar că înghiţise ceva. Simţi acest lucru odată cu fiorul ce-i străbătu tot corpul. Porni ca o săgeată spre adânc, fixându-se în nămolul rece şi cleios. Acum era sigur că nu putea fi zărit, cum nu putea fi zărită apa ce se scurgea la fel de mângâietoare pe lângă el. Perfect neclintit, văzu cum pe deasupra sa trece pântecele tare şi rece al peştelui. Apoi acesta îi dispăru din privire, nelăsând în urmă decât unduirile slabe pe care le stârnea în apă cu mişcările încete ale cozii.

Omul rămase însă acolo, întins în nămolul moale, fără să facă nici cea mai mică mişcare. Se folosea mai mult de intuiţie decât de văz. Astfel, acum ştia că din adâncurile întunecate vor începe să vină şerpii. Curând îi şi zări, se deplasau de-a valma, cu mişcări molcome, ondulate, nişte şerpi gigantici, mult mai mari decât peştele. Le şi vedea desluşit ochii galbeni şi fioroşi, dar ştia că ei nu-l văd, atât de bine se contopise cu fundul oceanului. Şerpii nu-i stârneau aceeaşi spaimă ca peştii, pe ei îi întrecea în iuţeală, ba, uneori, când îl apuca un curaj disperat, înota alături de ei, fără a-i scăpa însă vreo clipă din ochi. Îl vedeau şi ei, dar nu-l atacau niciodată, cunoscându-i iuţeala şi putinţa de a-şi schimba brusc direcţia. Şerpii se rânduiau deasupra lui, pierzându-se apoi în depărtare.

Abia acum începu iarăşi să înoate, cât mai aproape de fund şi departe de faţa semistrăvezie, palidă a apei. Se pare că începuse să mănânce, fără a-şi da însă seama de acest lucru căci adânc, în sinea sa, simţea o plăcută senzaţie de saturaţie şi mulţumire. Şi tocmai în clipa aceea îl atacă cel de-al doilea peşte. Nu semăna cu primul, avea botul mult mai ascuţit, gura plină de dinţi. Scăpă neînghiţit numai mulţumită iuţelii cu care se feri din calea peştelui; acesta ţâşni pe lângă el, atingându-l dureros cu solzii tăioşi ai aripioarei. Ştia cu siguranţă că monstrul va repeta atacul – mai violent, cu mai multă lăcomie şi înverşunare. Era un peşte răpitor, iute, cu ochi foarte ageri care îl descopereau chiar şi atunci când stătea lipit de fundul oceanului. Simţind că distanţa dintre ei se scurtează vertiginos, îşi înteţi

disperat înotul, ţâşnind tot mai sus, spre lumină, spre graniţa vie şi salvatoare cu cealaltă lume. Nu îşi dădu seama în ce clipă anume o atinse, ceva orbitor îi scăpără în ochi, simţi sub el tăria aspră şi fierbinte a pământului. Şi în aceeaşi clipă se trezi.

Acum îşi dădea foarte bine seama că visase. Zăcea pe spate şi privea rumeneala rece a cerului, aproape palpabilă, transparentă şi apropiată, ca şi cum ar fi fost o apă gata să se reverse în mica lor cameră de hotel. Teama pe care o trăise i se scurgea şi acum prin vine, îşi simţea pulsul zvâcnindu-i puternic în tâmple. Niciodată nu avusese un puls atât de accelerat, atât de viu şi de agitat. I se părea că inima sa nu-şi va mai redobândi ritmul ei imperturbabil. Se întoarse şi cercetă patul celălalt. Gol până la brâu, Kiril dormea cu spatele la el, respirând uniform şi calm. Era clar că visele sale sunt liniştite şi că pe el nu-l fugăresc prin adâncuri peşti fantastici.

Cei doi tineri ieşiră destul de târziu pe terasă pentru micul dejun. Erau absolut singuri în umbra matinală a copacilor, sub ei mozaicul de marmoră răspândea încă răcoarea adunată peste noapte. Comandaseră juice de lămâie, ceai, ouă cu şuncă. Aşteptând, priveau marea ce abia se înfiora îndărătul liniei galbene a plajei. Ziua promitea să fie fierbinte, fără nicio adiere de vânt, fără urmă de nor pe emailul tare al cerului. Brusc, Nesi rupse tăcerea, exclamând:

— Acum ştiu şi eu ce-i aia frică!

— Ce e? se întoarse imediat spre el Kiril.

— N-aş putea să-ţi explic, rosti Nesi nemulţumit. În orice caz, ceva dezgustător şi dezonorant.

— Da, ai dreptate! spuse Kiril. Frica e principalul lucru de care dispunem. Optzeci şi cinci la sută din corpul nostru este alcătuit din apă. Nouăzeci la sută din sufletul omului este alcătuit din frică. O frică absolută de tot ce ne înconjoară – de la ascensor la şef.

Nesi tăcea deprimat.

— Şi ce părere ai despre ea? E instinct sau sentiment?

— Nu ştiu ce să-ţi spun. În orice caz, de regulă o stimulează raţiunea. Ca să nu mai vorbim de imaginaţie. Despre omul curajos obişnuim să spunem că este lipsit de raţiune.

— Vrei să spui că omul este mai fricos decât animalele?

— Mai încape vorbă! replică mirat Kiril. Când îţi taie calea, vaca nici măcar nu catadicseşte să se uite la maşina ta care face ca toţi dracii.

— Atunci mie de ce nu-mi este frică?

— Parcă spuneai că ţi-e frică?

— Asta a fost în vis.

Şi Nesi fu silit să-i povestească visul. Nu se aşteptase să-l vadă pe Kiril rămânând atât de impresionat. Acesta îl asculta ţintuit locului, aproape ţinându-şi răsuflarea. Când termină în cele din urmă, la masa lor se aşternu o lungă tăcere.

— Ce părere ai? îl întrebă Nesi într-un târziu.

— S-ar putea să ţi se pară straniu, dar eu presupun că e vorba de un fragment din memoria ta istorică. Memorie ce s-a păstrat undeva printre celulele cerebrale ca o peliculă de film închisă într-o casetă solidă, rezistentă. Ceva a produs deplasarea straturilor şi ea a alunecat în mecanismele visului. Nici măcar n-aş spune că-i vis. Cred că Freud are dreptate, visele nu sunt întâmplătoare. Şi totuşi se asociază destul de liber, aş spune chiar în chip arbitrar. Iar visul tău e absolut exact, fără niciun fel de deformare.

— Cum fără niciun fel de deformare? Peştii erau imenşi. Chiar şi şerpii. Asemenea peşti nu sunt consemnaţi nici măcar în paleontologie.

Kiril zâmbi, cu o anumită condescendenţă chiar.

— Nu ei erau imenşi! Ci tu erai mic.

Ideea era atât de simplă şi de uluitoare, încât, pur şi simplu, Nesi rămase cu ochii holbaţi la Kiril.

— Tu n-ai visat niciodată? îl întrebă el. Ceva similar? Preistoric, vreau să spun.

— Nu ştiu. Tot ce se poate. Am visat, de pildă, că zbor. Ceea ce-i şi mai cumplit. Căci e puţin probabil ca-n infinitul dezvoltării sale omul să fi fost şi pasăre!

— Atunci?

— Nu ştiu. Poate vreun mic animal amfibie în ghearele vreunei păsări... Care să-i fi scăpat totuşi păsării.

— Da, înţeleg! dădu Nesi din cap.

— Ascultă, ţi-ar conveni să mai visezi o dată? îl întrebă Kiril pe neaşteptate. Visul acesta groaznic. Sau poate unul şi mai groaznic.

— Da, bineînţeles! încuviinţă pe dată Nesi.

Nu reuşiră să-şi termine discuţia, pe terasă apăru Clavendish. Deşi era înfăşurat într-un halat roz şi pufos, nu arăta cu nimic mai chipeş. Omoplaţii îi erau la fel de jigăriţi, pieptul avea sâni mari şi lăsaţi, ca de femeie în vârstă, iar burticica îi atârna peste costumul de baie, mai albă chiar decât porţelanul ceştilor de ceai. Nedându-şi câtuşi de puţin seama de înfăţişarea sa comică, renumitul filosof străbătu falnic veranda, îndreptându-se spre scări.

— Mă duc să fac o baie! spuse el. Se zice că baia de dimineaţă este cea mai utilă...

Şi, într-adevăr, foarte curând dădură de el în mare. Intrase până la genunchi în apa verde şi limpede şi stătea nemişcat, cu privirea pierdută undeva pe linia orizontului. Fireşte chiloţii îi erau complet uscaţi, doar burtica sa moale părea agitată şi neliniştită.

— Apa-i foarte rece! spuse el. Întotdeauna-i aşa?

Apoi le întoarse spatele neted, îndreptându-se spre parasolarul cel mai apropiat. Acolo îl găsiră după o jumătate de oră – apatic, chiar uşor îmbufnat. Când se întinseră alături de el, uzi încă amândoi de apa proaspătă a mării, văzură că răcoarea pe care ei o răspândeau îl face aproape să se înfioare. Zăcură un timp în vălmăşagul acela de trupuri goale, fără să-şi vorbească. Foarte aproape de ei, făceau plajă două femei, ale căror funduri se ridicau ca nişte perne. Filosoful îşi mută privirea de la ele rostind sumbru:

— Nu ştiu de ce, dar corpul gol m-a predispus întotdeauna la mizantropie.

— Chiar şi cel de femeie?

— Mai ales. Iertaţi-mă, tinerilor domni, dar asta nu mai e plajă, ci un gigantic cimitir sexual.

Primele zile se scurseră în linişte şi calm. Clavendish renunţă să mai iasă pe plajă pesemne pentru a se feri de noi dezamăgiri sexuale. Îl găseau din când în când la plaja minerală – încovrigat ca un bătrân şi obosit câine de curte. Părea extrem de dezgustat de specia feminină, era trist şi absent. În jurul său se întorceau pe toate feţele nemţoaice – coafeze, desigur – cu picioare masive, încinse de vine albăstrui, cu sâni revărsaţi. Clavendish îşi continua şi aici lectura, însemnându-şi cu unghiile rândurile şi pasajele şi mormăind furios. Odată trase în gura mare o înjurătură de mama focului, încât, uluite, coafezele scăpară andrelele din mână. Uneori discuta în contradictoriu cu cei doi tineri, ocărând omenirea mai ales pentru miopia şi indiferenţa ei stupidă, de parcă munţii nu erau făcuţi din piatră, ci din şunci şi biftecuri.

— Şi chiar aşa de-ar fi, n-ar ierta nimic! mormăia el dispreţuitor. Ar fi devorat tot, până la ultimul ciolan. Nu există pe lumea asta animal mai lacom decât omul. Doar tenia câinelui, poate. Dar până şi ea tot în om se simte mai bine.

— Dumneavoastră mâncaţi foarte puţin! interveni împăciuitor Kiril.

— Pentru că bucătăria restaurantului e sub orice critică. De mâncat mănânc, se înţelege, mănânc ca un animal.

Tăcu un timp, apoi adăugă:

— Ştiţi cum îmi imaginez eu omul modern? Un corp fragil, picioruşe subţiri şi o burtă imensă şi moale.

Şi pentru că tinerii izbucniră în râs, le aruncă o privire mohorâtă:

— Nu-i de râs, domnii mei. Dimpotrivă, e trist.

Numai seara, de regulă după al treilea pahar, Clavendish intra cât de cât în formă, căpătând o înfăţişare binevoitoare şi glumeaţă. Atunci însă tăbăra asupra lui Nesi, reluându-şi interminabila anchetă. A fost vreodată la biserică? Şi ce crede despre Dumnezeu? Mă rog, nu chiar despre Dumnezeu, despre ideea de Dumnezeu? La această întrebare, Nesi, exasperat, îi răspunse cu duşmănie:

— E ideea cea mai absurdă pe care a creat-o omul. Prin ea îşi desconspiră cel mai mult limitele şi neputinţa. Şi perversa manie a măreţiei.

— Atunci, care-i după părerea dumitale cauza primordială a lumii?

— De ce trebuie să existe o cauză primordială, domnule filosof? Trebuie să existe o bază primordială.

— Să nu ne agăţăm de cuvinte, domnule cercetător ştiinţific!

— În orice caz nu poate fi vorba de vreo conştiinţă imensă şi atotputernică.

— Consideri că undeva, în infinitatea Universului, nu poate exista şi o asemenea conştiinţă?

— S-ar putea să existe aşa ceva. De pildă, o minte colosală, imensă cât un soare, să zicem. Sau cât o galaxie. Ea nu poate constitui însă în niciun caz cauza primordială. Ea nu poate constitui decât un produs.

O undă de rapacitate străbătu privirea filozofului.

— După opinia dumitale, cu ce s-ar putea ocupa această minte?

— Cum cu ce?... Cu ce se ocupă orice altă minte. Ar cugeta.

— Pentru ca în ultimă instanţă să crape. Să se transforme într-o nouă stea.

— De ce?

— Aşa, din plictiseală. Sau din inactivitate, e acelaşi lucru. O minte atât de imensă ar gândi într-o singură clipă tot ce se poate gândi. S-ar autocunoaşte, autoevalua, ar socoti într-un timp neglijabil toate variantele de existenţă posibile. Până la urmă s-ar autoepuiza şi ar merge în gol. Şi te-ai trezi cu ea că se prosteşte şi se repede spre celelalte stele să ardă în ele şi cu ele. În felul acesta i-ar rămâne măcar posibilitatea de a se regenera după miliarde de ani.

Nesi îl privi plictisit.

— Domnule Clavendish, chiar nu realizaţi că modului dumneavoastră de a gândi îi este proprie întreaga îngustime a naturii umane?... O minte atât de colosală şi-ar găsi, în orice condiţii, satisfacţia necesară.

— Nu şi-ar găsi-o! replică iritat filosoful.

— De ce?

— Foarte simplu – pentru că nicio minte nu lucrează pentru a se satisface pe sine.

În felul acesta discuţia se încheie la punctul zero, de unde pornise, de fapt. Clavendish îşi goli paharul, examină sticla goală şi întrebă:

— Voi nu vă plictisiţi?

— Niciodată, răspunse Nesi.

— Eu în schimb mă plictisesc. Ştiţi ce înseamnă plictiseală? Intervine în momentul când slăbeşte mişcarea lăuntrică a conştiinţei, când stimulenţii ei se epuizează. Unde mă scoţi, domnule Kiril? Gândeşte-te pentru mâine-seară la un local bun, cu multă muzică şi antren.

Îl duseră la „Şatra ţigănească". Fură înghesuiţi la o masă mare, laolaltă cu un grup de suedezi deja cercheliţi. Li se servi un sugiuc foarte iute, prăjit pe secară şi un vin vârtos de Melnic. Nici nu apucară să se instaleze ca lumea şi se şi auzi un răpăit de dairele, apoi ţipătul unui clarinet, iar pe scenă, aproape la picioarele lor, se revărsă un grup de ţigănci – vesele, cu dinţi albi, în rochii de un roşu aprins cu cingători verzi. Fardul puternic şi părul lor negru ca smoala, mat, îţi sugerau că s-ar putea să nu fie ţigănci, ci mai curând fete din satele învecinate, cu un talent înnăscut al ritmului. Încremeniseră pentru o clipă, pe urmă întreaga orchestră izbucni tunător, răsunară strident cinelele şi ţigăncile se dezlănţuiră vijelios pe scenă. Dansul ţigănesc începu atât de brusc încât depăşi până şi aşteptările lui Clavendish. Ritmul sporea necontenit în intensitate, transformându-se într-un adevărat vârtej în care se perindau culorile, smalţul dinţilor, strălucirea ochilor şi a paietelor surprinse de reflectoare, prelungite suspine ţigăneşti. Dairelele intraseră parcă în delir, în jur se simţea un miros puternic de trup de femeie parfumat. Şi când dansul atinse apogeul, melodia se frânse brusc, ţigăncile încremeniră ca nişte flori aruncate la întâmplare. Suedezii săriră de pe scaune, şi odată cu ei, şi Clavendish, aplaudând furtunos.

Acesta nu fu decât începutul. Li se servi un alt vin şi pui fripţi, ţigăncile se iviră din nou, de astă dată leneşe şi lascive. Cântau viorile şi doar în răstimpuri se auzea încet un ţambal. Târând după ele lungi şaluri de mătase, ţigăncile se aşezară în evantai la marginea podiumului. În aceeaşi clipă apăru cântăreaţa, somptuoasă ca un trandafir artificial, toată numai în catifea şi satin. Trecută de prima tinereţe, înaltă, deja rotunjită, ţiganca desfăcu cu o mişcare bruscă şalul, întinzându-l ca pe o aripă neagră, sânii masivi îi ieşiră şi mai mult în evidenţă şi ea începu să cânte. Avea o voce de alto, puternică, ce-i făcea obrajii să vibreze în timp ce cântecul se revărsa domol şi dens ca smoala. Flăcăi cârlionţaţi, în surtucuri liliachii, se învârteau în preajma ei, orchestra începu s-o acompanieze în surdină. Apoi cântăreaţa şi dirijorul se apropiară de masa suedezilor; ea se înclină adânc, filosofului i

se înclină, decolteul i se desfăcu şi sub lumina orbitoare a reflectorului se conturară sânii ei puternici, strălucitori, nepământeni. Ce căuta ea tocmai la acest bătrânel cu ochi ţepoşi, uscăţiv şi caraghios, cum îi intuise ea, cu simţul ei ţigănesc, sufletul neliniştit – rămânea un mister pe care nimeni nu şi-l putea explica. Apoi lucrurile se desfăşurară atât de simplu şi de natural, de parcă totul ar fi fost pregătit prin numeroase repetiţii. Clavendish se ridică sprinten, scoase o bancnotă de douăzeci de leve şi, cu un gest firesc, o vâri în buzunarul de sus al dirijorului. Cântăreaţa trecu mai departe ca o regină, nici măcar nu-i băgă în seamă pe cei doi băieţi de lângă Clavendish, atât de eleganţi şi frumoşi ca nişte narcişi. Vecina lui Clavendish, o suedeză de doi metri, în rochie roz, se aplecă şi-l sărută pe obraz.

Petrecerea continuă până noaptea târziu. Programul se termină, nu rămase decât orchestra. Acum toată lumea – fiecare cât îl ţinea puterile – cânta şi dansa... romanţe, dansuri vechi. La masa suedezilor nu rămase decât Nesi. Nu era un capriciu, el pur şi simplu nu ştia să danseze, nu avea simţul ritmului. Se străduia să pară indiferent, dar cu fiecare oră înfăţişarea sa devenea tot mai sumbră. Nici măcar el însuşi nu ştia ce se întâmplă, nu fuse niciodată încercat de un sentiment atât de apăsător. Ar fi vrut să plece, dar nu îndrăznea. Sau nu voia, scena dezlănţuită ţinându-l locului ca un magnet. Deşi nu reuşea să-i înţeleagă pe idioţii aceia ce nu ştiau ce fac, simţea o dorinţă profundă şi puternică de a fi şi el cu ei. Cu ei şi ca ei, ca acest filosof ieşit din minţi, ce dansa cu suedeza lui uriaşă. Spre mirarea sa însă, suedeza îşi mişca cu destulă dezinvoltură interminabilele ei picioare. Clavendish se mulţumea să ţopăie ca un caraghios în jurul ei, fără ca ritmul să-l preocupe câtuşi de puţin. Sub lumina de smaragd a reflectorului, păreau de-a dreptul fantastici, ai fi zis că-i o scenă dintr-o antică petrecere bahică. Când într-un târziu orchestra se opri, filosoful şi fata, ţinându-se de mână, se îndreptară spre masă.

— Vă cer iertare, dragii mei prieteni, dar mă duc cu dânşii! rosti Clavendish. Sper nu aveţi nimic împotrivă?

— Unde anume? întrebă Kiril rece.

— Mi-au propus să facem o baie în mare... Ca suedezii, fireşte, în costumul lui Adam şi al Evei.

— Nu riscaţi prea mult, sir? întrebă Nesi iritat.

— Nu, tinere! răspunse Clavendish cu demnitate. Nu arăt chiar atât de rău pe cât eşti dumneata dispus să-ţi închipui.

Între Kiril şi Clavendish începu o bătălie aprigă, o bătălie pe viaţă şi pe moarte. Kiril lăsă la o parte estetica şi educaţia, recurgând cu precădere la argumente de ordin medical. Pentru un om deosebit de transpirat, istovit de alcool, o baie ca asta făcută în miez de noapte, la o asemenea vârstă, se

soldează, de regulă, cu infarct. Anul trecut, în condiţii similare a decedat Joliver, specialist de renume mondial în domeniul semanticii. Evident, era o minciună sfruntată, căci franţuzul adormise pe salteaua pneumatică, dispărând în largul mării, Cum, din fericire, numele savantului îi era cunoscut, Clavendish tresări şi, cu inima îndoită, le făcu celor doi tineri pe plac. Suedeza la aruncă băieţilor o privire dispreţuitoare – era clar că visul ei de a vedea un moşulică beat şi gol-puşcă nu avea şanse să se realizeze.

— Păcat de voi! rosti Clavendish sincer amărât. E de preferat să mori gol printre femei, decât îmbrăcat printre prelaţi!

Odată pornit spre hotel, Clavendish îşi dădu singur seama că nu l-ar fi ţinut puterile nici măcar s-ajungă la mare. Cu cât se apropia de hotel, cu atât se simţea mai vlăguit. Tinerii nu-l susţineau, ci, ţinându-l de subsuori, îl duceau pe sus. Cu chiu, cu vai, reuşiră să-l vâre în ascensor şi să-l urce până la etajul lui. Lucrul cel mai înţelept ar fi fost să-l dezbrace şi să-l vâre în pat, dar apreciară că i-ar leza inutil demnitatea procedând astfel. N-avea decât să doarmă o noapte şi îmbrăcat, pentru a fi altă dată mai precaut cu alcoolul şi cu suedezele.

Pe coridor răsuflară uşuraţi. Peripeţia nocturnă le alungase somnul, şi camera strâmtă şi încinsă nu-i ispitea deloc.

— Să ne urcăm pe terasă! propuse Kiril. Cât să ne tragem sufletul...

Terasa era însă cufundată în beznă, toate lămpile stinse, iar şezlongurile pliate şi scoase. Tinerii se rezemară de balustrada de beton, rămânând cu privirea aţintită spre marea ce abia se zărea prin noaptea adâncă. Ea se întindea aproape până sub picioarele lor, până la stâncile în care, în zilele furtunoase, valurile se spărgeau cu bubuit greu. Noaptea era însă acum foarte calmă, tinerii abia simţeau răsuflarea mării – gigantică, slabă şi regulată, ca şi cum ar fi dormit. Un nor imens, întunecat, cu margini transparente, se lăsase ca o pleoapă peste luna roşiatică. Tăceau amândoi, nu aveau chef de vorbă. Şi se gândeau amândoi la Clavendish, fiecare în felul său, se înţelege. Până la urmă Nesi nu se mai putu stăpâni.

— De fapt, Clavendish s-a dovedit a nu fi decât un penibil măscărici! rosti cu ostilitate. Sau un clovn, totuna-i... Până şi cântăreaţa l-a mirosit.

— Cântăreaţa l-a preferat! replică rece Kiril.

— Iar eu mi-am zis că tu ai pus la cale tot circul ăsta.

— Eu? Doamne fereşte! se împotrivi Kiril ofensat. Doar nu-s proxenet.

— Atunci de ce a procedat astfel?

— De unde să ştiu eu de ce. A intuit, pesemne, că are o inimă bună, care poate iubi.

— Prostii! ţipă Nesi. Cine, egoistul ăsta bătrân şi înrăit? A intuit că are punga plină, asta a intuit... Iar el, ca un bătrân prost ce e, a înghiţit imediat momeala.

După o scurtă tăcere, Kiril rosti fără tragere de inimă:

— Eşti cam pornit împotriva lui în seara asta!

— Eu? îl privi Nesi mirat. Sentimentul acesta îmi este total necunoscut.

— Ba da, ai prins ură pe el. Deşi nu eşti conştient de acest lucru. În definitiv, nu-i chiar atât de grav.

— Şi, după tine, care ar putea fi cauza?

Pe faţa lui Kiril apăru un zâmbet scurt, niţel cam strâmb, ce-i drept.

— Sunt sigur că ai să sari în sus! Eşti invidios pe el!...

Numai aşa ceva nu se aştepta Nesi să audă. Şi nici măcar el însuşi nu-şi dădea seama de ce e afectat atât de dureros. Ura pe care mai adineaori o contestase îi cuprinse acum capul ca o ameţeală de înălţime. Dar el nu o sesiză şi nici nu fu vreodată în stare să-şi amintească de ea.

— Să-l invidiez? replică el cu nervozitate. Şi pentru ce, mă rog? Pentru frumuseţea lui? Pentru mintea lui infantilă? Pentru teoriile lui maniacale?

— Am să-ţi spun eu de ce-l invidiezi! Fiindcă-i mai tânăr decât noi!... Şi mult mai normal şi mai natural. Şi în plus, ştie să se şi distreze.

— Ascultă, tu ai băut cam mult în seara asta! N-ai văzut că toată lumea râdea de el?

— Nu, lumea se bucura pentru el.

— Da, e clar că eşti beat! rosti Nesi convins. Speram că între timp ţi-ai revenit.

— Şi chiar de-ar fi aşa. Ce-i cu asta?

— Cum ce? Înseamnă că eşti iresponsabil. Cum am păţit-o şi eu o dată. Şi nici măcar nu ştiam ce fac.

— Tu nici acum nu ştii ce faci! râse Kiril. Şi nici măcar nu eşti în stare să realizezi acest lucru.

— Nici chiar aşa să n-o luăm... S-ar putea să nu fiu, ca el, un savant de renume mondial. Dar nici ca el de tâmpit nu sunt. Tot ce fac eu este cel puţin necesar şi util.

Kiril rămase mult timp în tăcere, apoi, adunându-şi forţele, spuse:

— Nu, tot ce faci tu este absolut inutil. Atât pentru oameni, cât şi pentru tine însuţi.

În prima clipă Nesi nu-l înţelese.

— Cum asta? Şi munca mea?

— Ce muncă? replică Kiril agasant. Faci tu vreo deosebire între muncă şi creaţie?

Într-adevăr, Nesi nu făcea. Şi, neştiind ce să-i răspundă, tăcu. Simţea vag că Kiril nu se va opri aici, va continua.

— Crezi că a rezolva o problemă de care se pot ocupa şi computerele – continuă, într-adevăr, Kiril – este un lucru pe măsura omului? Pe măsura omului e elaborarea unei probleme. Sau crearea unei teorii. Sau descoperirea unui adevăr, indiferent care ar fi el, cu condiţia să nu-l fi ştiut şi alţii. Tu nu faci asta, Nesi. Şi nu realizezi că te învârteşti cu o viteză turbată, ca o roată fără transmisie.

Tăcu. Pleoapa întunecată a norului se întredeschise uşor, lăsând să se ivească ochiul înroşit al lunii. Alb şi inexpresiv ca o statuie, Nesi se opri în dreptul pervazului.

— Atunci de ce mai au nevoie de mine la slujbă? Şi încă la Academie?

— Tu nu eşti decât un experiment, replică rece Kiril. Un cobai, un câine, o maimuţă. Odată început, experimentul trebuie dus până la capăt. Deşi toată lumea e convinsă de inutilitatea lui.

Nesi trase adânc aer în piept.

— Acum îmi dau seama că tu mă urăşti! rosti el foarte calm. Din cauza idiotului ăluia? Din cauza lui Clavendish? Şi-aşa mi-era teamă că împărtăşeşti stupida lui teorie despre entropia societăţilor umane.

— O împărtăşesc, se înţelege că o împărtăşesc! izbucni tânărul. Ei, nu chiar întru totul. Dar tu mă sileşti s-o împărtăşesc. Cu insensibilitatea ta în primul rând. Cu înfumurarea ta. Cu aroganţa goală a minţii tale şi mai goale. Iată de ce-l urăşti pe Clavendish!

— Clavendish e un rahat! Prefer să mor decât să semăn cu el.

— Fii pe pace, Nesi, tu nu poţi semăna cu nimeni. Ar fi însă groaznic dacă alţii ar începe să semene cu tine. Deocamdată nu eşti dăunător. Ba, într-o anumită măsură, îmi eşti chiar simpatic. Nesi, mie îmi pare rău de tine, sunt singurul om de pe lumea asta căruia îi este milă de tine. Şi totuşi, dac-aş putea, te-aş distruge...

— Şi de ce n-o faci?

— Fiindcă sunt om! exclamă Kiril furios. Fiindcă am conştiinţă!

— Eu însă n-am!

Şi în aceeaşi clipă îl săltă pe Kiril deasupra capului, ca şi cum acesta n-ar fi fost om, ci un simplu manechin de croitorie. Îl azvârli apoi din toate puterile spre beznă. Nu se auzi niciun sunet, se putea crede că tânărul i-a decedat în aceeaşi clipă în braţe. Dar nu, era viu! Mâinile i se agitau neajutorat şi jalnic, de parcă ar fi avut să se agaţe de ceva invizibil; apoi dispăru în beznă.

Nesi rămase astfel, lângă pervaz, cu braţele ridicate. Se scurse o întreagă eternitate, apoi simţi în stâncă lovitura moartă şi surdă. Un fulger mort şi uriaş îi sfâşie sufletul, despicându-i-l cu o lovitură de sabie parcă. Şi în

lumina aceea orbitoare el se văzu, pentru o clipă doar, pe sine însuşi. Se văzu gol, brăzdat de răni, cu braţele îndreptate în deznădejde spre cer. Malul era abrupt şi stâncos, de-a lungul lui se scurgea o apă neagră, înspăimântătoare; de fapt, nu o apă, ci o stihie, târând copaci imenşi, smulşi din rădăcină. Aceste rădăcini se iţeau şi se răsuceau deasupra valurilor ca braţele unor oameni ce se îneacă. Din nou cerul scăpără orbitor şi şterse totul.

Nesi îşi veni în fire într-un târziu. Norii se împrăştiaseră, deasupra orizontului stăruia lumina palidă a lunii, la fel de îndepărtată şi impasibilă. Nesi se întoarse cu paşi înceţi în camera sa, se culcă şi adormi îndată.

PARTEA A TREIA

1

Cadavrul tânărului fu găsit a doua zi în zori printre stâncile albe şi poroase din preajma ţărmului. De fapt, nici măcar a cadavru nu mai semăna, atât era de sfârtecat şi mutilat. Totul era schilodit, faţa abia i se mai desluşea, pe sângele negru ce se uscase pe stânci se îngrămădeau viespile. Primele persoane care dădură cu ochii de cadavru o luară îngrozite la fugă. Veni apoi miliţia, portarul confirmă că este vorba de cadavrul lui Kiril. După ce-şi notară cele constatate, organele de anchetă îl căutară pe Nesi. Se apropia ora şase, când, de regulă, Nesi se afla în plin cros. Cum uşa camerei era descuiată, cei de la miliţie putură intra în voie. Locotenentul de miliţie, destul de palid şi deprimat, se apropie primul de pat. Nesi deschise ochii, îi cercetă cu o privire limpede, în care se simţea mirarea.

— Unde-i prietenul dumneavoastră? întrebă locotenentul.

Nesi aruncă o privire fugitivă spre celălalt pat. Era aşternut cu grijă, fiind clar că nu fusese atins peste noapte.

— Aseară nu ne-am întors împreună.

— Când l-aţi văzut ultima oară?

Nesi povesti fără tragere de inimă. Au fost împreună la „Şatra ţiganilor”, unde cei doi au băut zdravăn. Nu, nu – el unul nu bea, s-a mulţumit să-i privească şi să înghită o porţie de plictiseală. S-au înapoiat în jurul orei trei, l-au aranjat cât de cât pe Clavendish în apartamentul său. Apoi au luat împreună liftul, ca să urce la etajul şapte, la camera lor. Kiril s-a plâns că-i este rău de la băutură şi că-i e teamă că nu va fi în stare să se culce şi să adoarmă. Nesi l-a sfătuit să se urce pe terasă şi să rămână puţin acolo, la aer curat, până ce se va simţi bine. Şi Nesi a coborât la etajul său, în timp ce Kiril şi-a continuat drumul în sus.

Urmă o scurtă tăcere. Locotenentul se aştepta ca Nesi să întrebe: „Unde-i Kiril? Nu cumva s-a întâmplat ceva cu el?” Tânărul tăcea însă, cercetându-l cu aceeaşi privire impenetrabilă.

— Prietenul dumneavoastră s-a aruncat aseară de pe terasă! rosti brusc locotenentul. Şi s-a zdrobit de stânci...

El remarcă foarte exact: în privirea tânărului nu apăruse nimic – nici surprindere, nici teamă, nici groază.

— S-a aruncat? rosti Nesi calm. Asta-i exclus!

— De ce să fie exclus?

— Pentru că era într-o dispoziţie excelentă.

— Atunci e de presupus că a fost aruncat.

— Iar asta-i o şi mai mare inepţie! rosti Nesi. Cine să-l arunce? Este exclus ca un om atât de fin şi de manierat să poată scoate din sărite în vreun fel pe cineva.

— S-o fi făcut cineva din gelozie?

— Nu, nu... am fost toată seara împreună.

— Câţi bani aţi găsit asupra lui?

— Circa o sută cincizeci de leve.

— Da, atâţia avea. Noi suntem aici în contul Academiei.

Locotenentul tăcu un timp.

— Dumneavoastră personal ce presupuneţi?

— Un lucru cât se poate de simplu. Că s-a aplecat peste parapet, probabil ca să vomite. Şi că a căzut în prăpastie.

Locotenentul nu-i răspunse. Deşi avea ce. Cele constatate la faţa locului nu veneau se pare, în confirmarea acestui lucru cât se poate de simplu. Cadavrul nu fusese descoperit chiar lângă zid, unde ar fi trebuit să cadă dacă tânărul şi-ar fi pierdut echilibrul. Trupul fusese găsit câţiva paşi mai încolo. Era însă foarte greu de presupus că fusese aruncat – un asemenea lucru nu-l putea face decât un uriaş sau un nebun.

— Da, vă mulţumesc! rosti niţel sec locotenentul. Deocamdată asta-i tot.

— Pot să-l văd? întrebă Nesi brusc.

— I să vedeţi – cadavrul?

— Pentru mine devine cadavru abia după ce-l voi vedea! replică Nesi straniu.

Fu condus la locul cu pricina. De cum dădură la o parte foaia de cort, li se dezvălui o privelişte îngrozitoare. Toţi, chiar şi medicul, tresăriră involuntar – toţi, în afară de Nesi. Privirea lui era limpede, pe faţă nu i se clintea nici măcar un muşchi. Arăta extrem de cufundat în sine, atât de cufundat, de parcă n-ar fi văzut nimic. Da, într-adevăr, în clipa aceea nu vedea nimic. Cu toată forţa de care era capabil îşi mobiliză resursele interne, străduindu-se să reconstituie clipele petrecute pe terasă în ajun, când acest corp zdrobit atât de jalnic zbura spre prăpastie. De aceea venise aici – în acest loc îngrozitor. Da, îşi amintea fiece clipă. Apele negre şi turbate ce se izbeau de stânci. Braţele lui ridicate spre cer. Nu era însă defel în stare să-şi aducă aminte ce sentiment îl răvăşise în clipa aceea; acum totul în el era gol, neînsufleţit, mort.

Nesi scoase un oftat abia perceptibil, după care, fără să le adreseze celorlalţi vreun cuvânt, le întoarse spatele şi porni spre recepţie.

De astă dată reprezentanţii legii se îndreptară spre apartamentul lui Clavendish. Pe profesor însă îl treziră cu mult mai greu. Când acesta îşi deschise într-un târziu ochii tulburi, îi privi nedumerit. Aflând ce s-a

întâmplat, Clavendish fu atât de zguduit încât medicul se văzu silit să-i facă o injecţie pentru a-l calma. Dar nici el, în pofida eforturilor la care îşi supunea memoria, nu le putu spune mare lucru. Amintirile sale se opreau undeva pe scenă, după care se aşternea bezna. Organele de anchetă nu-l mai căutară nici pe Nesi, nici pe Clavendish. Îi lăsară vorbă lui Nesi că pot pleca când doresc.

Clavendish nu coborî în ziua aceea la restaurant şi nici nu-şi comandă mâncare în cameră. Nesi fu însă nelipsit de la masa cu steguleţul englezesc. Faţa lui nu exprima nimic, niciun sentiment, nimic în afara unei profunde stări de meditaţie. A doua zi dimineaţă plecară amândoi la Sofia. Deşi în avion stătură unul lângă celălalt, filosoful nu-l învrednici nici măcar cu o privire. Avea o mină foarte posomorâtă, în tot timpul zborului nu-şi desprinse ochii de pe hublou, deşi, în afara pustietăţii azurii, presărate ici-colo cu caierele scămoase ale norilor, nu era nimic de văzut. Aşa şi ajunseră la Sofia, fără să-şi adreseze vreun cuvânt. La aeroport îi aştepta maşina preşedintelui. Şoferul ştia, se vede, de cele întâmplate, căci le aşeză bagajul în tăcere, cu multă grijă, de parcă ar fi umblat cu cadavrul mortului. Limuzina porni silenţios, viteza ei crescând pe nesimţite. Abia acum i se adresă Clavendish, rostind încet, parcă pentru sine însuşi:

— Eu ştiu că dumneata l-ai ucis pe Kiril!...

— De ce? întrebă Nesi calm, dar rece.

— Fiindcă îl invidiai. Fiindcă ştiai că-ţi este întru totul superior.

— Să-l invidiez? E ceva absurd, domnule. Dumneavoastră ştiţi prea bine că eu nu pot nici să iubesc, nici să urăsc. Cu atât mai puţin să fiu invidios. Eu nu am sentimente, domnule!

— Da, n-ai sentimente! încuviinţă filosoful posomorât. Dar nici conştiinţă n-ai.

— S-ar putea să aveţi dreptate! şi parcă pentru prima dată glasul lui Nesi prinse să se însufleţească. Într-adevăr, eu n-am conştiinţă, dacă ar fi să ne luăm după sensul absurd pe care-l dă lumea acestui cuvânt. Adică, superstiţie, teamă în faţa unor forţe necunoscute, sau a unor divinităţi răzbunătoare. Eu însă am simţul oamenilor, ceea ce e în orice caz un lucru mai înţelept. Gândiţi-vă şi dumneavoastră – era singurul meu prieten. Era singurul care mă trata cât de cât ca pe un om. În plus, ne ocupam de probleme diferite, drumurile noastre nu aveau cum să se întretaie...

— Atunci de ce l-ai ucis?

— Din punct de vedere logic, nu-i posibilă decât o explicaţie, domnule Clavendish, răspunse Nesi după o clipă de tăcere. Că s-ar fi trezit totuşi în mine ceva omenesc. Vreun sentiment, vreo pasiune, vreo ambiţie bolnăvicioasă!

Clavendish tăcea, ştia că tânărul are dreptate. Ca întotdeauna, era de o logică ireproşabilă. Văzându-l că tace, Nesi continuă:

— Greşiţi luându-vă după teoria dumneavoastră naivă şi burgheză, domnule Clavendish. Eu nu consider că raţiunea poate constitui un obstacol în calea marilor sentimente. Cel puţin când este vorba de sentimente pe care cei mai valoroşi scriitori ai dumneavoastră le promovează tocmai prin raţiunea lor. Ar fi ilogic ca în însuşi interiorul conştiinţei să se contrapună şi să se nege reciproc categoriile ei pozitive. Într-adevăr, omenirea poate pieri, dar nu din cauza raţiunii, ci a prostiei sale.

— Din păcate, istoria nu confirmă această logică elementară cu care vii dumneata! spuse filosoful, dar de astă dată glasul său suna niţel abătut.

— Domnule Clavendish, mie nu-mi place această ştiinţă detestabilă, numită de dumneavoastră istorie. Eu unul nici măcar n-o înţeleg. Istoria cui? Istoria violenţei, a ferocităţilor, a sadismului? Mă refer la ultimul război. Cui i se datoresc ele? Nu mai încape nicio îndoială: tocmai unor sentimente şi pasiuni brutale şi primitive.

Clavendish clătină categoric din cap.

— Vezi, aici comiţi o greşeală capitală. Cruzimea şi violenţa nu au niciodată sentimente la bază. Dimpotrivă – ele indică, de regulă, o lipsă totală a sentimentelor.

— Ascultaţi ce vă spun! obiectă Nesi de astă dată cu o uşoară nerăbdare. Este lipsit de rost să-i atribuiţi omenirii ceea ce nu-i propriu decât odioasei dumneavoastră orânduiri.

Se întâmplă ceva neaşteptat. Clavendish deveni roşu, ca în prag de leşin, şi-şi ieşi din fire, ţipând:

— Eu nu sunt un savant burghez, ţine bine minte acest lucru!... Şi urăsc din adâncul fiinţei mele orice orânduire întemeiată pe violenţă şi nedreptate. Ţine bine minte şi acest lucru. Spune-mi, pentru ce l-ai ucis pe Kiril? Iar eu am să-ţi spun cine eşti şi cărei orânduiri îi aparţii!

Nesi îi aruncă o privire încărcată de dispreţ:

— Aici nu poate fi vorba decât de o singură ipoteză plauzibilă – de a trezi omenescul din mine! Indiferent care ar fi el. Indiferent ce nume ar purta!

Clavendish se ghemui brusc în colţul în care se afla, de parcă ar fi primit o lovitură în stomac. Şi tăcu astfel până la capătul drumului. Abia când maşina se opri în dreptul hotelului, el se urni din locul său, rostind fără tragere de inimă:

— Eu voi pleca cu primul avion, domnule Aleksiev. Şi mai mult nu ne vom vedea. Aşa că ţin să-ţi spun un ultim cuvânt! Se poticni niţel, dar continuă: Pentru dumneata nu există decât o salvare – aceea de a te îndrăgosti!

În prima clipă Nesi nu vru să-şi creadă urechilor. Omul ăsta să fie chiar un ramolit? Cum însă Clavendish arăta extrem de întristat şi de neajutorat, Nesi se mulţumi să mormăie:

— Din păcate, domnule Clavendish, acesta-i ultimul lucru pe care l-aş putea face. Ca să nu spun că e de-a dreptul imposibil!

— Ba nu-i imposibil! exclamă cu ardoare Clavendish. Aici greşeşti. Am să-ţi explic.

În timp ce şoferul se ocupa de bagaj, ei intrară în barul de zi şi se aşezară la o masă mai retrasă. În restaurantul complet pustiu şi cufundat în răcoarea după-amiezii nu se aflau decât cele două chelneriţe de la bar, cufundate în flecăreala lor. Nici măcar nu catadicsiră să-i bage în seamă; noroc că nici ei nu aveau nevoie de nimic. Clavendish, palid şi roşu totodată, de parcă ar fi fost o felie de şuncă de Praga, începu surescitat:

— Vreau să-ţi explic visul dumitale. Îţi aminteşti: balenele şi aisbergul alb. Ţin să fiu bine înţeles – nu sunt un freudist. Ba dimpotrivă. Şi totuşi Freud are dreptate în această privinţă: visele desconspiră ceva din esenţa ascunsă a omului. Din adâncurile sufletului său. Ei bine, ştii ce înseamnă visul dumitale?

— După mine – nimic! răspunse Nesi stingherit. O imagine şi atât.

— Dar ce anume a smuls această imagine din subconştientul dumitale? Din memoria dumitale istorică, ca să mă exprim astfel? Poate vreo necesitate lăuntrică. Vreo încordare lăuntrică. Iar eu acestei necesităţi îi zic sete de frumuseţe.

Nesi îl privi îngândurat. Sete de frumuseţe? Părea lipsit de orice sens. Simţindu-i parcă ezitarea, Clavendish continuă cu însufleţire:

— Gândeşte-te, gândeşte-te bine!... Toate astea nu uluiesc oare tocmai prin frumuseţea culorilor? Alb şi azuriu, în incomensurabila lor puritate! Şi mişcările acelea ale balenelor! Nu există nimic mai viguros, mai maiestuos şi mai încântător decât o balenă care străpunge apa. Şi nici mai veşnic. Din clipa-n care mi-ai relatat visul, imaginea aceea a devenit pentru mine pur şi simplu o obsesie.

— Da, mă rog. Doar că nu înţeleg ce legătură avea ea cu dragostea?

— Cum să n-aibă! replică Clavendish aproape cu exaltare. Dragostea şi frumuseţea sunt termeni cvasisinonimi.

— Nu cred. Dragostea reprezintă una dintre cele mai elementare curse pe care ni le întinde natura. E adevărat că uneori se foloseşte şi de frumuseţe în acest scop. Dar nu întotdeauna. Din ce în ce mai des ea preferă ceea ce-i urât deformat şi pervers.

— Da, e adevărat. Dar asta se referă la oamenii consumaţi. La cei epuizaţi lăuntric. Numai dumneata dispui de această minunată posibilitate de a

începe totul din nou. Sau, mai exact, pentru prima oară. Şi dumneata vei începe tocmai cu frumuseţea – ca leii, păunii, armăsarii, guguştiucii. Înţelege-mă, e vorba de un lucru ce zace în dumneata. Ce se vrea valorificat. Găseşte-l! îl îndemnă Clavendish cu un fel de ardoare parcă. E singura dumitale şansă.

Nesi avea să-şi amintească de această discuţie în ceasul dinaintea tragicei sale morţi. De ce-l îndrumase Clavendish pe această cale? Îi fusese înger sau satană? Voise să-l salveze sau să-l piardă?

2

Văzută din afară, viaţa lui Nesi nu se schimbase cu nimic. Se scula devreme, îşi făcea crosul de dimineaţă şi apărea cu o punctualitate pedantă în cabinetul său scăldat de soare. Ca şi cum nu ar fi remarcat nici izolarea, nici tăcerea surdă cu care era înconjurat. Nimeni nu-l căuta pentru a-l întreba ce anume se întâmplase, cum anume decedase prietenul său – nici şefii, nici colegii. Nu era exclus ca aceştia să fi încercat o teamă absurdă de adevăr. Sau, pur şi simplu, să nu fi voit să se amestece în treburile altora, mai ales când ele se soldau cu vărsare de sânge.

Şi totuşi ceva se schimbase în viaţa lui Nesi – el nu mai lucra. Nu se putea spune că renunţase de tot să mai lucreze, mai lucra câte ceva, dar fără tragere de inimă, cu senzaţia unui gol lăuntric. Stătea uneori cu orele în faţa dosarului verde fără să-l deschidă şi cugeta. Înfăţişarea îi devenea tot mai concentrată, ochii tot mai neiertători. Pentru prima dată se gândea la sine însuşi. De fapt, cine era el? Din ce cauză nu semăna cu ceilalţi oameni? La această întrebare avusese până atunci un răspuns gata, invariabil, la care nu renunţa: diferenţa nu consta decât în faptul că le-o luase mult celorlalţi înainte. Şi nu era exclus ca după câteva secole toată lumea să-i semene – şi ca inteligenţă, şi ca forţă lăuntrică. Astfel cugeta el. Dar iată că sosise, pare-se, momentul în care acest raţionament nu mai stătea în picioare. De fapt, lui Nesi îi lipseau nişte lucruri pe care le aveau toţi ceilalţi oameni. Aşa, de pildă, el nu avea copilărie. Nu cumva la această vârstă fragedă copiii îşi formează exact acele lucruri care îi lipseau lui? Sentimentele, de pildă, imaginaţia? Sau conştiinţa despre care toţi erau de acord că lui îi lipseşte?

Venea tot mai des în micul părculeţ din cartier, studiind cu atenţie copiii care mişunau pe alei – copiii care ţipau, se înghionteau, îşi smulgeau jucăriile din mâini, se pocneau din senin cu pumnuleţii, pentru a se pune apoi pe urlat – şi cel lovit, şi bătăuşul. Nu era câtuşi de puţin în stare să priceapă cum, urmărind aceste scene, feţele oamenilor maturi pot fi năpădite de duioşie. „Practic, cugeta el, copiii nu se deosebesc de oamenii mari decât prin surplusul de spontaneitate din acţiunile lor. Ce mare scofală

se poate realiza în copilărie, când totul se petrece sub imperativul nebuniilor şi năzbâtiilor?”

Renunţă brusc la interesul pe care-l manifesta pentru copii. Era clar că nu merita să-şi piardă timpul cu ei, că nu avea nicio şansă să se dumirească în privinţa lor. Îngândurat, se aşeza în fapt de dimineaţă în dreptul ferestrei, respirând din obişnuinţă adânc şi puternic. Din obişnuinţă, fireşte, că altfel ar fi o prostie fără seamăn să-ţi pierzi timpul cu acest jalnic şi perisabil corp omenesc, pe care, oricum, anii tot în mormânt îl vor târî. Astfel cugeta el. Orice poţi păcăli pe lumea asta, dar nu şi acea reţetă lăuntrică prin care ţi s-a prescris şi predeterminat absolut totul – până şi ultimul calcul renal. Nopţile se lungiseră, strada se cufunda în întuneric, fără să apuce nimic din razele soarelui ce scăpăta, în ochii găunoşii ai ferestrelor dăinuind taina beznei. De când se înapoiase, fereastra ei era tot timpul închisă, lipită pe dinăuntru cu ziare îngălbenite, semănând cu un ochi acoperit de albeaţă ce nu întrezăreşte decât vag zorii zilei. După ce-şi strângea bine legăturile bascheţilor săi de un alb imaculat, Nesi pornea în jalnica sa peripeţie matinală. Nu se întâmpla nimic în ceasurile acelea de dimineaţă. O singură dată se opri uşor tulburat în mijlocul aleii. Din tufişuri ţâşnise o pisică jigărită, trecându-i aproape pe sub nas, şi fixându-l pentru o clipă cu ochii ei rotunzi şi galbeni, de o desăvârşită indiferenţă. Nesi însă nu la ea se uită. Pisica ţinea în dinţi o mică veveriţă, moartă pesemne, atârnând însângerată şi fără vlagă. Simţi că-l încearcă o uşoară tulburare, care, deşi aproape imperceptibilă, avea să-i rămână pentru toată viaţa în minte. În clipa următoare pisica dispăru în tufişuri, purtându-şi prada.

Astfel trecură vreo zece zile – pustii şi zadarnice toate, de parcă s-ar fi trezit dintr-odată în fundul unui puţ demult secat. Nu vedea nimic altceva decât petecul de cer rotund de deasupra capului, mereu azuriu, dar şi mereu încărcat de disperare. Până ce, într-o bună zi observă că fereastra e deschisă, că ea se înapoiase. În odaie nu se zărea nimic – nicio mişcare, nicio prezenţă. În definitiv, ce ar fi putut vedea acolo? Să-şi vadă salvarea, cum îi dăduse de înţeles idiotul acela de Clavendish? Şi totuşi îl încercă din nou o uşoară emoţie, exact aceeaşi pe care o simţise văzând veveriţa moartă. Se vede că nu era deloc exclus ca dragostea şi moartea să meargă într-adevăr mână-n mână, cum îţi sugerează unii scriitori prin prostia lor.

Şi astfel se petrecu prima minune – Nesi nu ieşi la plimbarea sa de dimineaţă. Rămase acasă. Întunericul din odaia ei se dilua treptat, din nefiinţă apăreau plutind mobile şi obiecte. Nesi aştepta. Aştepta calm, fără a fi îngrijorat, şi totuşi cu o anumită înfiorare nemaiîncercată. Astfel, pesemne, din fundul găurii forate în nisip, îşi aşteaptă gândacul furnicile. Astfel, şopârla, leopardul, şarpele boa îşi aşteaptă hrana de zi cu zi. Abia pe la ora

şase simţi o oarecare mişcare în odaie, ca şi cum umbrele ei întunecate s-ar fi urnit din neclintire. În lumină ţâşniră brusc spre cer două braţe frumoase – se îmbrăca, pesemne. Şi abia atunci apăru ea în dreptul ferestrei – purta aceeaşi rochiţă galbenă, era nepieptănată, poate chiar adormită încă. Căscă prelung, cu voluptate, fără a-şi duce mâna la gură, dinţii ei albi şi curaţi străluciră.

O studia cu răsuflarea oprită. Într-adevăr, era frumoasă, acum o vedea mai bine. Părul îl avea arămiu-închis, tenul foarte alb, ochii trebuiau să-i fie albaştri sau verzui, dar de o strălucire extrem de intensă, poate de la lumina cerului dimineţii. Stătea acolo fără să facă nimic, fără să urmărească nimic, nepăsătoare; faţa îi strălucea. Probabil că se bucura de puritatea dimineţii, sau sorbea instinctiv aerul răcoros, încă nepoluat de emanaţiile dezgustătoare ale zilei. În clipa aceea faţa i se părea inaccesibilă. Nu ajunsese încă să cunoască cel mai simplu adevăr omenesc – cu adevărat frumoase nu sunt decât lucrurile îndepărtate şi inaccesibile. Inaccesibil de frumoase sunt briliantele, zăpezile din Kilimanjaro, lacurile Tian Şanului. La rândul lor, femeile nu sunt frumoase decât atunci când sunt îndepărtate şi inaccesibile. E adevărat că cea din faţa să nu se afla chiar atât de departe, dar între ei se căsca strada, care, în acel ceas al zilei, continua să pară o prăpastie rece şi întunecoasă. Apoi fata dispăru.

Nesi îşi rată plimbarea de dimineaţă şi în următoarele două zile. De ambele dăţi, ea nu apăru la fereastră decât pentru câteva clipe, atât cât să cerceteze scurt cerul dimineţii. A doua oară rămase cu impresia că ea îl priveşte – ceva mai mult de o clipă, da, simţitor mai mult, de parcă ar fi vrut să de unde îl ştie. Nu o văzuse niciodată ieşind în stradă. Presupunea că e studentă şi că citeşte de zor pentru sesiunea de toamnă – ce altceva putea să creadă?

Pornea spre Academie stăpânit de un sentiment de insatisfacţie şi zădărnicie. Deschidea dosarul, răsfoia filele cu indiferenţă. Nu cumva astfel începea dragostea? Gândul acesta era însă alungat imediat, cu silă. Iar dacă lucrurile stăteau totuşi astfel, era dator să se împotrivescă. Dragostea i se părea ceva nefiresc şi primitiv, un fel de minciună sau de eroare, o deformare grosolană a conştiinţei. Semăna, de bună seamă întrucâtva şi cu alcoolul, şi cu veveriţa aceea moartă din colţii pisicii sălbăticite. Cel mai bine era să recurgă la un efort suprem de voinţă şi să uite totul. Să uite de fereastra ei şi să-şi vadă în linişte de treabă. Cum să-şi vadă însă în linişte de treabă, când inima lui era atât de dornică s-o vadă. Acum formulele şi cifrele i se păreau ca paiele acelea fără gust pe care colţii malaxorului furajer le înghite în neştire.

Şi totuşi el ştia demult că dacă vrei să scapi de ceva calea cea mai sigură trece prin cunoaşterea acelui ceva. Atunci, ce-l împiedică să facă cunoştinţă cu fata? Luând această hotărâre, simţi că scapă dintr-odată de o povară imensă, ca şi cum treaba era pe jumătate făcută. De fapt era un lucru pe care nu-l mai făcuse niciodată. Căci niciodată nu se aruncase asupra prăzii ca un jaguar, niciodată nu o urmărise ca şacalii, până să-şi dea sufletul. Fusese suficient să-şi întindă ca un insectivor limba umedă şi pe ea să se lipească dintr-odată zece furnici. Rămânea partea cea mai uşoară – să le înghită. Şi de ce să nu scurteze drumurile, adevăraţii conducători de oşti lovesc direct în frunte, nu umblă cu mişcări de învăluire.

Şi iată că într-o bună zi Nesi sună la uşa apartamentului în care presupunea că locuieşte ea. Curând îndărătul uşii se auziră paşi uşori, apoi în prag apăru fata. Faţa îi era luminată de un zâmbet larg şi plin de bucurie, ce se stinse de îndată ce-l zări. Era evident că aşteptase pe altcineva şi că apariţia lui o şocase. Purta aceeaşi rochiţă galbenă de stambă, folosită pesemne doar în casă. Desculţă, nepieptănată, poate încă şi nespălată, fata arăta ca şi cum abia s-ar fi ridicat din pat. Simţea cum ceva o trăgea înapoi, nu era exclus să-i şi trântească uşa în nas, aşa că se grăbi să pareze...

— Mă numesc Anastas Aleksiev...

— Da, vă cunosc, rosti ea imediat.

— Mă cunoaşteţi?

— Păi da, locuiţi vizavi. Fata zâmbi. Sunt şi eu matematiciană, adică – studentă în matematici.

Cine ştie de ce, lui Nesi acest lucru nu-i plăcu.

— Da, splendid. Ştiţi, de fapt... voiam... rămase pentru o clipă încurcat, lucru ce nu i se mai întâmplase niciodată.

— Dumneavoastră pe mine mă căutaţi? îl privi ea nedumerită.

— Da, evident... Tocmai asta voiam să vă explic.

— Intraţi! rosti ea uşor tulburată. În cazul acesta, intraţi.

Ultimele ei cuvinte nu sunau prea încurajator. Şi totuşi o urmă. Corpul ei, poate pentru că era desculţă, i se păru mult mai scund decât se aşteptase. Străbătură un vestibul întunecos, apoi un hol care, plin de mobile vechi şi crăpate, părea în paragină. O bufniţă cu ochi galbeni de sticlă îl fixă stăruitor în timp ce se îndrepta spre camera fetei. Abia acolo aruncă o privire in jur – o cameră mărişoară, dar destul de goală. Nu se găsea în ea decât un divan acoperit cu piei de miel, presărat cu câteva perne de ţară, un dulap mare, înghesuit într-un colţ unde fusese o sobă. Două scaune, o masă. Pe masă, Nesi remarcă imediat prezenţa unui manual de topologie, cu un creion aşezat meticulos între filele deschise. Uşor tulburată şi acum, fata stătea în dreptul lui.

— Iertaţi-mă câteva clipe, ca să mă schimb.

— Vă rog.

Ea scoase ceva din dulap şi ieşi. Acum Nesi nu mai ştia cine dintre ei e mai tulburat – el sau ea. Era pus în mare încurcătură, pur şi simplu nu-i venea să-şi dea crezare ochilor. Nu era o fată frumoasă. Foarte drăguţă, nimic de zis, dar o frumuseţe în orice caz nu era. Îl izbea în primul rând înfăţişarea ei comună. Doar tenul îi era foarte frumos, alb şi fin. Şi totuşi nu avea nimic din lumina aceea lăuntrică pe care se aşteptase s-o vadă. Lumina aceea pe care i-o dăduse dimineaţa, poate. Ochii îi avea tot obişnuiţi, albaştri, dar fără aceea fascinantă şi febrilă strălucire a ochilor lui Fani. Şi nici măcar în supleţe, vitalitate şi putere de a impresiona nu o egala pe Fani. O fată cât se poate de obişnuită, cu mult pufuleţ auriu pe braţe.

Se înapoie repede – purta o fustă neagră şi o bluză liliachie, uşor decoltată. De astă dată i se păru mai frumuşică, mai ales că se şi săltase pe tocuri. Se aşeză vizavi pe canapeaua acoperită cu piei de miel şi perne de ţară, ţinându-şi genunchii strânşi ca o liceană. Îi simţea tot timpul în privirea limpede o întrebare abia stăpânită: ce cauţi aici? de ce ai venit? Era clar că nu avea cum să scape fără o explicaţie cât de cât onorabilă.

— Ştiţi că suntem vecini?

— Da, bineînţeles. Doar stăm geam în geam.

— Exact.

— Şi eu v-am văzut. Iar gazda mi-a spus cine sunteţi.

Înţeleaptă gazdă, îl scutise astfel de greul explicaţiilor. Cum se va descurca însă cu ce-i rămânea?

— Ştiţi, ca orice matematician, am o minte pozitivă. Şi eu v-am văzut la geam, apărând şi dispărând. Cine sunteţi? Mintea mea nu se prea împacă cu necunoscutele. Sunt obişnuit ca întotdeauna să caut răspunsuri şi soluţii. Spuneţi-mi sincer, prezenţa mea vă deranjează?

— Nu, deloc! replică ea ferm.

Nesi simţi că-i vine să răsufle a uşurare. Reuşise să-i înfrângă aşa-zisa frumuseţe. Dacă-i înfrângea şi rezistenţa, totul avea să fie în ordine.

— Ca să vezi, rezultă că avem preocupări comune, continuă el. Poate reuşim să devenim şi prieteni.

Nesi o simţi crispându-se în sinea ei. Faţa i se făcu gravă, chiar uşor îngrijorată.

— Prieteni! Nu-i un cuvânt prea tare?

— Am impresia că unul mai banal nici nu există.

Ea nu-i răspunse imediat. O simţea cum adună puteri, apoi o auzi rostind calm şi răspicat:

— Eu însă am un prieten.

Era singurul lucru la care nu se aştepta în clipa aceea. Deşi normal ar fi fost să se aştepte. Câte fete drăguţe trăiesc singure pe lumea asta? Niciuna, fireşte. Avea să mai treacă mult timp până să realizeze cât de mare şi de absurdă chiar fusese siguranţa sa de sine. Niciodată nu-i trecuse prin minte că un lucru care lui îi este necesar ar putea să nu fie disponibil.

— Şi ce-i cu asta? replică el. În zilele noastre orice om are prieteni. Sau prietene. Se poate oare trăi cu un singur prieten pe lumea asta? Mi se pare nefiresc.

Evident fata era pusă în încurcătură. Îl privi o clipă cu neajutorare, apoi rosti:

— Ei, depinde ce se înţelege prin acest cuvânt.

— Socot că e singurul cuvânt fără bariere. Poate să conţină orice. După cum poate să nu conţină nimic, ci doar atât cât să justifice legăturile dintre oamenii care frecventează acelaşi grup.

Vorbea cu acelaşi calm şi siguranţă de sine, dar în sinea sa simţea un fel de pustietate care în clipa aceea îl făcea să se gândească la prăpastia de la marginea mării.

— Da, fireşte, rosti ea. Dar prietenul meu, cum să vă explic, e niţel... mai aparte. În primul rând că nu e bulgar.

— Cu atât mai bine! comentă Nesi zâmbind.

— E şi el tot student, suntem colegi. Dar e născut în Africa.

— E negru? întrebă Nesi contrariat.

— Nu, de ce să fie negru? Şi chiar dacă ar fi fost, ce-i cu asta?

O tonalitate ostilă se nuanţă în glăsciorul ei delicat.

— Nimic, ce să fie?

— Vreau să spun că ei sunt mai geloşi decât noi. Asta-i tot! răsuflă ea a uşurare.

Nesi se ridică brusc de pe scaun.

— În acest caz nu mai are rost să continuăm discuţia! rosti el. Dar e o datorie elementară să ţii seama de obiceiurile ţării în care te afli.

— E un băiat foarte manierat, spuse ea aproape protestând.

— Slavă Domnului! replică Nesi. Şi totuşi mai gândeşte-te. Am impresia că nici eu nu sunt chiar nemanierat. Niciodată în viaţă nu mi-am propus să privez pe cineva de ceva!... La revedere!...

Porni spre uşă fără a-i mai întinde mâna. În vestibul însă se opriră amândoi în acelaşi timp.

— Nici măcar nu ştiu cum te cheamă!

— Reni.

— Bine, Reni, petrecere plăcută în Africa, din moment ce lucrurile stau chiar atât de serios.

— Nu fiţi răutăcios! zise fata, iar după o clipă de ezitare adăugă: Nu vreţi să treceţi miercuri pe la noi?... E ziua mea de naştere.

— La ce oră?

— La şapte, la opt, când vă aranjează.

— Să mă mai gândesc.

Şi, salutând-o din cap, ieşi pe scara prăfuită şi nemăturată demult.

3

Miercuri. Mai rămâneau patru zile până la această miercuri. De când se ştia i se întâmpla pentru prima oară ca mintea sa să refuze să ia o hotărâre. Acest lucru atât de incredibil părea că-l blochează cu totul. Semăna în clipa aceea cu un fel de maşină de calculat, ciudată şi neajutorată. Toate butoanele sunt apăsate, se aude zumzetul discret al mecanismelor, nu lipseşte decât inexorabilul „ţac" care să aducă rezultatul. Încă nu ştia dacă miercuri va merge la ziua ei de naştere sau va rămâne acasă. Nu ştia cum va trebui să procedeze. Raţiunea îi spunea că nu există femeie inaccesibilă, că-i suficient să depui anumite eforturi. Nu vedea niciun motiv ca Reni să facă excepţie. În ultimă instanţă el era dator să depună aceste eforturi chiar şi dacă o făcea numai în numele acelui ritual nescris care stabileşte graniţele unei comportări manierate. Îl intriga faptul că pentru prima oară, în făptura sa, ceva se punea de-a curmezişul aprecierii lucide a raţiunii – s-ar fi putut să fie demnitatea sa, de a cărei existenţă nici măcar nu ştia. În definitiv, cine poate fi africanul ăsta care pofteşte să-i iasă în cale? Şi prin ce se putea compara mucosul ăsta cu el? Iar dacă dragostea-i oarbă într-adevăr, aşa cum afirmă toţi proştii, de ce trebuia el să se vâre de bunăvoie în labirintul ei?

Simţea cum în adâncul său se întinde pustietatea aceea ce apăruse atât de brusc în ziua întâlnirii lor. I se părea că o simte aproape fizic, în piept pesemne, undeva în zona inimii. Încă nu ştia că acesta este teritoriul suferinţei umane – o împărăţie tenebroasă şi straşnică, populată cu umbre şi chipuri tenebroase.

În prima noapte nu dormi decât două ore. Se trezi brusc, aşa cum se trezea de fiecare dată după un somn îndestulat. În jur nu era decât pustietatea care-i apăsa pieptul ca o pisică mare şi invizibilă. Schiţă chiar un gest nervos pentru a o fugări de acolo, dar pustietatea rămase. Uşor speriat, se ridică şi se duse la geam. Fereastra de vizavi era şi ea deschisă, şi faptul că fata locuia atât de aproape i se păru în clipa aceea uluitor. Se culcă la loc, dar nu mai reuşi să adoarmă în noaptea aceea.

Noaptea următoare nu dormi defel. Se simţea odihnit şi cu mintea limpede, ca de fiecare dată când dormea bine. Ba nu, lucrurile nu stăteau chiar aşa. Dar nu era în stare să-şi dea seama în ce anume consta deosebirea.

Avea impresia că undeva în adâncul fiinţei sale exista ceva întins ca un arc, ceva gata să-şi sloboadă în orice clipă săgeata. Nu era exclus ca tocmai această senzaţie de încordare să nu-i permită să adoarmă. Şi, deşi se străduia din răsputeri, nu reuşea să se relaxeze.

Şi din nou nu-şi făcu plimbarea de dimineaţă, pe care de acum o considera total lipsită de sens. Iar în împrejurările acestea faptul că se întâlni aproape nas în nas cu tatăl său în hol fu cât se poate de firesc. Acesta rămase destul de surprins zărindu-l, ba chiar avu un gest involuntar de a-l evita, dar se opri încruntat.

— De ce nu mi-ai spus nimic de Kiril?

Vocea lui Aleksi suna aspru, aproape cu mânie. Nesi îl privi mirat.

— Ce ţi-a căşunat, că nici măcar nu l-ai ai văzut vreodată la faţă?

Nesi se mulţumi să ridice din umeri şi dădu să-şi continue drumul. Aleksi însă îi tăie brusc calea – părea un stejar răsărit în mijlocul holului.

— Vreau să şti s-a întâmplat! rosti el furios.

— De unde să ştiu eu? ridică Nesi la rândul său tonul. Ştii prea bine că nu mă pricep la oameni... Sau te pomeneşti că mă consideri şi pe mine om? adăugă, mirându-se el însuşi de vorbele sale.

— Nu-i nevoie să te pricepi... Pe mine nu mă interesează decât să ştiu cum a căzut...

— Cum a căzut?... Foarte simplu – s-a aplecat peste parapet... Şi a alunecat, probabil... Era beat criţă.

— Cum să fie beat?... Toată lumea spune că el nu bea.

— Şi dumneata ce vrei să insinuezi? Simţi Nesi că-şi iese din fire. Că l-am împins eu?... Asta vrei să insinuezi?

Aleksi se înfioră. Şi pentru prima dată realiză că nu era exclus ca o asemenea presupunere sau bănuială să mocnească într-adevăr în sinea sa. Rostită însă de buzele lui Nesi, ea i se păru înfiorătoare.

— Nu, nu! exclamă el. Dar întâmplarea asta m-a dat pur şi simplu gata. Era un băiat atât de liniştit şi de echilibrat... Şi, de ce nu, atât de normal.

— Normal! mormăi Nesi dispreţuitor. Şi ce înseamnă normal? Eu unul nu ştiu pe unde trece graniţa normalului la oameni. Asta dacă, în general, există o asemenea graniţă.

Şi fu pentru a treia oară că Nesi nu putu să adoarmă. Zăcea întins pe patul lui îngust şi cugeta. Cuvintele pe care i le spusese tatăl său îi reveniră în memorie. De fapt, ce e nebunia? Probabil că intervine atunci când mintea nu mai e în stare să facă faţă unei încordări. Indiferent care ar fi ea – încordarea groazei sau a aşteptării năpădite de disperare; a monotoniei sau a pustietăţii. Încordarea liniei drepte infinite. Încordarea cercului. Şi totuşi, care din astea toate? Se ridică şi se duse la fereastră. După ceasul său

lăuntric, era două fără un sfert. Un minut în plus sau în minus nu avea importanţă.

Fereastra ei era luminată. O lumină verzuie şi slabă, rotunjită ca o aureolă pe perete. Putea fi lumina veiozei. Intensitatea ei bătea spre colţul din stânga, acolo unde se afla patul fetei. Stătea, pesemne, lungită şi citea vreo carte. Sau vreun manual. Era mai greu de presupus că învăţa, până la sesiune mai rămânea încă mult timp. La o oră ca asta, o fată ca Reni nu putea citi decât romane. Nesi nu reuşea nici acum să depăşească în sinea sa acest fenomen – cum pot oare oamenii să citească un lucru despre care ştiu dinainte că nu-i decât o simplă născocire?

Avu brusc impresia că în odaie ia naştere o mişcare aproape insesizabilă. Cel mai bine o simţea pe ecranul peretelui nevăzut. Lumina părea că tresare şi clipeşte, apoi apăru o umbră imensă, ca un şold de mamut. Nu era exclus să fi fost două umbre, care să fi trecut dintr-una într-alta, nefiindu-le în putinţă să se despartă. Nesi îşi opri răsuflarea. Brusc, pe perete se contură profilul unui om, al unei fete pesemne, deoarece capul îi era încadrat de un păr înfoiat. Dar Reni îşi purta părul drept. Apoi umbra dispăru în partea nevăzută a odăii. Nesi aştepta în continuare cu răsuflarea oprită. Nu se mai întâmplă însă nimic, se stinse doar lumina. Fereastra orbi brusc, pierzându-se, ca toate celelalte ferestre, în întunericul faţadei.

A doua zi dimineaţă Nesi apăru la serviciu proaspăt, impenetrabil, cu ţinuta sa impecabilă dintotdeauna. Poate ceva mai palid decât de obicei, dar era vorba de un amănunt destul de greu de observat. Se aşeză tacticos, îşi scoase dosarul cu coperţi satinate. Acesta era însă gol. În cursul zilei precedente terminase toate problemele ce-i fuseseră încredinţate. De ce nu i se aduceau altele, uitaseră de el? Lucrul cel mai bun ar fi fost să dea telefon unuia din şefi. Îşi alungă însă imediat acest gând din minte. Şi dacă, totuşi, era tratat ca o maşină, nu ca un om? La maşină nu te gândeşti decât atunci când ai nevoie de ea. Maşina nu poate să-şi caute singură de lucru. Dar să funcţioneze în gol poate? Nicio maşină nu poate să funcţioneze în gol.

Când ziua de lucru se termină în cele din urmă, avu senzaţia că odată cu ea s-a terminat totul. Nu-şi mai propunea nimic, nu mai aştepta nimic. Îşi pierduse dintr-odată zilele şi serile. Telefonul amuţise, nu se atingea de el nici măcar când soneria lui sfâşia ca un ţipăt pustietatea apartamentului. De la o vreme, se înapoia şi Aleksi târziu, uneori îi auzea noaptea paşii grei şi nesiguri. Casa era goală, în ea nu se mai afla nimeni.

În seara aceea, îşi instală scaunul tapiţat lângă fereastra deschisă, nu prea aproape de pervaz, ceva mai în interiorul odăii. Afară era foarte cald, duhoarea grea a străzii se revărsa în cameră ca o apă de canal. Nesi nu simţea însă nimic, privea. Fereastra ei era cufundată în beznă, pustietatea de

dincolo de geamuri fiind invizibilă pentru ochii lui. Rămase pe scaun până aproape de revărsatul zorilor. Nici măcar pentru o clipă nu închise ochii, nu încetă să reflecteze. Dar în noaptea aceea ea nu se întoarse acasă.

4

Era într-a doua zi de când mergea pe fundul mocirlos al defileului. Soarele ardea din nou puternic, orbindu-l cu strălucirea sa. Doar fundul râului mai amintea de stihia ce se abătuse peste mica lor lume ascunsă în bezna peşterilor. Mâlul ce acoperea totul din mal în mal, ba se ridica chiar şi deasupra malurilor, era de mult uscat; uscat şi crăpat cum îi erau şi lui călcâiele; uscat şi crăpat ca pielea feţei sale brăzdate de răni. Păşea desculţ prin acest noroi dens şi clisos, presărat cu bucăţi de cremene şi oase de animale moarte, se împiedica şi cădea, dar nu se oprea nici măcar pentru o clipă. Apa cea Mare se retrăsese tot atât de repede precum venise, nimicind tot ce găsise, viu sau mort, în cale. Smulsese copacii din rădăcină, cărase cu vuiet surd pietroaie şi stânci. Ştia că o va găsi, chiar dacă ar fi fost s-o caute astfel până la capătul zilelor sale. Aşa se şi explica, probabil, faptul că nu slăbea din ochi vulturii şi stolurile de corbi ce poposeau pe stânci. Căutau la fel ca el şi, la fel ca el, găseau. Mulţi din tribul lor fuseseră luaţi de Apa cea Mare. Când zărea vulturi îngrămădiţi pe mâl sau corbi cu pliscurile coroiate si lucioase, mânjiţi de noroi, se năpustea ca turbat într-acolo, azvârlea cu pietre, zbiera. Păsările se ridicau nepăsătoare şi coborau din zbor pe aproape, pentru a-l privi apoi, fără să clipească, cu ochi rotunzi şi impasibili. Ştia că niciodată omul nu atacă aşa cum atacă lupii sau hienele. Că el le alungă cu ţipete şi pietre doar atunci când este foarte flămând. Nu-şi făceau griji pentru hrana lor – cât poate mânca un om? Într-adevăr, omul se oprea buimăcit, cerceta cu privire febrilă cadavrele umflate de arşiţă. Şi, uneori, ştergea noroiul de pe o faţă sau alta. Apoi trecea mai departe, cu acelaşi geamăt surd şi disperat.

Singurul supravieţuitor al tribului păşea pe fundul râului căutându-şi femeia. Era singur, crăpat ca nămolul, mânjit cu nămol, disperat.

La început nu părea să fie nimic înfricoşător. Afară ploaia şfichiuia ca turbată, fulgerele sfâşiau bezna. Şi ce-i cu asta, doar se adăpostiseră bine, se aflau în fundul peşterii lor, unde trăiseră toţi cei din trib. Numai femeia sa se uita din când în când la deschizătura strâmtă care scăpăra şi se întuneca, scăpăra şi se întuneca. Afară vuia îngrozitor, apa căra pietroaie şi stânci. În clipele acelea el îşi ridica mâna grea şi crăpată şi o mângâia pe cap. Părul femeii sale era mătăsos şi lucitor, în tot tribul nu mai era o altă femeie cu un păr atât de mătăsos. Plouă astfel două zile, iar într-a treia apele crescură mult de tot, vuietul lor nedându-le tihnă nici ziua, nici noaptea. El însă nu-şi

făcea nicio o grijă. Bătrânii tribului apucaseră sau mai auziseră de multe alte furtuni şi inundaţii. Dar niciodată apele nu ajunseseră până în gura peşterilor, niciodată nu pătrunseseră în ele – nici măcar în cele aflate mai jos. Femeia sa putea să se sperie, asta era treaba ei. El însă nu avea dreptul să se sperie de nimic, ştia prea bine acest lucru, nici măcar de urşii care dădeau uneori buzna în peşteri, mormăind năprasnic. El îşi ridica doar mâna şi o mângâia pe păr, dar numai atunci când nu-l puteau vedea alţi oameni.

În zorii celei de-a treia zile apele năvăliră cu totul pe neaşteptate în mica lor peşteră. Nu o simţiră decât în clipa când puhoaiele lor reci şi iuţi ajunseră la ei, pătrunzându-i parcă cu sute de aşchii de cremene. Se repeziră spre ieşire, dar era prea târziu. Se luptară din răsputeri cu apa cea îngrozitoare, încercând să ajungă la ţărm. Deşi o ţinea zdravăn cu braţul său vânjos, apele bezmetice i-o smulseră şi nu mai apucă să-i vadă decât pentru o fracţiune de secundă faţa luminoasă dispărând printre valuri. Asta fu tot. Cum de reuşise el să ajungă la ţărm – era un lucru de care nu-şi mai amintea.

Mai târziu văzu corbii care o rupeau în bucăţi cu ciocurile lor mari şi urâte. Îi văzu şi pe cei doi vulturi solitari cum tot încearcă să-i alunge. Îi şterse cu palmele sale imense faţa năclăită de noroi. O recunoscu din prima clipă, deşi avea ochii scoşi şi sânii sfâşiaţi. O recunoscu şi după părul mătăsos, căci o femeie cu un păr atât de mătăsos nu se mai găsea în tot tribul. Scoase un urlet îngrozitor şi se izbi cu pumnii în piept. Speriate, păsările îşi luară zborul. Zburau ca nişte umbre negre, le vedea clătinându-se în văzduhul transparent. Îi era teamă să mai privească faţa care dormise atâtea nopţi pe umărul său...

...Şi se trezi pe scaunul său, stăpânit încă de o sfâşietoare şi neomenească suferinţă. Se afla din nou în camera sa, iar suferinţa ce sălăşluia în el din timpuri străvechi era atât de puternică, de parcă abia s-ar fi născut. Îşi dorea din răsputeri să oprească pentru sine această omenească şi neomenească clipă, să şi-o fixeze în memorie înainte ca ea să dispară pentru totdeauna. Şi totuşi ea dispăru într-o clipită, era de necrezut ca un lucru atât de puternic să se poată pierde atât de repede. Stătea în continuare pe scaunul său, copleşit de o senzaţie de-a dreptul umană. Rezulta că tot ce e scris în cărţi e adevărat, cu mult mai adevărat decât însăşi viaţa sa. Decât orice viaţă. Îşi privi ceasul – dormise exact şapte minute. Şapte minute cumplite în care trăise o întreagă viaţă. Şi o acumulase în sine la fel cum mintea sa acumula întreaga galaxie, toate galaxiile, universul, mai mult decât universul.

În dimineaţa aceea nu se duse nicăieri. Se trânti îmbrăcat în patul neatins şi rămase astfel până auzi o mişcare slabă prin casă. Tatăl său se trezise şi, pesemne, se pregătea să meargă la slujbă. Nesi se ridică de pe scaun, se spălă, făcând asta automat şi cu gândurile aiurea, apoi ieşi în hol. Tatăl său

se afla acolo, răsfoia ziarul de dimineaţă. Cu o faţă absolut ermetică, Nesi se opri în dreptul lui.

— Tată, aveai un cuţit finlandez!

Aleksi tresări. Nu-şi mai aducea aminte de când nu-i mai spusese Nesi „tată”.

— Ce cuţit? întrebă el derutat.

— Cel cu care ai tăiat şnurul! răspunse grav Nesi.

Aleksi se înfioră. Da, într-adevăr, când tăiase şnurul cu care se spânzurase soţia sa, se folosise de cuţitul care îi era nelipsit la excursii.

— Nu ştiu pe unde l-am aruncat. Poate în cămară. Dar ce treabă ai cu el?

— Nimic. Te-am întrebat doar aşa.

Era miercuri. Toată noaptea se gândise la ziua aceasta. Iar acum se gândea din nou, legând-o de astă dată de vis. După acest vis totul i se părea mult mai diferit. Mult mai omenesc şi mai îngrozitor, deşi omenescul îşi luase zborul încă din primele clipe. Era însă dator să întreprindă ceva şi să-l recupereze. Trebuia să şi-l câştige din nou. Şi la ora opt fix sună la uşa fetei. Veni anume mai târziu, ca să-i găsească pe toţi ceilalţi invitaţi prezenţi. Îi deschise Reni, care-l luă îndatoritoare de braţ şi-l conduse în odaie. Era binedispusă, îmbrăcată într-o rochiţă nouă. Văzând-o, Nesi se strădui să găsească în ea ceva din faţa aceea cu ochii scoşi. Din faţa aceea moartă. Dar nu găsi. Era o faţă veselă, banală, străină. Şi totuşi, cine ştie cum, o simţea apropiată, intimă. Camera era ticsită de tineri. Erau aşezaţi peste tot, majoritatea pe duşumele, pe pernele acelea mici, galbene şi albastre, brodate cu motive ţărăneşti, iar cei mai norocoşi – pe pat. Nu exista decât un scaun liber, al ei pesemne.

— Dumneata stai aici! spuse ea. Eşti invitatul meu de onoare. Îţi aduc de îndată un pahar.

Şi ţâşni din cameră în aceeaşi clipă. Nesi aruncă o privire precaută în jur. Dacă se strecurase şi vreun agent printre cei de faţă? Puţin probabil, căci aproape toţi invitaţii erau nişte copii. Dar parcă poţi să ştii, nu era exclus să existe şi copii agenţi, şi femei agenţi, treburile astea nu-l preocupaseră niciodată. Fetele şi băieţii continuau să se hlizească în voie, nimeni nu-l băga în seamă. Şi totuşi cineva îl privea. Oare era chiar *el?* Dar cine e *el?*... Brusc, acest gând prinse să-l obsedeze. Cine e el? Despre cine e vorba? Printre invitaţi se aflau şi câţiva străini. Două vietnameze mici şi delicate ca primele brânduşe ale primăverii. Una dintre ele trebuia să piară. Mai era şi un peruan, temperamentos, amestecând într-un torent vijelios cuvinte slave şi spaniole, ochii lui rotunzi ca de pasăre, scăpărau. Şi el trebuia să piară. Şi alţii trebuiau să piară, deocamdată se mai distrau însă. Reni sosi în cele din

urmă cu un pahar alb de plastic, dintre acelea în care se vinde îngheţată. Era umplut pe jumătate cu un lichid.

— E rom! spuse ea. N-am băut niciodată rom. Bei?

— Beau, răspunse Nesi. Nu-mi pune mult.

— Se zice că-i bun.

— Care-i prietenul dumitale?

— Ai să-ţi dai singur seama. Foarte curând...

Nesi nu-şi dădu însă seama decât atunci când el şi ea începură să danseze. Înainte de acel dans i se părea că oricine ar putea fi el. Nu dansau decât ei doi, acompaniaţi de o chitară, iar ceilalţi le ţineau isonul, bătând ritmic din palme. Lui Nesi nu-i venea să-şi creadă ochilor. În primul rând că băiatul îi păru foarte mărunţel, poate mai mărunţel chiar decât Reni. Avea părul foarte cârlionţat şi înfoiat, ca la femei. Da, părul său african era întocmai ca părul femeilor. Faţa o avea smeadă, fără un strop de roşeaţă, arăta inteligent şi sensibil. Îşi unduia cu multă armonie corpul suplu, toată lumea se uita la el, nu la Reni, cu toate că şi ea era destul de suplă. Şi totuşi nu avea supleţea lui, băiatul acesta le era superior tuturor... poate chiar şi...

Nesi îşi dădu imediat seama că cei doi se iubesc. Se priveau cu ochii scăpărând, cu un fel de nesaţ, încercând o adevărată voluptate lăuntrică. Chitara cânta, cei din jur băteau tot mai tare din palme, peruanul ţipa cu frenezie în limba spaniolă. Nu avea de unde să ştie că-şi trăieşte ultimele clipe. De fapt, nici Nesi nu ştia asta. El doar îşi vâri mâna în buzunar, scoase de acolo cuţitul finlandez şi se ridică. Era ultimul lucru de care îşi amintea clar. În rest, totul nu a fost decât sânge, ţipete, nefiinţă.

5

Oraşul se înfioră la auzul unei veşti atât de îngrozitoare. E adevărat, această ţară veche avusese parte de numeroase războaie şi măceluri şi de mult sânge în lunga şi cumplita sa istorie. Se obişnuise cu sângele. Dar ceea ce li se întâmplase în ziua aceea liniştită şi paşnică unor tineri obişnuiţi nu era numai cumplit, ci de-a dreptul inexplicabil. Fiindcă părea să se fi petrecut fără nişte cauze anume, iar aşa stând lucrurile, nu se putea găsi nicio explicaţie. Înarmat cu cuţitul său finlandez ruginit, Anastas se năpustise asupra unor oameni necunoscuţi. Ucisese trei şi rănise grav alţi câţiva. Tinerii reuşiră să-l doboare şi să-l lege cu curelele lor abia la capătul unei lupte crâncene. Medicii coborâţi din maşina „Salvării” încremeniră în prag. Deşi văzuseră mult sânge şi suferinţă în practica lor îndelungată, ceea ce li se înfăţişa acum depăşea orice închipuire. Practic, nimeni nu scăpase nevătămat. Doar că unii nu apucaseră să-şi dea seama de acest lucru, iar alţii

îl ignorau, atât de cutremuraţi erau cu toţii de atacul neaşteptat şi neomenesc intervenit exact în toiul petrecerii.

Scurta ştire apărută în presă nu fu de natură să izbăvească oraşul de teama şi zvonurile cu care era confruntat. Ce se întâmplase, de fapt? Nimeni nu voia să se împace cu gândul că aşa ceva se putea întâmpla la noi. Dar oamenii se liniştiră curând. Strania biografie a lui Anastas Aleksiev părea să explice totul. De la un om care nu s-a născut ca toată lumea te puteai aştepta la orice. Doar savanţii care continuaseră să-l ţină pe Nesi sub observaţie rămâneau total derutaţi. Doar ei ştiau că Nesi nu este anormal şi că, după toate normele lor de comportare, elaborate de raţiune şi practică, este chiar supernormal. Şi, în definitiv, ce este normal? Constituie oare acceleraţia un fenomen anormal? Nu, evident, din moment ce este provocată de cauze obiective şi trainice. Ea reprezintă mai curând o înştiinţare despre un nou tip de existenţă umană.

Ca pentru orice crimă, fură întocmite şi de astă dată o mulţime de acte. Este inutil să ne oprim asupra lor, ele nu aduc decât puţine elemente edificatoare. Excepţie face expertiza medicală, care va prezenta cazul într-o lumină nouă. Vom aminti totuşi că, sub stare de arest, Anastas Aleksiev este închis într-o celulă izolată. Nu i se ia interogatoriul imediat, deoarece întreaga sa înfăţişare arată că nu este capabil să dea răspunsuri coerente. Rămâne patru ore în aceeaşi poziţie – „în stare de stupoare, cu braţele ridicate, ca şi cum s-ar pregăti să arunce ceva”, pentru a cita întocmai din expertiză. „Imobilism total, însoţit de mutism. Simptome care relevă o stare catonică” – iată primele constatări ale psihiatrilor.

Starea deţinutului rămâne aproape identică şi în următoarele două zile, deşi el începe să facă unele mişcări şi acceptă hrană în cantităţi mici. Curând revine la poziţii stuporice – în picioare sau şezând. Secreţia nasului îi atârnă neştearsă, uscându-se astfel. Tace tot timpul, nu răspunde la întrebări. În ziua a treia se agaţă cu disperare de mâneca miliţianului, ca un om ce se îneacă şi vrea să se agaţe de ceva. „Avea o putere supraomenească!” relatează miliţianul.

În final, expertiza medicală ajunge la o concluzie destul de categorică: „Starea corespunde dinamicii psihozei schizofrenice endogene”. Procuratura vine însă cu unele obiecţii destul de serioase. Şi în primul rând se referă la faptul că, până la comiterea crimei, Anastas era mai mult decât normal – „perfect echilibrat, corect, extrem de stabil, incapabil de stări de iritate sau de acte nechibzuite şi antisociale”. Da, exact aceasta este concluzia unanimă a psihiatrilor. Psihoza îl ajunsese din urmă întocmai cum furtuna verii îl ajunge pe drumeţul care străbate nepăsător întinderea câmpiei. Psihologii invocară şi decesul mamei lui Nesi, socotind că este vorba de un factor

agravant în condiţiile unei asemenea eredităţi. Şi mai ales ritmurile extrem de rapide ale acceleraţiei sale, „capabilă să cauzeze tulburări serioase în viaţa psihică a tânărului individ şi să determine în el modificări patogene primejdioase”. Concluzia expertizei medicale a fost în cele din urmă acceptată de procuratură şi Anastas nu este deferit justiţiei, apreciindu-se că faptele sale au fost comise în stare de iresponsabilitate. Din arest el este mutat imediat într-o instituţie spitalicească specială, numită în limbaj obişnuit ospiciu.

Dar încă înainte de a fi transferat acolo, Nesi evoluează treptat spre o stare pe care până şi cel mai exigent psihiatru ar numi-o perfect normală. Un anchetator cu practică îndelungată în infracţiuni comise în stare de iresponsabilitate îi ia de două ori interogatoriul. La întrebările detaliate ale acestuia, Anastas răspunde coerent şi logic, fără a încerca să se eschiveze sau să se justifice. Nu este însă în stare să dea niciun răspuns la întrebările care ţintesc mobilul atacului său neomenesc. Gelozie, provocare, jignire? Nu şi nu!... În niciun caz!... De fapt, nu ţinea minte, nu era sigur. Pe fată o văzuse pentru a doua oară, pe prietenul ei ucis – pentru prima oară. Iar dacă a existat totuşi ceva asemănător, s-a născut pe loc, în condiţii de puternică hipertrofiere, Anastas nu-şi aducea însă deloc aminte. De ce l-a atacat pe prietenul fetei tocmai când aceasta dansa cu el? De ce nu înainte? De ce nu după? A observat cumva ceva deosebit în comportarea lor?

— Da, mi-am dat seama că ei se iubesc! îşi aminti Anastas.

— Şi asta v-a declanşat gelozia?

Dar Nesi nu-şi amintea, deşi, judecând obiectiv, ar fi fost în interesul lui să recunoască. Exact în acest moment i-a pus anchetatorul întrebarea cea mai importantă, care trebuia să rezolve totul:

— Afirmaţi că înainte de a merge la ziua de naştere eraţi absolut normal? Sau cel puţin aşa v-aţi simţit?

— Da! confirmă ferm Nesi. Cel mult să fi fost puţin încordat sau agitat.

— Oricum, ştiţi tot şi vă amintiţi tot?

— Cel puţin până-n clipa când am intrat în locuinţa ei. Sau chiar puţin înainte.

— Vă amintiţi când anume aţi luat cuţitul finlandez?

— Da, evident, îmi amintesc.

— Atunci, explicaţi-mi de ce-aţi luat cuţitul? Şi, în general, de ce v-aţi înarmat înainte de a merge la ziua de naştere...

Nesi tăcea.

— La o zi de naştere se oferă flori, nu cuţite ruginite.

— Îmi vine greu să vă răspund la această întrebare! În mine s-a strecurat însă, nu ştiu pe ce cale, ideea că pe Reni o paşte o ameninţare... Şi că va trebui să-i sar într-ajutor în caz de nevoie.

Exact pe această parte a procesului-verbal au insistat cel mai mult psihiatrii când au demonstrat că, de fapt, psihoza începuse anterior. Este un lucru ştiut de toată lumea că psihozele endogene sunt precedate de susceptibilitate şi de mania persecuţiei. Îl ştia şi anchetatorul, dar era obligat să continue în aceeaşi direcţie.

— Cred că sunteţi de acord că asta nu poate constitui o explicaţie! spuse el.

— Ea se afla în pericol! replică Nesi uşor iritat.

— În ce pericol?

— Nu ştiu... Cred că mă temeam să nu o ia apa.

— Care apă?

Dar Nesi nu răspunse. De fapt, fu singura întrebare pe care o lăsă fără răspuns.

De fapt, în tot acest voluminos dosar de anchetă fu singurul lucru care avea importanţă. În rest, el nu conţinea decât o mulţime de fotografii, de schiţe şi de depoziţii ale martorilor. Străduindu-se să fie cât mai obiectivi, supravieţuitorii atacului afirmau că Nesi le făcuse o impresie „uşor ciudată", că „privea în jur cu suspiciune", de parcă ar fi căutat un duşman printre cei prezenţi. De fapt, asta era tot. Aşa că ne putem întoarce liniştiţi la crima în sine, precum o ştim din datele şi observaţiile noastre. Şi din încercările noastre de a-i înţelege esenţa. Deoarece faptul că în momentul crimei Nesi era iresponsabil, adică nebun, nu poate să ne impună concluzia că toată această istorie este întâmplătoare sau lipsită de sens. De ce în momentul psihozei Nesi nu a cules trandafiri, de pildă? De ce nu a încălecat calul Ţarului eliberator[6], ţipând de acolo în gura mare că este un geniu? Sau de ce nu i-a scuipat cu dispreţ pe trecători? De ce a ucis?... Iată întrebarea la care trebuia găsit un răspuns.

După cum am mai arătat, în ospiciu starea lui Nesi s-a ameliorat treptat. În privinţa asta observaţiile medicale nu ne mai sunt de mare folos. Ne vom referi doar la faptul că la început Nesi refuza orice întâlnire cu persoane din afară. Nu a acceptat să-şi vadă tatăl, a refuzat-o şi pe Fani. În ziua a şaisprezecea de la internarea lui în ospiciu, Fani l-a căutat pentru a doua oară. Şi iată că de astă dată, spre marea ei uimire, Nesi şi-a dat acordul.

Întâlnirea avu loc în cabinetul medicului-şef, destul de mizer de altfel, cum sunt aproape toate cabinetele de-acest gen. Venită prima, Fani nu se

---

[6] Monument ecvestru în centrul Sofiei.

aşeză, rămase în picioare, destul de înfiorată lăuntric, dar plină de voinţă. Se uită cu dezgust în jur, profund conştientă că nu trebuia să se atingă de niciunul dintre obiectele acestea vechi, oricât de sterilizate ar arăta ele. Dacă aţi vizitat vreodată un ospiciu, aţi observat pesemne că şi dumneavoastră vă fereaţi de obiectele de acolo, ca şi cum ar fi fost contaminate. Atât de cumplită şi de inexplicabilă este teama oamenilor de bolile psihice. Nu au dreptate, fireşte. Tot oameni ca noi sunt şi aceşti bolnavi, doar că altfel secţionaţi, cu o altă logică şi cu alte dimensiuni. În sinea ei, însă, Fani tremura toată. Ca să capete curaj, aruncă o privire pe fereastră, dar nici priveliştea de afară nu o ajută să-şi revină. Era o zi cenuşie de toamnă şi numai în depărtare se zăreau vârfurile îndoite de vânt ale unor copaci îngălbeniţi.

Exact atunci fu adus Nesi. Arăta destul de slăbit, palid şi trist. Doar privirea îi rămăsese ca înainte – calmă şi limpede, ca şi cum peste capul său nu s-ar fi abătut atâtea nenorociri înspăimântătoare. Până şi ţinuta vestimentară îi era îngrijită, impecabilă chiar, dacă am face abstracţie de lipsa curelei şi a cravatei. Se priviră îndelung, rămânând neclintiţi, apoi Fani întrebă:

— Spune-mi, Nesi, te bucuri că mă vezi?

— Da, Fani!

Fani simţi sinceritatea din ton şi în aceeaşi clipă în ochii ei păru că străluceşte o lacrimă.

— Îţi mulţumesc! rosti ea încet. Să ne aşezăm, Nesi!

Se aşezară amândoi pe scaunele incomode, faţă în faţă şi destul de aproape.

— Spune-mi, Nesi, de ce ai făcut-o?

El tresări abia perceptibil.

— Eşti singura fiinţă de pe lume care ştie.

— E adevărat, rosti Fani zdrobită. Eu ţi-am sugerat-o?

— Nu, linişteşte-te. Dacă pentru asta ai venit...

— Mai spune-mi o dată! rosti ea aprinsă. Te rog foarte mult!

— Ceea ce mi-ai propus tu, Fani, nu era omeneşte... Iar eu am vrut, probabil, să trezesc omenescul din mine.

— Nesi, Nesi! rosti Fani cu amărăciune. Ideea mea era totuşi inofensivă.

— Nu era inofensivă! replică Nesi sec.

— Posibil. Dar nici îngrozitoare nu era. Iar tu ai trezit în tine o fiară. O fiară îngrozitoare! adăugă ea cu disperare.

Nesi păru că nu o aude. Rămase un timp nemişcat, o expresie impenetrabilă, apoi rosti:

— Vezi că nici tu nu mă înţelegi?... Nu voiam decât să fiu şi eu ca ceilalţi – fericit şi nefericit, dur şi tandru, bun şi rău. Nu era dreptul meu?

— Da, dragule, da...

— De unde să fi ştiut că voi trezi în mine o fiară? N-am creat-o, nici măcar nu i-am presupus existenţa. N-am vrut decât să trezesc omul din mine.

— L-ai trezit?

— Nu, Fani! Şi totuşi, nu mai sunt acelaşi... Acum măcar ştiu ce anume îmi lipsea.

— Şi dacă acest lucru se va întâmpla totuşi într-o bună zi?

— Nu trebuie să se întâmple! exclamă Nesi. Acum n-aş mai putea suporta.

Tăcură un timp. Fani se uita pe fereastră cu o privire concentrată, fără să clipească. Nu vedea nimic. Nu era nimic de văzut. Doar vântul continua să îndoaie uşor vârfurile îndepărtate ale copacilor.

— Vreau să fac ceva pentru tine, Nesi. Câtuşi de puţin măcar. Vreau să te ajut!

Ceva deosebit se ivi în ochii limpezi ai tânărului. Un fel de bunătate, pesemne.

— Te înţeleg! spuse el. De fapt vrei să te ajuţi pe tine însăţi.

Fani se prefăcu că nu-l aude.

— Câtuşi de puţin de te-aş putea ajuta, aş fi fericită!

— Mi-e teamă că deja nu mai am nevoie de nimic!

— Mai gândeşte-te, Nesi. Medicul-şef mi-e văr primar. Va avea grijă să-ţi asigure condiţii cât mai omeneşti.

— Mulţumesc. Vezi, acum poţi fi fericită.

Dar Fani nu era fericită. Iar la plecare fu chiar profund nefericită. Fani nu a înţeles niciodată că era lucrul cel mai frumos pe care Nesi îl putea face pentru ea. Cel mai omenesc.

Mai trecură câteva zile, starea lui Nesi era mult înrăutăţită. Zăcea tot timpul, nu scotea o vorbă, nu se atingea de mâncare. Slăbi mult, în ochii săi limpezi apăru un fel de ascuţime. După acea criză neaşteptată, îşi reveni însă brusc şi, pentru prima oară după atâtea zile, mâncă zdravăn, cu un fel de poftă inconştientă. Apoi rugă să fie chemat tatăl său. Medicul-şef ezită. Era clar că asemenea vizite, oricât de bine intenţionate ar fi fost ele, nu-i puteau aduce nimic bun pacientului său. Dădu din umeri, dar până la urmă se învoi. Îi promisese lui Fani că se va purta omeneşte. Dar poate oare omul chiar întotdeauna să-şi prevadă faptele?

Întâlnirea avu loc a doua zi. Zărindu-şi tatăl, Nesi numai că nu se opri în prag. Numai că nu făcu cale-ntoarsă. Îşi luă totuşi inima în dinţi şi intră, oprindu-se apoi tăcut în faţa tatălui său care îl aştepta zdrobit. În clipa aceea nu ştia că buzele îi tremură uşor de tot. Tatăl său încărunţise de-a binelea şi

în ochii săi până mai ieri văzători se zărea ceva stins pentru totdeauna. Stătea ca înţepenit pe scaunul tare. Apoi viaţa reveni treptat în ochii săi. Acum stăteau amândoi faţă în faţă ca doi condamnaţi. Condamnaţi, desigur, să rămână veşnic fără osândă.

— Ce faci, tată? îl întrebă Nesi îndurerat.

— Nimic, băiete.

— Cum îţi merge munca?

Aleksi înghiţi în sec, apoi spuse:

— Nu mai lucrez... M-am pensionat.

— Da, da, înţeleg, dădu din cap Nesi. Ţi-e ruşine să te uiţi în ochii oamenilor.

— De unde ai mai scos-o şi pe asta? îl privi fix taică-său.

— Ai tot dreptul să mă întrebi! răspunse Nesi cu amărăciune. E un gând omenesc, totuşi. Şi cu greu încape în cutia unui robot biologic.

Se întâmplă ceva neaşteptat. Aproape transfigurat, taică-său rosti tăios:

— Să-ţi scoţi gândul ăsta din cap! N-am niciun motiv să-mi fie ruşine de tine... Pentru că mie îmi revine toată vina.

— Ţie? tresări Nesi.

— Da, numai mie. Mai exact – prostiei mele. Sau ambiţiilor mele bolnăvicioase.

Şi înăbuşindu-se, scoţând cuvinte aproape nearticulate, un fel de lătrat, îi povesti despre experimentul pe care îl făcuse cu sine însuşi. Bombardându-şi cu izotopi radioactivi propriile sale celule seminale. După un sistem inventat chiar de el, un sistem pe care îl aprecia ca simplu, dar eficient. Cu speranţa că va reuşi să provoace acea mutaţie ce se acumulase lent în om de-a lungul ultimelor milenii. Şi întrucât nu avea dreptul de a verifica sistemul pe un alt om, el...

Nesi nu-l mai asculta. Ca în cele mai formidabile vremuri, mintea sa lucra cu o viteză incredibilă. Răsună apoi implacabilul ţac! – şi rezultatul fu gata. Iar când în cele din urmă tatăl său termină, Nesi rosti:

— Ascultă, tată, te încarci cu o povară inutilă. Ceea ce s-a întâmplat cu mine se poate întâmpla cu oricine. Depinde de calea pe care o va alege omenirea.

Tatăl său îl privi uluit. Curând, faţa sa arătă ca năpădită de o amărăciune densă şi lipicioasă.

— Şi tu mă consideri un neajutorat! spuse el. Un neajutorat care nici măcar o prostie nu-i în stare să născocească!

— Nu despre asta-i vorba!

— Înţelege, totuşi, că eu îţi spun adevărul!... Oricât de îngrozitor ar fi el pentru mine.

— Tată, adevărul ăsta nu poate îndrepta lucrurile.

— Ba poate! exclamă Aleksi. Eu m-am şi gândit cum!... Şi în ce fel... N-am să te las în ospiciul ăsta dezgustător.

— Pentru mine niciun ospiciu nu e încăpător! replică straniu Nesi.

Da, nu se putea înţelege cu tatăl său. Nu avea cum. Bătrânul se închisese în sine, în ideile sale maniacale, în frământările din care nu putea găsi nicio ieşire. Într-un târziu reuşi să-l determine să plece, tot zdrobit, dar încercat de o furie lăuntrică. Ea se născuse aici, în coridoarele sumbre ale acestei clădiri şi Aleksi devenise conştient că nu se va împăca nicicând cu soarta fiului său. Orice s-ar întâmpla, de orice obstacole s-ar izbi în calea sa, tot îşi va atinge ţelul. Însăşi ideea luptei ce îl aştepta făcu ca, dintr-odată, paşii săi să fie mai fermi, mai apăsaţi.

A doua zi Nesi ceru să fie pus în legătură cu anchetatorul pentru a-i face o declaraţie. După o oră fu chemat de medicul-şef. Omul acesta imens, cu forme de elefant, îl invită cu amabilitate să ia loc, lăsându-se apoi el însuşi grijuliu pe scaun. Ochii îi erau reci şi puţin ficşi. Nesi remarcase mai demult această fixitate a privirii la numeroşi pensionari ai ospiciului. Vocea o avea însă blândă, domoală, neaşteptat de melodioasă pentru un asemenea munte de carne.

— Ştiu că acum eşti perfect normal! începu el. Şi totuşi, permite-mi să te întreb: te-ai gândit bine la declaraţia pe care intenţionezi s-o faci?

Pentru o clipă, medicul rămase cu impresia că Nesi îl priveşte batjocoritor.

— Da, natural! Şi poate tocmai aici se află rădăcina tuturor necazurilor mele.

— Presupun că vrei să faci o mărturisire care îţi va înrăutăţi radical actuala situaţie.

— Exact, dădu Nesi din cap.

Medicul-şei trase zgomotos aer pe nări.

— De ce? Ca să scapi de casa asta?

— Nu intenţionez să vă împărtăşesc adevăratele motive ale acestei fapte. În principiu, consider însă că orice om trebuie să se afle acolo unde-i este locul.

— Mi-e teamă că te înşeli! spuse medicul-şef. Casa aceasta anormală este singurul loc unde dumneata poţi trăi normal. Voi avea grijă să dispui de condiţiile pe care ţi le oferă un mic cabinet ştiinţific.

— Lipsit de sens şi inutil, replică scurt Nesi.

— Dar de ce? Dumnezeule! aproape că gemu muntele de om. Criză de conştiinţă... Pentru mintea dumitale, care poate aprecia lucid absolut orice?

— Omul şi conştiinţa sunt două lucruri diferite. Ca şi dragostea şi frumuseţea. Fireşte, aici nu discutăm dacă eu unul le am sau nu. Dar chiar de nu le-aş avea, înseamnă asta că n-am nici dreptul să aspir la ele?

— Dumneata chiar că eşti nebun! rosti medicul cu amărăciune. Te-ai gândit cumva că eu am dreptul să-ţi contest orice declaraţie?

— Nu e numai un drept, e şi o obligaţie, replică Nesi.

Anchetatorul sosi cu o iuţeală de necrezut. Avea înfăţişarea unui copoi tânăr şi înfumurat, care, spre propria sa uimire, prinsese urma vânatului. Era îmbrăcat într-un balonzaid bleumarin şi uzat, pe care nu catadicsi să şi-l scoată. Nesi îl examină încruntat, apoi spuse:

— Mi-e teamă că eu mă fac vinovat de moartea lui Kiril Ignatov.

Anchetatorul nici măcar nu tresări. Era o variantă la care se gândea de mult, în sinea sa fiind aproape sigur de culpa lui Nesi.

— Ce înseamnă „mi-e teamă”? întrebă el rece. Nu-i posibil să vă exprimaţi ceva mai exact?

— Nu, din păcate! replică Nesi sec. Şi în acest caz am un gol în memorie. Dar acum am certitudinea că am ieşit împreună pe terasă. Unele scene de acolo îmi revin din ce în ce mai insistent...

Nesi tăcu. Stăpânindu-şi încordarea ce-l încerca, anchetatorul îl studia prin ochelarii săi slabi.

— Asta-i tot ce aveaţi să-mi spuneţi?

— Nu, evident. Şi totuşi, nu sunt sigur de mine. Nici în legătură cu ce v-am spus până acum, nici în rest... V-aş ruga să mai mergem o dată pe terasă. La aceeaşi oră şi în aceleaşi condiţii. S-ar putea ca ambianţa să-mi dea vreo sugestie.

— Fie, sunt de acord.

A doua zi, anchetatorul îl aştepta cu o maşină impunătoare, cu geamurile acoperite de perdeluţe bleumarin. Cu capul descoperit şi în talie, medicul-şef îl conduse până acolo. Ziua era rece, se pregătea să plouă sau să ningă. Cei doi se opriră în faţa limuzinei, medicului îi clănţăneau dinţii de frig. Nesi îi zâmbi scurt de tot, poate pentru a-l încuraja.

— Adio, doctore, rosti el clar.

— Adio, om nefericit!...

Şi iată că Nesi apăru din nou pe terasa neagră. Noaptea era foarte rece, cerul se târa greoi, sfâşiat şi ferfeniţit, sfârtecat parcă de ghearele unei sălbăticiuni uriaşe. Nu era exclus ca undeva îndărătul norilor să fi răsărit luna, căci la orizont marea arăta albă, dură şi ascuţită ca o lamă de sabie. Sufla un vânt năprasnic, purtând ace de gheaţă în rafalele sale reci, un vânt atât de vârtos, încât părea că ţâşneşte dintr-o ţeavă gigantică. Nesi stătea drept în faţa miliţienilor tăcuţi şi a anchetatorului cuprins de o teamă

necunoscută. Stătea drept şi privea cerul. Nu se gândea la nimic, nu căuta nicio amintire, nicio justificare. Bine cel puţin că noaptea era adevărată, adâncă, tragică, nu-i chiar atât de straşnic să pieri într-o asemenea noapte. Brusc, din câteva salturi, fu lângă balustradă, puse piciorul pe ea şi, scoţând un urlet îngrozitor, se aruncă în abis. Şi zbura acolo, fără memorie, scăpărând ca un meteor în cădere, învăluit în propriile sale flăcări albe, gata în orice clipă să se topească şi să dispară. Dar mai trăia încă, mai avea încă simţirea omenească. Şi ştia că acolo, undeva jos, la capătul abisului, îl aştepta faţa albă, cu ochii scoşi de corbi a femeii sale.